ARHIMANDRIT

TEOFIL PĂRĂIAN

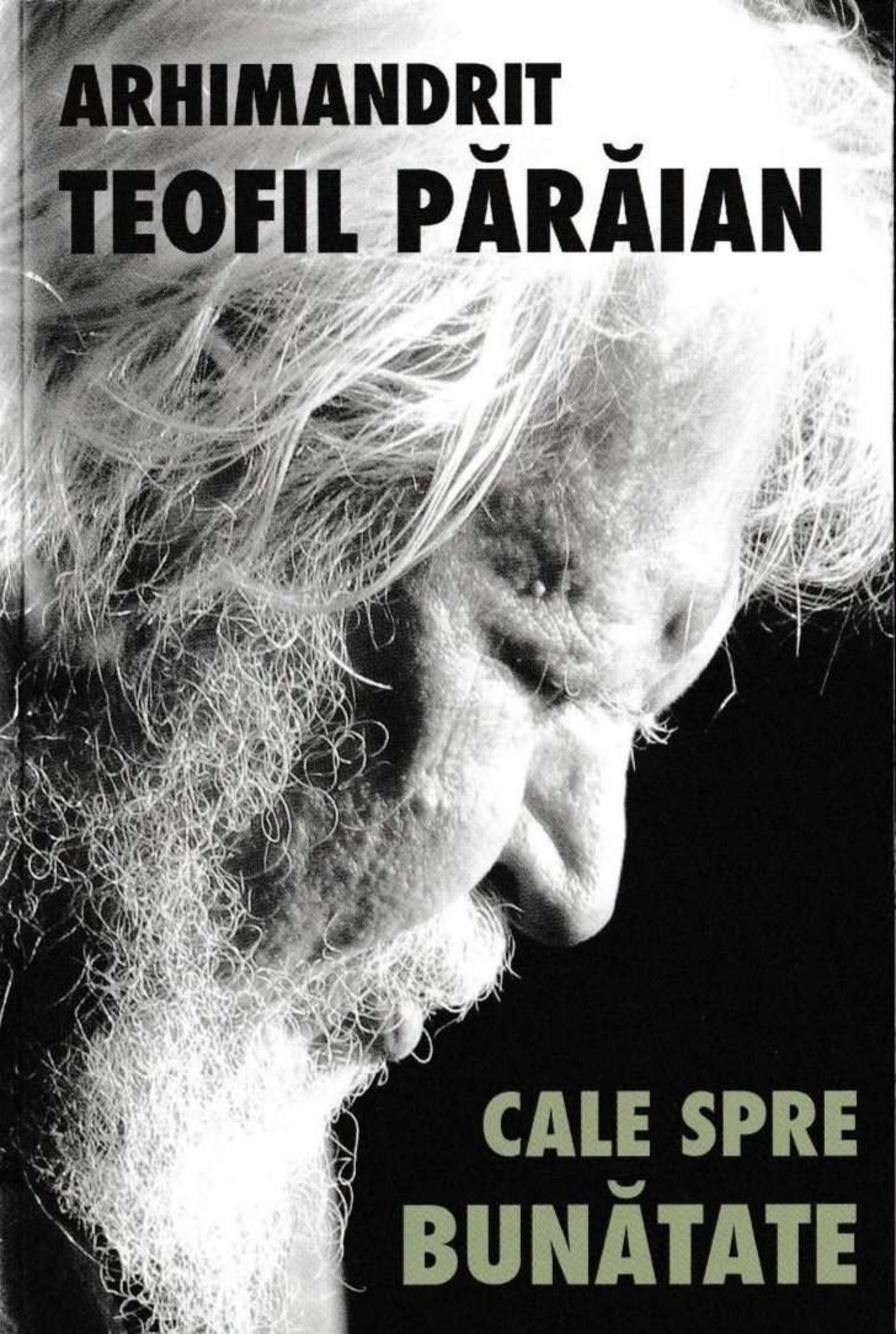

CALE SPRE BUNĂTATE

ARHIMANDRIT TEOFIL PĂRĂIAN

Cale spre bunătate

ARHIMANDRIT
TEOFIL PĂRĂIAN

CALE SPRE BUNĂTATE

ediția a doua, revizuită

editura Σοφία

București

Redactor: Diana Vlad

Copertă: Mona Velciov

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TEOFIL PĂRĂIAN, arhimandrit
Cale spre bunătate / arhimandrit Teofil Părăian – ed. a 2-a, rev. –
București: Editura Sophia, 2014
ISBN 978-973-136-447-6

252:281.95

CUVÂNT ÎNAINTE

Cartea de față cuprinde cuvântări pe care le-am rostit la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, din părțile Făgărașului. Deși sunt ținute cu prilejul spovedaniei obștii, ele nu se referă direct la aceasta și nu au în vedere spovedania propriu-zisă. Aceste cuvântări au fost alcătuite de cele mai multe ori spontan, în folosul ascultătorilor. Multe dintre idei mi-au venit în timpul expunerii, așa încât s-ar putea spune că ele sunt inspirate. Da, într-adevăr, sunt inspirate de pregătirea mea de-a lungul vieții și de cultura pe care mi-am agonisit-o.

Cărții i-am dat titlul *Cale spre bunătate*, pentru că în cuvântările pe care le-am ținut se urmărește îmbunătățirea omului, în general și în special. Fiecare dintre noi dorim să fim buni și tot mai buni, ca să ne asemănăm cu Bunul Dumnezeu. De altfel se și spune, pe drept cuvânt, că realizarea cea mai înaltă a ființei omenești este „bunătatea". Fără îndoială că există și multe alte valori pe care le poate urmări omul, dar de măsura bunătății nu-i nici una. Vrei să realizezi ceva frumos, ceva înalt? Silește-te să fii bun, silește-te să te depășești pe tine însuți în privința bunătății și poți să fii sigur că ai ales cea mai înaltă valoare, că ai ajuns să ai ceva ce îți rămâne în veșnicie, ceva ce te face vrednic de pomenire.

Bunătatea ne face asemănători cu Dumnezeu Cel Bun și ne apropie de El în vremelnicie și în veșnicie. Cu bunătatea ne ducem înaintea lui Dumnezeu și ne menținem în legătură cu El.

De altfel, rostul spovedaniei, în cadrul căreia ne recunoaștem nedesăvârșirile și insuficiențele, este acela de a ne depărta de tot ce este negativ și de a realiza pozitivismul vieții creștine.

Cel dintâi pas spre îmbunătățirea sufletească este să izgonim din noi orice chip al răutății, bine știind că, așa cum lumina nu poate fi împreună cu întunericul, ci îl biruie și îl înlocuiește, tot așa și bunătatea: n-are părtășie cu răutatea, ci o alungă și o înlocuiește.

La spovedanie ne mărturisim păcatele, greșelile, imperfecțiunile, pentru că vrem să scăpăm de ele prin mijlocirea preotului duhovnic, care are darul și puterea să ne dezlege de păcate și de toate cele rele ale vieții noastre și să ne dea îndrumări pentru o viață curată și sfântă, așa cum o vrea Dumnezeu.

Mărturisirea pe care o facem cu privire la ale noastre nedeplinătăți, o facem anume ca să scăpăm de vina ce o purtăm în noi înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor și dorim să ni se ierte cele rele și să ni se dea putere să înaintăm în cele bune și să biruim răul cu binele.

În unele dintre aceste cuvântările m-am folosit de anumite evenimente pentru a aprofunda, împreună cu ascultătorii, adevărurile de credință pe care le trăim la sfintele sărbători și cu ocazia sfintelor sărbătoriri.

Cuvântările ținute de mine cu prilejul pregătirii pentru sfânta spovedanie ar fi rămas cuvântări știute doar de cei care le-au ascultat și, probabil, chiar ar fi dispărut din mintea ascultătorilor, așa cum au dispărut și din propria mea minte. Norocul de la Dumnezeu a fost că le-am înregistrat pe casete și după aceea, cu ajutorul unor binevoitori, au fost transcrise și mai apoi au fost tipărite. În felul acesta s-a ajuns la cartea de față, care nu mai este numai a

mea și nici numai a celor care le-au ascultat cândva, ci este și a cititorilor, cu rostul de a le fi „cuvinte de folos" pentru acum și pentru totdeauna.

Mulțumind lui Dumnezeu pentru gândurile inspirate, pentru gândurile câte mi le-a dat în minte, apoi și pentru oamenii pe care mi i-a dat ca sprijinitori în realizarea acestei cărți, trimit *Calea spre bunătate* la propovăduire în nădejdea binelui și a bucuriei, spre slava lui Dumnezeu și spre fericirea poporului drept-credincios.

Menționez că gândurile sfinte pe care le cuprinde cartea aceasta sunt adresate oamenilor interesați de realizări sfinte, care nu trec, ci în veci petrec și care toate aduc, odată cu bunătatea, și fericirea pe care o dă Dumnezeu celor ce se silesc să se depășească în credință și să se dăruiască prin iubire.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să fim buni, ca unii care învățăm din această carte să mergem pe calea care duce la bunătate!

Doamne, ajută-ne!

Arhimandrit Teofil Părăian,
Mănăstirea Brâncoveanu,
Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

CU DUMNEZEU NU NE PUTEM JUCA

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin.

Preacuvioși părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, în anul 1983, la 13 mai, am fost hirotonit preot și hirotesit duhovnic. Dorința Înalt Preasfințitului era să fiu duhovnicul acestei mănăstiri, ajutându-l pe părintele Serafim și poate, după aceea, continuându-i activitatea ca duhovnic. Am stat, într-un fel, la locul meu, pentru că nimeni nu m-a introdus oficial ca să fiu duhovnic. Am rămas o persoană disponibilă, adică un om de care se pot folosi ceilalți oameni atunci când vor avea trebuință. N-am căutat să mă impun în conștiința nimănui, n-am căutat sprijinul cuiva ca să-mi pot împlini datoria care, neoficial totuși, mi s-a dat.

L-am respectat pe părintele Serafim. Îmi aduc aminte că odată, în Postul Adormirii Maicii Domnului, chiar în anul în care am fost hirotonit, părintele Serafim a ieșit puțin afară din biserică și după aceea a venit înapoi; între timp, unul dintre viețuitorii mănăstirii a venit la mine și m-a întrebat dacă nu încep eu molitfa. Și-am zis: „Nu. Îl așteptăm pe părintele Serafim." După aceea lucrurile au mers tot așa: de fiecare dată când era vorba de spovedanie făcea molitfa altcineva, nu mai zicea nimeni că pot să fac și eu molitfa pentru obște. Și, de fapt, nici n-am avut succes, asta-i realitatea.

Dintre viețuitorii de atunci s-au spovedit la mine patru, dintre care unul a rămas mai multă vreme, dar pe care, de fapt, nu l-am putut modela, a rămas cum a fost, l-am dus,

l-am purtat, l-am tolerat. Rezultatul a fost cel pe care, poate, unii îl știți sau îl bănuiți: în realitate, n-am realizat ceva deosebit, pentru că cei care au ținut de mine cu vremea s-au retras, au mai venit și alții, au stat cât au stat și s-au retras și ei, s-au dus la părinți mai îngăduitori, mai binevoitori, mai iertători, mai înțelegători, la părinți care nu le cereau nimic decât să se spovedească și le spuneau cel mult să facă ce le ajută Dumnezeu, părinți care le dădeau dezlegare de păcate.

Bineînțeles, fiecare răspunde de ceea ce face, n-am nimic împotrivă. Adevărul este că unii au venit la mine și mi-au spus: „Părinte, îmi dați voie să mă duc la alt duhovnic?" Nu am avut niciodată nimic împotrivă, mi-am dat seama că aceasta este o chestiune care ține de om și, dacă omul nu-i dispus să se lase modelat, degeaba vrei să îl ajuți. Și până la urmă n-am avut nici un interes să mă încarc de păcate, dezlegând păcate care sunt făcute într-un sistem de păcătuire, în înțelesul că sunt unii oameni care fac aceleași păcate – nu mă gândesc la niște neputințe, care țin de existența noastră și pe care, poate, le vom avea și la sfârșitul vieții, și când ne vom duce din lumea aceasta –, mă gândesc la niște păcate făcute în mod sistematic, cu deplină voință și știință, știind bine că faci rău și totuși făcând, poate chiar cu gândul că Dumnezeu te va ierta prin mijlocirea preotului duhovnic. E o înșelare în fond. De ce e o înșelare? Mai întâi de toate, cu Dumnezeu nu ne putem juca. În al doilea rând, nu cerem niciodată oamenilor niște lucruri pe care noi înșine nu le facem. Dacă ceri cuiva care viețuiește în mănăstire să vină la biserică, la slujbă, să insiste din toate puterile lui ca să fie în biserică de la începutul slujbei și să stea la toată slujba, nu-i un lucru pe care nu-l poate face. Poate că, în mod excepțional, sunt situații

în care nu poți, dar dacă nu te silești să faci lucrul acesta sau nu-l ai în vedere, este un lucru care înseamnă că-i sistem de păcătuire, înseamnă că nu consideri că trebuie să faci acest lucru.

Dacă am cerut de la cineva să spună când pleacă undeva, ca să aibă binecuvântare când pleacă și să plece numai dacă este necesar, unora li s-a părut mult și până la urmă au zis: „Părinte, mă duc la altcineva care nu-mi cere ce-mi cereți dumneavoastră!"

Dacă cineva se gândește că așa se câștigă înaintarea duhovnicească, că poate să rămână cum este și totuși să fie primit de Dumnezeu, înseamnă că nici ceea ce crede el că face pentru Dumnezeu, de fapt, nu face cu adevărat pentru Dumnezeu, ci face pentru că așa îi place, pentru că așa îi vine, pentru că – crede el – de ceea ce face atârnă ceva deosebit.

În sfârșit, au fost și oameni la care am renunțat eu însumi văzând că nu-i pot ajuta. Mai ales acei oameni care „au știut mai mult și mai bine decât mine", acei oameni care nu m-au respectat, nu pe mine personal ca om, pentru că mă cheamă Teofil și pentru că am 61u de ani, ci pentru că Dumnezeu m-a așezat unde m-a așezat. Poate au socotit unii că nu m-a așezat Dumnezeu, poate că alții au socotit că chiar dacă m-a așezat Dumnezeu nu m-a așezat pentru ei. Mă rog, fiecare va da socoteală înaintea lui Dumnezeu de ceea ce a gândit. În orice caz, pe toți aceia care m-au judecat, care încă mă judecă și care îmi sunt oponenți îi rog frumos să mă ocolească mai departe. Toți aceia care știu mai bine decât mine, toți aceia care vor să rămână cum sunt, care nu se lasă modelați, să nu vină la mine. Căci Domnul Hristos a spus clar: *Dacă nu te voi spăla, nu ai parte de Mine* (Ioan 13, 8), dacă nu te lași modelat, nu ai

parte de Dumnezeu, dacă rămâi ceea ce ai fost și ceea ce ai fi putut să fii și fără intervenția cuiva, n-are rost să te apropii de omul acela, de duhovnic, care totuși îți cere ceva.

Eu știu că nu am avut și nu o să am succes în continuare la oamenii care vor să rămână cum sunt, care nu vor să se deschidă, care nu vor să intervină cineva în viața lor, deși să știți că-i mult mai mult să faci ceva ce-ți cere cineva decât să faci ceea ce crezi tu însuți că trebuie să faci.

Când a fost ultima dată aici, Preasfințitul a amintit de faptul că dorește să fiu duhovnicul mănăstirii și că, de fapt, într-un fel, sunt considerat duhovnicul mănăstirii. Adevărul este că eu nu mă simt și nu m-am considerat niciodată. Dar pentru că mi-a amintit Preasfințitul și pentru că a amintit în fața obștii lucrul acesta, am socotit de datoria mea să-mi justific poziția față de cei care sunteți împreună-viețuitori cu mine la această sfântă mănăstire și să precizăm lucrurile. Nu chem pe nimeni la spovedit la mine, primesc pe toți care vin, însă nu știu dacă voi rămâne duhovnic pentru toți care au să vină și pe care îi primesc. De ce? Pentru că nu mă mulțumesc să fiu simplu ascultător de spovedanie. Nu mă mulțumesc să fiu doar dezlegător de păcate. Dezleg păcate la trecut, adică păcate pe care omul vrea să le părăsească și se silește să le părăsească, dezleg păcate pe care omul le consideră ca păcate, dezleg tot ce-i de dezlegat, dar nu vreau să mă fac părtaș la păcate nepocăite, la păcate care au intrat într-un sistem de păcătuire, la păcate pe care omul le justifică și pe care vrea să le facă și pe mai departe.

Doresc din toată inima să fim și să rămânem cu conștiința că stăm în fața lui Dumnezeu, că nimeni nu și-a luat sieși singur cinstea aceasta, că am primit această cinste a preoției și a duhovniciei. Și rămân pe mai departe nu duhovnicul mănăstirii, ci duhovnic disponibil pentru cei care apreciază preoția și duhovnicia mea și care consideră că pot să fie ajutați și de mine.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu, 1990

DUHOVNIC MARE, MIC SAU DE NIMIC

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi pomenim pe Sfântul Mucenic Sebastian, iar duminică, 20 decembrie, este pentru noi, cei de la mănăstirea aceasta, o zi de pomenire deosebită, în înțelesul că în acea zi, cu ani în urmă, a trecut la cele veșnice părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească! Voi face acum două evocări, și anume a părintelui Serafim Popescu și a părintelui Sebastian, tot din această mănăstire.

Voi începe cu părintele Serafim, pe care l-am avut duhovnic multă vreme. L-am cunoscut în 1942. Am fost apropiați și ne-am înțeles bine. În 1953 m-am așezat aici, la mănăstire, și am primit din partea Mitropolitului Nicolae Bălan, Dumnezeu să-l odihnească, o îndreptățire pentru a fi încadrat în obștea acestei mănăstiri. În actul acela, pe care l-am adus, era specificat că îl voi avea ca duhovnic pe părintele Serafim. Exista și altă posibilitate și de aceea mitropolitul, care ținea la părintele Serafim, a dorit să îl am pe acesta duhovnic. Și l-am avut duhovnic aproape până la sfârșitul vieții lui. Cu puțin înainte de moartea sa am încetat să mă mai spovedesc la părintele, pentru că ajunsese într-o situație în care uita, nu mai avea destulă prezență, și am zis să nu se considere în fața lui Dumnezeu că folosesc ca duhovnic un om care nu mă mai poate urmări. Totuși, sufletește am rămas legat de dânsul de când l-am cunoscut și până la sfârșit.

Când l-am cunoscut prima dată, în 1942, m-am legat sufletește de el și am rămas cum am fost de la început până la sfârșit. Ne-am și potrivit sufletește, în înțelesul că oameni care erau prieteni cu părintele Serafim erau prieteni și cu mine și prietenii mei erau și prietenii părintelui Serafim. Ne-am potrivit sufletește, pentru că, dacă nu ne potriveam, ne excludeam: cei care se potrivesc se apropie și cei care nu se potrivesc se exclud. Acestea se întâmplă de la sine. Nu există o metodă de împrietenire sau de îndepărtare, ci lucrurile merg de la sine. Dacă ai un fond sufletesc comun, te apropii. Eu cu părintele Serafim m-am înțeles bine de la început până la sfârșit, îl port în suflet și îl prezint ca pe un om deosebit, deși nu mulți au avut convingerea că părintele Serafim a fost un om deosebit. Realitatea este că mulți nu l-au înțeles, mulți l-au ocolit pe părintele Serafim, mulți l-au considerat fără consistență sufletească, oscilant eventual. Și l-au uitat, pentru că nu l-au înțeles. În realitate, de la părintele Serafim nimeni nu a plecat nemulțumit, pentru că a fost un mare duhovnic.

Se spune și despre mine că sunt mare duhovnic. Realitatea este că nu sunt mare duhovnic. Poate că nu sunt nici mic, dar, în orice caz, eu nu mă pot număra la mari duhovnici. De ce? Mai întâi de toate, care sunt criteriile de evaluare? Pe ce se bazează cineva când spune despre un duhovnic că e mare? Într-un fel ar trebui ca toți duhovnicii să fie mari duhovnici. Care nu e mare nu e duhovnic și care e duhovnic e mare. Nu se poate altfel, pentru că din momentul în care Biserica te-a pus să chiverniseşti oamenii, ți-a dat, prin hirotesie, darul acesta, înseamnă că a avut încredere în tine. Or, având încredere în tine și punându-și nădejdea în tine, atunci prin hirotesie te-a așezat să fii mare. În orice caz, fiecare credincios trebuie să fie convins că

duhovnicul lui știe mai mult decât el. În momentul în care vine cineva la duhovnic, și știe el mai bine decât acesta și nu primește învățătura duhovnicului, înseamnă că, pentru el, duhovnicul acela nu este mare, ci este mic.

Am fost marți la Sibiu. S-a anunțat prezența mea la postul de radio „Evenimentul" și au propus să mă prezinte cineva dintre cei ce erau acolo. Și am zis: „Domnule, să nu mă prezinte nimeni, că mai bine mă prezint eu! De ce să mă prezinte cineva care nu mă cunoaște sau cineva care poate spune despre mine lucruri exagerate?" Și m-am prezentat eu. Apoi, între altele, a zis cineva de acolo că sunt mare duhovnic. Și eu am zis: „Domnule, mai întâi de toate, care sunt criteriile după care se poate spune că cineva este mare duhovnic? Cei care fac astfel de afirmații ar trebui să spună de ce cineva este mare duhovnic." Și am zis ceva care cred că este valabil din cer până-n pământ și de acum până în veac: „Sunt mare pentru cei care mă ascultă și sunt mic pentru cei care nu mă ascultă." Deci, în realitate pot să fiu și mare, și mic. Pot să fiu mare pentru cel care mă consideră mai mare decât el și mă ascultă și pot să fiu mic pentru cei care știu mai bine decât mine și nu mă ascultă. Și atunci cum sunt? Și mare, și mic.

Ei, să știți că părintele Serafim a fost mare! A fost un părinte mare cu adevărat. Mare, și, dacă am fi și noi așa, am fi mari. Nu știu dacă v-a căzut în mână un articol al meu, care a apărut în revista „Epifania" de la Alba Iulia. Acolo am scris eu despre părintele Serafim și l-am prezentat cum a fost el de fapt în conștiința mea, pentru că să știți că și părintele Serafim a fost denigrat de unii. Nu știu dacă există cineva care să nu fie și denigrat. Poate că e normal să fie așa. Domnul Hristos a spus clar: *Dacă vă urăște pe voi lumea, să știți că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât* (Ioan 15, 18). Dacă pe Domnul Hristos unii L-au iubit, iar alții L-au urât, ce să mai zicem noi, oamenii, că ne urăște cineva, sau ne batjocorește, sau ne defaimă, sau găsește motive să interpreteze în rău ceea ce e bine, sau să-l considere fățarnic pe cel ce face un bine? Cine zice așa, de fapt să știți că zice mai mult despre el decât despre cel la care se referă. Gândiți-vă la cuvântul acela din Evanghelie, din pilda cu lucrătorii tocmiți la vie, cum a zis stăpânul: *ochiul tău e rău, pentru că eu sunt bun?* (Matei 20, 15). Deci poți să ai un ochi rău și să vezi rele și acolo unde nu sunt rele, și poți să ai un ochi bun și să vezi bune și acolo unde nu-i bine deplin. Sau să ne gândim la părintele acela despre care se spune în *Pateric*, că din multa-i bunătate nu mai știa ce-i răutatea, nu mai putea presupune răutatea.

În orice caz, părintele Serafim a fost un om mare, în înțelesul că a fost un om învăluitor, a avut o inimă primitoare, o inimă înțelegătoare. A fost un om care nu a vrut să supere pe nimeni. Dacă a supărat pe cineva, a supărat fără să vrea. Niciodată n-a vrut să facă un rău. Poate așa, întâmplător, să fi făcut vreo nemulțumire cuiva, dar n-a fost statornic în a face nemulțumire. Și să știți că ceea ce îi dă unui duhovnic mărimea, ceea ce îl face mare nu-i atât ceea ce crede cineva despre el – poate crede că este mare și îl ascultă sau îl poate considera mic și nu îl ascultă –, nu aceasta este ceea ce îi dă duhovnicului mărimea. Ceea ce îi dă duhovnicului mărimea este inima lui mare. Or, părintele Serafim a avut inimă mare, o inimă de părinte, de frate și de prieten. Cu inima aceasta a lucrat: cu inima de părinte, de frate, de prieten, cu învăluirea aceasta. A fost binevoitor. Când îi venea cineva în față, la spovedanie, nu știu dacă se gândea ce să facă cu el, în sensul că ce canon o să-i dea. El, de exemplu, nu spunea că în pravila cuta-

re scrie cutare lucru, că dacă ai făcut cutare păcat trebuie să fii oprit de la Sfânta Împărtășanie atâta și atâta vreme. Eu cred că și dacă l-ai fi întrebat cât oprește Biserica de la Sfânta Împărtășanie pentru cutare sau cutare păcat, nu știa. De ce nu știa? Pentru că nu-l interesa. Nu acesta era lucrul de căpetenie pentru el. Pentru el, lucrul de căpetenie era să fie bun cu omul, să-l ajute, să-l întărească, să-l ridice, să-l determine pentru bine, să facă ceva în folosul lui. Și atunci făcea ce îi spunea inima lui. Nu trebuia să caute în cărți ce scrie cutare sau cutare sfânt sau cutare sinod despre un anumit păcat.

El era bun și nu-l putea scoate nimeni din bunătate. Și aceasta i-a dat mărime. Era cu inimă de frate. Era un părinte, un frate, un prieten. Îi spunea inima lui ce are de făcut. O mamă este mamă pentru că-i mamă. Nu se uită prin cărți să vadă ce scrie că trebuie că facă o mamă ca să fie mamă; când este mama, cu adevărat, mamă? La fel, un tată nu caută prin cărți să vadă ce scrie în ele despre tată – și când e tata tată, și când nu-i tată? Nu e așa! Domnul Hristos când a zis: *Dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El* (Matei 7, 11), S-a bazat pe ceva, pe realitatea existenței inimii de părinte. Or, când zici părinte zici tată, nu zici altceva. Ori că zici tată, ori că zici părinte, zici același lucru. Numai cine zice „domn' părinte" nu știe ce zice, pentru că nu poți să fii și domn, și tată. Ori ești tată și ești toate, ori ești domn și nu ești tată.

Deci părintele Serafim a avut această calitate: de părinte, de tată. Prin ce osteneală a ajuns la aceasta? Prin osteneala lui Dumnezeu, că „așa l-a lăsat Dumnezeu", cum a zis odată părintele Dumitru Călugăr din Sibiu, despre Preasfințitul Teodor Scorobet, care și el era un om cum-

secade, un om bun. Așa l-a lăsat Dumnezeu și pe părintele Serafim: binevoitor, iertător, înțelegător, dătător de nădejde, de bucurie, de încredere. Zicea: „Fruntea sus!" sau: „Măi frate, Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut!" Sau erau situații în care mărturiseai că nu ți-ai împlinit toate datoriile, și zicea părintele Serafim: „Fă ce poți, fă ce-ți ajută Dumnezeu!" Așa l-am știut de la început, așa a fost toată viața: modest, înțelegător, iertător, îngăduitor, învăluitor. A fost un om de care s-au bucurat oamenii. Am și zis să se scrie pe crucea lui: „Un om de care s-au bucurat oamenii".

Să știți că un om ca el nu trebuie uitat, trebuie urmat. Bineînțeles că ar fi o caricatură ca cineva să vrea să fie părintele Serafim, dacă nu e la măsurile părintelui Serafim. Dacă vrem să fim și noi asemănători lui trebuie să fim oameni de care să se bucure oamenii. Dacă nu suntem așa, nu suntem ca părintele Serafim, nu se cunoaște că l-am avut duhovnic, nu se cunoaște că ne-a îndrumat, nu se cunoaște că el a știut mai bine decât noi și atunci nu-i bine. Dacă suntem și noi învăluitori, binevoitori, încrezători în bine, doritori de bine, trecători cu vederea înseamnă că am luat ceva din existența părintelui Serafim și că părintele Serafim n-a murit pentru noi când a murit, ci se continuă în existența noastră prin ceea ce facem și prin ceea ce vrem noi să facem.

Ei, dacă aș fi și eu așa, atunci aș fi mare duhovnic! Or, eu nu pot să spun că sunt ca părintele Serafim. Sunt ca mine, și Dumnezeu știe dacă sunt mare sau dacă sunt mic. Cum am zis, sunt mare pentru cei care mă consideră mare. Și, în orice caz, sunt mic și nu numai mic, ci și de nimic, pentru aceia care mă ocolesc, care mă judecă, care știu mai bine decât mine, pentru aceia care, dacă ar fi ei în locul

meu, ar face altfel, pentru aceștia sunt și mic, și de nimic. Însă acum să ne mai gândim și la alt aspect. În lumina celor spuse de Domnul Hristos: *ochiul tău e rău pentru că eu sunt bun?*, dacă cineva face o apreciere negativă față de altcineva, să știți că o face mai mult despre el decât despre cel la care se referă. Ar fi cazul să ne cercetăm pe noi înșine și să vedem cum suntem în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor, ca să știm cine suntem noi în realitate.

Și pentru că astăzi este și ziua de pomenire a Sfântului Sebastian, o să-l pomenesc și pe părintele Sebastian, pe care l-am pomenit și l-am lăudat la moarte. De fapt, nu l-am lăudat eu, ci s-a lăudat el. Zicea cineva că predica de la înmormântarea cuiva n-o face preotul, ci și-o face omul. Părintele Sebastian a viețuit aici patruzeci și șase de ani. E un dar de la Dumnezeu să fii într-o mănăstire, e un dar de la Dumnezeu să fii călugăr. Și să nu fii călugăr e un dar de la Dumnezeu: să fii om de treabă, de pildă. Părintele Sebastian a venit la mănăstire la 22 de ani, în 1944, și s-a încadrat aici cu darul lui Dumnezeu, cu voia Maicii Domnului. Era cu vedere împuținată, de fapt, aproape fără vedere. Și-a dus viața în liniște, în retragere. A muncit mult aici în cadrul mănăstirii, mai ales atunci când nu erau drujbe și când trebuia să ajute la pregătirea lemnelor de foc. Avea ascultare să taie lemne, să ducă lemne, să facă focul, lucruri pe care le putea face și pe care le-a făcut cu plăcere. A pompat apă când a fost nevoie... Mă rog, și-a făcut datoria. Și în cadrul slujbelor a fost un om de bază. A învățat pe de rost părțile comune ale slujbelor. Se făcea slujbă mai puțină pe atunci, dar, în orice caz, era util, cânta la strană, era conducător de cântăreți. Ceilalți se orientau după cântarea lui.

Să știți că mai demult era altfel aici la mănăstire: venea lume de pe aici, de pe la sate. Acum vin mai mult de

la oraș, de la depărtare. Atunci veneau oameni mai mult din satele de pe aici: de la Sâmbăta de Sus, Lisa, Drăguș, Vișteа de Sus, din toate satele. Oamenii erau obișnuiți cu cântarea din satul lor și aici se cântau melodiile pe care le știau și credincioșii. Părintele Sebastian conducea strana cu cântarea lui și cântau și oamenii, cântau toți din biserică. Nu veneau oamenii ca la spectacol, doar ca să asculte slujba, ci veneau la slujbă să facă slujbă, slujeau: cântau împreună cu cântăreții. La început mai ales, părintele Sebastian a fost de bază în acest sens. Pe urmă au mai venit și alții, s-a mai mărit obștea mănăstirii, contribuiau tot mai mulți la cântare și lucrurile au mers de la sine. Pe atunci nu îndrăznea nimeni să spună, de exemplu, că numai muzica psaltică trebuie cântată și că muzica pe conțan nu are nici o importanță. Să știți că era o altă atmosferă de gând, adică oamenii nu-și impuneau punctul de vedere, ci căutau să se încadreze în contextul existenței lor. Nu erau oameni care să excludă pe cineva. Nu îndrăzneau să facă supărare. Dacă se întâmpla totuși ca cineva vreodată să facă nemulțumire, era socotit ca unul care nu știe de Dumnezeu, nu știe de rânduială, nu știe de călugărie. S-au întâmplat aici la mănăstire și lucruri negative. Și toate lucrurile negative se explicau prin aceea că cei care au făcut rău, și au fost care au făcut și rău, nu erau oameni de mănăstire și până la urmă n-au rămas aici. Au plecat învinși de realitățile pe care le avea în vedere părintele Serafim când zicea că pe cel care nu face faptele locului îl aruncă locul.

În sfârșit, acestea au fost. Noi îi pomenim pe cei dinaintea noastră pentru că nu ne-am despărțit de nici unul dintre cei care au fost aici. Nici de părintele Varnava, Dumnezeu să-l odihnească, cel care a muncit aici – cum se zice – de la cotor: a stat la grajd zeci de ani. Când zicea cineva:

„Părinte, dumneata faci asta de ani de zile", zicea părintele: „Păi, eu asta o pot face și asta o fac, și eu cred că Dumnezeu îmi primește osteneala care o fac."

Sau părintele Nichita, Dumnezeu să-l odihnească, de la care ne-a rămas cuvântul: „Pe om, dacă-l cauți de bun, bun îl găsești și, dacă-l cauți de rău, și rău îl găsești." Era un om blajin, liniștit, un om care nu voia să supere pe nimeni, un om care a muncit foarte mult. Parcă îi erau strâmbe mâinile de atâta osteneală, cum erau roțile din lemn pe care le făcea el.

De nici unul dintre aceștia nu ne-am despărțit. Îi ținem în suflet, în inimă. Îi ducem mai departe. Nu s-au încadrat la existența noastră fizică așa cum se încadrează tata și mama, dar s-au încadrat la existența noastră sufletească, i-am simțit împreună cu noi, hotărâți pentru bine, ostenitori pentru cele de folos. Aveau unii o delicatețe deosebită. Părintele Visarion, care era câteodată și vulcanic, avea și delicatețe, era un suflet cu contraste. Îmi aduc aminte că duceam cu părintele Visarion saci pe mâini, de la locul unde se găseau până la căruță. Și părintele cam trăgea pe mâinile lui și eu ziceam: „Dacă ducem împreună, să ducem la fel, nu unul mai mult și altul mai puțin!" Iar el răspundea: „Eu am avut numai fete – că a fost căsătorit înainte de a veni la mănăstire –, am lucrat cu fetele mele, și nu voiam să ducă ele greul, și atunci m-am învățat să trag la mine." Trăgea greutatea la el să nu-mi fie mie greu, ca și când aș fi fost și eu fata lui. Sunt niște lucruri care nu se pot uita, n-ai cum să le uiți. Dacă le uiți ești butuc, nu ești om.

Dacă știm lucruri de felul acesta, dacă le urmărim și dacă le avem în vedere, nu se poate să rămânem bătuciți. Trebuie să avem o sensibilitate, o recunoștință, să avem în-

țelegere față de cei care nu mai sunt cu noi și față de cei care sunt cu noi, că numai așa ajungem unde trebuie. Eu cred că și lucruri de felul acesta pot să fie lucruri la care să te gândești când te pregătești pentru o spovedanie. Sunt delicat? Am inimă bună, am inimă de părinte, de frate, de prieten? Sunt ostenitor pentru cele bune? Nu cumva mi se pare că fac mai mult și că altul face mai puțin? Nu cumva fac pentru oameni și nu fac pentru Dumnezeu? Sunt oare împotrivitor, judecător, în loc să fiu iertător și înțelegător? Nu cumva sunt denigrator? Sau poate știu eu mai bine decât cel care e pus să mă îndrume? Căci Biserica a pus pe cineva să mă îndrume și eu spun că știu mai bine. Nu cumva îmi impun și eu punctul de vedere fără să mă intereseze dacă e bine sau dacă e rău? Nu cumva fac niște lucruri pe care dacă aș fi smerit nu le-aș face?

Sunt acestea niște lucruri la care ar trebui să ne gândim. Iar dacă nu ne gândim și la lucruri de felul acesta, de multe ori nu avem ce spune nici la spovedanie, că ni se pare că noi suntem oameni cumsecade: ne-am făcut datoria, la biserică am mers, treabă am făcut cât am făcut și zicem că-i bine așa. Or, în realitate, să știți că numai dacă ajungi la delicatețe, la bunăvoință, la îngăduință, la iertare, la trecere cu vederea, numai dacă ajungi la bucurie, la înmulțirea bucuriei, ești pe calea celor care nu mai sunt cu noi, dar care au rămas totuși în sufletele noastre.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
18 decembrie 1998

CERCETAREA DE SINE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, iarăși am ajuns la vreme de cercetare de noi înșine. *Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului. De aceea mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit.* Sunt cuvinte ale Sfântului Apostol Pavel, din Epistola I către Corinteni, capitolul 11, cuvinte pe care eu le-am auzit prima dată pe 30 august 1942, aici, la mănăstire, într-o predică pe care a ținut-o părintele Arsenie Boca, o predică în legătură cu nunta fiului de împărat, din Sfânta Evanghelie de la Matei, capitolul 22.

Era o zi călduroasă, erau mulți oameni aici, la mănăstire, căci se dusese vestea despre părintele Arsenie, și veneau mulți să-l asculte, veneau mulți să ia cuvânt de folos. Era timp de război, plecau mulți tineri pe front, nu știau dacă se mai întorc, iar părinții își doreau să știe ce se întâmplă cu copiii lor. Era o stare de neliniște sufletească peste toți și veniseră credincioși mulți, mai ales cei din părțile acestea, din satele din jur, cei mai mulți pe jos pentru că atunci nu erau atâtea mașini. S-a făcut slujba în biserică, a slujit părintele Arsenie, iar părintele Serafim era la strană. După aceea, părintele Arsenie a ținut o predică, în care erau cuprinse și cuvintele acestea: „*Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine* – pâinea euharistică – *și să bea din pahar* – paharul euharistic. *Căci cel ce mănâncă și bea*

cu nevrednicie – adică fără să se cerceteze, fără să se silească să-și îmbunătățească viața – *osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului. De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit.*"

Sunt niște cuvinte la care ar trebui să ne gândim mai mult, noi toți cei care dorim să ne împărtășim și care ne împărtășim de fapt. Să ne gândim mai mult că s-ar putea întâmpla să ne fie spre judecată sau spre osândă. Bineînțeles, nu trebuie să punem apăsul pe această parte, pe care o spunem noi în rugăciune și pe care, de fapt, o spunem și la Sfânta Liturghie: „Să nu le fie lor spre judecată sau spre osândă." Să căutăm să împlinim cele de trebuință ca să ne apropiem de darul lui Dumnezeu și să primim darul lui Dumnezeu, pe care Domnul Hristos ni l-a dat nouă, l-a dat întregii Biserici creștine în vederea înaintării spre bine. Deci nu a fost dat ca o împiedicare, ca un prilej de discuții între oameni, cum o fi asta și cum ar trebui să fie, cum trebuie s-o înțelegem. Nu, nu a fost dată spre acestea, ci ca să ne fie nouă spre ajutor de îmbunătățire sufletească. Spre ajutor în înlăturarea răutăților care pot fi în sufletul nostru și care n-ar trebui să fie.

În rugăciunea întâi de mulțumire pentru împărtășirea cu dumnezeiești, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cerești, de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine, spunem: „Să ne fie nouă acestea – adică Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos – spre tămăduirea sufletului și a trupului, spre alungarea a tot potrivnicului, spre luminarea ochilor inimii mele, spre împăcarea sufletești mele puteri, spre credință neînfruntată, spre dragoste nefățarnică, spre împlinirea înțelepciunii, spre paza poruncilor tale, spre adăugirea harului Tău cel dumnezeiesc, spre plinirea Împărăției lui Dumnezeu."

Deci, iată că sunt zece lucruri care țin de împărtășirea cu dumnezeieștile Taine.

Întâi e tămăduirea sufletului și a trupului. Apoi, alungarea a tot potrivnicului, a tot ceea ce se împotrivește înaintării noastre în viața duhovnicească. Apoi, spre alungarea vrăjmașului din gând, a diavolului – să se împlinească în noi ceea ce spunem la Paști, în special: „Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui!" Spre luminarea ochilor inimilor noastre: să am mai multă lumină, mai multă înțelegere, chiar și față de împărtășirea cu dumnezeieștile Taine. Spre împăcarea sufletești mele puteri: să nu mai fie în sufletul meu nepotriviri, dezbinări, ci să fie armonie. Spre credință neînfruntată, adică să ne fie credința dreptmăritoare, adevărată și să simțim prezența Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Spre dragoste nefățarnică: să avem o dragoste sinceră și adevărată față de Dumnezeu și față de oameni. Spre plinirea înțelepciunii: cu fiecare împărtășire să avem mai multă înțelepciune. Spre împlinirea, spre paza poruncilor Tale, pentru că așa cum Domnul Hristos ni Se dă în Trupul și Sângele Său în Sfânta Cuminecătură, tot așa ni Se dă și în poruncile Lui; Hristos este ascuns în poruncile Lui. Deci cel ce împlinește poruncile Mântuitorului e tot mai aproape de Domnul Hristos și-L simte pe Domnul Hristos mai prezent în sufletul său. Spre adăugirea harului lui Dumnezeu: să avem mai multă putere ca să stăm împotriva relelor și ca să împlinim binele. Spre plinirea Împărăției lui Dumnezeu, adică cu fiecare dintre noi care ne împărtășim cu dumnezeieștile Taine să se lărgească Împărăția lui Dumnezeu, să ne simțim în Împărăția lui Dumnezeu, să nu mai luăm aminte la lucrurile acestei lumi, ci mai ales să înțelegem, chiar și lucrurile acestei lumi, în lumina darului lui Dumnezeu.

Într-o altă rugăciune, de mulțumire pentru împărtășirea cu Sfintele Taine, a treia, zicem: „Curățește-mă, spală-mă și mă îndreptează. Îmbunătățește-mă, înțelepțește-mă și mă luminează." Dorim să se înlăture de pe sufletul nostru tot ceea ce îl pătează, îl rănește, îl întinează. Spală-mă: spălarea este în general un mijloc de curățire a sufletului; și mă îndreptează: din păcătos ce sunt, fă-mă drept. Îmbunătățește-mă, adică dacă sunt rău fă-mă bun, dacă sunt bun, să fiu mai bun. Înțelepțește-mă: înțelepciunea vine pe măsura înaintării în viața duhovnicească. Și mă luminează: lumina lui Hristos, care luminează tuturor, vine în sufletul nostru în măsura în care ne silim să înlăturăm toate piedicile care ne stau în față în împlinirea binelui.

Ne rugăm ca Sfânta Împărtășire să ne fie spre bucurie, spre sănătate și spre veselie, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci, spre curățirea sufletului. Deci un om care se apropie de Dumnezeu trebuie să fie un om al bucuriei, un om care se apropie de Dumnezeu dorește să fie un om sănătos, să aibă veselie în sufletul său. Așa cum cerem de la Mântuitorul, la Slujba Sfântului Maslu, când zicem: „Fă-că-se, Doamne, untdelemnul acesta untdelemn de bucurie, untdelemn de sfințenie, îmbrăcăminte împărătească, pavăză puternică, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, pecete nestricată, bucuria inimii, veselie veșnică" sau cum ne rugăm la Sfânta Liturghie: „Umple de veselie inimile noastre, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor. Amin."

Ne gândim la toate acestea și, dacă-i vorba să ne cercetăm pe noi înșine, cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel, trebuie să ne cercetăm dacă suntem cu gânduri curate, cu inimă curată, cu inimă luminată, cu dorință de bine, cu dorința de a înlătura răul, cu dorința de a înmulți binele în sufletul și în jurul nostru. Ne gândim totodată și la întări-

rea sufletului în bine. Când ne cercetăm pe noi înșine trebuie să ne cercetăm dacă nu cumva avem suflet bolnav, suflet neputincios, suflet slăbănogit de nepăsările noastre de odinioară, de neluările-aminte. Căci zice Sfântul Apostol Pavel: „De aceea sunt printre voi mulți slabi și bolnavi și bună parte mor." Poate că e vorba și de suferințele trupești, dar sigur e vorba mai ales de suferințele sufletești. Pentru că nu numai oamenii care se împărtășesc cu nevrednicie ajung la suferință, la boală, nu numai credincioșii drept-măritori creștini ajung la astfel de neputințe, ci oamenii în general ajung la neputințe. Și atunci dacă e vorba de niște neputințe, care sunt urmarea unei nepăsări, ale unei neluări-aminte pentru dumnezeiești le Taine ale lui Hristos, sigur că și urmările sunt niște lucruri care țin mai ales de slăbănogirea sufletească.

Nu suntem în stare să suportăm o jignire, o ocară, o înfruntare, o bruscare. Ne aduce neliniște orice lucru care nu ne place, pentru că nu suntem întăriți, nu suntem tămăduiți de neputințele noastre, cu toate că ne-am împărtășit de atâtea ori de-a lungul anilor, de când ne-a adus Dumnezeu la cunoștința Lui. Deci, cu toate acestea, suntem de multe ori așa de slabi... De ce? Pentru că suntem și nepăsători. Mai ales trei lucruri care merg înaintea a tot păcatul se împotrivesc binelui, trei uriași de care a pomenit Sfântul Marcu Ascetul și pe care le-a analizat în *Epistola către Nicolae monahul*, și anume: neștiința, uitarea și nepăsarea. Sfântul Marcu Ascetul spune că neștiința este iad, pentru că e întunecată, uitarea e pierzare, pentru că pierdem cele ce le-am avut în minte și nepăsarea e pricină de neștiință și de uitare.

Prin urmare, cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să ne gândim cu mai multă atenție, cu mai multă

luare-aminte la cele ce avem de făcut ca să ne îmbunătățim sufletește, ca să facem parte din Împărăția lui Dumnezeu, ca să avem liniște sufletească, ca să aducem liniște sufletească în jurul nostru. Să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem angajați în bine, dacă aducem roade de bunătate, de înțelepciune, dacă îi odihnim pe oamenii din jurul nostru, dacă avem în sufletul nostru dragoste, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credință, blândețe, înfrânare.

Să ne cercetăm pe noi înșine și să căutăm să fim așa cum ne vrea Domnul Hristos, Care ne-a dat „pâinea cea cerească și paharul vieții", ca să o gustăm și să înțelegem că bun este Domnul. Și, având această întărire în suflet, să lăudăm pe Domnul, în forma în care ne-am învățat s-o spunem, adică: „Aliluia, aliluia, aliluia!", care înseamnă: „Lăudați pe Domnul!" Și viața noastră să fie trăită în lumina textului liturgic, pe care îl spunem după ce ne împărtășim: „Să se umple gurile noastre de lauda Ta, Doamne, ca să lăudăm mărirea Ta; că ne-ai învrednicit pe noi a ne împărtăși cu sfintele, dumnezeiești le, nemuritoarele, preacuratele și de viață făcătoarele Tale Taine. Întărește-ne pe noi întru sfințenia Ta, toată ziua să ne învățăm dreptatea Ta. Aliluia, aliluia, aliluia!" Deci întărește-ne întru sfințenia Ta, fă-ne să fim sfinți, curați, locașuri ale darului lui Dumnezeu, să fim statornici în bine, pentru că acestea înseamnă sfânt, și să lăudăm mărirea Ta. Și, acestea având-le în vedere, să fim ocrotiți și de rugăciunile Maicii Preacurate și de rugăciunile sfinților, care toți au dorit să fie preamărit Dumnezeu prin ei în toate zilele vieții lor. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
19 iulie 2002

BLÂNZI, BINEVOITORI ȘI VESELI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, cu ocazia spovedaniei de astăzi, m-am gândit că ar fi bine să vă pun în atenție un cuvânt al Sfântului Ioan Scărarul din al patrulea capitol al *Scării*, deci din a patra treaptă – pentru că el a înțeles capitolele ca niște trepte – din treapta despre ascultare, unde este prezentată o mănăstire. Despre viețuitorii din acea mănăstire spune că erau blânzi, binevoitori și veseli.

Așadar, erau blânzi. Vor fi învățat de la Domnul nostru Iisus Hristos să fie blânzi, fie din fericirea a treia: *Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul* (Matei 5, 5), fie din cuvântul: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți avea odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). Ce înseamnă aceasta că erau blânzi? Înseamnă că nu erau mânioși, răi, răzbunători, nu aveau ură, nu erau răzvrătiți, împotrivitori, înseamnă că erau liniștiți. Erau blânzi și aduceau liniște în jurul lor. Erau blânzi și aceasta înseamnă că erau smeriți, blânzi și smeriți cu inima. Spune tot Sfântul Ioan Scărarul, într-un alt capitol, despre nepătimire, referindu-se la aceste cuvinte ale Domnului Hristos: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima*, că cei care trebuiau să învețe aveau de învățat nu de la înger, nu de la om, nu din carte, ci de la Domnul Hristos, de la lucrarea Domnului Hristos din ei.

Deci ce a zis Domnul Hristos? *Învățați-vă de la Mine.* Nu de la altcineva, de la vreun înger, de la vreun om oarecare, nici din carte, că ar fi scris acolo să fii blând și smerit, nici de la vreun Sfânt Părinte, de la vreun îndrumător duhovnicesc, de la cineva care ar putea să vă dea o orientare, ci *învățați-vă de la Mine.* Ar putea și un înger să vă spună că e blând și smerit cu inima și ar putea să vă spună să fiți și voi blânzi și smeriți cu inima, dar Eu vă spun: „Învățați-vă de la Mine, de la lucrarea Mea cea din voi, prin care puteți înțelege că, de fapt, Eu sunt blând și smerit cu inima. Deci blândețea și smerenia Mea nu sunt niște lucruri cumva adăugate la Mine, ci niște lucruri care țin de Mine, țin de inima Mea, care izvorăsc din inima Mea. Învățați, de asemenea, că n-am făcut nimănui nedreptate, că nu am pus pe nimeni să fie nemulțumit și nemulțumitor. Am avut vorbă hotărâtă, fără îndoială, și voi știți din Evanghelie că am avut vorbă hotărâtă. Știți că am zis: *Vai vouă, fariseilor și cărturarilor fățarnici!* (Matei 23, 13), că am zis: *Fariseule orb! Curăță mai întâi partea dinlăuntru a paharului și a blidului* (Matei 23, 26), că am spus fariseilor că sunt ca niște morminte văruite, împodobite pe dinafară, dar înăuntru având oase de morți. Știți toate acestea, dar asta nu înseamnă că n-am fost blând și smerit cu inima, ci înseamnă că am fost hotărât. Și voi puteți fi hotărâți, să spuneți vorbă hotărâtă, dar să nu izvorască din răutate, din ură, din mânie. Să izvorască totdeauna din blândețe, dar o blândețe care nu desființează dreptatea."

Ce promite Domnul Hristos celor blânzi și smeriți cu inima? Odihnă, odihna sufletului. Fiecare dintre noi căutăm odihna, vrem să fim odihniți și odihnitori, dar oare suntem chiar așa cum vrem să fim: odihniți și odihnitori? Poate de multe ori avem în suflet tulburare, nedumerire, nemulțumire, împotrivire și uităm că datoria noastră este să fim blânzi și smeriți cu inima. Și, pentru că n-am ajuns la această măsură, pot să izvorască din noi și împotrivire, cârtire, nemulțumire,

răutate, confuzie și atâtea, și atâtea. Dar dacă vom ajunge să fim blânzi și smeriți cu inima, îi vom odihni pe toți din jurul nostru, îi vom înțelege pe toți în neputințele lor, în starea lor. Nu vom aștepta de la alții ce nu putem da noi înșine, nu vom aștepta ca alții să fie mai buni decât noi.

Spune mai departe Sfântul Ioan Scărarul despre cei pe care îi pomenește că sunt și binevoitori. Adică atunci când e vorba de omul de lângă ei, știu că Domnul Hristos l-a pus lângă ei și că, dacă fac ceva spre binele lui, fac pentru Domnul Hristos. Cei care sunt binevoitori știu că și Domnul Hristos a fost binevoitor. Să ne gândim la împrejurarea aceea în care fariseii au adus în fața Domnului Hristos o femeie păcătoasă, prinsă asupra faptului de desfrânare. Și cei care au adus-o la Domnul Hristos așteptau ca El să poruncească să fie omorâtă. Pentru că Legea Vechiului Testament, ca să împuțineze păcatul, a avut această dispoziție: să fie omorâți cu pietre cei care fac astfel de fapte. Domnul Hristos a fost binevoitor și n-a zis: „Omorâți-o!", ci le-a spus altceva: „dacă Legea spune să fie omorâtă, puteți să o omorâți, dar mai întâi poate că ar fi cazul să vă omorâți pe voi. Poate că de multe ori ar fi fost cazul ca oamenii să vă omoare cu pietre pe voi, pentru că și voi ați făcut astfel de păcate, dar păcatele voastre sunt ascunse, n-au ajuns încă la arătare, nu sunt știute decât de voi și de Dumnezeu. Și dacă totuși vreți s-o omorâți pe această femeie, pe care ați găsit-o făcând păcat, puteți s-o omorâți, dar cu condiția ca cel care aruncă cu piatra să fie nevinovat. Cel nevinovat să ridice cel dintâi mâna și să arunce piatra în ea." Bineînțeles că un om nevinovat n-ar face așa! Chiar dacă i-ar porunci Dumnezeu, ar zice: „Doamne, n-ai putea cumva să găsești alt chip de pedepsire, să nu fie pedepsit de mâinile mele?" Cel nevinovat nu s-ar putea angaja la o treabă de felul acesta. Și se vede că cei care au adus-o pe femeie în fața Domnului

Hristos s-au simțit vinovați și s-au gândit că ei mai întâi ar trebui să fie omorâți și că n-au dreptul să omoare pe cineva care a păcătuit la arătare sau care a fost prins în păcătuire, și s-au dus. A rămas numai femeia în templul din Ierusalim. În tot acest timp, Domnul Hristos scria ceva pe pământ. Și când S-a ridicat de la pământ, n-a mai văzut-o decât pe femeie. Și a zis către ea: *Femeie, unde sunt pârâșii tăi? Nu te-a osândit nici unul? Și ea a zis: Nici unul, Doamne!* (Ioan 8, 10). Atunci Domnul Hristos, Cel binevoitor și Care a venit să mântuiască, să odihnească, să despovăreze lumea și să aducă o viață nouă în lumea aceasta, o viață pe care lumea aceasta n-a cunoscut-o înainte, a zis cu blândețea și cu smerenia inimii Sale: *Nu te osândesc nici Eu. Du-te, de-acum să nu mai păcătuiești!* (Ioan 8, 11). Poate că așa erau cei care erau blânzi și binevoitori.

Și pentru că erau blânzi și binevoitori, ne spune Sfântul Ioan Scărarul, erau și veseli. Veselia ține de viața creștină. Un creștin trebuie să fie un om al bucuriei, un om de veselie. Nu numai la clipe hotărâte pentru veselie, cum ar fi de exemplu un ospăț, ci oricând. Pentru că el știe că e în mâinile lui Dumnezeu, că nu e singur, știe că are un Tată în cer. Trebuie să fie vesel pentru că știe că are o mamă în cer, pe Maica Domnului, știe că Domnul Hristos îl miluiește și-l mântuiește, știe că îl așteaptă Raiul desfătării, Raiul bucuriei, Raiul veseliei.

Așa trebuie să fim și noi. Cum? Blânzi, binevoitori și veseli. Să fim blânzi și smeriți cu inima. Să fim binevoitori, în așa fel încât să se împlinească cu noi cuvântul Sfântului Apostol Pavel: *Blândețele voastre să se facă cunoscute tuturor oamenilor* (Filipeni 4, 5). Să fim blânzi și binevoitori ca să putem fi și veseli. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu, 9 iulie 2004

SĂ NE CERCETĂM PE NOI ÎNȘINE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, suntem în ultima zi a lunii ianuarie 2003. Așadar a trecut o lună de zile de când am început anul 2003. Dumnezeu știe câte zile ne vor sta în față fiecăruia dintre noi, dar ce a trecut e bun trecut și poate că ar fi cazul să ne gândim ce-am făcut noi într-o lună de zile, în prima lună a anului 2003. Să ne gândim la ce am făcut, la ce am învățat, la ce am gândit, la ce am vorbit. Să ne gândim dacă am avut vreun spor prin luna aceasta pentru viața noastră de acum și pentru veșnicie, să ne gândim dacă am adăugat ceva la ceea ce am fost înainte de a începe anul acesta. Să ne gândim ce-am realizat în această lună – lună de început de an –, cu ce ne prezentăm în fața lunii următoare, în fața viitorului, în fața veșniciei.

E bine să ne cercetăm pe noi înșine, să vedem ce legătură avem cu oamenii din jurul nostru, cât bine le dorim, dacă le dorim, dacă i-am odihnit pe cei care au venit în legătură cu noi, ce am făcut ca în jurul nostru să fie mai multă liniște, bucurie, încredere, iertare, mai puțină nepăsare, neluare-aminte, răutate, mai puține cuvinte nepotrivite, mai puține gânduri cu care nu ne putem prezenta oriunde și oricând.

Ne-am spovedit de câteva ori în timpul lunii acesteia și e cazul să ne cercetăm fiecare dintre noi să vedem dacă am avut vreun spor prin spovedaniile pe care le-am făcut, dacă am părăsit vreo neputință, nedesăvârșire, greșeală, ne-

păsare, neluare-aminte. Să ne gândim dacă suntem cu mai multă grijă acum decât la începutul lunii, dacă avem mai multă iubire, înțelegere, bunătate, dacă suntem gata să-i odihnim pe cei din jurul nostru. Sau poate am înmulțit relele, poate am pus în atenție lucruri care era bine să nu le știe și cei din jurul nostru. Poate am fost nepăsători față de binele omului de lângă noi și am uitat că Dumnezeu l-a pus lângă noi și pe noi ne-a pus Dumnezeu lângă omul de lângă noi. Cât de prezent a fost Dumnezeu în viața noastră în luna aceasta care a trecut, cât am dorit să se înmulțească binele și bucuria, cât am căutat să fie preamărit Dumnezeu prin viața noastră, faptele noastre, cuvintele noastre, câtă grijă am avut să-L preamărim pe Dumnezeu în gândurile noastre?

Ne-am întrebat vreodată ce se întâmplă cu noi? Nu cumva suntem prea fără luare-aminte la binele nostru și la binele altora? Nu cumva nu suntem cu grija de a înmulți liniștea sufletească? Am fost preocupați în luna aceasta să împuținăm vorba, vorbirea de rău, neîncrederea arătată prin cuvânt, nefolositoare nouă și nici celor către care ne-a fost cuvântul?

Am simțit prezența lui Dumnezeu în viața noastră? L-am făcut pe Dumnezeu prezent prin vorbele și faptele noastre, în mijlocul nostru, între noi? Am avut gândul de-a face bine, de-a aduce mulțumire în mijlocul nostru?

Poate că vă mai aduceți aminte că înainte cu un an v-am pus în atenție niște întrebări, pe care trebuie să ni le adresăm fiecare dintre noi, mai ales la sfârșitul zilei. Să ne întrebăm dacă a fost cineva mai fericit că ne-a întâlnit în ziua care a trecut. Să ne întrebăm dacă își amintește cineva că i-am vorbit, bineînțeles cu bunătate, cu liniște. Să ne întrebăm dacă l-am salutat cu căldură pe prietenul nostru,

pe care l-am întâlnit. Să ne întrebăm dacă nu cumva am fost egoiști în ziua care se pleacă spre înserare. Să ne întrebăm dacă este cineva mulțumit cu ceea ce i-am spus sau cu ceea ce i-am făcut. Să vedem dacă putem răspunde cu inima ușoară la întrebarea: Am ajutat pe cineva dintre cei care au avut nevoie de ajutorul nostru? Nu mă gândesc numai la ceea ce am dat pentru cineva, ci și la ajutorul care e necesar între noi de multe ori – să-i ajutăm fratelui nostru să facă mai ușor ceea ce are de făcut. Dacă am fost săritori, binevoitori. Sau poate am fost nepăsători. Să ne întrebăm dacă am încurajat pe omul de lângă noi care avea nevoie de o încurajare. Să ne întrebăm dacă am făcut ceva folositor sau am fost nepăsători. Să ne întrebăm dacă am lăsat în urmă gânduri bune sau supărare. Și apoi să ne mai întrebăm ceva. Să ne întrebăm așa: Dacă Dumnezeu privește la felul cum ne-am dus viața în ziua de astăzi, va zice că pentru ceea ce am făcut în ziua de astăzi meritățm și ziua de mâine?

Iată niște lucruri pe care e bine să le avem în vedere în fiecare zi și în privința cărora să ne întrebăm în fiecare seară! Și dacă ne găsim cu lipsă, să ne silim ca în ziua următoare să fim cu mai multă atenție, bunătate, iubire, cinstire, cu mai multă dorință de a înmulți bucuria. În ziua următoare să fim cu mai multă grijă, ca omul de lângă noi să simtă că noi suntem lângă el, așa cum Dumnezeu e lângă noi.

Trecem peste multe lucruri în viața de fiecare zi, trecem nepăsători prin zilele pe care Dumnezeu ni le-a rânduit nu pentru a le irosi, ci ca să adunăm în suflet mulțumire, ca să adunăm în suflet nădejde, ca să adunăm în suflet mai multă credință și mai ales să trăim prin credință.

E vremea cercetării de sine. Să intrăm în adâncul conștiinței noastre și să nu ne mulțumim numai cu lucruri de

suprafață, cu lucruri superficiale. Să nu ne mulțumim a ne gândi doar la lucruri peste care se poate trece, ci să căutăm în adâncul inimii noastre, să vedem dacă-I facem loc în noi lui Dumnezeu, dacă Domnul Hristos poate să rămână în sufletul nostru după ce ne împărtășim cu Sfintele Taine. Dacă nu cumva faptul de a ne împărtăși rămâne un lucru obișnuit și, după ce-L primim pe Domnul Hristos în mijlocul nostru, viața noastră este la fel cu cea dinainte de a-L primi.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să avem în vedere niște lucruri ca acestea acum, când vom spune despre noi, poate fără convingere, că am făcut și bune și rele, când am putea spune despre noi că suntem păcătoși, și poate nu credem că suntem păcătoși. Poate credem că suntem drepți, poate credem că Dumnezeu Își revarsă mila peste noi și peste alții prin rosturile noastre, prin situația pe care o avem. Ar fi bine să ne cercetăm pe noi înșine și să vedem unde ne găsim. Ce ne mai trebuie ca să fim cu Dumnezeu și pentru ca Dumnezeu să fie cu noi? Și atunci e nădejde de bine, de înseninare, de lumină sufletească, de fericire pe care o aduce iubirea, e nădejde că nu suntem singuri, ci că Dumnezeu este cu noi, cu al Său dar și cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
31 ianuarie 2003

CONDIȚIILE IERTĂRII PĂCATELOR

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, m-am gândit ca astăzi să vă pun în atenție condițiile iertării păcatelor. De ce? Pentru că am impresia că s-a cam banalizat spovedania, am impresia că stăm pe loc, chiar că dăm înapoi, am impresia că nu vrem să înaintăm, nu ne interesează înaintarea și poate că toate acestea vin de pe urma faptului că suntem nepăsători. Citim în *Filocalie*, în *Epistola către Nicolae monahul*, scrisă de Sfântul Marcu Ascetul, că „înaintea păcatului merg trei uriași: neștiința, uitarea și nepăsarea".

Adeseori, faptul că un lucru se repetă mereu poate duce la nepăsare, la neluare-aminte, la dezinteres. Dacă lucrurile ar fi cam cum le gândim noi, cum le vedem noi, ar însemna că lucrul cel mai ușor e să te spovedești și lucrul cel mai ușor e să păcătuiești. De ce? Pentru că dacă e așa ușor să primești iertarea păcatelor, atunci de ce să nu păcătuiești și apoi să primești iertarea păcatelor? Nu știu dacă așa a vrut Dumnezeu, dacă așa a vrut Domnul Hristos când a așezat spovedania. A dat Domnul Hristos iertarea păcatelor? Da, a dat. A dat puterea iertării păcatelor? Da, așa este, dar aceasta pentru împuținarea păcatelor, nu pentru înmulțirea lor.

Sunt unii care zic: „Lasă că mă spovedesc și mi se iartă păcatele!" Cine zice așa ceva, cine gândește așa ceva înseamnă că, de fapt, nu știe că iertarea păcatelor se dă în anumite condiții, că trebuie să faci ceva ca să ți se ierte

păcatele. Bineînțeles că iertarea păcatelor vine deplin de la Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos, când S-a răstignit pe cruce, S-a răstignit pentru păcatele noastre, ca să nu ne mai răstignim și noi, să nu mai fie cazul să ne răstignim și noi.

Bineînțeles că este și o răstignire a omului, în înțelesul de a se îndepărta de lumea aceasta, de a nu mai avea concepții ale lumii, de a fi statornic în bine, de a-și lua crucea, de a-și duce crucea, dar Domnul Hristos a făcut tot, a făcut lucrul deplin, nu a lăsat să se mai facă ceva. Când Domnul Hristos iartă, nu iartă cu țârâita, ci iartă cu adevărat, numai că cere o condiție, și anume: părăsirea păcatului. E adevărat că sunt unele lucruri care sunt niște neputințe ale noastre, e adevărat că sunt și situații pe care nu le putem depăși. De ce? Pentru că lucrurile se leagă unele de altele, în fiecare clipă noi suntem ceea ce am devenit o viață întreagă. Am fost nepăsători, nepăsători suntem și în clipa de față; am fost cu grijă înainte, cu grijă suntem și în clipa de față; am luat aminte, cu luare-aminte suntem și în clipa de față.

Și atunci ce trebuie să facă cineva ca să i se ierte păcatele? Mai întâi să urască păcatul, să nu dorească păcatul, să nu dorească să fie în sufletul său nimic din ceea ce este rău, nimic din ceea ce nu vrea Dumnezeu. Apoi să se recunoască păcătos, să-și recunoască păcatele, nu în înțelesul cum vin unii, cică sunt cel mai mare păcătos, că păcătos ca mine nu e nimeni, că eu sunt cel dintâi dintre păcătoși. Nu în înțelesul acesta! Aceasta e o modă, un fel de a vorbi. Adevărata recunoaștere a păcatelor este în înțelesul de a simți că trebuie să trăiești în așa fel încât să devii mai bun, mai curat, mai sfânt, să devii mai ca Hristos. Și atunci, dacă faci așa, e bine și sigur ți se iartă și păcatele. Dar dacă tu

faci păcate cu nemiluita, cum se zice, că lasă că și așa mă duc și mă spovedesc, atunci nu poți să te împărtășești de darul lui Dumnezeu.

Iertarea păcatelor s-a dat pentru împuținarea păcatelor, ca să nu mai avem păcatele pe care le-am avut și ca apoi să nu mai facem păcate. Noi cunoaștem din Sfânta Evanghelie oameni care au primit iertarea păcatelor. Știm despre slăbănogul din Capernaum, că, văzând Domnul Hristos credința lor, a slăbănogului și a celor care l-au dus în fața Domnului Hristos, a zis: *Fiule, păcatele tale sunt iertate!* (Marcu 2, 5). Tot așa: *Iartă-se păcatele ei cele multe, căci mult a iubit!* (Luca 7, 47) sunt cuvinte pe care le-a spus Domnul Hristos despre femeia păcătoasă, în înțelesul acesta, că, pe lângă credința ei, pe care a pomenit-o Domnul Hristos când a zis: *Credința ta te-a mântuit; mergi în pace!* (Luca 7, 50), avea și iubire. Credință și iubire.

Sfântul Apostol Petru, după ce s-a lepădat de Domnul Hristos de trei ori, a plâns cu amar și a primit iertarea de la Domnul Hristos, pentru că Domnul Hristos, în chiar ziua Învierii Sale, i S-a arătat Sfântului Apostol Petru. I S-a arătat și în alte împrejurări, și anume la Marea Tiberiadei, când l-a întrebat de trei ori: *Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?* (Ioan 21, 16). Știm apoi că Domnul Hristos l-a iertat pe tâlharul pocăit de pe cruce, pentru că L-a mărturisit pe Domnul Hristos, a înțeles că el e vrednic de osânda în care se găsea, pe când Domnul Hristos nu a făcut nici un rău, și a zis către Domnul Hristos: *Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în Împărăția Ta!* (Luca 23, 42).

Înțelegem, de asemenea, din pilda cu vameșul și fariseul, că vameșul a primit iertare pentru că și-a recunoscut păcatele și a cerut mila lui Dumnezeu. Din pilda cu fiul risipitor înțelegem că fiul, întors la casa tatălui, a fost primit de către tatăl său pentru că și-a recunoscut răutățile și s-a întors cu încredere la Tatăl Ceresc.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, noi ne cam jucăm cu spovedania, ne jucăm în înțelesul că vine cineva și spune: „Am lipsit de la biserică" și, după aceea, lipsește în continuare ca și când asta e viața lui, asta e atitudinea lui – a întârziat de la biserică și întârzie pe mai departe. Nu zice: „Dacă am întârziat până acum, de acum încolo să nu mai întârzii! Ia să fac eu cumva să nu mai întârzii de la biserică, să nu mai lipsesc de la biserică!" Am lăsat slujba bisericii pentru anumite lucruri. Dar de măsura slujbei nu există nimic în lumea aceasta, nu numai în mănăstire, ci în toată lumea nu există nimic. E o înșelare să crezi că poți să faci altceva în timpul slujbei, ca și cum ar fi tot slujbă. Nu e adevărat! Poți să-ți faci ascultarea ca și când ai fi la slujbă, dar să părăsești slujba pentru un lucru pământesc este păcat. Și tu îl faci, și îl faci și azi, și îl faci și mâine, și îl faci și poimâine, și îl faci o viață întreagă, și vii să spui numai atât: că ai lăsat slujba și ai făcut altceva, și ai impresia că cu asta ai rezolvat totul, că bine că te-ai spovedit și ți s-a iertat păcatul. Să știți că nu se iartă așa păcatele! Să te spovedești înseamnă să recunoști că ai făcut rău până acum, dar și să vrei să nu mai faci rău de acum încolo.

Sunt unii care ies de la slujbă, și mai ales în timpul citirii catismelor din *Psaltire*, ca și când catismele acelea n-ar mai avea nici o importanță. Ies să rezolve niște lucruri, zic ei pentru mănăstire. Nu știu dacă nu s-ar putea rezolva lucrurile și fără asta. Și nici nu spun la spovedit că au ieșit de la biserică pentru lucruri minore, pentru lucruri fără însemnătate. L-am lăsat pe Dumnezeu în biserică și m-am dus să rezolv niște lucruri omenești. Să nu ne jucăm cu lucrurile lui Dumnezeu! Ați observat că sunteți învârtoșați?

Poate ați observat. V-ați gândit de unde vine învârtoșarea? Vă spun eu: din aceea că lucrurile lui Dumnezeu le faceți ca lucruri pământești. Și în felul acesta nu se adaugă iertarea, ci se adaugă osânda, chiar prin spovedanie. De ce n-am fi mai buni, de ce n-am fi mai cu luare-aminte față de omul de lângă noi, de ce n-am fi mai doritori de bine? Atârnă de noi lumea asta? Păi, atunci Dumnezeu ce rost mai are în lumea asta? Doar să ne ierte păcatele, doar să ne facă ceva ce vrem noi și noi nu facem ce vrea Dumnezeu?

Iubiți credincioși, condiția mântuirii, condiția iertării păcatelor este părăsirea păcatelor. Nu părăsești păcatele, nu poți primi iertarea păcatelor, chiar dacă ți se dă iertarea păcatelor, nu poți să te împărtășești de iertarea păcatelor pentru lucruri care s-ar putea face și altfel și s-ar putea face și pentru Dumnezeu.

Aici, la noi, la mănăstire, v-am mai spus eu și altă dată și vă spun și acum, a venit cândva un prieten al părintelui Serafim, părintele Dometie Trihenea de la Sfântul Munte. A venit la părintele Serafim, Dumnezeu să-i odihnească pe amândoi, și nu știu cum a venit vorba despre faptul că la Sfântul Munte, fiind marea aproape, poți avea pește, se poate mânca mai mult pește. Și părintele Dometie – îmi pare bine, tare bine îmi pare că am fost și eu acolo, când a venit vorba – a zis așa: „Da, e mai bun peștele decât «cartoafele», dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit." Ceea ce înseamnă: „Prefer să nu mai mănânc pește și să mănânc cartofi, dar să am vreme pentru Dumnezeu, să am vreme de pravilă."

Cineva spunea că la o mănăstire de maici, la începutul slujbei, într-o duminică au fost de față doar două maici din douăzeci. Bineînțeles că m-am mâhnit, și dacă ne gândim noi bine, aici, acum, în zilele pe care le trăim, câți din

treizeci de oameni vin la slujbă seara? Dimineața vin mai mulți, e drept, dar seara câți vin? Șase, șapte, opt și atâta tot și după aceea vin la spovedit să le ierți păcatele și să le dai voie să se împărtășească, ca și când și-ar fi făcut datoria, ca și când n-ar avea importanță că nu au luat parte la o slujbă. Eu înțeleg, sunt situații în care nu poți lua parte la o slujbă. Și eu lipsesc, am lipsit și ieri. Ieri seară am venit de la o înmormântare și eram obosit, și veneam degeaba la slujbă, și am zis: „Nu mă duc la Vecernie, o să mă duc la Utrenie." E o situație pe care o înțeleg și la mine și o înțeleg și la altul, dar așa numai ca să nu vii acolo unde trebuie să fii, să fii în altă parte, să nu-ți închipui că te iartă Dumnezeu!

Deci condiția iertării este părăsirea păcatului. Ce ai făcut până acum rău și recunoști, și spui la spovedit că a fost rău, să nu mai faci de acum încolo. Spui că ai întârziat la biserică, să nu mai întârzii de acum încolo. Spui că ai ieșit de la slujbă, să nu mai ieși de acum încolo. Spui că nu ți-ai făcut datoria pe care ai fi putut să o faci, să te silești să o împlinești.

Și atunci poate să fie bine și la noi aici, și în lumea aceasta și atunci putem să avem încredințarea că Dumnezeu, Care ne iubește, ne și primește. Dar nu ne primește și nu ne iubește numai așa, fără nici un fel de condiții. Am citit acum de curând o afirmație, că cineva a zis: „Eu sunt sigur că Dumnezeu mă iubește", și cel cu care a vorbit a zis: „Da, dar să nu-ți închipui că te iubește pe tine mai mult decât pe altul!" Da, ne iubește Dumnezeu și toate câte sunt ni le-a dat Dumnezeu pentru că ne iubește, dar nu există un răspuns mai bun pentru iubire decât iubirea. Mă iubește Dumnezeu, să-L iubesc și eu pe Dumnezeu și să dovedesc că Îl iubesc, pentru că altfel trec ani și ani peste

noi, zeci de ani și rămânem tot așa sau poate suntem mai împuținați cu viața duhovnicească decât atunci când am început-o.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, vă rog să luați aminte la ce v-am spus eu acum. Sunt preot și duhovnic de douăzeci și unu de ani și nu prea văd realizări de pe urma intervențiilor mele. Poate că sunt vinovat și eu că nu am stăruit pentru o viață mai bună, pentru o viață mai îmbunătățită, că nu am respins, când a trebuit să resping, pe nepăsători, pe cârtitori, pe vorbitorii de rău, pe clevetitori, pe cei ce își fac vreme să vadă emisiuni la televizor și nu își fac vreme pentru slujbă. Și îmi cer iertare de la Dumnezeu pentru faptul că nu am fost destul de hotărât. Cred că nu am putut să fiu mai hotărât, dar am presupus de multe ori binele și acolo unde nu era, am considerat că dacă un om e cumsecade, e aproape de Împărăția lui Dumnezeu, însă cred că am greșit. De ce am greșit? Am greșit pentru că nu am cerut mai mult și pentru că nu am cerut cât ar fi trebuit să cer, și pentru că nu am sancționat pe cei care au venit să-mi spună: „Nu am fost de fiecare dată la biserică, la slujbă, am întârziat, am ieșit de la slujbă." Trebuia să-i sancționez și să le spun: „Măi, dacă tu te depărtezi de Dumnezeu și pui pe Dumnezeu la dos și lumea asta, în față, du-te la lumea asta și cuminecă-te cu ea!"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi, când pomenim pe Sfinții Apostoli Vartolomeu și Varnava, cred că ar fi bine să ne gândim și la virtuțile acestor sfinți, cât le cunoaștem noi. În ceea ce privește pe Sfântul Varnava, știm că numele lui înseamnă „fiul mângâierii". Să fim și noi niște mângâietori, să fim și noi niște fii ai mângâierii! S-a citit chiar astăzi la Apostol că Apostolul Varnava era bărbat bun, plin de Duhul Sfânt și de credință. Să căutăm să fim și noi ca el, să fim buni, să fim plini de Duhul Sfânt și să se vadă aceasta, și să avem credință! Despre Sfântul Vartolomeu nu știm decât că Sfântul Vartolomeu și Sfântul Natanail ar putea fi același apostol. Poate să fie așa, poate să nu fie așa. Dar, în orice caz, dacă Sfântul Vartolomeu este Sfântul Natanail înseamnă că el e acela care a zis: *Rabbi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu. Tu ești Împăratul lui Israel!* (Ioan 1, 49). El e acela despre care a spus Mântuitorul: *Iată cu adevărat israelit în care nu este vicleșug!* (Ioan 1, 47). Deci să fim și noi ca el, să înlăturăm din sufletul nostru vicleniile, vicleșugul și să-L mărturisim pe Domnul Hristos în conștiința noastră ca Fiu al lui Dumnezeu și Împărat al lui Israel!

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
11 iunie 2004

CE TREBUIE SĂ URMĂRIM?

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, m-am gândit să vă prezint astăzi câteva lucruri care ar putea fi intitulate: „Ce trebuie să urmărim?" Bineînțeles că e vorba despre ce trebuie să urmărim în viața spirituală. Fiecare dintre noi urmărim ceva în lumea aceasta și în viața noastră, în viața materială și în viața spirituală, în măsura în care suntem interesați pentru viața spirituală. Și când e vorba despre viața spirituală, dacă e vorba să urmărim ceva, este necesar să știm ce anume trebuie să urmărim, la ce să ne fie gândul pentru înaintarea noastră în viața duhovnicească. Deci ce trebuie să urmărim?

Dacă ne gândim că ceea ce au spus îngerii la Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos este, de fapt, un program de viață pentru Domnul Hristos, și anume: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* (Luca 2,14), putem să ne gândim că și pentru viața noastră ar putea fi același program: preamărirea lui Dumnezeu și înțelegerea bună între oameni. Deci cuvintele: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* sunt cuvintele cele mai potrivite pentru a fi conducătoare în viața noastră, a fiecăruia.

Nu știu de unde am aflat, nu știu dacă e așa, cred că totuși e așa, că atunci când s-a înființat radioul, atunci când a existat posibilitatea în lumea aceasta să se transmită printr-un post de radio programe pentru cei care pot să recepționeze, pot să asculte, cele dintâi cuvinte care s-au spus au

fost cuvintele: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* Nu știu dacă poate fi ceva mai frumos, nu știu dacă poate fi ceva mai dătător de nădejde pentru o viață liniștită, pentru o viață tihnită, decât cuvintele acestea de program de la Nașterea Mântuitorului, cântate de îngeri: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* Domnul Hristos a ținut seama de programul acesta. Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om ca să împlinească chiar programul acesta.

Și pentru că Domnul Hristos a ținut seama de programul acesta, înainte de Sfintele Sale Pătimiri, într-o rugăciune adresată Tatălui Ceresc a spus: *Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit* (Ioan 17, 4). Ar fi o fericire pentru fiecare dintre noi să avem în vedere pentru viața noastră de toate zilele programul rostit de îngerii care au cântat la Nașterea Mântuitorului: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* și dacă la sfârșitul vieții noastre am putea spune și noi cum a spus Domnul Hristos: *Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit* (Ioan 17, 4).

Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Corinteni, capitolul 10, îi îndeamnă pe credincioșii din Corint – și nu numai pe cei din Corint, ci și pe cei de la Sâmbăta și de oriunde dacă e vorba, pe toți cei ce cunosc învățătura Sfântului Apostol Pavel adresată corintenilor – zicând: *Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți.* Deci să-L aveți în vedere pe Dumnezeu, să aveți în vedere mărirea lui Dumnezeu. Bineînțeles că Sfântul Apostol Pavel a avut în vedere ceva anume când a zis cuvintele acestea, și anume faptul că oamenii, pe vremea aceea, stăteau la îndoială dacă pot sau nu

să mănânce carne jertfită idolilor. Bineînțeles că Sfântul Apostol Pavel, știind că idolii nu există, că idolii nu au nici o importanță, că idolii sunt niște născociri ale minții omenești, ale minții strâmbate de păcat, știind Sfântul Apostol Pavel aceasta, și-a dat seama că, dacă nu există idoli, bineînțeles că nu există nici carne jertfită idolilor decât în conștiința oamenilor. Adică oamenii pot să zică: „Carnea aceasta e jertfită idolilor, o mănânc bucuros!" Cum ar fi pe vremea noastră, că ești mai bucuros să mănânci anafură decât pâine obișnuită, socotind că anafura este sfințită, că are ceva deosebit față de pâinea obișnuită. Ei, tot așa era și atunci. Erau oameni care se bucurau să poată cumpăra, să poată procura carne jertfită idolilor și o foloseau ca fiind carne jertfită idolilor. Bineînțeles că Sfântul Apostol Pavel i-a mustrat pe cei care gândeau în felul acesta, dar, pe de altă parte, s-a mai gândit la ceva, s-a gândit că ar putea ca unii să îi învinuiască pe creștini că mănâncă carne jertfită idolilor, în înțelesul acesta ca și când ar mânca o carne deosebită. Și atunci Sfântul Apostol Pavel vine cu un îndreptar de viață și zice: *Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți*; țineți seamă de Dumnezeu, nu țineți seamă de idoli și aveți grijă să nu fiți piatră de poticnire, motiv de sminteală pentru cei care nu gândesc ca voi. Deci, ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, orice lucru pe care îl faceți să-l faceți spre mărirea lui Dumnezeu. Ce trebuie să urmărim? Preamărirea lui Dumnezeu.

Sfântul Apostol Petru, spune și el în Epistola I Sobornicească, capitolul 4: „Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca în toate Dumnezeu să se preamărească."

Acesta este principiul: să urmărim preamărirea lui Dumnezeu din partea noastră și să urmărim preamărirea lui Dumnezeu din partea celor din jurul nostru. După cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos din Sfânta Evanghelie de la Matei: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri* (Matei 5, 16). Și să avem în vedere ceea ce a spus Domnul Hristos: cetatea care e pe munte nu se poate ascunde; lumina nu o pun oamenii undeva în ascuns, ci o pun în sfeșnic ca să lumineze; tot așa suntem și noi, creștinii: suntem niște oameni la care se uită și creștinii, și necreștinii și vor să vadă de la noi corectitudine. Or, dacă noi nu suntem corecți, nu pot vedea corectitudine și atunci nu cred într-o viață superioară față de viața pe care o duc ei. Așadar, dacă e vorba să urmărim ceva, să nu uităm să urmărim preamărirea lui Dumnezeu.

În secolul al XVI-lea, în Apus s-a înființat un ordin călugăresc numit iezuit, și acesta a avut ca deviză, ca punct de plecare, ca cuvânt de îndrumare aceasta: „Spre mai marea mărire a lui Dumnezeu". Adică, totul să se facă spre preamărirea lui Dumnezeu, spre tot mai multă, mai spornică preamărire a lui Dumnezeu. Putem avea și noi în vedere cuvântul acesta.

Pornind deci de la cuvântul: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!*, să trecem prin viață în așa fel încât să putem zice la sfârșit către Dumnezeu: „Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ." Să ținem seama de cuvintele de îndrumare ale Sfântului Apostol Pavel: *Ori de mâncați ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți* (I Corinteni 10, 31), și de cuvântul Sfântului Apostol Petru: *Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă*

slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea lui Dumnezeu, ca în toate Dumnezeu să Se preamărească (I Petru 4, 11).

Asta înseamnă că Dumnezeu trebuie să fie în prim-planul vieții noastre. Nu interesele noastre, nu dorințele noastre dezlipite cumva de rânduiala lui Dumnezeu, ci Dumnezeu să fie în prim-planul vieții noastre, să ținem seama de Dumnezeu, să ne gândim la Dumnezeu, să-L avem pe Dumnezeu în locul cel dintâi al simțirii noastre, al gândirii noastre. Să căutăm să aducem mărire lui Dumnezeu cu viața pe care o trăim, ca întru toate Dumnezeu să se preamărească, ca văzând oamenii faptele noastre cele bune să-L preamărească pe Tatăl Cel din Ceruri. Să ducem mai departe în viața noastră programul rostit de îngeri la Nașterea Domnului: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
24 octombrie 2003

CUM SĂ NE UMPLEM VREMEA CARE ORICUM TRECE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, a trecut o lună din anul 2006. A douăsprezecea parte din an s-a dus. E cazul să ne întrebăm cum s-a dus, ce a însemnat pentru noi, ce a rămas din ce am făcut, ce mai trebuia să facem, ce mai avem de făcut, ce trebuie să ne silim să realizăm în cealaltă vreme a acestui an și în cealaltă vreme a vieții noastre. Vremea trece și când faci ceva, și când nu faci nimic. Vremea trece cu folos sau fără folos.

Oamenii spun că timpul este bani și, într-adevăr, pentru unii care câștigă bani – și aceasta este ceva esențial pentru ei – timpul este bani. Pentru noi, credincioșii, timpul este veșnicie. Și, într-adevăr, este veșnicie pentru că, în timp, prin ceea ce realizăm în timpul de aici, ne pregătim veșnicia. Sau, de exemplu, pentru cei care învață, timpul este învățătură și este bine să umplem vremea noastră cu învățături bune, cu învățături de folos pentru viața noastră. Așa că fiecare își alege ceva în lumea aceasta și cu toții trebuie să știm că ce faci te face, că faptele noastre se adaugă la ceea ce suntem, că toate ale noastre încep de la gândurile noastre. Toți ar trebui să găsim timp pentru Dumnezeu, mai mult timp pentru Dumnezeu sau timpul pe care îl avem să-l folosim și pentru Dumnezeu. Să găsim timp pentru binele nostru, să găsim timp pentru fericirea noastră, să găsim timp pentru omul de lângă noi și care așteaptă ceva de la noi, să ne angajăm spre binele celor din

jurul nostru, să ne continuăm viața noastră în viața celor care pot învăța ceva de la noi. Pentru aceasta însă trebuie să fim noi mai întâi hotărâți pentru bine.

Faptele omului, după cum învață părintele Arsenie Boca, vor zice odată către om: „Tu ești noi", adică noi te-am alcătuit pe tine. Ai făcut fapte bune, ai devenit mai bun; ai făcut fapte rele, ai devenit mai rău. Tu ești noi, tu ne-ai făcut pe noi și noi te-am făcut pe tine. Gândindu-ne la așa ceva, să căutăm să înmulțim binele, să înmulțim faptele bune.

Când ne întâlnim unii cu alții, ne dorim binele unul celuilalt. Unii oameni se salută cu „Bună ziua!", adică își doresc o zi bună. Mai nou văd că zic unii: „O zi bună!" Într-un fel e bine, în înțelesul acesta că fiecare dintre noi trăim viața într-o zi anume, nu putem să ieșim din ziua de față pentru ziua de mâine. Fiecare dintre noi trăim viața în ziua de față, deci poate fi o zi bună. Dar poate fi și toată viața bună. Toată viața noastră desfășurându-se zi de zi, zi după zi, grija noastră trebuie să ne fie la ziua de față, pentru că nu știm dacă ziua de mâine va mai fi a noastră. În *Pateric* se spune că unui părinte îi ziceau gândurile: „Lasă astăzi și te vei pocăi mâine!" Și el răspundea: „Ba nu, ci mă voi pocăi astăzi și mâine fie voia lui Dumnezeu!" Dacă vom avea și ziua de mâine, fără îndoială că va fi bine pentru noi că vom mai putea adăuga ceva bun spre folosul nostru, iar dacă nu, dacă se va încheia viața noastră în ziua de astăzi, ne ducem cu ceea ce am realizat până în ziua de astăzi. Așa că să dăm importanță zilei în care trăim și să nu ne facem programe pentru zilele care nu sunt în puterea noastră, ci să trăim în așa fel încât ziua de azi să ne fie, cum zicem la slujbă, desăvârșită, sfântă, pașnică și fără de păcat! Să ne trăim ziua în așa fel încât să fim învrednici ca ziua să ne fie fără de păcat! Așa să ne fie seara, așa să ne fie noaptea, așa să ne fie toate clipele vieții noastre: fără păcat, fără răutate, fără mâhnire, fără supărare, fără a ne încurca unii pe alții și totdeauna să fim cu grijă să înmulțim binele pentru noi și pentru alții, și atunci va fi bine și de alții și va fi bine și de noi. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
3 februarie 2006

DESPRE SFÂNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, printre rugăciunile pe care le spunem noi în legătură cu Sfânta Împărtășire cu dumnezeieștile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cerești le și de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine este și rugăciunea următoare: „Dă-ne nouă mai adevărat să ne împărtășim cu Tine în ziua cea neînserată a Împărăției Tale." Nu putem să cuprindem în cuvânt darul pe care ni l-a făcut Mântuitorul nostru Iisus Hristos, când a rânduit să ne putem împărtăși cu dumnezeieștile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, de viață făcătoarele, înfricoșătoarele Lui Taine. Nu există nici putere omenească, nici putere îngerească, care să spună măreția acestui dar.

Fiecare dintre noi prefacem în noi ceea ce primim în noi. Dar dumnezeieștile Taine ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos nu sunt ca să le prefacem noi în noi, ci ca să ne prefacem noi prin ele. Ne împărtășim de atâtea ori și ne împărtășim pentru că vrem să primim ajutor de la Dumnezeu. Ne împărtășim cu Tainele dumnezeiești date nouă de Mântuitorul nostru Iisus Hristos ca să ne îndumnezeim și noi.

Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Coloseni, capitolul 3, spune: *Voi ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos, întru Dumnezeu.* E o taină, o taină pe care o exprimă Sfântul Apostol Pavel, care a spus despre sine: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Galateni 2, 20). Cu alte cuvinte, vrea cineva să vadă cum e Hristos, să se uite la mine, care nu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine, Hristos Se arată în existența mea, în viața mea. Eu, omul de odinioară, eu, prigonitorul Bisericii, eu, chinuitorul creștinilor, eu, cel care am cerut să plec din Ierusalim și să-i chinui și pe creștinii din Damasc, pentru că sunt următorii lui Hristos, eu nu mai trăiesc, așa un om nu mai există. Nu mai există pentru că l-a transformat Mântuitorul, Care mi S-a arătat pe drumul Damascului. M-am cutremurat în fața Celui care a zis: *Saule, Saule, pentru ce Mă prigonești?* (Faptele Apostolilor 9, 4). Iar când L-am întrebat: *Cine ești, Doamne?*, El a zis: „Eu sunt Hristos, pe Care tu Îl prigonești. Nu-ți este destul că M-ai prigonit în Ierusalim, ai plecat spre Damasc și vrei să Mă prigonești și acolo? Să știi că de câte ori îi prigonești pe creștini, pe Mine Mă prigonești." Și omul acela a murit, s-a ascuns cu Hristos în Dumnezeu.

Sfântul Apostol Pavel, într-un fel, Îl vedea pe Domnul Hristos, Care strălucea pe fața lui. Și Sfântul Apostol Pavel dorea să fie și alții ca el și le scria credincioșilor din Galatia – nu numai credincioșilor din Galatia, ci ne-a scris și nouă cuvintele: *O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!* (Galateni 4, 19). Eu nu mai trăiesc, omul acela care prigonea Biserica nu mai există, nu se mai continuă ca prigonitor, omul acela care prigonea Biserica s-a schimbat, a devenit om nou, a devenit făptură nouă, este mărturisitor al credinței în Mântuitorul, este iubitor de Dumnezeu și de oameni și nu mai este în stare să mai chinuie pe nimeni, nici măcar pentru Dumnezeu.

Nu l-au înțeles oamenii pe Sfântul Apostol Pavel și mai ales nu s-au gândit că Sfântul Apostol Pavel a spus cuvinte

ca acestea: vreau ca Hristos să primească chip în voi și voi să fiți purtători de Hristos. Ne-a dat Domnul Hristos putința aceasta să ne unim cu El, ca să ne schimbăm și noi, ca viața noastră să fie ascunsă cu Hristos în Dumnezeu, să se vadă din viața noastră mai mult Dumnezeu, mai mult Hristos decât noi înșine. Așa a vrut Sfântul Apostol Pavel, așa a fost el, dar lumea nu l-a înțeles.

A fost în istorie nu numai prigonirea din vremea Sfântului Apostol Pavel de către evrei și, după aceea, vreme de trei veacuri, din partea păgânilor, ci a existat în istoria Bisericii Apusene o Inchiziție, adică o prigonire a creștinilor care erau de altă credință decât credința Bisericii Apusene. Au fost chinuiți. Dacă l-ar fi înțeles pe Sfântul Apostol Pavel, oamenii n-ar fi chinuit pe nimeni. Dumnezeu nu ne-a trimis să chinuim pe oameni, Dumnezeu ne-a trimis să-i mângâiem, să-i înțelegem, să-i iertăm, să-i învăluim, să fim cu bunătate față de toți, așa cum este Domnul nostru Iisus Hristos.

Și pentru că observăm că în viața noastră nu se schimbă nimic spre bine, că omul cel vechi din noi nu-i nimicit, nu-i transformat, nu-i schimbat, cum era la Sfântul Apostol Pavel, ne dăm seama că ne împărtășim cu dumnezeieștile Taine fără să fim îndumnezeiți, ne împărtășim cu Sfintele Taine fără să fim sfinți, ne împărtășim cu preacuratele Taine ale lui Hristos fără să fim curați, ne împărtășim cu nemuritoarele lui Hristos Taine fără să învingem frica de moarte, ne împărtășim cu Tainele făcătoare de viață fără să dorim o viață mai presus de lumea aceasta, ne împărtășim cu Sfintele Taine, care sunt și uimitoare pentru cei ce se pot uimi, fără să ne uimim de ele și Îi mulțumim Domnului pentru acestea, ca pentru niște lucruri obișnuite. Or, ele nu sunt lucruri obișnuite.

Spunem adeseori – și avem dreptate – că de măsura Sfintei Liturghii nu există nimic în lumea aceasta, nici în cer, nici pe pământ și totuși ocolim de multe ori Sfânta Liturghie. De măsura dumnezeieștilor, sfintelor, preacuratelor, nemuritoarelor, cerești lor, de viață făcătoarelor, înfricoșătoarelor lui Hristos Taine nu există nimic și totuși folosim aceste Taine mai mult pentru viața aceasta pământească, pentru binele nostru vremelnic și nu ne gândim că ni se dau spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Și de aceea e firesc ca, măcar din când în când, să ne trezim și să ne gândim la Sfântul Apostol Pavel care putea spune: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine*, la Sfântul Apostol Pavel care dorea ca toți creștinii să-L poarte în ei pe Domnul Hristos, și avem datoria să dorim ca măcar cândva – dacă nu se poate în lumea aceasta –, „în ziua cea neînserată a Împărăției lui Dumnezeu, să ne împărtășim mai adevărat cu dumnezeieștile Taine".

Iubiți credincioși, ne împărtășim noi cum ne împărtășim și trebuie să recunoaștem că schimbăm în noi Sfintele Taine pe care le primim, în loc ca ele să ne schimbe pe noi. Le coborâm, le aducem la ceea ce suntem noi și nu ne schimbăm noi prin ele. Și nu ne dăm seama de aceasta, ne numărăm împărtășirile, ne numărăm zilele în care am primit Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cât de adevărate sunt cuvintele Sfântului Ioan, cel ce a scris *Scara*, când spunea că oamenii nesimțitori – cum suntem și noi de multe ori –, când se împărtășesc cu Sfintele Taine, parcă ar primi pâine obișnuită.

Am ajuns încă o dată, cu darul lui Dumnezeu, în Sfântul Post și acum parcă ni se atrage atenția, mai mult decât altă dată, la ceea ce ne cere Dumnezeu nouă, la ceea ce trebuie să facem mai mult. Dar poate că e o înșelare de noi în-

șine să credem că în post trebuie să facem mai mult și când trece postul să facem iarăși mai puțin. Grija de sine, cercetarea de sine nu trebuie să înceapă odată cu postul și nu trebuie să se sfârșească odată cu terminarea postului. Cercetarea de sine, grija de mântuire, de schimbare, de transformare trebuie să o avem în toată vremea. Câtă vreme căutăm lucrurile pe care le-am socotit că sunt bune, câtă vreme căutăm smerenia, iubirea, înseamnă că nu le avem, nu avem nici iubire, nici smerenie, nici recunoștință față de Dumnezeu, nici mulțumire, decât mulțumire rituală. Căci, într-adevăr, când se spun cuvintele: „Drepți, primind dumnezeiești, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cerești, de viață făcătoarele, și înfricoșătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulțumim Domnului!" Nu știu, cuvintele acestea „cu vrednicie" se referă la felul cum am primit dumnezeiești Taine sau se referă la învrednicirea de a mulțumi? Oricare ar fi situația, suntem îndemnați să mulțumim Domnului, și noi, ca răspuns la această mulțumire, zicem: „Doamne, miluiește!" Nu zicem: „Mulțumesc, Doamne!", ci zicem: „Doamne, miluiește!" Oare de ce? Zicem „Doamne, miluiește!" pentru că așa ne-a învățat Biserica, dar oare de ce ne-a învățat Biserica să zicem „Doamne, miluiește!", și nu „Îți mulțumim Ție, Doamne!", măcar în cazul acesta? Știți de ce? Pentru că noi avem trebuință de mila lui Dumnezeu și când ne împărtășim, și ca să ne împărtășim, și ca să ne gândim la ceea ce primim, și ca să păstrăm ceea ce primim, și ca să fim mulțumitori. Avem trebuință de ajutorul lui Dumnezeu și zicem „Doamne, miluiește!" Miluiește-ne, Doamne, să fim recunoscători; miluiește-ne, Doamne, ca să fim mulțumitori; miluiește-ne, Doamne, ca să fim cu mai multă grijă; miluiește-ne, Doamne, ca să nu fim nepăsători; miluiește-ne,

Doamne, ca să nu uităm darul Tău; miluiește-ne, Doamne, ca să nu înmulțim lucrurile pământului în detrimentul cerului, pentru că primim Taine cerești!

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, iată ce trebuie să avem noi în vedere acum, mai ales acum, în fața Sfintelor Taine, pe care Biserica ne îndeamnă să le primim apropiindu-ne cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste. Cu credință că ceea ce primim noi e mai presus de ceea ce poate omul cugeta și spune, cu frică de Dumnezeu ca să se arate că nu suntem nepăsători, cu dragoste pentru că la dragostea lui Dumnezeu nu putem răspunde decât cu dragostea noastră.

Am citit acum, de curând, o carte care urmează să apară la Cluj, un fel de comentariu la *Scara* Sfântului Ioan Scărarul, carte scrisă de un preot ortodox din America, John Mack. Și, fiindcă a venit vorba de *Scara* Sfântului Ioan Scărarul, trebuie să recunoaștem, iubiți credincioși, că așa de puțin ne gândim noi și la *Scara* și zicem că nu ne e la îndemână, că e greu de citit, că trebuie studiată, că nu ne satisface, că e foarte multă învățătură, parcă nu ne e la îndemână, și o uităm, și o neglijăm, și nu ne este luarea-aminte la ea... Dar în acest comentariu la *Scara* am găsit ceva ce nu am mai găsit nicăieri, niciodată și nu m-am gândit nici eu la așa ceva. Anume, părintele acesta, John Mack, spune între altele – și asta e foarte important – că iubirea nu e una dintre însușirile lui Dumnezeu, că Dumnezeu este iubire, e în principal iubire. Și spune el că un creștin adevărat nu trebuie să aibă o iubire programată, o iubire dirijată, ci trebuie să fie el însuși izvor de iubire. Ce departe suntem noi de astfel de gânduri și de astfel de simțiri, noi care ne împărtășim de atâtea ori, noi care ne numărăm printre cei care primesc dar de la Dumnezeu! Ce

neglijenți suntem noi, cei care ar trebui să zicem mereu și să ne facem mereu probleme de conștiință ca să putem spune: „Dă-ne nouă mai adevărat a ne împărtăși cu Tine în ziua cea neînserată a Împărăției Tale"!

Să ne gândim la astfel de lucruri, mai ales acum în vremea postului, dar nu numai în vremea postului, ci cât putem de des. Să ne gândim că Dumnezeu ne dă cel mai mare dar, nu există ceva de măsura Sfintei Împărtășanii și noi trebuie să-I dăm viața noastră întreagă, ființa noastră întreagă, ca să poată intra Domnul Hristos, cum zicem într-o rugăciune de mulțumire, în rărunchi și în inimă, să ardă spinii tuturor păcatelor, să ne îmbunătățească, să ne curățească, să ne spele, să ne lumineze. Vă rog frumos să vă gândiți și la astfel de aspecte în legătură cu Sfânta Împărtășanie! Să știți că eu, de fapt, azi de dimineață m-am gândit să vă vorbesc despre altceva. Poate că a vrut Bunul Dumnezeu să vă vorbesc despre asta. Așa că nu a fost ceva programat, dar a fost ceva, care cred eu că poate fi de folos.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu, 2003

ÎN JURUL TĂU SĂ POȚI SĂ-I FERICEȘTI PE TOȚI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, am amintit în ultima vreme de mai multe ori titlul unei cărți, *Ce-ar face Iisus?*, carte care era în circulație pe când eram eu student la Teologie. Nu este atât de sugestivă prin cuprinsul ei, dar este sugestivă prin titlu – *Ce-ar face Iisus?* Se sugerează ca fiecare să-și pună această întrebare în situația în care se găsește, în împrejurările în care trăiește. Ce ar face Iisus în locul meu când I s-ar cere anumite lucruri care mi se cer și mie, când ar avea să Se confrunte cu niște situații pe care nu le dorește? Ce-ar face Iisus în locul meu când ar fi un motiv de ceartă? Bineînțeles că nu S-ar certa! De unde știu? În Sfânta Evanghelie de la Matei e scris: *Nu Se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni, pe uliță, glasul Lui. Trestie strivită nu va frânge și fețilă fumegândă nu va stinge* (Matei 12, 19-20). Deci noi știm niște lucruri și am putea să ne orientăm după cele scrise în Evanghelie, și atunci am ști ce ar face Iisus și ce ar trebui să facem noi în cazul acesta, dacă am fi cu gândul la Mântuitorul nostru.

Din *Pateric* știm că l-a întrebat cineva pe Sfântul Antonie: „Ce aș putea să fac eu ca să-I plac lui Dumnezeu?" Adică dintre toate lucrurile care îmi stau în față, dintre toate lucrurile posibile pentru mine, ce ar trebui să fac eu ca prin aceasta să mi se asigure înaintarea în bine, apropierea de Domnul Hristos, mântuirea și înaintarea mea, în general, de la mântuire la desăvârșire, de la desăvârșire la

îndumnezeire? Ce ar trebui să fac? Și Sfântul Antonie cel Mare a răspuns așa: „Oriunde te vei duce să-L ai înaintea ochilor pe Dumnezeu, în orice vei face, să ai mărturie din dumnezeiești Scripturi și să nu te muți degrabă din locul tău." Sunt trei lucruri pe care i le-a pus în atenție Sfântul Antonie cel Mare. Aceste trei lucruri ar trebui să le avem și noi în vedere. Și aș mai adăuga ceva. Cred că m-ați auzit de multe ori spunând – și ar fi bine să țineți seama de cuvintele acestea – anume că: „Întâi e Dumnezeu și apoi e omul, și omul totdeauna prin Dumnezeu." Deci întâi e Dumnezeu. Fără Dumnezeu nu putem înainta în cele bune decât la măsura omului firesc. Nu putem zice că numai oamenii credincioși fac bine. Ba am putea spune că, de multe ori, oamenii necredincioși fac mai mult bine decât mulți dintre cei credincioși. Acest lucru îl spune și Domnul Hristos când zice că: *Dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată puteți avea? Că și păcătoșii iubesc pe cei ce îi iubesc pe ei* (Luca 6, 32). Adică oameni care nu știu de Dumnezeu fac niște lucruri care sunt bune.

Gândiți-vă, de pildă, că fiecare dintre noi purtăm în noi chipul lui Dumnezeu. Chipul lui Dumnezeu poate să fie umbrit, poate să fie pătat, schimonosit, altfel decât ni l-a dat Dumnezeu. Și totuși, câtă vreme omul e om în lumea aceasta, are în el chipul lui Dumnezeu. Noi mărturisim lucrul acesta, că avem chipul lui Dumnezeu, atunci când la slujbele pentru morți zicem: „Chipul măririi Tale celei negrăite sunt, măcar că port ranele păcatelor." Deci am păcate, am pete, răutăți, umbre peste chipul pe care mi l-ai dat, dar totuși am chipul Tău. Dar nu numai chipul Tău, ci am chipul măririi Tale, și mărirea Ta în sufletul meu nu poate fi cuprinsă în cuvinte. Deci chipul măririi Tale celei negrăite sunt, am chipul Tău, deși port ranele păcatelor.

Deci, peste chipul pe care mi l-ai dat Tu s-au adăugat niște lucruri rele, negative, așa că Tu, privind la chipul Tău din mine, vezi că nu-i așa cum mi l-ai dat. Atunci eu am o rugăminte, și anume să mă ridici la Cel după asemănare, să mă faci iarăși cetățean al Raiului, că eu cu puterea mea nu mai pot. Am putut ceva, am făcut ce am putut, și anume m-am întunecat, mi-am întunecat chipul, dar nădăjduiesc ca, cu bunătatea Ta, cu mila Ta, cu ajutorul Tău, să se desăpresoare chipul Tău cel din mine și să ajungă iar la ceea ce a fost când l-ai pus în mine.

Sfântul Marcu Ascetul, în *Filocalie*, are cuvântul: „Să nu asculți de inima ta câtă vreme n-ai scos din ea patimile", adică răutățile de tot felul, deprinderile în răutate. Și spune și de ce să nu asculți de inima ta: pentru că cele pe care le are înlăuntru, pe acelea ți le pune și în față. Așa că întâi trebuie să ne curățim inima, ca să-L vedem pe Dumnezeu, și atunci Îl avem pe Dumnezeu în prim-planul vieții noastre, în conștiința noastră, ne putem lipi de Dumnezeu, cum zice în Psalmul 62: „Lipitu-s-a sufletul meu de Tine și dreapta Ta mă sprijinește." Dar pentru aceasta trebuie o silință. Pentru că altfel, după ce ne-am întunecat chipul lui Dumnezeu din noi, după ce am rănit chipul lui Dumnezeu, după ce am adus în el ranele păcatelor, nu mai e cu putință să ne prezentăm înaintea lui Dumnezeu cu chipul așa cum ni l-a dat. Ni l-a dat într-un fel și îl găsește într-alt fel. Și atunci ce-i de făcut? Să ne curățim simțirile ca să-L vedem pe Hristos luminat și înviat, să-L auzim zicând: „Bucurați-vă!", cum zicem la Paști: „Ziua Învierii, popoare, să ne luminăm, Paștile Domnului, Paștile! (...) Să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos strălucind, cu neapropiată lumină a Învierii. Și bucurați-vă zicând: «Luminați să-L auzim», cântându-I cântare de biruință."

Atitudinea noastră față de Domnul Hristos, față de Dumnezeu, este aceea de a-I aduce mărire. Putem noi să-I aducem mărire lui Dumnezeu? Da. Îi aducem mărire cât putem și cum putem. Dar de multe ori suntem cam neglijenți cu ceea ce ar trebui să facem.

În orice vei face să ai mărturie din Sfintele Scripturi, zice Sfântul Antonie. Adică, întâi să te gândești: ce am eu de gând să fac acum se potrivește cu ceea ce ar vrea Dumnezeu? Se potrivește cu ceea ce vrea Domnul Hristos? Așa ar face Iisus, cum mă gândesc eu să fac? Sau, așa ar fi făcut Iisus, ca mine: fără să mă gândesc la nimic, decât doar așa că mi-a venit mie și am făcut? Lucrul acesta este de foarte mare importanță pentru noi, pentru viața noastră, pentru înaintarea noastră: să ne gândim la ce ar face Iisus sau ce mărturii din dumnezeiești Scripturi avem noi pentru ceea ce facem. Uneori ne facem supărări unii altora. De ce? Pentru că suntem niște prăpădiți. Pentru că nu ne gândim la Dumnezeu, ci ne gândim la noi. Pentru că ne place nouă să facem niște rele și nu ne gândim la cuvântul acela, pe care l-a zis Traian Dorz și care de atâtea ori îmi vine în minte, și tare mă bucur de el: „În jurul tău să poți să-i fericești pe toți." Deci, dacă nu fericești pe cineva din jurul tău, să știi că nu ești pe calea lui Dumnezeu!

Știți că atunci când femeia aceea cinstitoare a Mântuitorului nostru Iisus Hristos a vărsat mir peste Domnul Hristos, mir de mult preț, foarte costisitor, unii din cei ce erau de față au zis că n-a făcut bine, că nu trebuia să facă așa. Dar ce trebuia să facă, după mintea lor? Trebuia să vândă mirul cu mai mult de trei sute de dinari și banii să-i dea săracilor. Aceasta era părerea lor, de oameni care nu se gândeau la femeie și la Domnul Hristos, Cel ce a fost cinstit de femeia aceea. Or, Domnul Hristos n-a zis așa.

Domnul Hristos a zis că femeia a avut dreptate cu ceea ce a făcut, i-a primit cinstirea pe care I-a dat-o și a zis către ucenici: *Nu faceți supărare femeii!* (Marcu 14, 6). E un cuvânt spus ocazional, dar eu v-am zis de atâtea ori că și cuvintele ocazionale tot cuvinte veșnice sunt. Nu înseamnă că dacă Domnul Hristos a spus un cuvânt oarecare într-o împrejurare anume, el a avut semnificație și putere numai pentru clipa în care s-a spus sau pentru oamenii cărora a fost adresat și atâta tot. Nu-i adevărat! Toate cuvintele din Evanghelie sunt cuvinte veșnice, cuvinte ale Domnului Hristos. Așa că și nouă ne spune: „Nu faceți supărare unii altora!" Dar ce să facem? Să facem ce a zis Domnul Hristos în legătură cu femeia. Ce a zis? *Oriunde se va propovădui Evanghelia, în toată lumea, se va spune și ce a făcut aceasta, spre pomenirea ei* (Marcu 14, 9). Așa a rânduit Domnul Hristos și aceasta și pentru noi, ca să fim cu grijă să fericim, pe cât putem, pe cei din jurul nostru.

Sau să vedem cum a rezolvat Domnul Iisus o altă situație. Am pomenit nu demult de femeia aceea care a fost dusă în fața Domnului Hristos, pentru că a fost prinsă asupra faptului de preacurvie. Este descris acest episod în Evanghelia de la Ioan, capitolul 8. Și cei care au dus-o acolo au avut un scop. Au urmărit ceva. N-au urmărit binele femeii, nici mărirea Domnului Hristos, ci au urmărit să vadă cum Se va descurca Domnul Hristos într-o împrejurare ca aceasta. Și au zis: „Învățătorule, am prins această femeie asupra păcătuirii!" În Legea lui Moise e scris că cineva care face un astfel de păcat trebuie să fie omorât cu pietre. Și L-au întrebat ce zice El. Domnul Hristos a zis că acela care e nevinovat să ia piatra și să arunce primul în femeie. Atunci și-au dat seama că sunt vinovați și ei, numai că sunt vinovați necunoscuți, deci apar ca nevinovați, și s-au

retras. A rămas doar Domnul Hristos cu femeia. Și a întrebat-o pe femeie: *Unde sunt pârâșii tăi, nu te-a osândit nici unul?* Și ea a zis: *Nici unul, Doamne!* Atunci Mântuitorul, cu mila și cu îndurările Sale, a zis: *Nu te osândesc nici Eu, du-te și de acum să nu mai păcătuiești.* Așa a înțeles Domnul Hristos să rezolve o situație, ca Fiu al lui Dumnezeu. Bineînțeles că ceea ce a făcut este exemplu pentru noi. Iarăși ajungem la cuvântul: „În jurul tău să poți să-i fericești pe toți." Acesta este rostul nostru, aceasta trebuie să facem noi: să aducem bucurie, să fim lucrători de bucurie, să aducem mângâiere, să fim lucrători de mângâiere, să aducem liniște, să fim pricinuitori de liniște.

Sigur că între noi nu se întâmplă niște păcate care ar duce la uciderea cu pietre, dar se întâmplă destule hărțuieli, nemulțumiri, care vin din nedesăvârșirile noastre, din neluarea-aminte la Dumnezeu, din faptul că nu-L avem pe Dumnezeu în prim-planul vieții noastre și nu ținem seama de felul cum ar rezolva Domnul Hristos anumite situații. Avem patimi în noi și patimile ne conduc la ceea ce facem. Nu ne gândim și nu ne este rușine de felul cum rezolvăm noi niște lucruri, prin patimi, și nu împlinind lucrarea cea mare a omului. Și știți care este lucrarea cea mare a omului? Mie mi s-a părut că nu-i mare când am auzit-o prima dată. Și totuși, cu vremea, mi-am dat seama că e mare. Sfântul Antonie cel Mare spune: „Lucrarea cea mare a omului este ca greșeala sa să o pună asupra sa înaintea lui Dumnezeu și să aștepte ispita până la răsuflarea cea mai de pe urmă." Deci să-și dea seama că a făcut o greșeală, și să o pună asupra sa și înaintea lui Dumnezeu, adică să se gândească că Dumnezeu n-a vrut așa, și deci nici el n-ar fi trebuit să facă așa. Și niciodată să nu se gândească că gata, s-a gătat cu nedesăvârșirile, cu greșelile, cu păcatele, cu răutățile. Se poate ajunge și aici. Dar când? Atunci când ții seama de Dumnezeu. Atunci când ți-e rușine că ai făcut un lucru rău, chiar dacă nu știe nimeni ce ai făcut, ți-e rușine ție de tine și de Dumnezeu. Sfântul Isaac Sirul spune că o arătare a pocăinței este și aceasta, că ți-e rușine de lucrurile rele pe care le-ai făcut. Și, dacă nu ți-e rușine, să știi că o să faci aceleași lucruri de multe ori, pentru că nu le consideri rele, deși ele sunt rele. De aceea se pune problema aceasta: să te verifici cu o conștiință străină, să te duci să-ți mărturisești păcatele și, dacă – poate – nu le mărturisești, pentru că nu le consideri păcate, să vină altul să-ți spună ce trebuie să faci, pentru că mintea ta strâmbă face ca și lucrurile drepte să se strâmbe. Acest cuvânt că în mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă nu l-am găsit nicăieri scris. E un cuvânt de la părintele Arsenie Boca. Și așa este. Dar, dacă îți verifici greșeala cu o conștiință străină, poți afla că ai minte strâmbă și că ai strâmbat lucrurile pe care la ai în minte. Și atunci e nevoie să ajungi să te rușinezi de tine însuți, să te rușinezi de Dumnezeu pentru anumite lucruri pe care le-ai făcut, poate în numele binelui, crezând că realizezi ceva, cu cineva, dacă îl asuprești, că doar tu ești în situația de a asupri oameni, că te-a pus Dumnezeu. Nu-i adevărat, n-a pus Dumnezeu pe nimeni să asuprească oameni! Ne-a pus să îndreptăm oameni, să-i ajutăm, să-i apropiem, nu să-i respingem. Gândiți-vă că Domnul Hristos n-a respins și n-a asuprit pe nimeni. Eu vă pun în atenție aceste lucruri pentru binele vostru și al nostru, al tuturor. Dacă ne-am gândi ce-ar face Domnul Hristos și am ține cont de ce ar face, atunci s-ar împuțina răutățile dintre noi. Și dacă nu se împuținează înseamnă că purtăm în noi aceste răutăți și nu putem face altceva decât să aducem nemulțumire, supărare și să gândim altfel

decât ar gândi Domnul Hristos. Știți cuvintele Domnului Hristos: *Nu cugeți cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cugeți cele ce sunt ale oamenilor* (Matei 16, 23).

Zicem că întâi e Dumnezeu și apoi e omul, că întâi trebuie să ne raportăm la Dumnezeu, și la om să ne raportăm prin Dumnezeu, adică ar trebui să fie Hristos în mijlocul nostru. Cineva, cândva, mi-a spus un sfat, care tare mi-a plăcut, al unui părinte către un tânăr. Și anume: i-a spus tânărului că, dacă vrea să stea cu prietena lui pe o bancă, să lase între ei loc de un om, adică ei să fie distanțați, ca și când ar mai sta cineva între ei. Foarte fain. Și mă gândesc eu că Acela Care ar trebui să stea între ei ar trebui să fie Domnul Hristos. De ce? Pentru că acolo unde este Domnul Hristos, acolo e tot lucrul bun.

Vă pun la inimă toate aceste lucruri pentru spovedania de astăzi și pentru cealaltă vreme a vieții voastre. Gândiți-vă la cuvântul: „Ce-ar face Iisus?" La cuvântul: „Oriunde vei merge să ai înaintea ochilor pe Dumnezeu, și în orice vei face să ai mărturie din dumnezeieștile Scripturi." Să ne gândim cu toții să înlăturăm din sufletul nostru tot ceea ce duce la nemulțumire, să lăsăm totdeauna între noi un loc pentru Domnul Hristos și, mai presus de toate și în toată vremea, să avem în vedere cuvântul: „În jurul tău să poți să-i fericești pe toți." Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
12 noiembrie 2004

PĂRINTELE VICHENTIE MĂLĂU, DESPRE RUGĂCIUNE ȘI CHILIE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, aseară, căutând printre casete, am dat de o casetă din 1997. Era înregistrat pe ea un cuvânt la spovedanie, ținut de mine în decembrie 1997. Fusesem cu puțin timp înainte la Caransebeș și, cu ocazia aceasta, am ajuns la Mănăstirea Vasiova, de lângă Bocșa Montană. Acolo, la Vasiova, a fost cândva un părinte pe nume Vichentie Mălău, un părinte din Moldova, care la vârsta de 7 ani a intrat într-o mănăstire împreună cu tatăl său. Părinții lui s-au hotărât să se facă călugări și tatăl s-a dus, cu băiatul, la Mănăstirea Secu, unde au rămas și au fost călugăriți amândoi, iar mama părintelui Vichentie s-a dus la Mănăstirea Văratec, împreună cu două fiice, și au rămas acolo, în mănăstire. După ce a fost călugărit, la o vreme, părintele Vichentie a ajuns preot. A fost preot pe front, în vremea războiului. Apoi s-a întors la mănăstire și în 1928 a ajuns duhovnic la Mănăstirea Agapia. După aceea a ajuns preot misionar și a trăit, ca duhovnic, în Mănăstirea de maici Vasiova. În 1992 am trecut pe la Mănăstirea Vasiova și am întrebat-o pe maica-ghid dacă se știe ceva despre activitatea părintelui Vichentie Mălău în acea mănăstire. Nu se știa. Se știa numai unde a fost înmormântat și ne-a prezentat mormântul. De fapt, rămășițele pământești ale părintelui Vichentie, după șapte ani, au fost luate de la Vasiova și duse în Moldova, cred că la Secu. Și maica-ghid nu știa nimic deosebit despre părintele Vi-

chentie. Nici în 1997, când am fost din nou la Mănăstirea Vasiova, nu se știa de părintele Vichentie. M-am cam nemulțumit de situație.

Dar m-am gândit eu după aceea că, uite, și aici, la noi, dacă ar fi întrebați cei mai noi din mănăstire ce știu despre părintele Serafim Popescu sau despre părintele Arsenie Boca, am constata că destul de puține lucruri se știu despre ei în mănăstirea în care au trăit de fapt. Părintele Arsenie vreme de nouă ani, din 1939 până în 1948, și părintele Serafim din 1940 până în 1990.

Când am venit acasă de la Mănăstirea Vasiova, m-am gândit să mă interesez eu puțin despre părintele Vichentie. M-am gândit că părintele Vichentie Mălău e cuprins în *Patericul românesc*. Am citit din *Patericul românesc* și am aflat de acolo niște lucruri pe care e bine să le știm cu toții.

Părintele Vichentie a fost un om duhovnicesc, un om care era nevoitor, era doritor de înaintare în viața duhovnicească. Am să aduc în atenție niște cuvinte, pe care le-am ascultat aseară de pe caseta din 1997, și anume că părintele Vichentie zicea că chilia călugărului trebuie să fie simplă ca o peșteră și curată și sfântă ca o biserică. E foarte fain! De asemenea, zicea părintele Vichentie, că chilia călugărului trebuie să fie cămară de taină și loc de nevoință. Mai spunea părintele că rugăciunea trebuie să fie curată ca ceara și fierbinte ca focul. Sunt lucruri pe care nu le-am găsit în altă parte. Le-am uitat și eu, mi-a părut bine că le-am întâlnit aseară și vreau să vi le pun în atenție. M-aș bucura dacă ați ține minte lucrurile acestea și, dacă le uitați, să le căutați în *Patericul românesc* la capitolul despre părintele Vichentie Mălău.

Gândurile acestea aș vrea să le aveți în vedere cu prilejul acestei spovedanii și nu numai, ci și pentru cealaltă vreme

a vieții voastre. Când vă rugați, să vă întrebați dacă vă este rugăciunea curată ca ceara și fierbinte ca focul, când stați în chilie să vă întrebați dacă chilia vă e simplă ca o peșteră și curată ca o biserică, dacă e cămară de taină și loc de nevoință, loc de osteneală duhovnicească. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
14 ianuarie 2006

CINE-I MAI MARE ÎN ÎMPĂRĂȚIA CERURILOR?

„Eu sunt mic, tu fă-mă mare, eu sunt slab, tu fă-mă tare." Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, cuvintele acestea sunt cuvinte de rugăciune, adresate sfântului înger păzitor. Aceste cuvinte le spun copiii, pentru că această rugăciune este o rugăciune a copiilor. Și bineînțeles că atunci când copiii spun: „Eu sunt mic", se gândesc la faptul că sunt mici, deși să știți că de multe ori un copil, chiar mic fiind, zice că-i mare. Mi s-a întâmplat de atâtea ori de i-am întrebat pe copii: „Cum ești, mic sau mare?" și a zis: „Sunt mare!" Bineînțeles că e mai mare decât unul mai mic decât el, dar, în orice caz, nu poți să zici că cel mic este mare.

Deci, zicând „eu sunt mic", ar trebui să recunoști situația în care te găsești. Și pentru că știi că ești mic, dorești să fii mare: „Eu sunt mic, tu fă-mă mare." Și, bineînțeles, un copil nu are putere, e slab, și atunci dorește să fie tare și zice: „Eu sunt slab, tu fă-mă tare." Nu se mai potrivesc cuvintele acestea la vârstă înaintată, deși sunt unii care și la vârstă înaintată spun: „Eu sunt mic, tu fă-mă mare, eu sunt slab, tu fă-mă tare", bineînțeles, poate nu gândindu-se la starea fizică, ci la starea sufletească, morală.

De multe ori suntem mici și când suntem mari, de multe ori suntem slabi și când credem că suntem tari. Suntem mici, oameni mari fiind, atunci când nu facem lucruri de om matur, de om care are o experiență, de om care știe ce are de făcut. Se mai pune încă o problemă, și anume: Domnul Hristos a spus că cel ce se smerește va fi înălțat, așa că e

bine să ne credem mici chiar atunci când am fi mari. Să ne știm că suntem mici, mici cu viața, cu iubirea, cu înțelegerea, cu răbdarea, cu bunătatea. Să fim conștienți că trebuie să mai înaintăm, să mai învățăm, să mai completăm ceva ca să fim mari. Și să fim mari cu iertarea, cu îngăduința, cu bunătatea, cu iubirea, cu înțelepciunea, cu înțelegerea, cu trecerea cu vederea, și atunci suntem unde trebuie să fim.

Or, de multe ori, noi nici nu ne dăm seama că suntem mici, nici nu ne dorim să fim mari, pentru că ne credem mari. De multe ori nu ne dăm seama că suntem slabi pentru a ne dori să fim tari. Nu putem răbda o jignire, o trecere cu vederea, o marginalizare, o nepăsare a cuiva față de noi, nu putem răbda multe dintre lucrurile care se întâmplă în jurul nostru, și atunci înseamnă că nu suntem tari. Un om care e tare nu poartă numai neputințele lui, ci și pe ale altora. Pe un om care-i tare nu-l poate clinti cineva printr-un cuvânt de jignire, de asuprire, de defăimare chiar. Noi le ducem cu greutate pentru că nu suntem mari, nu suntem tari. Dacă am fi mari și tari, atunci fără îndoială că am trece cu vederea ușor peste tot ce se întâmplă în jurul nostru și mulțumirea noastră nu ar mai depinde de felul cum ne tratează cei din jurul nostru.

Să ne gândim la toate acestea acum, în preajma Nașterii Domnului, acum când ne gândim la Mântuitorul nostru Iisus Hristos în starea Lui de prunc, deși El nu mai poate să fie prunc. Se spune despre un sfânt din Apus că a avut dar de la Dumnezeu să-L primească pe Domnul Hristos ca prunc în brațele sale. Numai Dumnezeu știe cum s-a putut face aceasta sau dacă, într-adevăr, a fost așa ceva. De ce? Pentru că, dacă nu mai ești prunc, nu te mai poți face prunc. Nici chiar Domnul Hristos, Care a fost cândva copil, nu mai poate veni la situația de copil și n-are de ce să vină la aceasta.

Noi ne bucurăm să fim în apropierea Domnului Hristos, așa cum Îl cunoaștem, Cel înălțat la cer, Cel înviat din morți, Cel care, pentru noi și pentru a noastră mântuire, S-a întrupat, Cel care S-a răstignit pentru noi și pentru a noastră mântuire în vremea lui Ponțiu Pilat. Sigur că a-L avea cumva pe Domnul Hristos în brațele noastre, prunc fiind El, ar fi de fapt numai o imaginație a noastră, n-ar fi o realitate, așa cum noi nu mai putem să ajungem la situația de copil decât stăruind în nevinovăția copilărească. Știți că Domnul Hristos, când a fost întrebat de ucenicii Săi cine-i mai mare în Împărăția cerurilor, a chemat un prunc, l-a pus în mijloc și a zis: *De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor* (Matei 18, 3). Deci în Împărăția lui Dumnezeu intră acela care este ca un copil, ca un copil care nu ține minte răul, care nu face rău, care, dacă se întâmplă să facă vreun rău, îndată uită de răul pe care l-a făcut sau de răul care i s-a făcut. Se întâmplă de multe ori că se bat între ei copiii, dar după aceea se îmbrățișează ca și cum nu s-a întâmplat nimic. De ce? Pentru că așa-i firea copilului: să nu țină minte răul pe care l-a făcut sau care i s-a făcut. Așa că e mare lucru să fii copil după starea morală: trecător cu vederea, neluător-aminte, nepomenitor de rău, cu liniște sufletească, ca și cum înainte nu s-ar fi întâmplat nimic din cele rele. Și atunci ești pe calea Împărăției lui Dumnezeu.

Și pentru că-L pomenim pe Domnul Hristos acum, Cel care S-a născut din Preasfânta Fecioara Maria și Cel care S-a culcat în iesle, și Îl avem în imaginația noastră așa, ca prunc, să ne gândim și la faptul acesta, de a ne întoarce ca să fim ca și copiii. Cineva spunea – și avea dreptate să spună – că sfințenia omului mare este să ajungă la starea de nevinovăție copilărească. Ar trebui să avem ca ideal lucrul acesta, adică

să avem în mintea noastră gândul de a ne face, din punct de vedere moral, ca și copiii. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Corinteni, capitolul 14, are cuvântul: *Fiți copii când e vorba de răutate. La minte însă fiți desăvârșiți.* Fără îndoială că fiecare dintre noi suntem ce suntem, suntem cum suntem, nu putem să fim altfel decât suntem, ne surprindem pe noi înșine cu anumite nepăsări, neluări-aminte, răutăți, bruscări și așa mai departe. Și toate acestea arată că nu suntem copii când e vorba de răutate, ci că suntem altceva decât copiii. Nici oameni mari nu suntem, pentru că un om mare nu se împiedică de niște nimicuri și poate să treacă peste multe din cele care se întâmplă în jurul lui.

Prin urmare, cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem mici și dacă ne simțim mici! Dacă suntem mici, dorim sau nu să fim mari? Să ne cercetăm să vedem dacă suntem slabi sau dacă suntem tari. Și dacă suntem slabi, avem dorința să fim tari? Căutăm noi lucrul acesta? Am ajuns să ne întristăm de răul pe care l-am făcut, să ne jenăm de insuficiențele care se mai țin de viața noastră? Dacă da, e bine și dacă nu, e rău. Să căutăm să fim copii când e vorba de răutate, să nu fim stăruitori în cele rele, dar să fim oameni mari când e vorba de înțelepciune, de înțelegere. Să căutăm să fim tari după ce ne-am cunoscut slăbiciunile și, dacă suntem tari, putem să purtăm și slăbiciunile celor slabi, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Romani, capitolul 15: *Datori suntem noi, cei tari, să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și să nu căutăm plăcerea noastră, ci fiecare dintre noi să caute să placă aproapelui său, la ce este bine, spre zidire.* Să fim conștienți de starea în care ne găsim. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu, 17 decembrie 2004

CAUTĂ DOCTOR ÎNAINTE DE BOALĂ ȘI ROAGĂ-TE ÎNAINTE DE ISPITĂ

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, aș vrea să rețineți un cuvânt al Sfântului Isaac Sirul: „Caută doctor înainte de boală și roagă-te înainte de ispită."

Caută doctor înainte de boală, adică asigură-te cumva, asigură-te să ai un vindecător înainte de a ajunge să fii bolnav. Bineînțeles că doar omul bolnav, în general, caută doctorul, dar ai putea căuta un doctor și înainte de a te îmbolnăvi. Asta ca să-l ai la îndemână când ar fi să te îmbolnăvești.

Sfântul Isaac Sirul are cuvintele acestea în vedere, nu atât în legătură cu doctorul pământesc, cât în legătură cu doctorul sufletesc. Înainte de a ajunge să păcătuiești, înainte de a fi în situația de a primi iertare de păcate în condițiile iertării, bineînțeles, înainte de asta, caută doctor. Să ai pe cineva, un om al lui Dumnezeu, care să te poată ajuta să scapi de situațiile nedorite, de durerile sufletești. Deci caută doctor înainte de boală!

Așa cum cauți doctor înainte de boală, așa trebuie să te și rogi înainte de ispită. Cred că știți – și s-ar putea să știți chiar de la mine, căci eu am spus de multe ori lucrul acesta –, ispita nu-i prilej de păcat. Ispita poate fi prilej de păcat, dar poate fi și prilej de virtute. Împrejurări care îndeamnă la păcat pot să te ducă la virtutea potrivnică păcatului. De aceea, roagă-te înainte de ispită! Roagă-te să poți face față în împrejurări de ispită, de mânie, de ceartă,

de răzbunare, de răutate, de nemulțumire, în împrejurări care aduc tulburare sufletească pentru tine și pentru alții. În astfel de împrejurări să fii tare și să nu dai prilej răutății. Deci roagă-te înainte de ispită! „Caută doctor înainte de boală și roagă-te înainte de ispită." Nu știi niciodată ce urmează. Nu știi niciodată cum o să te prezinți în situații nedorite, în situații grele. Și atunci să fii totdeauna gata să faci față împrejurărilor grele cu liniște, cu bucurie și cu dar de la Dumnezeu, pentru că noi singuri nu putem să facem prea multe, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, putem orice. *Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește*, a scris Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Filipeni, capitolul 4, despre el, ca să se înțeleagă că e valabil pentru oricine. Oricine poate să biruie cu Hristos, după cuvântul spus chiar de Domnul: *În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea* (Ioan 16, 33). Deci, cu Biruitorul Care a biruit lumea, cu Domnul Hristos, putem să înfrângem răutățile, nemulțumirile, pornirile spre rău, putem să înmulțim iubirea chiar și față de dușmanii noștri.

Deci „caută doctor înainte de boală și roagă-te înainte de ispită". Țineți minte cuvântul acesta și împliniți-l după putere. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
05 aprilie 2006

CREDINȚA MÂNTUITOARE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, am reținut din cele ce s-au citit astăzi din Sfânta Evanghelie cuvintele adresate de către Domnul nostru Iisus Hristos femeii celei păcătoase: *Credința ta te-a mântuit; mergi în pace* (Luca 7, 50). Sunt cuvinte pe care le-a auzit femeia, pentru că cu ea a vorbit Domnul Hristos, și le-au auzit și cei care erau în casa fariseului Simon, care a pus la îndoială mărimea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Aceste cuvinte au fost adresate unei femei cinstitoare a Domnului Hristos, unei femei care și-a recunoscut păcatele, care L-a iubit pe Domnul Hristos, care n-a spus nici un cuvânt, dar a spus cu inima sa cuvinte pe care le-a auzit Domnul nostru Iisus Hristos și pe care le-a primit: *Iartă-se ei păcatele cele multe, pentru că mult a iubit*, și mai departe: *Credința ta te-a mântuit; mergi în pace.* Aceste din urmă cuvinte sunt spuse și cu alte prilejuri, au fost spuse de Domnul Hristos și în legătură cu altă femeie, cea cu curgere de sânge, care la fel s-a apropiat de Domnul nostru Iisus Hristos fără să spună vreun cuvânt, s-a atins de haina Lui și a primit vindecare. Și când Domnul Hristos a rânduit lucrurile în așa fel încât femeia să mărturisească vindecarea ei, El i-a spus: *Credința ta te-a mântuit, mergi în pace* (Marcu 5, 34).

Iubiți credincioși, în Sfânta Evanghelie se face de mai multe ori legătura între credință și mântuire. Între ultimele cuvinte pe care le-a spus Domnul Hristos, după Învierea Sa din morți și înainte de Înălțarea Sa la cer, sunt

și cuvintele, îndemnătoare către ucenici să meargă la propovăduire, când le-a zis: *Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi* (Marcu 16, 15-16). Trecem cam ușor peste cuvintele acestea, poate nici nu le băgăm în seamă și mai ales nu suntem destul de întemeiați în gândul că Domnul Hristos a spus vorbă hotărâtă, anume că sunt sub osândă cei care nu cred în El. Cred că nu-i deloc întâmplător că Sfânta Evanghelie de la Marcu, aproape de începutul ei, relatează că Domnul Hristos le-a zis oamenilor, propovăduind Evanghelia, ca cele dintâi cuvinte de propovăduire: *S-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie* (Marcu 1, 15), adică în vestea cea bună, în învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nu e întâmplător că spre sfârșitul Evangheliei de la Marcu avem și cuvintele: *Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi* (Marcu 16, 15-16).

Știm din Sfânta Evanghelie de la Luca, din tălmăcirea pe care a dat-o Domnul nostru Iisus Hristos pildei cu semănătorul, că sămânța căzută pe cale, pe pământ bătătorit – pământ bătătorit fiind inima omului fără aderență la cuvântul lui Dumnezeu –, este cuvântul lui Dumnezeu, pe care satana îl ia din inima omului, ca nu cumva crezând să se mântuiască. Mântuirea este izbăvire de ceea ce stă împotriva binelui, izbăvire de păcat. Dar cine mântuiește? Citim în Evanghelia de la Matei, capitolul 1: *Ea va naște Fiu și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui poporul Său de păcatele lor.* În casa lui Zaheu, Mântuitorul nostru a spus: *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiul lui Avraam. Căci Fiul Omului a ve-*

nit să caute și să mântuiască pe cel pierdut (Luca 9, 10). Și încă e scris în Sfânta Evanghelie de la Ioan că: *Dumnezeu așa de mult a iubit lumea aceasta, încât pe Unul-Născut Fiul Său L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Căci n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască prin El lumea* (Ioan 3, 16-17).

În temnița din Filipi, unde Sfântul Apostol Pavel era închis împreună cu Sila, s-a cutremurat pământul, ușile temniței s-au deschis și legăturile celor închiși acolo s-au rupt, au căzut; și atunci temnicerul, îngrozit de cele ce se întâmplaseră, a întrebat: *„Bărbaților și fraților, ce să fac să mă mântuiesc?" Atunci Sfântul Apostol Pavel a zis: „Crede în Domnul Iisus și te vei mântui, tu și casa ta"* (Faptele Apostolilor 16, 30-31). Deci e sigur că între credință și mântuire este o legătură, că se mântuiesc cei ce cred și nu se mântuiesc cei ce nu cred în Mântuitorul nostru Iisus Hristos, în Evanghelie.

Întrebarea este cum trebuie să fie credința ca să fie mântuitoare. Când anume se poate spune că ai o credință care te mântuiește? Pentru că sunt unii dintre creștini, bineînțeles neortodocși, care spun că-i destul să crezi. Fără îndoială că e o înșelare, întrucât credința trebuie să fie o credință care lucrează. Sfântul Apostol Pavel spune: *Credința trebuie să fie lucrătoare în iubire* (Galateni 5, 6). Știm, de asemenea, că Domnul Hristos Însuși a spus: *Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri* (Matei 10, 32-33). Deci credința trebuie să fie lucrătoare, să fie mărturisitoare. Credința trebuie să se arate în viața

pe care o trăiește omul. Dacă zici că ai credință, dar trăiești ca un necredincios și faci fapte de necredincios, poți să fii sigur că nu crezi și că acea credință, pe care zici tu că o ai, nu este mântuitoare. Mântuitoare este credința care transformă viața, care face din om păcătos, nepăcătos, din om rău, bun, din inferior, superior. E vorba de o credință care schimbă din temelie ființa omului.

Bineînțeles că cineva care are credință trebuie să se simtă angajat întru a împlini voia lui Dumnezeu. Domnul Hristos ne-a lăsat Sfintele Taine, învățătura Sa, anumite îndatoriri, anumite porunci. Toate acestea trebuie împlinite pe temeiul credinței, pentru că dacă cineva nu are credință nu poate avea nici cele pe care le aduce credința, iar cel care are credință, acela ajunge la mântuire, adică ajunge să nu mai fie asuprit de păcat. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Corinteni, capitolul 6, arată ce fel de oameni nu vor intra în Împărăția lui Dumnezeu: *Nu vă amăgiți: Nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici malahienii, nici sodomiții, nici furii, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii, nici răpitorii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu. Și așa erați unii dintre voi. Dar v-ați spălat, dar v-ați sfințit, dar v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și în Duhul Dumnezeului nostru.* Deci Sfântul Apostol Pavel are în vedere o schimbare prin credință până la așa măsură, încât omul care a făcut rău nu mai este rău, omul care a făcut păcate nu mai vrea să facă păcate, și aceasta este mântuirea.

Este bine să știm că Domnul Hristos nu ne-a chemat numai la mântuire, ne-a chemat și la desăvârșire, la deplinătate: *Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este* (Matei 5, 48). Știm că există posibilitatea de a fi învăluiți noi înșine de Dumnezeu și, mai în-

tâi, mintea noastră este învăluită de Dumnezeu, dacă purtăm în mintea noastră cuvintele lui Dumnezeu, gândurile lui Dumnezeu. Viața noastră se preschimbă prin Dumnezeu și omul ajunge să fie îndumnezeit, adică să se vadă prezența lui Dumnezeu în existența lui, așa cum se vede focul în căldura pe care o comunică fierului înroșit în foc. Fierul nu are putere să ardă, dar învăluit de foc, are și el putere să ardă, nu pentru că ar fi în firea fierului să ardă, ci pentru că e în firea focului să transmită fierului putere să ardă și el cum arde focul. Nu se transformă fierul în foc, nici focul în fier. Fierul rămâne fier și se adaugă din foc căldura focului, pe care n-o poate da altceva decât focul. Tot așa este și în viața credincioșilor celor buni. Dumnezeu îl învăluie pe omul credincios, atunci când vine în sufletul lui și când Se arată prezent în sufletul lui prin manifestări de viață nouă. Și atunci omul nu este numai mântuit, este și desăvârșit, și îndumnezeit sau, în orice caz, pe calea desăvârșirii, pentru că desăvârșirea nu are hotar. Cine poate să ajungă la măsurile lui Dumnezeu în ceea ce privește desăvârșirea?

Noi trebuie să urmărim toate acestea. Trebuie să le urmărim prin viața pe care o ducem, prin gândurile pe care le purtăm în minte, prin acumulările pe care le cuprindem în sufletul nostru, în conștiința noastră. Trebuie să urmărim să fim cum vrea Dumnezeu să fie cei ce sunt ai Lui. Pentru că noi trebuie să purtăm și chipul Domnului Hristos în sufletul nostru, așa cum purtăm chipul lui Dumnezeu, prin ceea ce rămâne totdeauna esențial, de căpetenie, în ființa omului și ceea ce nu se poate distruge. „Chipul măririi Tale celei negrăite sunt, măcar că port ranele păcatelor" – mărturisim noi vorbind cu Dumnezeu. Oricare ar fi starea omului, cât de întunecat ar fi chipul lui Dumnezeu în om, totuși el nu se poate șterge de tot niciodată. E un dar de la Dumnezeu și Dumnezeu nu-Și mai ia înapoi darurile Sale. Numai că darul acesta ni s-a dat ca să lucrăm cu el și să ajungem de la chip la asemănare, la asemănarea cu Dumnezeu, așa cum a arătat Domnul Hristos: cu bunătate, cu înțelegere, cu îngăduință, cu iertare, cu iubire, cu răbdare. Toate acestea trebuie să le adăugăm și să le întărim în viața noastră ca, într-adevăr, credința noastră să fie lucrătoare în iubire, să fie mântuitoare, desăvârșitoare și îndumnezeitoare. Și dacă facem așa, darul lui Dumnezeu va fi totdeauna cu noi. Vom avea pace.

Mergi în pace! – a zis Domnul Hristos către femeia care avea credință și care și-a arătat credința prin cinstirea ei, prin iubirea ei, prin recunoașterea păcatelor ei, prin dorința de a fi iertată, de a fi despovărată. Or, Domnul Hristos a spus: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28). Și îi odihnește Mântuitorul pe cei credincioși, întrucât credința este despovărătoare, este mântuitoare. Numai dacă este așa, e o credință adevărată. Dacă nu-i așa, nu se poate spune că cel care crede în Domnul Hristos și mărturisește cândva, undeva, că este credincios, are deja credința care mântuiește, ci are credința care poate duce la credința care mântuiește. Cuvântul Sfântului Apostol Pavel: *Crede în Iisus Hristos și te vei mântui tu și casa ta* este o cale deschisă. Începi cu credința câtă o ai în suflet, faci apoi faptele pe care le cere credința și atunci ajungi să te mântuiești. Dacă nu faci așa, nu ajungi niciodată să te mântuiești, pentru că vine satana și ia cuvântul lui Dumnezeu din inima ta, ca nu cumva crezând să te mântuiești. Pentru că știe și diavolul că sămânța rodește în inima curată și bună, care face rod întru răbdare.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu, cu rugăciunile Maicii Preacurate și cu rugăciunile tuturor sfinților, care toți s-au mântuit prin credință, să ne mântuim și noi prin credință! Iar ca semn al mântuirii noastre, al înaintării noastre spre desăvârșire, spre îndumnezeire să fie pacea sufletului pe care ne-o dorim noi înșine. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
8 octombrie 1999

VĂ ROG SĂ FIȚI DELICAȚI!

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, la ultima sinaxă am spus câteva cuvinte, iar acum aș vrea să vă readuc în atenție acele cuvinte pe care vi le-am spus atunci spre folosul nostru.

Mai întâi de toate am zis: „Vă rog să fiți delicați!" Să știți că chipul Domnului nostru Iisus Hristos, pe care Sfântul Apostol Pavel dorește să-l aibă credincioșii în sufletul lor, numai atunci e neștirbit când în cuprinsul lui e și delicatețe. Domnul Hristos a fost foarte delicat. Un prieten al meu a zis cândva către mine: „Mă gândesc uneori cât de delicat e Dumnezeu." Și bineînțeles că putea să zică aceasta, pentru că el însuși este un om delicat și vedea în Dumnezeu ceea ce purta chiar el în suflet.

Noi de multe ori suntem nepăsători, neluători-aminte, cu răutate, cu asprime, avem ceva ce nu se potrivește cu delicatețea și atunci înseamnă că nu suntem așa cum este Domnul Hristos, cum ar trebui să fim și noi, cei alcătuiți după chipul Domnului Hristos. Fiecare dintre noi purtăm în suflet chipul lui Dumnezeu, cu rostul de a ajunge, prin chipul lui Dumnezeu, la asemănarea cu Dumnezeu. Mărturisim într-o alcătuire de la sfintele slujbe pentru cei răposați, zicând: „Chipul măririi Tale celei negrăite sunt, măcar că port rănile păcatelor. Miluiește zidirea Ta, Stăpâne, și o curățește cu îndurarea Ta și moștenirea cea dorită dăruiește-i, făcându-mă pe mine iarăși cetățean al Raiului." Ca să fim cetățeni ai Raiului trebuie să avem chipul lui Dumne-

zeu în noi, așa cum ni l-a dat Dumnezeu, și să adăugăm la ceea ce ne-a dat Dumnezeu ceea ce poate împlini omul.

Suntem oameni și de multe ori auzim în jurul nostru spunându-se: „Păi, ce să-i faci, e om și el!" Nu așa ne vrea Dumnezeu! Dumnezeu ne vrea oameni de omenie, oameni îndreptați spre bine, ne vrea oameni fără pată, fără vină. Și El ne ajută să fim fără pată și fără vină, fără răni sufletești, ne ajută să fim vrednici de Rai și cetățeni ai Raiului. Dumnezeu e interesat de înaintarea noastră și noi trebuie să fim interesați de înaintarea fiecăruia dintre noi.

În limba greacă, cuvântul „om" are un înțeles deosebit. Om se exprimă prin cuvântul *anthropos* și înseamnă „privitor în sus". Deci, de câte ori zici *anthropos* zici de fapt „om", dar zici și „privitor în sus", ființă care privește în sus. Așa e alcătuit omul – să poată privi în sus. Bineînțeles că el poate privi și în jos, și privește în jos. Omul este coroana creaturilor, coroana tuturor făpturilor lui Dumnezeu și, fiind coroana creaturilor, el este ca un stăpân al lumii și privește de sus în jos spre făpturile lui Dumnezeu și de jos în sus spre Dumnezeu Însuși. Am spus de multe ori că întâi e Dumnezeu și apoi e omul, și e bine să ținem seama de lucrul acesta, că noi trebuie să-L avem în vedere mai întâi pe Dumnezeu pentru viața noastră și pentru viața celor din jurul nostru.

Om – când zici om zici om de omenie, om cumsecade, de treabă, zici omul lui Dumnezeu. Dar, ca să urci mai sus de starea de om, de starea de om de treabă, trebuie să ajungi să fii creștin, creștin cu convingeri creștine, creștin ca ucenic al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca aparținător al Domnului nostru Iisus Hristos, ca împlinitor al voii lui Dumnezeu, ca purtător de Hristos, creștin ca suflet locuit de Dumnezeu-Tatăl, de Dumnezeu-Fiul și de Dumnezeu-Duhul Sfânt. Și asta-i mare lucru. Nu știu câți creștini adevărați

sunt în lumea aceasta și în ce măsură suntem noi înșine creștini adevărați. Cât ne străduim ca să trecem de la situația de om la situația de creștin, și după ce suntem creștini și ne împlinim datoriile noastre de creștini, apoi să fim și călugări.

Între creștini, călugărul are un loc anume. Nu mai este doar delicat, nu este doar om de treabă, om de omenie, om cum Îi place lui Dumnezeu, nu este doar creștin ca ucenic al Domnului Hristos, ca aparținător al Domnului Hristos, ci este mai mult decât atât: este călugăr, adică „bătrân frumos", bătrân îmbunătățit, bătrân sfințit, realizat nu numai prin poruncile lui Dumnezeu, ci și prin împlinirea sfaturilor evanghelice, ca să fie mereu cu Dumnezeu, ca să fie cu adevărat stăpân al lumii, să fie mereu creștin, să fie mereu om.

Prin urmare, cinstiți părinți, iubiți frați, iubiți credincioși, să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem delicați! Vă rog să fiți delicați! Dacă suntem oameni cu adevărat, oameni purtători ai chipului lui Dumnezeu, oameni de omenie, plăcuți lui Dumnezeu, cu dorința de a ne depăși pe noi înșine, privitori de sus în jos spre lumea aceasta ca să se îmbunătățească și privitori de jos în sus spre Dumnezeu ca să ne ridicăm mai presus de ceea ce poate face omul singur, fără Dumnezeu. Și, în sfârșit, să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem creștini cu adevărat, dacă suntem și călugări adevărați, mai presus de starea de om bun, mai presus de starea de creștin bun, și anume călugăr îmbunătățit, om cuprins în creștin și creștin cuprins în viața călugărească.

Vă doresc din toată inima înaintare în starea de om delicat, de om bun, de om plăcut lui Dumnezeu, de creștin adevărat și de călugăr adevărat! Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu, 14 ianuarie 2005

„DE LA CÂRMA MINȚII ATÂRNĂ..."

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, vinerea trecută v-am spus că se împliniseră atunci șaizeci de ani de când m-am întâlnit eu prima dată cu Părintele Arsenie Boca. V-am arătat atunci cum s-a alcătuit el la existența mea duhovnicească, prin îndrumarea pe care mi-a dat-o să zic rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, adică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"

Astăzi îmi urzesc cuvântul tot pe o zicere a părintelui Arsenie, e vorba de titlul primului capitol din *Cărarea Împărăției*: „De la cârma minții atârnă..." Părintele voia să pună în atenția celor care vor citi *Cărarea Împărăției* că lucrul de căpetenie, când e vorba de îndrumarea vieții, este să ai o minte luminată de darul lui Dumnezeu. Și pentru că știa că este o legătură între felul cum îți trăiești viața și felul cum gândești, părintele Arsenie a atras atenția că totul atârnă de cârmuirea pe care o ai prin minte și că lucrul cel mai important este să-ți câștigi o minte luminată cu dar de la Dumnezeu.

În legătură cu aceasta este și ceea ce am învățat eu, cândva, la Mănăstirea Putna, în timpul unui pelerinaj la mănăstirile din Moldova. Era acolo părintele Cleopa de la Sihăstria, care, împreună cu un grup de călugări din Mănăstirea Sihăstria și din Mănăstirea Slatina, încerca să organizeze viața din Mănăstirea Putna. Am ajuns, cu această ocazie, să mă spovedesc la părintele Cleopa și cel dintâi lu-

cru despre care m-a întrebat a fost: „Cum stai cu paza științei?", adică cum stau cu paza minții, cum îmi rânduiesc lucrurile dinlăuntru care apoi se manifestă în afară. Am luat aminte la această întrebare și, deși – trebuie să recunosc – nu am pus-o de multe ori și altora, am socotit-o o întrebare foarte importantă. De ce? Pentru că de la cârma minții atârnă toate. Mintea atârnă de viața pe care o ducem, felul nostru de a gândi atârnă de viața pe care o ducem și viața pe care o ducem determină felul cum gândim.

Sfântul Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni are cuvântul: *Noi avem mintea lui Hristos* (I Corinteni 2, 16). Noi, creștinii, eu, apostolul, și voi, credincioșii de rând, avem mintea lui Hristos. Ce înseamnă să ai mintea lui Hristos? Înseamnă să gândești cu gândurile Domnului Hristos. V-am spus nu demult că, pe când eram eu student la Teologie, apăruse o carte intitulată *Ce-ar face Iisus?* Era scrisă de un scriitor englez și era sugestivă prin titlul ei. Ce ar face Iisus în locul meu? Ce ar face Iisus în locul diferiților oameni care au fel de fel de îndeletniciri în lumea aceasta? Ce ar face Iisus ca profesor, ca director de bancă, ca sportiv, ca director de ziar etc.? Cartea cuprindea capitole de felul acesta, care nu erau foarte importante pentru noi, dar important este titlul cărții, pentru că ne pune în situația să ne întrebăm, măcar așa din când în când, ce ar face Iisus într-o anumită situație, în care ne putem afla și noi. Dar de unde știm noi ce ar face Iisus? Știm dacă ne înmulțim gândurile în legătură cu Domnul Hristos.

În unele din traducerile Noului Testament, în loc de *noi avem mintea lui Hristos* este *noi avem gândul lui Hristos*. Fără îndoială că este o legătură între minte și gând, între gând și minte, în așa fel încât, dacă ai mintea lui Hristos, ai și gândurile lui Hristos și, dacă ai gândurile lui

Hristos, ți se formează și mintea după gândurile lui Hristos și ajungi să ai mintea lui Hristos. În Epistola către Romani, Sfântul Apostol Pavel are un îndemn cu care începe al 12-lea capitol, și anume: *Nu vă asemănați chipului acestui veac, ci vă schimbați prin înnoirea minții*. Sfântul Apostol Pavel își dădea seama că în mintea noastră gândurile se alcătuiesc și din sugestiile care vin din jurul nostru, din împrejurările în care ne ducem viața, că gândim de multe ori cu gândurile lumii. Sfântul Isaac Sirul scrie că omul poate avea în el lumea, trupul sau pe Hristos. Are în el lumea când gândește cu gândurile din lumea aceasta și cu sugestiile pe care le dă lumea fără Hristos. Trăiește în noi trupul atunci când suntem preocupați mai mult de trup decât de suflet și când tot timpul ne gândim numai la odihna trupească. Și purtăm pe Hristos atunci când gândim cu gândurile Domnului Hristos. Trebuie să recunoaștem că suntem prea puțin preocupați de a avea mintea și gândurile lui Hristos, de a nu ne asemăna chipului acestui veac. Nu suntem destul de preocupați să ne schimbăm prin înnoirea minții, nu ne deranjează cu nimic faptul că gândim prea mult cu gândurile lumii acesteia. Nu suntem destul de doritori de a ne rândui viața prin cârmuirea minții și prin gândurile Domnului Hristos.

Unde găsim gândurile Domnului Hristos ca să ne îndreptăm mintea prin ele? Bineînțeles că în Sfânta Evanghelie! Cuvintele Evangheliei sunt pentru noi gânduri, pentru că tot ce auzim, tot ce citim se formează în mintea noastră ca gând. E foarte important să știm că gândurile sunt niște realități, adică nu sunt niște lucruri fără importanță. De multe ori ne bucurăm că nu ne cunosc oamenii gândurile pe care le purtăm în minte, dar uităm că ni le cunoaște Dumnezeu, ni le cunoaște Domnul Hristos.

De aceea, grija cea dintâi trebuie să fie ca să înlăturăm din minte gândurile cele rele, pentru că astfel le înlăturăm din viață, ele nu mai au putere, nu mai au rod în viața noastră. Și să încurajăm gândurile cele bune, gândurile din Evanghelie, gândurile din celelalte scrieri ale Noului Testament, gândurile din scrierile Vechiului Testament. Să adunăm în mintea noastră gânduri, care au ajuns până la noi, din scrierile Sfinților Părinți, gânduri de îndrumare duhovnicească din *Filocalie*, din *Pateric* și altele. Să adunăm mai ales gânduri din sfintele slujbe. Toate acestea se întăresc în noi și formează o inimă preocupată de bine, în așa fel încât gândurile cele rele nu mai au loc în mintea noastră.

Lucrarea cea mai la îndemână pentru înlăturarea gândurilor rele și întărirea celor bune este rugăciunea de toată vremea, rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, rugăciune de care de multe ori uită și călugării, deși sunt datori să o spună cât mai des cu putință, rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" Rugăciunea aceasta are darul de a ne descoperi pe noi înșine nouă înșine. Dacă suntem preocupați de înmulțirea acestei rugăciuni, atunci observăm ce gânduri au lucrare în sufletul nostru, ce înclinări avem în viața noastră de toate zilele, ce am adunat în mintea noastră, în conștiința noastră, în sufletul nostru. Și, cu darul lui Dumnezeu, cunoscând acestea avem și posibilitatea să scoatem din sufletul nostru mizeria pe care am băgat-o acolo sau cu care am venit din străfunduri de existență.

Părintele Arsenie Boca spunea, despre faptul că copiii sunt oglinda părinților, că părinții se comunică pe ei înșiși în copiii lor. Eu am știut de lucrul acesta destul de devreme și m-am raportat mereu la părinții mei, la bunicii mei.

Și am constatat că sunt o sinteză a celor dinaintea mea, așa cum fiecare dintre noi suntem, de fapt, o sinteză alcătuită din elementele pe care le-au pus în noi, fără să se gândească, părinții noștri. Așa cum există o asemănare fizică, există și o asemănare spirituală. Părintele Arsenie a vorbit cândva cu un tânăr care era mereu zbuciumat, mereu neliniștit și părintele, cunoscându-i familia, i-a spus: „Mă, tu ești sinteza harababurii din casa voastră!" Fiind o sinteză, o acumulare a celor dinaintea noastră, nu știm ce purtăm în suflet, decât dacă ne preocupăm de noi înșine și mai ales dacă cerem ajutorul lui Dumnezeu prin rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"

Această rugăciune nu trebuie să fie o rugăciune întâmplătoare, ci trebuie să fie o rugăciune la care să fim angajați nu numai când ne aducem aminte, ci chiar și într-un fel de pravilă, un program, de rugăciune. Se recomandă – și eu recomand – ca fiecare dintre credincioșii care știu de această rugăciune să-și facă un program de rugăciune, în înțelesul acesta ca un sfert de ceas sau o jumătate de ceas, în fiecare zi, să zică numai și numai „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" și să se observe pe sine în această situație, ce fel de gânduri îi vin în minte – gânduri bune, rele, indiferente, ce fel de patimi sunt dominante în conștiința sa. Și aceasta mai ales până ne desprindem de părinții noștri depășindu-i, în bine, se înțelege, și după aceea până ne desprindem de negativele vieții noastre și ne alcătuim un trecut pozitiv, cu care astupăm apoi trecutul negativ.

Să nu uităm că de la cârma minții atârnă viața noastră, dar să ne mai gândim la încă ceva: părintele Arsenie a mai spus un cuvânt pe care nu l-am găsit scris, dar l-am auzit și

eu de la alții, și anume: „În mintea strâmbă, și lucrul drept se strâmbă." Adică, dacă prin acumulările pe care le ai în suflet – din ceea ce ai citit, ai văzut, ai auzit, din contactul cu lumea aceasta – ai ajuns să-ți strâmbi mintea, apoi toate lucrurile care ajung în minte se strâmbă. Așa încât e de mare importanță să te cercetezi pe tine cu conștiința altuia, cu o conștiință mai înaltă decât conștiința ta, a duhovnicului, ca să știi ce ai de făcut ca să scoți din minte orice chip al răutății și să se întărească în minte bunătatea. Bineînțeles că pentru aceasta trebuie să ai nu numai o preocupare, ci și o angajare.

Părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească, când a fost la Sfântul Munte, a fost în ascultarea unui părinte, părintele Antipa Dinescu, care și-a început viața călugărească în țară, la Mănăstirea Căldărușani, și după aceea s-a dus la Sfântul Munte. La Sfântul Munte a trăit zeci de ani. Părintele Serafim era pregătit să meargă la Teologie la Atena, trimis fiind de mitropolitul de la Sibiu, Nicolae Bălan. Chiar a făcut un an de Teologie la Atena, nu pentru studiu propriu-zis, ci pentru ceea ce face cultura în viața unui om.

Știți că cultura îl ajută pe om prin aceea că îl șlefuiește, îl sprijină. Noi ne mântuim prin credință, nu ne mântuim prin cultură, dar ne ajută și cultura. Cultura ne vine în ajutor în sensul că ne dă o înnobilare în lumea aceasta. Poate că ați observat că oamenii culți, în general, sunt și oameni cu așezare sufletească plăcută. Te bucuri totdeauna de un om cult. Bineînțeles că te bucuri și de ceilalți oameni, pentru că nu-i cultura totul, dar are și ea darul ei.

Și revenind, părintele Serafim i-a spus părintelui Antipa că trebuie să meargă la Teologie, la studii la Atena, că l-a îndemnat mitropolitul să facă lucrul acesta. Și părinte-

le Antipa i-a spus un cuvânt mare: „Mă, să te ții de pravilă – deci să ai un program de rugăciune –, că, dacă nu, te îndrăcești!" Zic eu că, dacă numai acest cuvânt l-ar fi adus părintele Serafim de la Sfântul Munte, nu s-a dus degeaba acolo și n-a stat degeaba șase luni la Sfântul Munte. Deci te poți îndrăci având studii teologice, cunoștințe teologice. Te poți îndrăci dacă studiezi despre Dumnezeu și nu-L ai în suflet pe Dumnezeu. Ceea ce ne interesează este legătura, raportarea la Dumnezeu, nu ce știm noi despre Dumnezeu, de la sfinți sau de la nesfinți, creștini, filosofi, teozofi și așa mai departe. Nu asta este important. Important este ce credem noi despre Dumnezeu și cum ne raportăm la Dumnezeu. Și, pentru a ne raporta la Dumnezeu corect, trebuie să avem o minte care să ne ducă la Dumnezeu, o minte care să nu-L excludă pe Dumnezeu, ci să-L primească, să se minuneze de Dumnezeu.

V-am mai spus eu de multe ori lucrul acesta – și aș vrea să țineți minte măcar unele lucruri pe care vi le spun –, și anume ce spune Sfântul Isaac Sirul: „Nu L-a cunoscut pe Dumnezeu acela care nu se minunează de Dumnezeu." Deci în fața lui Dumnezeu trebuie să stai totdeauna cu uimire. Fără uimire nu stai în fața lui Dumnezeu, stai în fața unei idei despre Dumnezeu, a unui gând despre Dumnezeu, a unei probabilități eventual. Or, noi trebuie să avem conștiința prezenței lui Dumnezeu, așa cum avem conștiința prezenței omului cu care stăm de vorbă.

Și asta trebuie să ne fie starea și la rugăciune, pentru că altfel rugăciunea devine ceva mecanic, ceva care nu te duce la Dumnezeu, ci te oprește la rugăciune. Ai făcut un Paraclis al Maicii Domnului, te-ai gândit la Maica Domnului, cât te-ai gândit, ai terminat paraclisul, ai terminat și gândul la Maica Domnului. Poate nu știi nici rugăciunea „Cuvine-se cu adevărat", care e cuprinsă în paraclis, nici altă alcătuire din *Paraclisul Maicii Domnului*, pentru că, de fapt, tu nu te-ai raportat la Maica Domnului, ci ți-ai împlinit un program. Ar trebui să trăim lucrurile acestea pe care le spunem. Dacă zicem „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!", să avem conștiința că Dumnezeu ne miluiește, ne binecuvântează, intră chiar în componența existenței noastre. Știți cum spunem când ne împărtășim: „Intră în alcătuirea mădularelor mele, în rărunchi și în inimă, arde spinii tuturor păcatelor mele, curățește-mi sufletul, sfințește-mi gândurile, întărește-mi încheieturile împreună cu oasele, numărul drept al celor cinci simțuri luminează-mi, peste tot mă pătrunde cu frica Ta, pururea mă acoperă și mă apără de tot lucrul și cuvântul pierzător, arată-mă sălaș numai Duhului Sfânt, curățește-mă, spală-mă și mă îndreptează, îmbunătățește-mă, înțelepțește-mă și mă luminează." Sunt niște lucruri care trebuie să se vadă din viața noastră, și atunci înseamnă că Dumnezeu este cu noi. Eu aș merge și mai departe și aș zice nu numai că Dumnezeu este cu noi, ci că Dumnezeu este în noi. „Intră în alcătuirea mădularelor mele, în rărunchi și în inimă." Ce înseamnă aceasta? În cele mai profunde forme de existență umană, în organe, în toate să intre Domnul Hristos cu Care ne împărtășim.

Toate acestea se realizează printr-o viață conștientă, pentru că tot ce facem, ce gândim, ce simțim, ce acumulăm, toate acestea, într-un fel sau altul, mai mult sau mai puțin, se alcătuiesc la existența noastră. Vă spuneam cândva că la Drăgănescu, la biserica unde a pictat părintele Arsenie, în scena Judecății de Apoi, faptele omului zic către om: „Tu ești noi." Deci tu ne-ai făcut pe noi și noi ne-am

alcătuit în tine cu ceea ce ai făcut tu. Dacă ai făcut lucruri rele, ești rău, pentru că te-ai alcătuit prin faptele tale rele. Dacă ai lucruri bune, dacă ai deschidere spre bine, toate acestea s-au realizat în tine și ești bun. Deci până la urmă „tu ești noi". Omul face faptele bune sau rele și faptele îl realizează pe om. Și nu numai faptele, ci și gândurile, și simțirile îl realizează pe om după starea lui interioară, pentru că esențialul în om nu e atât ce face în afară, lucru cu care chiar se poate mândri, ci ceea ce realizează în interiorul său.

Mi-a spus cineva despre unul că a făcut o biserică. Foarte bine, Dumnezeu să-i ajute să facă și mai multe, dar să știe că sunt alții care au făcut construcții și mai mari decât a făcut el și asta nu înseamnă foarte mult. Până nu te realizezi pe tine, în interior, ca o biserică, ca templu al Duhului Sfânt, poți să faci toate bisericile din lumea asta și tot puțin ai făcut. Sau a venit odată la mine cineva care nu era bisericos, nu mergea regulat la biserică. Bineînțeles că i-am atras atenția că trebuie să meargă la biserică. Și el a zis că a făcut trei uși de biserică. I-am zis: „Foarte bine ai făcut, numai că, uite, tu nu mergi prin ușile acelea, merg alții prin ele. Așa că, dacă te-ai gândit cumva că, pentru că ai făcut trei uși de biserică, poți să intri în Împărăția lui Dumnezeu, să știi că nicăieri nu-i scris că cine face o ușă de biserică poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu." Ni s-a spus altceva: că în Împărăția lui Dumnezeu intră cei curați cu inima, cei smeriți, cei buni, cei ce fac voia lui Dumnezeu, cei ce se pocăiesc de fărădelegile de odinioară și fac cât mai multe lucruri bune ca să compenseze ceea ce n-au făcut când trebuiau să facă.

Deci, iubiți credincioși, iată a venit vremea de cercetare de noi înșine! Să ne cercetăm și cum stăm cu cârmuirea

din minte, cu paza științei, cu ceea ce am mai adunat sau ce mai adunăm în viața noastră. Să ne cercetăm pe noi înșine cum stăm în raport cu lumea, în raport cu trupul, în raport cu Hristos, în raport cu Dumnezeu. Cum ne-am alcătuit prin ceea ce am făcut până acum și ce nădejdi mai avem ca să ne îmbunătățim viața până la așa măsură încât să se vadă din viața noastră că Dumnezeu este cu noi și că Dumnezeu este în noi. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
6 septembrie 2002

ECTENIA CELOR ȘASE CERERI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, în cuprinsul dumnezeieștilor slujbe ale Bisericii noastre este și o ectenie care se numește Ectenia celor șase cereri. Această ectenie se spune la Sfânta Liturghie, la slujba Vecerniei, a Utreniei și la Cununie. În cuprinsul acestei Ectenii a celor șase cereri cerem mai întâi de la Dumnezeu să ne dea ca ziua toată sau seara toată să ne fie desăvârșită, sfântă, pașnică și fără de păcat, și în a cincea și a șasea cerere din această ectenie cerem ca cealaltă vreme a vieții noastre în pace și în pocăință să o săvârșim; cerem și sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace și răspuns bun la Înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos.

Deci avem în vedere niște lucruri la care ne gândim prea puțin sau la care nu ne gândim nici atunci când le auzim și când le zicem și care sunt, de fapt, lucruri ce trebuie avute în vedere mereu și cu cât mai multă atenție.

Cerem să ne fie ziua toată desăvârșită, deplină, sfântă, pașnică și fără de păcat. Dacă ar fi așa fiecare dintre zilele noastre, am fi chiar unde trebuie. Pentru că, ferindu-ne de păcate, am scăpa și de plata păcatelor, de zbuciumul lăuntric, de nemulțumiri, de nedumeriri, de confuzii, de tot ce aduc păcatele. Ziua să ne fie fără de păcat și, dacă este fără de păcat, e nădejde să fie și sfântă, e nădejde să fie și desăvârșită, deplină și fără neliniște, adică pașnică. Când zicem: „Ziua toată desăvârșită, sfântă, pașnică și fără de păcat de la Domnul să cerem" exprimăm o dorință a Bisericii, care de fapt trebuie să fie și o dorință a noastră, iar accentul în această cerere cade pe „fără de păcat". Numai atunci poate să fie ziua desăvârșită, sfântă, pașnică – când este fără de păcat. Când este cu păcate, atunci nu mai poate fi pașnică, sfântă, curată, limpede și atunci starea noastră sufletească este altfel decât o vrea Dumnezeu.

După aceea mai cerem noi și înger de pace, ca să fie credincios, îndreptător, păzitor sufletelor noastre. Apoi cerem milă și iertare de păcate, de păcatele făcute. Vrem noi să ne fie ziua fără de păcat, dar de multe ori intervin și păcatele, și atunci ce-i de făcut? Să cerem mila lui Dumnezeu și iertare de păcate. Apoi ne gândim la cele bune și de folos sufletelor noastre și la pace, la pacea lumii. În continuare cerem ca cealaltă vreme a vieții noastre în pace și întru pocăință să o săvârșim, adică să ajungem ca pacea pe care o cerem pentru fiecare zi să ne fie pentru cealaltă vreme a vieții noastre și aceasta să se realizeze prin pocăință, care este mai cu seamă părăsirea păcatului.

Mai departe ne gândim la ceva din viitor, la sfârșitul vieții noastre pământești și cerem ca sfârșitul nostru să fie creștinesc. Ce înseamnă aceasta: „sfârșit creștinesc vieții noastre"? Înseamnă să murim ca cei care știu de Domnul Hristos, care au legătură cu Domnul Hristos, înseamnă să murim cum mor creștinii: uniți cu Domnul Hristos prin Sfânta Cuminecătură, prin har, prin gândurile noastre la El, prin rugăciune. Așa cum suntem în viață cu Domnul Hristos, așa să fim cu El și la moarte. Este interesant de observat și de reținut că Biserica noastră dorește ca sfârșitul creștinesc al credincioșilor să fie și fără durere. Biserica nu dorește niciodată oamenilor suferință. Sfârșitul creștinesc se dorește neînfruntat – adică să fie ireproșabil, să nu fie cu necinste, ci cu cinste –, în pace. Vedeți de câte ori se pome-

neşte pacea în această Ectenie a celor şase cereri: în prima cerere ne rugăm ca ziua să fie în pace, paşnică, în a doua ne gândim la înger de pace, în a patra ne gândim la pacea lumii, în a cincea ne gândim la petrecerea vieţii noastre în pace şi întru pocăinţă, iar în a şasea dorim ca sfârşitul vieţii noastre să fie în pace. Şi mai cerem ceva pentru cealaltă viaţă: să ajungem să avem un răspuns bun la Înfricoşătoarea Judecată a lui Hristos.

Toate acestea sunt lucruri pe care noi la cerem în viaţă şi trebuie să le avem în vedere în viaţă ca să le putem avea şi în veşnicie. Pace, linişte, mulţumire, limpezime de suflet, gânduri odihnitoare, întăritoare – toate acestea la cerem de la Dumnezeu, pentru că nu le putem realiza noi înşine, prin puterile noastre. Dar grija cea mai mare pe care trebuie să o avem este să ocolim păcatele, să nu facem păcate: „Învredniceşte-ne, Doamne, ziua aceasta fără de păcat să ne păzim noi", spunem la o rugăciune de la slujbă.

Dacă avem în vedere toate lucrurile acestea, în general, e bine să le avem în vedere şi în special, acum când ne pregătim pentru mărturisirea păcatelor, a greşelilor, a nedesăvârşirilor, a stărilor noastre sufleteşti pe care vrem să le ocolim. Ca să ne fie ziua, să ne fie viaţa fără durere, fără înfruntare, cu linişte şi cu pace. E ceea ce vă doresc şi ceea ce ne dorim cu toţii.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
16 ianuarie 1999

DESPRE RUGĂCIUNEA „TATĂL NOSTRU"

Cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi, între cele ce ne-au rămas de la Domnul nostru Iisus Hristos este şi o rugăciune, rugăciunea „Tatăl nostru", pe care o regăsim în două locuri în Sfânta Evanghelie, şi anume în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 6, şi în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul 11.

Este o rugăciune de cerere, care începe cu o chemare: „Tatăl nostru, Care eşti în ceruri". Deci rugăciunea e adresată lui Dumnezeu-Tatăl. Urmează apoi şapte cereri şi are şi o încheiere: „Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi mărirea în veci. Amin!", încheiere pe care o găsim în Sfânta Evanghelie de la Matei şi despre care se zice că ar fi de fapt un adaos, care a fost pus în timp şi nu e de la Domnul Hristos.

Ceea ce ne interesează pe noi este şi ceea ce a rămas de la Domnul Hristos, şi ceea ce a adăugat Biserica, pentru că toate acestea au importanţa lor. În Sfânta Evanghelie de la Luca nu există această încheiere: „Că a Ta este Împărăţia şi puterea şi mărirea în veci. Amin!" şi de aceea poate s-a ajuns la gândul că, de fapt, este un adaos; şi apoi se zice că nici nu ar fi în toate manuscrisele care au rămas în istoria Bisericii, în cele mai vechi manuscrise. Dar noi luăm lucrurile de unde sunt, le citim în Evanghelie aşa cum sunt şi mergem înainte.

Deci rugăciunea aceasta, „Tatăl nostru", e bine să o avem în vedere pentru că o spunem adeseori şi trebuie să recunoaştem că de multe ori o spunem ca să fie spusă, nu o

spunem cu participarea noastră. O știu și copiii, dar bineînțeles că nu pot participa la ea și de multe ori și oamenii mari o spun tot așa, fără participare. Or, în realitate, noi trebuie să știm neapărat că Dumnezeu este Tatăl nostru, să avem în considerație faptul acesta, că avem un Tată în cer, deci nu suntem singuri pe pământ, ci suntem cu Dumnezeu-Tatăl și cu Dumnezeu-Fiul și cu Dumnezeu-Duhul Sfânt; avem un Tată în cer, Care ne este binevoitor. Zicem către Tatăl Cel din ceruri: „Tatăl nostru"; nu zicem „Tatăl meu, Care ești în ceruri", aceasta însemnând că noi toți suntem frați și urmărim binele, nu numai al nostru, ci și binele fraților noștri, pentru că zicem „Tatăl nostru".

Îl avem în vedere pe Tatăl nostru Care este în cer, dar Care este și pretutindeni. Nu trebuie să ne gândim că Dumnezeu e undeva departe, la sute de kilometri de noi. De vreme ce ne rugăm și zicem „Tatăl nostru" înseamnă că Dumnezeu Cel din ceruri și Cel de departe este și aproape, este în fața noastră, este înlăuntrul nostru. Pe Dumnezeu, dacă e vorba să-L căutăm, trebuie să-L căutăm nu undeva departe, ci aproape, și anume chiar în sufletul nostru, pentru că la Botez am primit să fim locaș al Preasfintei Treimi. Deci să zicem „Tatăl nostru Care ești în ceruri" și să nu uităm că avem un Tată în cer, să nu uităm că avem datoria să ne preocupăm nu numai de noi personal, ci și de frații noștri, cei din jurul nostru, până unde ajungem noi cu puterea de cunoaștere și cu puterea de cuprindere. Bineînțeles că omul este o ființă mărginită, nu poate cuprinde tot ce e de cuprins, ci fiecare dintre noi avem capacitatea noastră de cuprindere. Și cât avem noi capacitate de cuprindere trebuie să-i avem în vedere și pe oamenii din jurul nostru, pe care Dumnezeu i-a pus cumva în atenția noastră și în legătură cu noi.

V-am mai spus că așa cum suntem noi, cei care suntem aici la mănăstire, cum ne potrivim sau nu ne potrivim, faptul că suntem laolaltă nu este un lucru pe care l-am realizat noi, ci un lucru pe care ni l-a dat Dumnezeu. Fiecare dintre noi când am venit aici la mănăstire am găsit niște realități, am găsit niște oameni, niște rânduieli, în care ne-am încadrat și, în felul acesta, nu noi ne-am ales oamenii din apropierea noastră, nici oamenii din apropierea noastră nu ne-au ales pe noi, ci Dumnezeu ne-a așezat unii lângă alții.

Cerem de la Dumnezeu-Tatăl preamărirea numelui Său. De fapt Dumnezeu este sfânt, fără îndoială. Deci, când zicem „sfințească-se numele Tău", nu cerem de fapt să se adauge ceva la sfințenia lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu e perfect și, dacă e perfect, ce să se mai adauge? Cerem altceva, și anume să avem în vedere faptul că Dumnezeu este sfânt, să-L putem preamări pe Dumnezeu, să participăm cumva la sfințenia lui Dumnezeu.

Cerem ca Împărăția lui Dumnezeu să vină aici, pe pământ, și, de fapt, noi trebuie să contribuim la apropierea Împărăției lui Dumnezeu de noi, să se realizeze Împărăția lui Dumnezeu în noi și între noi. A fost întrebat Domnul Hristos de către farisei când vine Împărăția lui Dumnezeu. Avem două variante de răspuns. În manuscrisele cele vechi s-au acceptat una sau alta din ele, și anume: *Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru* sau *Împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul vostru* (Luca 17, 21). Poate să fie adevărată fiecare dintre variante. Poate că Domnul Hristos a zis și *Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*, și a zis și *Împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul vostru*. De ce? Pentru că Domnul Hristos a zis că Împărăția lui Dumnezeu nu vine pe văzute, adică nu trebuie să te uiți unde-

va ca să vezi venind Împărăția lui Dumnezeu, ci Împărăția lui Dumnezeu este între voi și este în voi.

Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani are cuvântul: *Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt* (Romani 14, 17). Deci, cine are în sufletul său dreptate, adică e drept, și cine are pacea de pe urma dreptății, și cine are bucurie în sufletul său este în Împărăția lui Dumnezeu sau Împărăția lui Dumnezeu este în el.

Bineînțeles că, dacă ești în Împărăția lui Dumnezeu, trebuie să te silești să împlinești voia lui Dumnezeu, descoperită omului prin porunci, și de aceea zicem: *Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ.* Deci așa să fie împlinită voia lui Dumnezeu pe pământ cum e împlinită în cer. Lucrul acesta trebuie să ne fie în grija noastră, trebuie să fim preocupați să împlinim voia lui Dumnezeu.

Urmează apoi cererea: *Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi.* Cerem de la Dumnezeu hrana trebuitoare pentru existența noastră. Sunt mai multe variante în ceea ce privește cererea aceasta. Unii zic: *Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi*, alții zic: *Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi.* Eu m-am pomenit în lumea aceasta cu: *Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi* și cred că nu m-ați auzit niciodată zicând: *Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi.* De ce nu am zis așa? Pentru că e același lucru, și dacă e același lucru nu are importanță cum zici. Ce înseamnă pâinea cea spre ființă? Înseamnă pâinea trebuitoare pentru existența noastră, deci ca să existăm ne trebuie hrană; hrana, în principal, este pâinea și aceasta o realizăm și noi, și o realizează și Dumnezeu împreună cu noi, și de aceea zicem *Pâinea noastră cea spre ființă*, pentru existență sau *Pâinea noastră*

cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi. Nu cerem să ne dea și mâine și poimâine și așa mai departe, pentru că fiecare zi este un astăzi și, dacă avem astăzi pâinea noastră cea de toate zilele, și mâine vom zice tot așa, și poimâine, și așa mai departe; și zicem așa ca să nu ne învățăm să fim adunători de lucruri prisoselnice. Oricum o trebuință de avea niște provizii este binecuvântată de Dumnezeu pentru că, chiar dacă o cerem de la Dumnezeu, în realitate și noi trebuie să contribuim la pâinea cea de toate zilele.

Deci, *pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi* – să observăm că această cerere este o cerere care ne implică și pentru binele altora. Nu zicem „pâinea mea cea de toate zilele, pâinea care îmi trebuie mie", ci zicem „pâinea noastră", adică și a mea și a altora. De ce? Pentru că Dumnezeu ne privește împreună cu ceilalți, e Tatăl nostru și de aceea ne învață Domnul Hristos să zicem: *Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi*, să ne interesăm și pentru pâinea celuilalt, pentru pâinea omului de lângă noi.

Și ne iartă nouă păcatele noastre, și ne iartă nouă greșelile noastre, și ne iartă nouă datoriile noastre – sunt mai multe variante. De ce să ne ierte? Pentru că noi trebuie să ne gândim și la lucrurile rele pe care le avem, și atunci cerem iertarea păcatelor sau iertarea greșelilor. A fost cândva aici, la mănăstire, un profesor de teologie, părintele Sofron Vlad, care era profesor de Noul Testament, și ne-a spus că ar fi bine să zicem: „Și ne iartă nouă păcatele noastre, precum iertăm și noi greșiților noștri" pentru că față de Dumnezeu păcătuim și față de oameni greșim.

Deci sunt oameni care ne greșesc nouă și pe aceștia trebuie să-i iertăm, și sunt oameni care greșesc înaintea lui Dumnezeu și aceia păcătuiesc. Eu am luat în seamă cu-

vântul acesta, de altfel am auzit și pe alții zicând așa, și am zis: „Și ne iartă nouă păcatele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri" – cred că e bine. De ce e bine? Pentru că în grecește și apoi prin traducere din greacă și în alte limbi nu se zice „și ne iartă nouă greșelile noastre sau păcatele noastre", ci se zice: „Și ne iartă nouă datoriile noastre". În limba germană așa e „Tatăl nostru": *Și ne iartă nouă datoriile noastre* – față de Dumnezeu totdeauna suntem datori și, pentru că suntem datori, trebuie să ne împlinim datoriile și, dacă nu ni le împlinim, atunci trebuie să cerem iertare de neîmplinirea datoriilor. Când zicem: „și ne iartă nouă păcatele noastre", noi cerem de fapt mai mult să ne ierte Dumnezeu ceea ce am făcut rău.

Sunt două feluri de păcate, și anume: păcate prin comitere și păcate prin omitere. Care sunt păcatele prin comitere? Sunt păcatele pe care le facem cu cuvântul, cu lucrul, cu gândul. Le facem, deci sunt lucruri pe care le împlinim noi, cu răutatea noastră și ne rugăm să ne ierte Dumnezeu pentru păcatele pe care le-am făcut. Dar sunt și păcatele prin omitere. Sfântul Apostol Iacob spune că cel ce știe să facă bine și nu face, păcat are. Deci lucrurile bune, pe care le-am putea face, știm că ar trebui făcute și nu le facem, sunt păcate prin omitere, prin aceea că nu ne interesează. Și pentru acestea ne rugăm lui Dumnezeu să ni le ierte.

Păcatele sunt lucruri care se fac de multe ori din cauza unor ispite, unor îndemnuri spre rău. Ispita nu e păcat, a ispiti înseamnă a cerceta, a pune pe cineva la încercare. Deci ispita poate să ducă și spre bine, și spre rău. Și când zicem: *Și nu ne duce pe noi în ispită* ne gândim să scăpăm de acele lucruri care pot duce la păcat. Nu Dumnezeu ne duce la ispită – noi așa am învățat și așa zicem. Dar, de exemplu, în limba franceză nu se zice: *Și nu ne duce pe noi*

în ispită, ci se zice: *Și nu ne lăsa să cădem prin ispită*; în limba noastră zicem după cum e scris în „Tatăl nostru" în greacă și în latină. Am observat în două locuri, în eparhia Alba-Iulia, la seminarul din Alba-Iulia și la o întâlnire cu credincioșii la Blaj, că ei zic: *Și nu ne lăsa pe noi în ispită*. Bineînțeles că noi nu schimbăm, pentru că nu e calitatea noastră să schimbăm, și atunci zicem: *Și nu ne duce pe noi în ispită*, în înțelesul acesta: să nu ajungem prin ispită să cădem în păcat.

Și ne mântuiește de cel rău sau *Și ne izbăvește de cel rău*. Evident, și aici sunt două variante care, în fond, exprimă același lucru. Eu zic totdeauna *ne mântuiește*, pentru că așa m-am învățat din copilărie. „A izbăvi" este un cuvânt adus în limba noastră din limba slavonă și înseamnă „a scăpa, a te izbăvi de ceva", înseamnă să nu mai fii asuprit de ceea ce zici tu că ești asuprit. Tot așa, „a te mântui", de fapt, înseamnă „a te elibera, a scăpa de cel rău, de cel ce stârnește spre rău, de diavol".

Și apoi urmează încheierea, încheiere care e în Sfânta Evanghelie de la Matei: *Că a Ta este Împărăția și puterea și mărirea, în veci. Amin*. Formula liturgică este: „Că a Ta este Împărăția și puterea și mărirea, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin" și este considerată ca formulă pe care o rostește preotul, și din cauza aceasta credincioșii, în general, nu o zic.

Deci, iubiți credincioși, să fim preocupați de această rugăciune, „Tatăl nostru", prin care de multe ori nu ne rugăm, ci doar o zicem. E deosebire între a te ruga și a zice o rugăciune. Cineva care zice o rugăciune, o poate zice ca pe o poezie, fără să se raporteze la Dumnezeu, Căruia Îi este adresată. Ne rugăm atunci când suntem și preocupați de lucrurile acestea, adică vrem să fie preamărit Dumne-

zeu, vrem să fim în Împărăția lui Dumnezeu, căutăm Împărăția lui Dumnezeu, căutăm voia lui Dumnezeu, împlinim ceva aici pe pământ ca să realizăm cele trei lucruri pe care le înțelegem când zicem: *pâinea noastră cea de toate zilele*, pâinea spre hrană sau pâinea pământească, pâinea care e cuvântul lui Dumnezeu și pâinea care este Sfânta Euharistie.

Ați observat, poate, că rugăciunea „Tatăl nostru" nu e cuprinsă în partea de început a Sfintei Liturghii, care se numește Liturghia celor chemați, adică a catehumenilor, a celor care încă nu sunt botezați, ci este cuprinsă mai spre sfârșit, în Liturghia celor credincioși. Rugăciunea „Tatăl nostru" e precedată la Sfânta Liturghie de o altă rugăciune, și anume: „Și ne învrednicește pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeul Cel ceresc, Tatăl, și a zice", deci este precedată de o rugăciune prin care cerem o învrednicire ca să zicem „Tatăl nostru". Or, noi habar nu avem că suntem sau nu suntem vrednici să zicem rugăciunea „Tatăl nostru". În orice caz, noi sperăm să fim vrednici, că doar de aceea ne-a dat-o Domnul Hristos, ca să o zicem toți cei care am ajuns să o știm.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, eu m-am gândit că e bine să ne oprim asupra acestor lucruri în legătură cu rugăciunea „Tatăl nostru", pentru că această rugăciune este și un îndreptar de viață și e bine să avem în vedere cele care le cere. Să nu uităm că avem în cer un Dumnezeu, un Dumnezeu Care e Tatăl nostru, să nu uităm că Dumnezeu Cel din ceruri e Tatăl nostru, al tuturor, să nu uităm că avem datoria să preamărim pe Dumnezeu, să nu uităm și să avem în vedere faptul că așteptăm Împărăția lui Dumnezeu aici, pe pământ, să ținem seama

de voia lui Dumnezeu, pe care o împlinesc cei din ceruri, și să o împlinim și noi după puterea noastră. Să facem ceva pentru realizarea pâinii celei de toate zilele, să-i iertăm pe oamenii care ne greșesc, ca să primim și noi iertare de la Dumnezeu pentru păcatele noastre, pentru greșelile noastre, pentru toate lucrurile negative ale noastre. Să căutăm să ocolim ispitele sau să le folosim spre înaintarea în viața duhovnicească, să ne ferim și noi înșine de ceea ce știm că e rău, prin care cel rău înmulțește răul din gând, din cuvânt și din fapte și să avem în vedere și încheierea de la rugăciunea „Tatăl nostru", să avem considerație că Dumnezeu are Împărăție, că are putere, că are mărire. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
18 iulie 2003

TUNETUL PĂMÂNTULUI

Mare ești, Doamne, și
minunate sunt lucrurile Tale,
și nici un cuvânt nu este de ajuns
spre lauda minunilor Tale!

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, pentru această ocazie aș vrea să pornim cuvântul de la ceea ce vom auzi și mâine, și poimâine la sfințirea cea mare a apei, și anume: „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale, și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!" Cuvintele acestea se spun și la sfințirea apei la Botezul Domnului. E o formulă de ritual, dar trebuie să fie și o revărsare de gând, de simțire, izvorâtă din conștiința măreției lui Dumnezeu.

Stăm în fața lui Dumnezeu și ar trebui să stăm cu uimire, după cuvântul lui Isaac Sirul care zice: „Încă n-a cunoscut pe Dumnezeu acela care nu se minunează de Dumnezeu." Iar cel care se minunează de Dumnezeu, fără îndoială zice cuvinte ca acestea: „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale, și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!" Toate ale lui Dumnezeu sunt cu nemărginire. Măreția lui Dumnezeu, mărimea lui Dumnezeu este nemărginită. Lucrurile lui Dumnezeu sunt izvorâte din măreția lui Dumnezeu.

Mi-am format de multă vreme convingerea că aceste cuvinte sunt „tunetul pământului". Nu știu dacă în fața lui Dumnezeu pământul acesta ar avea vreun cuvânt

mai deosebit decât aceste cuvinte: „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale, și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!"

Deci Te știm mare, Te considerăm mare, Doamne, minunile Tale sunt necuprinse de gând și de cuvânt, lucrurile Tale sunt mari, precum Tu ești mare, pentru că izvorăsc, pentru noi, din mărimea Ta. Tot ce a făcut Dumnezeu e minunat. Psalmistul spune: *Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut!* (Psalmi 103, 25), sau: *Doamne Dumnezeul nostru, cât de minunat este numele Tău în tot pământul!*, ori: *Te voi lăuda că sunt o făptură așa de minunată. Minunate sunt lucrurile Tale, și sufletul meu le cunoaște foarte* (Psalmi 138, 14). Toate acestea sunt mărturisiri din partea noastră, pe care le revărsăm din conștiința noastră, din simțirea noastră în fața lui Dumnezeu. Oricât am vorbi, oricât am adăuga cuvinte, nu putem spune mai mult decât atât: „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale, și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!"

Dar nu-i destul dacă spunem cuvintele acestea numai la sfințirea apei, nu-i destul dacă le spunem cu două ocazii pe an, ci ar trebui să fie convingerea noastră din care să izvorască mărturisirea că Dumnezeu e mare, că lucrurile Lui sunt minunate, că nu există cuvânt în lumea aceasta să poată cuprinde mărețiile lui Dumnezeu. Ar fi bine dacă ne-am mai aduce aminte, măcar așa din când în când, chiar și cât de des, de mărirea lui Dumnezeu. Noi spunem la sfintele slujbe: „Că Ție se cuvine toată mărirea, cinstea și închinarea" și prin aceasta mărturisim că lui Dumnezeu I se cuvine mai mult decât Îi oferim noi. Spunem că Dumnezeu este Dumnezeul milelor și al îndurărilor și aducem mărire pentru asta, că El este Dumnezeul iubirii de oa-

meni și Îi aducem mărire pentru că e iubitor de oameni, că lucrul lui Dumnezeu este a ne milui și a ne mântui și pentru aceasta aducem mărire lui Dumnezeu. Acestea le facem în cadrul sfintelor slujbe, dar nu-i destul, ci trebuie să aducem mărire lui Dumnezeu în toată vremea și în tot ceasul. „Cel ce în toată vremea și în tot ceasul, în cer și pe pământ ești închinat și mărit" – zicem la o rugăciune pe care o repetăm de mai multe ori în fiecare zi.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să ne gândim că nu-i destul să cerem ceva de la Dumnezeu, ci trebuie să-I și mulțumim pentru binefacerile Lui, trebuie să ne minunăm de Dumnezeu pentru mărețiile Lui și să adăugăm la rugăciunea noastră obișnuită: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!", și cuvinte din acestea de mărturisire a măreției lui Dumnezeu și a micimii noastre. Să adăugăm cuvinte de preamărire a lui Dumnezeu, să zicem astfel de cuvinte în conștiința noastră, să avem conștiința că numai acela L-a cunoscut pe Dumnezeu care se minunează de Dumnezeu. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
4 ianuarie 2005

„TOATĂ VIAȚA NOASTRĂ LUI HRISTOS DUMNEZEU SĂ O DĂM!"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, la sfintele slujbe ale Bisericii noastre auzim de multe ori cuvintele: „Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!" Cuvintele acestea nu se spun numai în post, ci se spun la toate slujbele de dimineața și de seara, și ele sunt cuvinte de îndrumare.

La Sfânta Liturghie se spun aceste cuvinte în trei contexte, adică în legătură cu trei texte liturgice, nu numai cu unul singur cum se spun la celelalte slujbe, de exemplu la Vecernie sau la Utrenie. De cele mai multe ori, aceste cuvinte sunt în legătură cu pomenirea Maicii Domnului și a tuturor sfinților. Și anume zicem: „Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim... Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!" În acest context se spun aceste cuvinte de cele mai multe ori. La Sfânta Liturghie însă se mai spun încă în două texte, ca urmare a două texte liturgice, și anume ca urmare a cuvintelor: „Unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh cerând – și după aceea urmează cuvintele –, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!", și înainte de rugăciunea amvonului când zicem: „Ziua toată desăvârșită, sfântă, pașnică și fără de păcat cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!"

Aceste cuvinte nu sunt atât cuvinte de rugăciune, ci ele de fapt ar trebui împlinite. Și, într-un fel, ni se pare că le împlinim, dar să știți că nu le prea împlinim. Mai ales nu împlinim cuvântul acesta: „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm" și nici nu prea înțelegem noi ce înseamnă aceasta. Ce se înțelege prin cuvintele acestea: să Îi dăm toată viața noastră lui Dumnezeu? N-am studiat chestiunea în legătură cu limba originară a Sfintei Liturghii și a sfintelor slujbe, dar știu că în limba franceză se spune „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o încredințăm" – „confiance". Adevărul este că poate fi și „să I-o oferim" și „să I-o încredințăm". Când zicem „viața noastră lui Hristos Dumnezeu să I-o încredințăm" înțelegem să-L avem pe Domnul Hristos ca îndrumător al vieții noastre și mai ales păzitor al vieții noastre. Dacă-i vorba să zicem „toată viața noastră să I-o dăm, să I-o oferim Domnului Hristos" ar însemna să ne trăim viața în așa fel încât să fie ca o slujbă adusă lui Dumnezeu, ca o rugăciune, ca o Liturghie, ca un cult pe care îl aducem Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cum anume? Iubiți credincioși, mai întâi de toate, dacă ne gândim la textele liturgice în care apar cuvintele acestea, ne-am putea gândi că, fiind în legătură cu pomenirea Maicii Domnului și a sfinților, noi de fapt ar trebui să ne trăim viața în așa fel cum au trăit-o Maica Domnului și sfinții.

Noi acum suntem în prima săptămână din post și au fost mai multe străduințe decât în alte zile să-I slujim lui Dumnezeu. Să știți că cu săptămâna aceasta nu s-a terminat obligația de a-I sluji lui Dumnezeu! Mai sunt încă șase săptămâni pregătitoare pentru Sfintele Paști și toate acestea trebuie trăite ca prima săptămână. Unii credincioși zic că, dacă postesc în prima și în ultima săptămână a postului, ar cam ajunge. Să știți că nu ajunge! Tot postul e post. Nu este postul primei săptămâni într-un fel și celelalte săptămâni într-alt fel și așa mai departe, ci tot postul e de post: mâncare de post, reținere de la răutate, străduință pentru bunătate. Și dacă facem așa, adică să ținem postul așa cum trebuie, atunci Îi slujim lui Dumnezeu în vremea postului. Numai că atunci când se sfârșește postul nu se sfârșește și datoria de a-I dărui lui Dumnezeu viața noastră sau de a-I sluji lui Dumnezeu prin viața pe care o ducem. Într-un fel, ca atitudine, ca fel de a fi, ca fel de a-I sluji lui Dumnezeu, toate zilele vieții noastre trebuie să le petrecem în așa fel încât Dumnezeu să fie preamărit din viața pe care o ducem. Să nu vorbim ce nu trebuie, să nu zicem cuvinte jignitoare, cuvinte care aduc nemulțumire, să înmulțim rugăciunea, să facem și din muncă o rugăciune. Nu zice nimeni că trebuie să faci atâta rugăciune câtă faci, să zicem, în Săptămâna Mare sau în prima săptămână a postului. Nu se poate în tot timpul anului, asta-i realitatea. Dar altceva putem face, și anume putem trăi în așa fel încât toată viața noastră să fie o rugăciune.

Un episcop de la Oradea, care a fost cândva preot în Brașov, Preasfințitul Vasile Coman, a scris o carte de predici din care mi-a plăcut foarte mult afirmația: „Munca este rugăciunea mâinilor." Deci noi ne rugăm lui Dumnezeu și cu mâinile, când muncim așa cum trebuie.

„Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!" nu e un lucru greu dacă ne gândim că viața e împărțită pe zile. Fiecare zi din viața noastră este într-un fel o unitate de măsură pentru viața noastră. Nu trebuie să ne gândim că atâta vreme trebuie să-I slujim lui Dumnezeu: până la Paști, și după Paști, și toată viața. Trebuie să ne gândim așa, că fiecare zi pe care o trăim trebuie să fie o zi de slu-

jire a lui Dumnezeu și atunci putem „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Bineînțeles că nu o să putem să ne spovedim în fiecare zi și nici nu trebuie, n-o să putem ceea ce facem într-o zi anume să facem în fiecare zi. De exemplu, ce facem duminica nu putem face marțea, miercurea, pentru că astfel – și acum mă gândesc la cei care nu-s la mănăstire – nu pot să fie și la serviciu. Noi cei de la mănăstire trebuie să fim la slujbă și să găsim timp pentru Dumnezeu. Noi nu-I facem un favor lui Dumnezeu că venim la slujbă, ci El ne facem nouă un favor că venim la slujbă. Venim la slujbă pentru că suntem datori să venim la slujbă.

Eu v-am mai spus de multe ori un cuvânt de la Sfântul Munte. Un părinte de la Sfântul Munte, părintele Dometie Trihenea, a venit odată aici la mănăstire să-l vadă pe părintele Serafim Popescu, pe care îl cunoștea. Și a venit vorba despre pește. Și zice părintele Serafim: „Aveți acolo, la Sfântul Munte, posibilitatea să pescuiți, să aveți pește la masă, este marea acolo lângă schit." Și părintele Dometie a zis: „Da, e mai bun peștele decât «cartoafele», dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit." Deci prefer să mănânc cartofi și să nu mănânc pește, dacă pescuind ajung să nu-mi fac datoria de pravilă, de rugăciune.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să nu uităm deci că nu numai zilele din săptămâna întâia a postului sunt zile de slujire a lui Dumnezeu, ci toate zilele vieții noastre sunt zile de slujire a lui Dumnezeu. „Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!" Cum? Trăind, cât se poate, după chipul în care au trăit Maica Domnului și sfinții lui Dumnezeu. Apoi să căutăm unirea credinței, să primim împărtășirea Sfântului Duh și să cerem împărtășirea Sfântului Duh, iar din partea noastră: „Pe

noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!", iar zilele să ni le trăim în așa fel încât să fie în pace și fără de păcat, cum zicem noi la slujbă: „Ziua toată desăvârșită, sfântă, pașnică și fără de păcat cerând..." Deci să cerem de la Dumnezeu să ne fie ziua fără de păcat sau cât mai liniștită, cât mai fără de păcat, și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!

Prin urmare, cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să nu ne închipuim că dacă a trecut săptămâna întâia din post gata, putem să nu mai venim la biserică! Suntem datori să venim la biserică totdeauna. Eu de câte ori sunt la mănăstire, și bineînțeles nu sunt împiedicat de o boală, de ceva, sunt în biserică. Nu-s la altar, sunt la strană, și la strană e slujire. Fiecare dintre noi trebuie să facem în așa fel încât să fim înaintea lui Dumnezeu. Și în biserică, la slujbă și în chilie, și la ascultare, la muncă, să fim înaintea lui Dumnezeu și să-I slujim lui Dumnezeu.

Cred că ați observat că săptămâna aceasta a fost o săptămână mai liniștită. Așa trebuie să fie toate săptămânile, toate zilele: săptămâni liniștite, săptămâni cu gândul la Dumnezeu, zile frumoase, zile luminoase, zile odihnitoare, cu harul, cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiul lui Dumnezeu, și cu Preasfântul și Bunul și de viață făcătorul Duh, acum și pururea și în veci vecilor. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
10 martie 2006

A-I MULȚUMI ȘI A-I SLUJI LUI DUMNEZEU

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, am plecat de la chilie cu gândul ca astăzi, cu prilejul spovedaniei, să spun câteva cuvinte în legătură cu îndemnul de la Sfânta Liturghie: „Să mulțumim Domnului!", cu răspunsul: „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei Celei deoființă și nedespărțită." Am dorit să stăruim puțin cu gândul asupra datoriei noastre de a-I mulțumi și de a-I sluji lui Dumnezeu.

De cele mai multe ori credincioșii cer ceva de la Dumnezeu. Și noi înșine cerem de la Dumnezeu să ne miluiască și să ne mântuiască, numai că ar trebui să-I mai și mulțumim lui Dumnezeu și să-I aducem și laudă lui Dumnezeu. Facem și aceasta, dar nu cu îndestulare. Cred că nici unul dintre noi nu este așa de angajat în lauda și mulțumirea către Dumnezeu, încât aceasta să fie mai mare și mai adâncă decât rugăciunea cea de cerere. De aceea ar fi bine să ne mai gândim la faptul că suntem datori și cu laudă și mulțumire către Dumnezeu. Noi zicem la Sfânta Liturghie: „Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru", dar zicem numai atunci. Toată viața noastră ar trebui să fie o împlinire a acestui cuvânt, și ar trebui ca toată viața noastră să fie o închinare adusă lui Dumnezeu, așa cum răspundem la cuvintele: „Să mulțumim Domnului!", când zicem: „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei Celei deoființă

și nedespărțită." Și mai ales mulțumirea noastră trebuie să fie continuă și izvorâtă din conștiința că așa se cuvine.

Îi slujim lui Dumnezeu nu pentru că ne cere Dumnezeu să-I slujim. Nu zice Dumnezeu: „Slujiți-Mi!" Dumnezeu zice altceva: să ne slujim unii pe alții. Domnul Hristos a spus: *Că v-am dat vouă pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi* (Ioan 13, 15). Tot Domnul Hristos a spus că a venit în lumea aceasta nu ca să I se slujească, ci ca El să slujească și să-Și dea sufletul ca preț de răscumpărare pentru mulți. Deci nu există o poruncă a lui Dumnezeu care ne angajează la slujire, ci este o îndatorire a noastră, noi vrem să Îi slujim. De ce Îi slujim lui Dumnezeu? Pentru că așa-i cu vrednicie și cu dreptate, pentru că așa trebuie, pentru că nu se poate altfel. Noi vrem să Îi slujim. Sigur că Dumnezeu primește slujirea noastră, dar aceasta I-o dăm noi. Cineva care crede cu adevărat în Dumnezeu nu poate să stea în fața lui Dumnezeu fără să-I aducă mărire, laudă, mulțumire, fără să se simtă îndatorat cu slujirea, cu slujirea din timpul sfintelor slujbe și din cealaltă vreme a vieții noastre. Chiar și cu slujirea omului de lângă noi, pentru că Dumnezeu a pus pe omul de lângă noi ca să-i facem bine, să-l ajutăm, să-I slujim lui Dumnezeu prin el.

S-a citit azi din Sfânta Evanghelie cuvântul spus de Domnul Hristos: *Nu vă bucurați că duhurile vi se pleacă vouă, ci bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri* (Luca 10, 20). M-am gândit că ar fi bine să mă opresc asupra acestui cuvânt, pentru că e foarte important, în înțelesul că și noi trebuie să dorim și să căutăm să fim scriși în cartea cea din ceruri, să fim scriși în gândurile lui Dumnezeu. În cartea Proorocului Isaia e scris că Dumnezeu a zis: *Te-am scris în palmele Mele* (Isaia 49, 16). E vorba de Ierusalim. A scris Ierusalimul în palmele Sale, în pal-

mele lui Dumnezeu. Ce înseamnă să ai ceva scris în palmă? Înseamnă să vezi mereu ce e scris acolo. De câte ori vezi mâinile vezi ce-i înscris pe palmă. Este bineînțeles un fel de a vorbi, pentru că Dumnezeu nu trebuie gândit ca având mâini, picioare sau, în general, trup. Numai Domnul Hristos, Care este Fiul lui Dumnezeu întrupat, este cu fire omenească și are trup omenesc – însă transfigurat, mai presus de lumea aceasta –, El poate să aibă în palme ceva scris, și de fapt chiar are: semnul cuielor, și acesta este semnul iubirii. De câte ori privește Domnul Hristos la firea Sa omenească, la mâinile Sale vede și semnul cuielor, semnul acela pe care voia să-l vadă și Sfântul Apostol Toma. Și când vede semnul cuielor, vede semnul iubirii, pentru că Fiul lui Dumnezeu S-a răstignit din iubire față de noi.

Noi dorim ca și numele noastre să fie scrise în ceruri. Dar știți, iubiți credincioși, când vor fi scrise cu adevărat în ceruri numele noastre? Atunci când vor fi scrise, mai întâi, în cerul smereniei. Sfântul Ioan, cel ce a scris *Scara Raiului*, afirmă că, mai întâi, trebuie să fie scris numele fiecăruia în cerul smereniei. Întâi să fim smeriți și apoi sigur numele noastre vor fi scrise în ceruri. O sfântă din Apus era bucuroasă că vedea, cumva, că pe cer este litera „T", scrisă cu stele, și zicea că-i numele ei scris acolo. Noi vom avea scrise numele nu pe cer, ci în cer. Fiecare dintre noi avem o parte de cer și mergem cu cerul nostru oriunde ne-am duce. Și dacă, într-adevăr, suntem smeriți, atunci Îi facem locaș lui Dumnezeu în sufletul nostru și sufletul nostru este loc al lui Dumnezeu, este cer al lui Dumnezeu, iar numele nostru, dacă Îl avem pe Dumnezeu în noi, este scris în cerul smereniei și este scris în cer.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu, 26 noiembrie 1994

UNIREA TUTUROR

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, prilejul pentru cuvântul meu de acum îl iau de la însemnătatea zilei în care ne găsim. Suntem în 24 ianuarie, zi care nouă, românilor, ne spune ceva. Ne amintește de un eveniment care a avut loc în anul 1859, în această zi de 24 ianuarie, când domnitorul Ioan Cuza, care fusese ales în 5 ianuarie domnitor al Moldovei, a fost ales și domnitor al Munteniei. Prin aceasta două provincii românești separate până atunci, Muntenia și Moldova, s-au unit și au format un stat românesc, care a ținut așa până la 1 decembrie 1918, când la el s-a mai adăugat și Transilvania, alcătuind țara noastră, România, așa cum o știm.

Vitregiile istoriei au făcut ca provinciile românești să fie separate de-a lungul multor veacuri. Oamenii și-au dorit unirea, au căutat-o, dar n-au putut-o înfăptui. N-au putut-o realiza pentru că le sta împotrivă situația politică de atunci. N-a fost ușor nici când s-au unit primele două provincii românești, Moldova și Muntenia, pentru că au fost și împotrivitori, nu numai doritori de unire. Totuși a ajutat Dumnezeu să biruiască cei care au fost doritori de unire. Însă Transilvania, Ardealul, fiind sub stăpânire străină, fără voia românilor din Transilvania, aceștia n-au putut să-și spună cuvântul și dorința de unire decât după ce a trecut Primul Război Mondial, când s-a dezmembrat Imperiul Austriac, și când fiecare provincie s-a alăturat la țara de care trebuia să fie de drept. Atunci românii din

Ardeal s-au unit cu țara, cu România. A mai fost o încercare de unire a celor trei provincii românești pe vremea lui Mihai Viteazul. Acesta a ajuns domnitor al Munteniei, al Ardealului și al Moldovei, dar numai pentru puțin timp, pentru câteva luni, pentru că după aceea împotrivitorii au ajuns să-și câștige, cum ziceau ei, „drepturile lor", când Mihai Viteazul a fost omorât pe Câmpia Turzii. În sfârșit, așa au fost vremurile! Noi astăzi trebuie să-I mulțumim lui Dumnezeu că țara noastră e așa cum este. Și noi, românii, ne bucurăm de faptul că munții nu mai sunt granițe între Ardeal și restul țării, că astăzi noi, românii, suntem uniți, atât cât suntem uniți; în orice caz, suntem uniți politic și acesta e mare lucru.

Iubiți credincioși, gândurile acestea, aceste amintiri istorice, pentru noi sunt un prilej să ne gândim și la o altă unire, și anume la unirea tuturor, pe care o cerem la slujbele noastre, când ne rugăm pentru unirea tuturor. Este cuprins într-o ectenie acest îndemn: „Pentru pacea a toată lumea, pentru unirea sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm!" Unirea este un ideal, este o dorință a oamenilor și să știți că e și o dorință a lui Dumnezeu. De unde știm? Știm de acolo că Domnul Hristos S-a rugat ca toți să fie una. În rugăciunea arhierească, cum este numită, cuprinsă în Sfânta Evanghelie de la Ioan, în capitolul 17, Domnul Hristos S-a rugat Tatălui Ceresc ca toți să fie una. Și totuși creștinătatea nu-i una, ci e fărâmițată. De ce? Pentru că oamenii nu s-au gândit destul și nu s-au silit destul să împlinească dorința Mântuitorului, ca toți să fie una. De aceea, văzând neunirea, cerem la sfânta slujbă, ne rugăm pentru unirea tuturor.

Apoi avem, pe lângă îndemnul acesta la rugăciune pentru unire, și un îndemn care pune în evidență o putere

unitoare, și această putere de unire este iubirea. De aceea auzim la sfânta slujbă îndemnul: „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim..." Și mai departe, la Sfânta Liturghie, avem și un alt îndemn, care zice așa: „Unirea credinței și împărtășirea Duhului Sfânt cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!" Se mai adaugă ceva. Pe lângă rugăciunea de a fi uniți între noi se mai adaugă și dorința ca aceasta să se facă prin împărtășirea Sfântului Duh, să primim pe Duhul Sfânt și prin Duhul Sfânt să ținem la unire, Duhul Sfânt fiind Acela care să ne țină uniți. Și mai avem un îndemn, acela ca „toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm", adică să trăim în așa fel încât viața noastră să fie o slujbă adusă lui Dumnezeu.

Prin urmare, la Sfânta Liturghie, în legătură cu unirea avem trei lucruri de luat în seamă, și anume: rugăciunea pentru unirea tuturor, iubirea ca mijloc al unirii și slujirea lui Dumnezeu ca ajutor pentru unire. Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm, ca să ajungem la unirea credinței și să avem împărtășirea Sfântului Duh.

Și, iubiți credincioși, să știți că mai e ceva care trebuie avut în vedere pentru unirea tuturor, nu numai pentru unirea politică, ci pentru unirea oamenilor între ei, pentru unirea în familie, în societate, în Biserică. Anume, smerenia. Smerenia cinstitoare, care îl face pe omul de lângă noi mai mare decât noi. Are smerenie acel om care nu se socotește nici măcar egal cu ceilalți, ci se socotește mai mic decât toți. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi: *Știți că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari le stăpânesc. Nu tot așa va fi între voi, ci care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru și care între voi va vrea să fie întâiul să vă fie vouă slugă; după cum și Fiul Omului n-a*

venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți (Matei 20, 25-28).

Deci, iubiți credincioși, avem până acum patru mijloace ajutătoare spre unire: rugăciunea, iubirea, slujirea lui Dumnezeu și smerenia – smerenia arătată de Domnul Hristos când a spălat picioarele ucenicilor și când le-a spus: *V-am dat vouă pildă, ca, precum v-am făcut Eu vouă, să faceți și voi* (Ioan 13, 15).

Și totuși, oamenii nu sunt uniți. De ce nu sunt uniți? Pentru că au colțuri! Se zice în *Pateric*: să nu fii cu colțuri, ci să fii rotund, ca să te poți rostogoli către toți. Și oamenii nu sunt uniți pentru că au pricinile neunirii. Iar pricinile neunirii sunt păcatele, care ne-au făcut pe noi altfel decât ne vrea Dumnezeu. Și atunci grija noastră trebuie să fie aceea de a scoate din noi pricinile neunirii, pricinile răutății. Căci răutatea e pricină a neunirii. Dacă vom face așa, pe lângă unirea politică vom avea și unirea sufletească, pe care – trebuie să recunoaștem – încă nu o avem.

Sigur că aceste lucruri nu vin de la sine. Ne rugăm noi pentru unirea tuturor, dar ne rugăm de multe ori formal. Primim îndemnul să ne iubim unii pe alții, dar nu ne iubim. Primim îndemnul să facem din viața noastră o slujbă adusă lui Dumnezeu, dar nu o facem. Primim îndemnul să ne smerim, dar nu ne smerim, deși am vrea și să ne smerim și am vrea și să se știe că suntem smeriți, dar nu suntem smeriți. De aceea rămâne pe mai departe neunirea în loc de unire.

Cred că ar fi bine, cu acest prilej, să ne gândim mai mult și la dorința lui Dumnezeu de a fi una noi toți, și la dorința Bisericii de a fi una cu toții, pentru că ne rugăm pentru unirea tuturor, și la dorința Bisericii de a ne iubi, pentru că primim îndemnul: „Să ne iubim unii pe alții, ca

într-un gând să mărturisim..." Să ne gândim și la dorința Bisericii de a fi slujitori cu toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu, pentru că avem îndemnul: „Unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm!" Să ne gândim mai mult la smerenia pe care n-o avem și pe care ar trebui să o căutăm. Să ne jenăm de neunire și să ne bucurăm dacă putem face pași spre unirea tuturor. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
24 ianuarie 1997

„ACEASTA VĂ PORUNCESC: SĂ VĂ IUBIȚI UNII PE ALȚII!"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, prin Sfânta Evanghelie care s-a citit astăzi la Sfânta Liturghie ni s-a pus în vedere un lucru pe care-l auzim destul de des și pe care totuși nu-l băgăm în seamă, și anume: *Aceasta vă poruncesc: Să vă iubiți unii pe alții!* (Ioan 15, 17). E un cuvânt al Domnului nostru Iisus Hristos, un cuvânt îndemnător, un cuvânt care se referă la cea mai mare dintre porunci și poate cea mai neluată în seamă. Aceasta vă poruncesc, fiți atenți: „Vă poruncesc!", deci nu vă dau doar un îndemn, nu vă atrag atenția, ci „Vă poruncesc!" Ce? *Să vă iubiți unii pe alții precum și Eu v-am iubit pe voi!*

E un cuvânt la care ar trebui să ne gândim mai des, un cuvânt pe care ar trebui să-l luăm în seamă cu mai multă seriozitate, un cuvânt care ar trebui să ne preocupe în toate zilele vieții noastre. Cu acest cuvânt ar trebui să ne trezim dimineața și cu el să ne așezăm seara, la culcare. Să ne iubim unii pe alții! E, de fapt, ceea ce spunem și la Sfânta Liturghie: „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim..." E ceva la care ne gândim prea rar, ne gândim prea puțin, e ceva la care nu ne gândim, nu luăm aminte. E ceva care ar trebui să fie în prim-planul vieții noastre, în conștiința noastră.

Nu-i vorba numai să găsim o modalitate de a trăi unii împreună cu alții în pace, în liniște, în luare-aminte unul pentru altul, ci e vorba chiar de o lucrare lăuntrică. *Vă poruncesc*, zice Domnul Hristos, *să vă iubiți unul pe altul!* A mai spus Domnul Hristos, tot cu prilejul acela, ceva mai înainte, și găsim cuvântul în Sfânta Evanghelie de la Ioan, în capitolul 13: *Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții.* Deci ucenicia față de Domnul nostru Iisus Hristos este arătată în iubirea între noi. Bineînțeles că cel care are iubire, acela are multe lucruri bune și asta o înțelegem și din capitolul 13 al Epistolei I către Corinteni, unde se pomenesc mai multe din cele pe care le cuprinde iubirea, dragostea, îndrăgirea.

Noi ne spovedim adeseori, spunem ce spunem, nu luăm aminte la multe lucruri la care ar trebui să luăm aminte. În orice caz, în privința iubirii față de Dumnezeu nu-i destul să spunem: „Nu iubesc pe Dumnezeu cu toată inima" sau „Nu iubesc pe aproapele meu ca pe mine însumi", ci iubirea trebuie să fie o realitate, trebuie să fie o putere lucrătoare în viața fiecăruia dintre noi.

Ar trebui să ne cercetăm pe noi înșine și să vedem dacă avem ceea ce spune Sfântul Apostol Pavel că cuprinde iubirea: bunătate, nemâniere, nepomenirea răului, cuviința necesară, răbdarea, îndelunga-răbdare; toate astea le avem dacă avem iubire și, dacă n-avem iubire, nici pe acestea nu le avem.

Iată, cu ajutorul lui Dumnezeu am început vremea de pregătire pentru Sfintele Paști din anul acesta. Mâine se va citi din Sfânta Evanghelie pilda cu oaia cea pierdută și drahma cea pierdută, iar poimâine despre fiul risipitor, despre tatăl primitor, despre fratele împotrivitor, pilde care ar trebui să ne dea încredințarea că Dumnezeu este bun și iubitor de oameni, că Dumnezeu este milostiv, că Dumnezeu ne așteaptă, ne cheamă, vine către noi, că noi trebu-

ie să mergem către Dumnezeu. Să avem încredințarea că nu suntem singuri în lumea aceasta, că avem un Tată în cer Care ne iubește, Care ne îmbrățișează, Care ne vrea binele, că avem un Tată în cer de Care trebuie să fim siguri în toată vremea și în tot ceasul.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să ne gândim mai mult la datoriile pe care le avem și să tragem de noi în sus, în înțelesul de a fi mai buni, mai iubitori, să tragem de noi către Dumnezeu, să ne gândim la bunătatea lui Dumnezeu, închipuit de păstorul care duce oaia pe umeri, să ne gândim la cuvintele Mântuitorului că mai multă bucurie se face în cer pentru un păcătos care părăsește păcatul decât pentru nouăzeci și nouă de drepți, care nu au trebuință de pocăință! Să ne gândim că bucurie se face în cer pentru fiecare om care se apropie de Dumnezeu!

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
17 februarie 2006

STĂRUINȚA ÎN RUGĂCIUNE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, duminica trecută, în legătură cu pilda vameșului și a fariseului, spuneam în ce împrejurări a zis Domnul Hristos această pildă, cui i s-a adresat când a spus-o, și am spus că în Sfânta Evanghelie e scris că Domnul Hristos a adresat pilda aceasta, cu vameșul și fariseul, unor oameni care se credeau mai buni decât ceilalți, care se socoteau drepți, care îi priveau de sus, cu dispreț, pe ceilalți oameni.

Nu am spus atunci – și o să spun acum – ce pildă a rostit Domnul Hristos înainte de pilda cu vameșul și cu fariseul. De fapt, acea pildă s-a citit din Sfânta Evanghelie în ziua precedentă, adică sâmbătă, la Sfânta Liturghie. E vorba de pilda cu judecătorul nedrept și cu femeia văduvă. Se insistă în această pildă pe stăruința în împlinirea unui gând, a unei dorințe, și Domnul Hristos a spus pilda aceasta, după cum ne informează Sfântul Evanghelist Luca, către oamenii care erau de față, cu scopul de a-i îndemna să se roage neîncetat și să nu se lenevească. Așa e scris în Sfânta Evanghelie de la Luca, versetul 1 din capitolul 18: *Le spunea o pildă cum trebuie să se roage totdeauna și să nu-și piardă nădejdea* (Luca 18, 1) în rugăciune. În pildă e vorba de un judecător dintr-o cetate, despre care Domnul Hristos spune că *de Dumnezeu nu se temea și de oameni nu se rușina* (Luca 18, 2). În aceste cuvinte ale Domnului Hristos se afirmă adevărul că oamenii care fac rău, care fac fapte rele, care nu trăiesc o viață bine rânduită sunt oame-

nii care nu știu de Dumnezeu și nici de rușinea de oameni. Cineva care știe de Dumnezeu știe și de frică de Dumnezeu, se raportează la Dumnezeu, se gândește la Dumnezeu și nu face orice, și știe și de rușine de oameni.

Or, acel judecător, spune Domnul Hristos, de Dumnezeu nu se temea și de oameni nu se rușina. La acel judecător mergea mereu o femeie care îl ruga să-i facă dreptate într-o chestiune a ei, nu ne spune Domnul Hristos ce anume urmărea femeia. Și judecătorul o vreme nu a vrut să îi facă dreptate. De ce? Simplu: pentru că de Dumnezeu nu se temea și de oameni nu se rușina. Și atunci făcea ce voia el. Dar, de la o vreme, când a văzut că femeia mereu, mereu stăruie, chiar el a zis: *deși de Dumnezeu nu mă tem și de oameni nu mă rușinez, totuși îi voi face dreptate ca să nu mai vină și să mă supere cu stăruințele ei.* Și după ce a spus Domnul Hristos pilda aceasta, a întrebat El dacă s-a întâmplat așa cu un om, care de Dumnezeu nu se temea și de oameni nu se rușina, și care până la urmă a făcut dreptate pentru că a stăruit foarte mult femeia – și când ne gândim la o femeie văduvă ne gândim nu numai la o femeie care nu are soț, ci ne gândim la o femeie care nu are sprijin, care trebuie să-și rezolve singură problemele. Oare Dumnezeu nu va face dreptate celor ce strigă către El ziua și noaptea?

Iată o pildă în care Domnul Hristos ne îndeamnă la stăruința în rugăciune. Adică dacă urmărim ceva de la Dumnezeu, să și stăruim pentru a primi ceea ce dorim noi să primim. Și sigur că Dumnezeu ne va ajuta, cum știe El, nu cum vrem noi. De ce nu cum vrem noi? Pentru că noi, de multe ori, nu cerem de la Dumnezeu ceea ce ne este de folos și Dumnezeu ne dă ceea ce este de folos. Și de multe ori Dumnezeu ne lasă anume fără răspunsul așteptat

ca să fim și mai stăruitori, și mai rugători. Și după această pildă în legătură cu stăruința în rugăciune urmează pilda cu vameșul și cu fariseul, care este o pildă legată tot de rugăciune. De data aceasta rugăciunea făcută diferit de un fariseu față de un vameș.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, pe călugări oamenii îi știu rugători către Dumnezeu. Cât se roagă un călugăr, cât poate să se roage nu știe nimeni. Și nu știe nici cel care se roagă cât ar putea să se roage. Ceea ce trebuie să știm noi însă este că un călugăr trebuie să devină rugăciune, adică viața lui să fie ca o rugăciune. În toate laturile vieții călugărul să se prezinte ca rugător. Este scris în *Pateric* aceasta: „Călugărul care se roagă numai când se roagă, acela nicidecum nu se roagă." Ce vrea să spună aceasta? Adică, dacă e vorba de un program de rugăciune, și îmi fac un program de dimineață, un program de seară, un program anume, și nu caut să fiu mereu în rugăciune, în legătură cu Dumnezeu înseamnă că nu mă rog nici atunci când mă rog în cadrul programului de rugăciune. De ce? Pentru că rugăciunea este oglinda sufletului. Vrei să știi cum te raportezi la Dumnezeu, cum te raportezi la oameni, la lumea aceasta, la tine însuți? Atunci gândește-te cum te rogi și vei ști și legătura ta cu Dumnezeu, cu lumea, cu tine însuți. Sfântul Isaac Sirul are cuvântul că, dacă ești tulburat la rugăciune de lucrurile veacului acestuia, dacă te gândești la lucruri străine de rugăciune înseamnă că atunci când te rogi nu trăiește Hristos în tine, ci lumea trăiește în tine. Dacă te gândești mereu la suferință, la boală trupească, la lucruri care țin de trup, zice că nu Hristos trăiește în tine, ci trupul trăiește în tine.

Și atunci se pune întrebarea: dacă ne cercetăm pe noi înșine în ceea ce privește rugăciunea, și vedem că sun-

tem asupriți – pur și simplu asupriți de păcate, de neluări-aminte, de împrăștiere, de nepăsare, de preocupare mai mult de lumea aceasta –, dar vrem să apărem cumva în fața oamenilor spre cinstire din partea lor, în loc să ne rugăm, atunci facem oare ceea ce vrea Dumnezeu? Fără îndoială, nu facem ceea ce vrea Dumnezeu. De ce? Domnul Hristos ne-a spus: *Iar când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii cărora le place, prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stând în picioare, să se roage, ca să se arate oamenilor. Adevărat grăiesc vouă: Și-au luat plata lor* (Matei 6, 5). Adică un lucru care te apropie de Dumnezeu nu trebuie să te pună în atenția oamenilor. Dacă faci un lucru să știe oamenii că faci lucrul acela înseamnă că, de fapt, nu-l faci pentru Dumnezeu, ci îl faci pentru cinste de la oameni. Așa e și cu postul, cu milostenia, cu orice faptă bună, cu orice lucru pentru care ai putea să primești mărire de la oameni. Dacă îl faci ca să știe oamenii că-l faci, îți iei plata din aceea că oamenii vor ști ce faci, te vor aprecia cumva, dar de Dumnezeu nu te poți apropia, pentru că ceea ce faci nu faci pentru apropierea de Dumnezeu, ci faci pentru cinstire din partea oamenilor.

Bineînțeles că nu se pune problema la noi, pentru că oricine știe că noi, călugării, ne rugăm, fie în biserică, fie cu rugăciunea personală și mulți știu că monahul trebuie să se roage în toată vremea cu rugăciunea de toată vremea, cum se spune la slujba călugăriei: „că ești dator în toată vremea a avea în minte, în inimă, în cuget și în gura ta numele Domnului Iisus, și a zice: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" Cum facem rugăciunea liturgică, adică rugăciunea din biserică, de la slujbe știe numai Dumnezeu, dar, în orice caz, o facem. Însă cât facem rugăciunea cu care suntem

datori în toată vremea, asta o știm noi. O facem și n-o prea facem, mai mult n-o facem, pentru că nu ne-am format o deprindere în privința aceasta.

Rugăciunea aceasta este o rugăciune de cerere, este rugăciunea începătorului și este și rugăciunea înaintatului. Este rugăciunea începătorului pentru că începătorului i se spune: „că ești dator în toată vremea a avea în minte, în inimă, în cuget și în gura ta numele Domnului Iisus." Deci ea este o datorie pentru cei ce se fac călugări, datorie pe care o primesc atunci când li se spune: „Ești dator." Cineva care nu e călugăr nu e dator. Poate să facă această rugăciune, e bine să o facă și îl ajută. La ce îl ajută această rugăciune? Îl ajută să se cunoască pe el însuși, să-și dea seama cât se gândește la Dumnezeu și cât se gândește la el însuși, îl ajută să-și cunoască înclinările, spre bine sau spre rău, câte le are în suflet, îl ajută să se întâlnească cu ceea ce poartă el în suflet și să-și vadă mizeria din suflet, îl ajută pe om să se întâlnească cu el însuși. Deci, înainte de a ne întâlni cu Domnul Hristos, pe Care Îl rugăm să ne miluiască, ne întâlnim cu noi înșine și rugăciunea ne descoperă pe noi înșine nouă înșine. Și așa, bineînțeles, prin rugăciune se face rânduială în minte și în suflet, și omul înaintează în viața duhovnicească până la măsurile la care poate ajunge el, cu străduințele lui.

Eu vă pun la suflet această rugăciune, rugăciunea care aduce curățirea sufletului. Să știți că fără această rugăciune, dacă cineva rămâne numai la rugăciunea liturgică și la rugăciunea de pravilă prin citirile pe care le face, încă nu-i destul, și nu se poate cunoaște pe el însuși. Cel mai bine te cunoști pe tine însuți atunci când, folosind o rugăciune scurtă, te silești să te analizezi în cadrul acestei rugăciuni, constatând gândurile care îți vin în timpul rugăciunii și

cauți să înlături ceea ce știi că este rău și să încurajezi ceea ce știi că este bine, în suflet.

Această rugăciune „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" este o rugăciune cuprinzătoare, care se poate spune în minte și legat de respirație. Faptul acesta, că se recomandă să fie legată de respirație, este ca să înțelegem că așa cum fără respirație nu poți trăi trupește, tot așa fără respirația rugăciunii nu poți trăi duhovnicește.

Să știți însă că chiar dacă se pune în atenție această rugăciune: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" nu trebuie să ne rezumăm numai la ea. Rugăciunea fiind vorbirea minții cu Dumnezeu putem să folosim și alte rugăciuni scurte pentru rugăciunea lăuntrică. De exemplu, stihuri din psalmi: *Doamne, Dumnezeul nostru, cât de minunat este numele Tău în tot pământul!* (Psalmi 8, 1) sau: *Te voi lăuda, Doamne, că sunt o făptură așa de minunată!* (Psalmi 138, 14), ori: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut!* (Psalmi 103, 25), sau: *Viu va fi sufletul meu și Te va lăuda, și judecățile Tale îmi vor ajuta mie* (Psalmi 118, 175). Se pot spune și alte rugăciuni cum sunt: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, mărire Ție!", sau: „Mărire Ție, Doamne, mărire Ție!", ori: „Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!", sau „Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale, și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!" Lucrul de căpetenie este să ne unim sufletul cu cuvintele pe care le spunem, care, de fapt, nu sunt ale noastre, dar care ar trebui să devină cuvintele noastre. Dacă facem așa, avem înaintare către Dumnezeu și avem bucuria slujirii lui Dumnezeu în toată vremea.

Și atunci nu suntem călugărul care se roagă numai când se roagă, ci călugărul care se roagă în toată vremea și care devine rugăciune.

Să ne cercetăm pe noi înșine și din acest punct de vedere, să vedem ce legătură avem noi cu Dumnezeu, cu lumea, cu noi înșine, care patimi sunt mai întărite în noi, care dorințe de înaintare sunt mai lucrătoare în viața noastră și apoi să cerem ajutorul lui Dumnezeu, pentru că nu ne mântuim prin puterea noastră, ci ne mântuim prin darul lui Dumnezeu. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
21 februarie 2003

MARTA ȘI MARIA

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, mi-am propus să vă vorbesc astăzi ceva în legătură cu cele două surori, Marta și Maria. Îmi pare tare bine că s-a citit din *Proloage* cuvântul Sfântului Teodor Studitul despre împlinirea lucrărilor pământești pentru binele obștii creștinești, pentru binele obștii mănăstirești, cuvânt care de fapt se potrivește cu ceea ce mi-am propus eu să spun astăzi.

E vorba de o istorisire din Sfânta Evanghelie de la Luca. Și Sfântul Evanghelist Luca, care a fost foarte selectiv când a fost vorba de a cuprinde în Evanghelia sa niște lucruri pe care alții nu le-a avut în vedere – fie că nu le-au știut, fie că nu le-au băgat în seamă –, a ținut la faptul ca cel dintâi cititor al Evangheliei sale, un cetățean roman de vază cu numele Teofil, să știe și ceea ce s-a întâmplat în legătură cu Domnul Hristos și cu două surori, Marta și Maria, care L-au primit în ospeție pe Domnul Hristos, când a trecut prin satul lor. E o istorisire scurtă și foarte importantă, care se citește, în general, la slujbele din zilele de sărbătorire a Maicii Domnului, Adormirea Maicii Domnului din 15 august, Nașterea Maicii Domnului din 8 septembrie și altele.

Spune Sfântul Evanghelist Luca că, trecând Domnul Hristos printr-un sat, o femeie cu numele Marta L-a primit în casa sa. E o bucurie pentru cineva să poată fi gazdă a Domnului Hristos. Astăzi, acest lucru nu-l mai putem realiza decât prin intermediar, în înțelesul de a primi pe

un frate mai mic al Domnului Hristos, pe cineva care are nevoie de ajutorul nostru – după cuvântul pe care îl citim în Sfânta Evanghelie de la Matei în legătură cu Judecata de Apoi, că cel ce primește pe unul dintre cei mai mici ai Domnului Hristos pe Domnul Hristos Îl primește.

Deci o femeie cu numele Marta L-a primit pe Domnul Hristos în casa ei. Și bineînțeles că nu L-a primit numai așa simplu, „să stai puțin în casa noastră, să-mi binecuvântezi casa", ci L-a primit ca să-L ospăteze, să-L odihnească. Era îngrijorată cum să facă să Se simtă Domnul Hristos bine în casa ei. Ea mai avea o soră, Maria, care avea o altă fire decât Marta și care asculta cuvintele Domnului Hristos stând la picioarele Lui. Știți că mai demult nu erau scaune cum sunt acum, stăteau oamenii șezând pe pământ. Și Maria se simțea bine ascultând cuvintele Domnului Hristos. Fiecare dintre noi ne-am simți bine să ne vorbească Domnul Hristos, numai că nu prea luăm în seamă faptul că Domnul Hristos oricum ne vorbește. Când citim din Sfânta Evanghelie, Domnul Hristos ne vorbește, și deci noi putem să-L ascultăm citind din Sfânta Evanghelie. Or, noi citim din Sfânta Evanghelie și habar n-avem că ne vorbește Domnul Hristos. Nu avem conștiința fermă că Domnul Hristos ne vorbește nouă – mie, ție, oricăruia dintre noi – cum le-a vorbit Martei și Mariei.

Marta se gândea cum să facă să fie bine, cum să-L primească cum se cuvine pe Domnul Hristos, se silea să pregătească ceva, desigur de mâncare, ce să pregătească mai bun, cum să facă să fie Domnul Hristos mai mulțumit. Maria cumva era mai nepăsătoare din punctul acesta de vedere, dar era doritoare să-I asculte cuvântul, să învețe ceva de la Domnul Hristos și bineînțeles că a și învățat. Noi nu știm ce a spus Domnul Hristos atunci, știm ce a spus

Marta către Domnul Hristos. A zis: *Doamne, nu socotești că sora mea m-a lăsat singură să slujesc? Spune-i să-mi ajute,* să dea și ea o mână de ajutor, nu numai eu să fac ceea ce e de făcut! Atunci Domnul Hristos a spus: *Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești, dar un lucru trebuie: căci Maria partea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea* (Luca 10, 41-42). Deci te grijești și spre multe te silești, dar ar trebui să fii mai interesată de lucrurile duhovnicești.

Bineînțeles că, știind noi această istorisire a Domnului Hristos, e firesc să ne întrebăm: Noi ca cine suntem? Ca Marta sau ca Maria? Sau ca cine ar trebui să fim? Ca Marta sau ca Maria? Pentru că și Marta a avut importanța ei, și Maria a ales partea cea bună, și atunci noi ca cine vrem să fim?

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, am dat de o poezie scrisă de un poet creștin, Costache Ioanid, în legătură cu Marta și Maria, poezie care mi-a plăcut tare mult și am învățat-o. Se spune așa:

„Maria și Marta sunt două surori,
Alese din lumea cea largă.
Maria-i credința ce-nvață din zori,
Iar Marta-i credința ce-aleargă.
Maria stătea ascultând și simțea
Că ceru-și desferecă poarta.
Aș vrea cu Maria întruna să stau,
Dar Domnul iubea și pe Marta.
Maria și Marta sunt două surori
Ce-n Rai își petrec veșnicia,
Iar eu, pe pământ, aș vrea uneori
Să fiu când Marta, când Maria.
Iisus pe-amândouă surori le iubea,

Și-n cer împreună l-i soarta.
O, fă-mă, Iisuse, în dragostea Ta,
Să fiu și Maria, și Marta!"

Deci e vorba de două surori, Marta și Maria, care sunt alese, au fost alese din lumea cea largă de Domnul Hristos ca să fie primitoare ale Lui.

„Maria-i credința ce-nvață din zori, iar Marta-i credința ce-aleargă", deci și Marta, și Maria aveau credință, dar ele își manifestau credința în moduri diferite. Nu se poate zice că Marta – care se pregătea și care dorea să-L ospăteze pe Domnul Hristos, dorea ca Domnul Hristos să fie mulțumit și să se simtă bine în casa ei – nu avea credință. Dar ea avea credința ce aleargă. Știți că la mănăstire se spune că unii sunt de rugă și alții-s de fugă, și alții nu-s de rugă, nici de fugă. De fapt, toți ar trebui să fie și de rugă, și de fugă. Ce înseamnă de fugă? De a împlini cele de trebuință.

Maria stătea ascultând, stătea la picioarele Domnului ascultându-I cuvintele și ea simțea că cerul își desferecă poarta. Că prin Domnul Hristos cerul se coboară în casa lor. Deci Maria poate fi un exemplu și pentru noi. Și zice poetul mai departe: „Aș vrea cu Maria întruna să stau", dar îi mai vine ceva în minte și zice: „dar Domnul iubea și pe Marta". Dacă eu știu că și Marta, și Maria au fost primite de Domnul Hristos, atunci uneori aș vrea să fiu Marta, adică să fac cele de trebuință pentru binele din viața aceasta pământească și alteori aș vrea să fiu ca Maria, care nu era așa cu multă luare-aminte la cele ale vieții pământești, dar totuși Domnul Hristos a zis că ea și-a ales partea cea bună.

Ați auzit din cuvintele Sfântului Teodor Studitul, ce s-au citit astăzi, că orice lucru pe care îl faci cu adevărat

pentru Dumnezeu e o slujbă, e spre preamărirea lui Dumnezeu, deci nu se pune problema să stai la îndoială în legătură cu ceea ce faci, când faci ceva cu adevărat pentru Dumnezeu.

V-am mai spus eu și altă dată că, odată, fiind încă aici, la mănăstire, părintele Iustinian, care acum e la Sfântul Munte, m-a rugat să-i bat ceva la mașina de scris. După ce i-am scris, am zis: „Să știi, părinte, că nici pentru Dumnezeu nu puteam face mai bine. Nu știu dacă-i atât de bine cât ar trebui să fie, dar, în orice caz, să știi că nici pentru Dumnezeu nu puteam face mai bine." Tot în acest sens îmi aduc aminte de multe ori din familia noastră, din copilăria mea, că era o vorbă la noi în casă, pe care o spunea mai ales tata: „Mă, când lucrezi ceva să faci lucrul în așa fel încât să nu mai lucreze cineva după tine." Deci să fii corect, să lucrezi în așa fel încât să nu mai fie nevoie să vină cineva să vadă dacă ai făcut bine sau nu, pentru că trebuie să fie sigur că ai făcut bine. Și mai ales când e vorba de credința noastră, când e vorba de Dumnezeu, de mănăstire, de viața de obște, toate lucrurile trebuie făcute ca pentru Dumnezeu, trebuie făcute la ultima posibilitate.

Cândva au fost aici, la mănăstire, niște studenți la Teologie care se grăbeau. Niciodată nu mi-au plăcut oamenii care se grăbesc. Nici de mine nu am fost mulțumit când am fost în situația de a mă grăbi. Am citit cândva în *Limonariu* despre un călugăr că stătea la mănăstire, și i-a venit în minte gândul că nu face nimic în mănăstire, că ar trebui să plece din mănăstire, să-și găsească un alt rost și să facă niște lucruri spre binele altora. Dar cum totuși era nehotărât, a zis gândului care îl îndemna să plece: „Știi ceva? Plec, nu mai stau aici, dar numai dacă mă duci cu chilie cu tot." Și atunci parcă a simțit că pornește chilia, și când

a simțit că pornește de pe locul ei – poate a fost o simplă senzație, n-avem de unde să știm –, a zis: „Știi ceva? Nu te ascult pentru că ești prea grăbit." Și n-a plecat, a rămas în continuare acolo, în mănăstire.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, revenind la studenții de la Teologie, mi-au zis să le spun un cuvânt de învățătură, dar să nu fie lung, pentru că se grăbesc. Niciodată nu mi-au plăcut oamenii care mi-au dat un anumit timp când m-au rugat să le spun un cuvânt. Bineînțeles că știu și eu că oamenii se pot grăbi, că n-au vreme atât cât aș avea eu pentru ei, se întâmplă de multe ori și e bine să știm lucrul aceasta. Până la urmă le-am spus cuvântul care e scris la intrare la mănăstire: „Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă!" N-am insistat, doar le-am pus în atenție cuvântul acesta și atât. Și erau cu studenții niște maici de la Mănăstirea Sucevița, studente și ele la Teologie, care mi-au zis la sfârșit: „Părinte, ne spuneți și nouă un cuvânt de folos?" Și eu am zis: „Nu-mi vine în minte nici un cuvânt." Și după ce am zis aceasta mi-a venit totuși un cuvânt în minte, și zic: „Ba, stați puțin că mi-a venit acum un cuvânt în minte!" Am citit cândva o carte, scrisă de un călugăr catolic, Rodriguez pe nume, în care am găsit un lucru care mi-a plăcut mult și pe care nu l-am mai întâlnit în altă parte: „Orice lucru pe care îl faci să-l faci în așa fel ca și când ar fi ultimul lucru pe care-l mai poți face și singurul lucru prin care te mântuiești." Extraordinar de important! Așa trebuie să ne trăim viața!

Să știți că toate nemulțumirile, frământările, tulburările, răutățile din viață vin de pe urma faptului că nu-I slujim lui Dumnezeu nu ținem seama de Dumnezeu sau ținem seamă de Dumnezeu condiționat, cam așa: „Știi ce-

va, Doamne? Îți fac eu slujbă, dar să-mi faci și Tu, să-mi dai sănătate, să-mi dai mulțumire, să-mi dai liniște, să-mi dai..., să-mi dai...; dau și eu ceva, dar dau puțin." Nu-i așa! Toate trebuie să le facem în așa fel încât să fie spre preamărirea lui Dumnezeu. *Mărire întru cei de sus, lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* (Luca 2, 14) au zis îngerii la Nașterea Domnului Hristos, ca un program de viață. Sfântul Apostol Pavel spune: *Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, să le faceți pe toate spre mărirea lui Dumnezeu* (I Corinteni 10, 31). Domnul Hristos, către sfârșitul vieții pământești, a zis: *Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit* (Ioan 17, 4). Prin urmare, gândul nostru trebuie să fie să-I slujim lui Dumnezeu. Îi slujim lui Dumnezeu, urmează toate cele bune pentru noi. Dacă ne slujim nouă în sensul că „Doamne, hai să fac și eu ceva pentru Tine, dar, în realitate, fac mai mult pentru mine" înseamnă că nu-I slujim lui Dumnezeu.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să-L avem pe Dumnezeu în conștiința noastră, în viața noastră, în fața noastră, în preocupările noastre și atunci toate lucrurile vor fi cum trebuie să fie! Atunci putem fi și Marta, și Maria și nu trebuie să fim Maria în loc de Marta, nici Marta în loc de Maria. Să ne facem lucrurile în așa fel încât Dumnezeu să Se preamărească din viața noastră, după dictonul pe care-l au călugării iezuiți: „Toate pentru mai marea mărire a lui Dumnezeu!" Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
7 februarie 2004

VALOAREA SUFLETULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, ieri, într-o cuvântare pe care am ținut-o pentru niște elevi din București, a venit vorba despre valoarea sufletului, despre valoarea omului în raport cu valoarea lumii și în raport cu Dumnezeu. Nu știam că astăzi se vor citi din Sfânta Evanghelie chiar niște cuvinte pe care le-am pomenit ieri, și anume cuvintele Domnului Hristos: *Ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?* (Matei 16, 26).

În aceste cuvinte Domnul nostru Iisus Hristos prezintă valoarea omului mai presus de valoarea lumii. Lumea are și ea valoarea ei. Noi știm că în Sfânta Evanghelie este cuvântul Mântuitorului că: *Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică* (Ioan 3, 16). Dumnezeu a creat lumea, și Dumnezeu iubește și prețuiește lumea, lumea ca manifestare a puterii lui Dumnezeu, a înțelepciunii lui Dumnezeu, a bunătății lui Dumnezeu. Dumnezeu Își iubește creația. Totuși, mai presus de lumea aceasta este omul. Și dacă omul nu ar exista în lumea aceasta, atunci ea nu ar avea importanța pe care o are.

Credința noastră este că Dumnezeu a creat lumea pentru om. Ar părea puțin curios: Cum adică, lumea așa de vastă e creată totuși pentru om? Dumnezeu nu a creat lumea dintr-o trebuință a Lui de a crea ceva, dintr-o necesitate a Lui, ci a creat lumea ca să fie cadrul în care trăiește omul, de care să se bucure omul, în care omul își câștigă

mântuirea. A creat deci lumea pentru om și după aceea l-a creat pe om în lumea aceasta, ca să cunoască omul din și prin lumea aceasta puterea lui Dumnezeu, înțelepciunea, bunătatea lui Dumnezeu, să se gândească la un Creator, să știe că lumea aceasta nu s-a făcut singură. Nici nu se putea face singură. E prea multă rânduială, e prea complicată lumea aceasta, prea bine pusă la punct ca să te gândești că a apărut așa, de la sine, că încet, încet, din una în alta, s-a ajuns la atâta minunăție. Nu se poate! Nu te lasă mintea să gândești că așa ceva s-ar putea. Poate gândi așa doar o minte întunecată, o minte umbrită de răutate, de păcat. Doar o minte pervertită poate zice că lumea s-a făcut singură, că lucrurile s-au dezvoltat unele din altele și au ajuns la o așa mare minunăție și la așa mare rânduială, așa, de la sine.

Deci Dumnezeu a creat lumea, și lumea ne aduce aminte de Dumnezeu. Ea, prin lucrurile văzute, ne pune în fața lui Dumnezeu Cel nevăzut. Fiecare lucru din lumea aceasta este foarte, foarte complicat și, cu cât cunoști mai bine lucrurile, chiar materia aceasta a lumii, cu atât îți dai seama cât de minunate sunt lucrurile lui Dumnezeu. Psalmistul nu a știut ce știm noi despre lume, dar s-a simțit îndemnat să izbucnească din sufletul său: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut!* (Psalmi 103, 25) și, privind la alcătuirea propriei sale ființe, la rânduiala cea din om a zis: *Te voi lăuda, Doamne, că sunt o făptură așa de minunată* (Psalmi 138, 14). Noi știm mult mai mult decât psalmistul din punct de vedere al structurii materiei și a lumii acesteia și din punct de vedere al organizării ființei omenești. Știm acestea, dar nu avem destulă înțelegere, destulă cunoștință, destulă pornire sufletească pentru a aduce mărire lui Dumnezeu, cu toate că știm lucruri pe care psalmistul nu le știa la vremea lui. El

vedea că soarele răsare și apune, vedea că plantele și animalele cresc în jurul său, vedea că înfloresc florile, vedea cum pomii aduc rod. Toate acestea le vedea și Îl vedea pe Dumnezeu în aceste lucruri, dar nu știa cum e alcătuit polenul, cum e alcătuit bobul de grâu. Însă știa ceva mai mult decât noi: știa că Dumnezeu le-a făcut pe toate.

Nouă ne lipsește această cunoștință, și nu cunoștința propriu-zis, căci cunoștință avem noi, cunoștință intelectuală, dar nu avem destulă simțire pentru lucrul acesta, ca să ne simțim și noi în situația de a aduce mărire lui Dumnezeu din lucrurile Lui. Toate lucrurile ni se par obișnuite. Ne-am trezit între ele, nu ne mai interesează sau ne interesează prea puțin, dar nu ne interesează atât cât ar trebui să ne intereseze, ca lucrări ale lui Dumnezeu, ca manifestări ale lui Dumnezeu. În felul acesta ar trebui privită lumea: ca oglindă a măreției lui Dumnezeu, și atunci ea ar avea altă valoare.

Dar mai de valoare este sufletul omenesc, mai de valoare e omul însuși, în toată ființa lui. Chiar dacă o parte din om se nimicește, se descompune, noi credem că se realcătuiește prin puterea lui Dumnezeu, și chiar dacă omul, în veșnicie, va trăi într-o altă formă, într-o altă stare decât cea stricăcioasă de acum, totuși va trăi cu suflet și cu trup în toată întregimea lui. Până atunci, după moarte, sufletul trăiește în afara trupului și așteaptă vremea învierii, „așteptând învierea morților". Sufletul e creat de Dumnezeu. Așa cum e creată lumea, tot așa omul întreg e creat de Dumnezeu. Dar în om, Dumnezeu Se manifestă altfel decât în natură, și anume: Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul Său. Omul este purtător al chipului lui Dumnezeu, iar valoarea omului i-o dă tocmai chipul lui Dumnezeu din om și posibilitatea de a se realiza pe sine, pe temeiul chipului

lui Dumnezeu, în asemănare cu Dumnezeu. Omul are posibilitatea ca la ceea ce i-a dat Dumnezeu să adauge ceea ce poate avea de la Dumnezeu, pe temeiul chipului lui Dumnezeu din el. Aceasta este ceea ce îi dă valoare omului. Și de aceea a zis Domnul Hristos: *Ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea toată, dar își va pierde sufletul?* Își pierde sufletul nu în înțelesul de nimicire, ci în înțelesul de a ajunge la osândă, la condamnare, la depărtare de Dumnezeu. Ce va folosi omul dacă va câștiga lumea toată? Pentru că toată lumea, așa mare cum este, față de om este mică. Pentru că el, omul, este mai de valoare decât lumea.

Cei vechi ziceau că omul este microcosmos în macrocosmos, adică lumea mică în lumea mare. Într-adevăr, dacă te uiți la lumea aceasta cât este de întinsă, cât este de largă, nici nu știm noi cât e de largă, zici că-i lume mare. Și, într-adevăr, e mare. Pe grecește, lumea mare se numește *macrocosmos*. Și totuși, în lumea acesta mare, omul nu e microcosmos, nu e mic în lumea mare, ci este mare în lumea mică. Gânditorii creștini însă spun că nu-i adevărat că omul e microcosmos în macrocosmos, adică lume mică în lumea mare, ci este altfel. Adevărul este că omul e macrocosmos și lumea e microcosmos. Deci omul este lumea mare și lumea mare e lume mică, nu prin întindere, ci prin valoare – prin valoarea mai mică pe care o are lumea față de om.

În continuare, la cuvintele: *Ce-i va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?* (Matei 16, 26), Domnul Hristos adaugă: *Sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Omului, venind în Împărăția Sa* (Matei 16, 28). Cuvintele acestea, rostite de Domnul Hristos într-o anumită împrejurare și pentru anumiți oameni, pentru oamenii care erau de față când s-au

rostit, au fost cuprinse în trei Evanghelii, fiecare Evanghelist prezentându-le în felul său, pentru că, poate, Domnul Hristos a spus de mai multe ori acest cuvânt. Sfântul Evanghelist Matei spune că a zis Domnul Hristos: *Sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Omului, venind în Împărăția Sa* (Matei 16, 28). Sfântul Evanghelist Marcu spune: *Sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere* (Marcu 9, 1). Și Sfântul Evanghelist Luca zice: *Sunt unii, dintre cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu* (Luca 9, 27). Toate acestea sunt adevărate și ne pun pe gânduri. Și nu ne pun pe gânduri în istorie, adică privind niște lucruri de odinioară, că a zis Domnul Hristos către lume așa, într-un anumit context. Dacă a zis către unii, zice către toți: în toate grupurile de credincioși trebuie să fie oameni care să vadă Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere, care să vadă pe Fiul Omului venind în Împărăția Sa.

Ce este Împărăția lui Dumnezeu? Sfântul Apostol Pavel dă un fel de definiție, o definiție ocazională, vorbind despre mâncarea de carne de la jertfele idolești și dând niște rânduieli, niște sugestii în privința aceasta. El și-a dat seama că mai presus de lucrurile pământului sunt lucrurile cerului, Împărăția lui Dumnezeu și, în contextul respectiv, a scris așa: *Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt* (Romani 14, 17). În această perspectivă gândindu-ne, am putea zice că Împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere în sufletele noastre, este dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt. Fără dreptate, adică fără a fi curat, fără a fi drept, fără a fi angajat într-o viață superioară, nu există Împărăția lui Dumnezeu. Fără a

avea pace în suflet nu există Împărăția lui Dumnezeu. Fără a avea bucurie în suflet nu există Împărăția lui Dumnezeu. Deci Împărăția lui Dumnezeu venind întru putere înseamnă dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt. Să știți că, de fapt, aceasta o urmărim și noi cu spovedaniile pe care le facem. Dacă nu le facem formal, căutăm Împărăția lui Dumnezeu, căutăm să vină Împărăția lui Dumnezeu întru putere, să-L simțim pe Domnul Hristos lucrător în sufletele noastre și atunci nu ne mai clintește nimeni din credință.

Acum, către sfârșitul celui de-al XX-lea veac de când se numără anii erei creștine, au început să vorbească oamenii despre Domnul Hristos, scrie în ziare despre Domnul Hristos, dar nu lucruri adevărate, ci păreri felurite ale oamenilor și mulți pot să fie rătăciți de la adevăr prin acestea. Dar cine poate să fie rătăcit? Numai acela care nu-L are pe Domnul Hristos în suflet, care nu a simțit puterea Învierii Domnului, care nu-L are pe Domnul Hristos lucrător, care nu are Împărăția lui Dumnezeu în el; numai acela care nu are dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt venite de la Mângâitorul. Nu tuturor le-a făgăduit Domnul Hristos aceasta, ci a zis că unii dintre cei ce stau de față. Deci nu toți oamenii și nici toți creștinii vor ajunge să vadă Împărăția lui Dumnezeu întru putere, dar unii vor ajunge la aceasta.

Să ne cercetăm pe noi înșine în lumina acestor gânduri ale Domnului Hristos, cuprinse în Evanghelie, ale Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Romani. Să ne cercetăm dacă avem în sufletul nostru dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt, dacă simțim Împărăția lui Dumnezeu venită întru putere. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
19 iulie 1996

ALUATUL FARISEILOR

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, zilele trecute s-a citit din Sfânta Evanghelie de la Matei un cuvânt de îndrumare, pe care Domnul nostru Iisus Hristos l-a spus ucenicilor Săi: *Păziți-vă de aluatul fariseilor și al saducheilor* (Matei 16, 6). Domnul Hristos a dat acest îndemn ucenicilor Săi în împrejurarea în care ei, după ce au intrat în corabie ca să treacă pe celălalt țărm, și-au dat seama că n-au luat cu ei pâine. În această situație Domnul Hristos a zis către ucenici: *Păziți-vă de aluatul fariseilor și al saducheilor.* Și cum ucenicii s-au gândit că le spune aceasta pentru că nu au luat pâine, Domnul Hristos le-a dat lămurirea să se ferească nu de aluatul pâinii, ci de învățătura fariseilor și a saducheilor. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Galateni și în cea către Corinteni, spune că *puțin aluat dospește toată frământătura*. Din Sfânta Evanghelie de la Luca știm că odată, fiind adunată mulțime mare de oameni, Domnul Hristos le-a spus: *Feriți-vă de aluatul fariseilor, care este fățărnicia* (Luca 12, 1). Gândindu-ne la aceste cuvinte, înțelegem că există ceva în viața spirituală a oamenilor care transformă sufletul omenesc. Aceasta este învățătura fariseilor sau fățărnicia, care, dacă intră în sufletul omului, îl preface pe om în ceea ce este ea, așa cum aluatul preface frământătura în ceea ce este aluatul de dospire – aluatul pentru dospire face frământătura să aibă însușirea pe care o are aluatul de dospire, care se pune în frământătură. Și aceasta o înțelegem

în legătură cu învățătura cea rea, învățătura cărturarilor și a fariseilor, fățărnicia.

Dar Domnul Hristos a asemănat și învățătura cea bună cu aluatul, pentru că avem o pildă a Domnului nostru Iisus Hristos, pe care au păstrat-o Sfinții Evangheliști, în care se spune că Împărăția lui Dumnezeu este asemenea cu aluatul, pe care luându-l o femeie l-a ascuns în trei măsuri de făină, până când s-a dospit toată frământătura. Pe vremea aceea nu erau mijloacele acestea pe care le avem acum, ci aluatul de dospire era obținut prin păstrarea unei părți din frământătura deja dospită, în vederea folosirii ei ulterioare. Îmi aduc aminte că și la noi acasă, Dumnezeu s-o odihnească pe mama, că ea făcea lucrul acesta, totdeauna când făcea pâine și se dospea aluatul din care făcea pâine, lua din acel aluat și păstra pentru altă dată când avea să facă pâine, și aluatul acela îl folosea pentru a dospi altă frământătură. Și de fiecare dată aluatul își punea pecetea, însușirea lui, pe frământătură.

Știm de la Sfântul Apostol Pavel, din Epistola I către Corinteni, capitolul 5, un îndemn pe care l-a dat el creștinilor din Corint, cărora le-a spus așa: *Să faceți praznicul Paștilor nu cu aluatul vicleniei și al fărădelegii, ci cu azimele curăției și ale adevărului.* Sfântul Apostol Pavel care știa că evreii făceau Paștile fără aluat de dospire, fără dospitură, ci cu azimi, îi îndeamnă pe corintenii creștini să înlăture – zice el – aluatul răutății și al vicleșugului, iar praznicul să-l facă cu azimile curăției și ale adevărului. Iubiți credincioși, pe noi parcă nu ne-ar mai interesa lucrurile acestea, și mai ales că nu-i vorba de Paști cu azimă, cu aluat nedospit. Și totuși trebuie să avem în vedere ce a spus Sfântul Apostol Pavel, că *puțin aluat dospește toată frământătura*, „să facem praznicul cu azimele curăției și ale adevărului", să înlăturăm din suflet aluatul vicleșugului și al răutății. Fiecare dintre noi trebuie să ne facem din răi, buni, din necurați, curați. Bineînțeles că aceasta nu e doar lucrarea noastră, e și lucrarea lui Dumnezeu, dar Dumnezeu nu intervine acolo unde nu este și silința omului de a-și rândui viața după voia lui Dumnezeu.

Revenind acum, putem spune că, pentru noi, aluatul Împărăției lui Dumnezeu este învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, pe care trebuie să o primim în suflet, ca să se schimbe la față toată existența noastră, să se facă toată existența noastră după voia lui Dumnezeu. Știm de la Sfântul Apostol Pavel că *Împărăția lui Dumnezeu este dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt* (Romani 14, 17). Aceasta înseamnă că aluatul Împărăției lui Dumnezeu trebuie să ne ducă la dreptate. Cum la dreptate? Să fim drepți, să împlinim toată dreptatea, după cuvântul Domnului Hristos: *lasă acum, că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea*, adresat Sfântului Ioan Botezătorul, când acesta a zis: *eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la Mine să Te botez?* (Matei 3, 15). Deci Domnul Hristos a insistat să împlinim tot ce e de trebuință, tot ce e spre bine. Așa vrea Dumnezeu, așa trebuie să vrem și noi. Și la aceasta trebuie să ne gândim fiecare dintre noi, să împlinim toată dreptatea, să nu lăsăm nimic neîmplinit din ceea ce știm și din ceea ce putem să împlinim. Și atunci se schimbă sufletul nostru și din rău devine bun, din întinat devine curat. Sufletul nostru se face potrivit pentru Împărăția lui Dumnezeu și Împărăția lui Dumnezeu se așază înlăuntrul nostru după cuvântul Domnului Hristos, Care, atunci când a fost întrebat când vine Împărăția lui Dumnezeu, a zis: *Împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo. Căci, iată, Împărăția lui Dumnezeu*

este înlăuntrul vostru (Luca 17, 20-21). Împărăția lui Dumnezeu este în noi și putem să o scoatem la iveală dacă ne îngrijim de cele bune, dacă facem cele bune, dacă înlăturăm din sufletul nostru aluatul vicleșugului și al răutății și facem pentru sufletul nostru aluat de adevăr și de curăție.

Deci, iubiți credincioși, într-o împrejurare ca aceasta, în care suntem preocupați de îmbunătățirea sufletului nostru, să ne gândim la cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, să scoatem din sufletul nostru tot ce am primit din învățătura fariseilor și a saducheilor și să punem în sufletul nostru învățătura Domnului Iisus Hristos, a Sfinților Apostoli, a Sfinților Părinți, învățătura din sfintele slujbe ale Bisericii. Și să ne facem o ființă nouă, un om nou, o făptură nouă, de care să Se bucure Dumnezeu și oamenii din jurul nostru. Vă pun la suflet aceste cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos. Să ne ferim cu toții de toate răutățile din gând și din simțire, de tot ce stă împotriva învățăturii sfinte, să facem în așa fel încât sufletul nostru să fie gata pentru Dumnezeu, viața noastră să arate în jurul nostru prezența lui Dumnezeu și să se realizeze dorința pe care a exprimat-o poetul Traian Dorz atunci când a zis: „În jurul tău să poți să-i fericești pe toți."

Să căutăm să aducem bucurie, pace, binecuvântare în jurul nostru, ca să avem și noi folos, să ne simțim și noi bine și să aibă folos și cei care știu că noi urmăm Domnului Hristos, că suntem ai Domnului Hristos, că vrem să fim ai Domnului Hristos. Și să putem și noi spune ca odinioară Sfântul Apostol Petru: *Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice* (Ioan 6, 68). Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
23 iulie 2004

PREACINSTITELE ZILE ALE POSTULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, săptămâna aceasta este o săptămână în care se pune mai mult accent pe post, dar în același timp ni se atrage atenția că postul nu-i totul, și anume ni se spune la slujbele care s-au făcut în săptămâna aceasta, și o să ni se spună și pe mai departe, că postul trebuie însoțit și de alte fapte bune și că postul nu e numai părăsirea mâncărurilor care nu sunt de post, ci este și altceva, și poate că mai mult altceva decât părăsirea mâncărurilor. Părăsirea mâncărurilor este o condiție, în sensul că dacă cineva nu postește și de mâncăruri zice că nu postește, și așa este. Că este păcat să mănânci și altceva decât ceea ce se mănâncă în post, în înțelesul că nu ții o rânduială a Bisericii.

În Biserica Ortodoxă postul este obligatoriu, adică nu e așa că dacă vrei, postești, dacă nu vrei, nu postești, ci toți credincioșii sunt îndatorați să postească. Bineînțeles că sunt și categorii de oameni care nu pot posti. Asta e altceva. Primesc dezlegare cei care nu pot posti, cei care sunt în vârstă, au ajuns la neputință și nu mai au de ce să-și vestejească trupul, pentru că e deja vestejit, oamenii bolnavi care nu suportă mâncăruri de post, copiii până la 7 ani.

Sigur că sunt și oameni care nu pot posti chiar datori fiind să postească. Acum au apărut în societatea omenească niște activități, care atunci când s-au rânduit posturile nu existau și pe care nu le-au prevăzut cei ce au rânduit postul. Cei care au rânduit postul au avut în vedere mai mult

activități din acestea din agricultură, de creștere a vitelor, de păstorire a oilor, activități care erau în vremea aceea, și chiar meserii, de pildă zidirea unei case. Toate acestea câte se făceau atunci le aveau în vedere, dar nu au avut în vedere de exemplu munca pe care o desfășoară oamenii în mediul toxic, acolo unde nu poți rezista cu mâncare puțină și cu mâncare slabă, pentru că înseamnă autodistrugere.

Sigur că cei care trăim astăzi știm și de alte situații în care oamenii, realmente, nu pot să postească și nu sunt vinovați pentru că nu postesc, pentru că, în realitate, nu există posibilitatea pentru ei să postească. Chiar noi înșine, dacă am avea condițiile lor, nu am putea să postim. Și atunci, ce-i de făcut? Ne spune Talasie Libianul în *Filocalie* că a zis Domnul Hristos: *Când vă vor prigoni într-o cetate să mergeți în cetatea cealaltă*. Bineînțeles că Domnul Hristos a spus acest cuvânt literar. Adică, dacă sunt prigoniți Apostolii într-o cetate, să meargă în altă cetate și să încerce să propovăduiască acolo. Așa a făcut Sfântul Apostol Pavel care, dacă a fost izgonit din Listra, s-a dus și a propovăduit în Derbe, dacă a fost izgonit din Derbe, s-a dus și a propovăduit în Atena.

Dar Talasie Libianul zice că lucrul acesta trebuie înțeles și simbolic, adică: dacă vă vor prigoni în cetatea postului, dacă nu puteți posti, refugiați-vă în cetatea rugăciunii, faceți mai multă rugăciune dacă puteți. Așa că, chiar dacă nu postește cineva, pentru că nu poate să postească, să nu-și facă probleme, să nu creadă că a căzut din dar, să nu creadă că l-a părăsit Dumnezeu, ci să facă ce poate face în condițiile lui. De exemplu, un om bolnav, care nu poate să postească, să se gândească mai mult să primească ca din mâinile lui Dumnezeu suferința pe care o are. Sau un om neputincios în a posti să-I mulțumească și să-I dea slavă lui

Dumnezeu pentru neputința care a îngăduit-o Dumnezeu asupra lui. Și aceasta este tot un fel de slujire a lui Dumnezeu, pentru că slujirea lui Dumnezeu nu se face pe părți, pe zile, ci se face cu toată viața. Și atunci ce nu poți face, nu poți și ce poți face, faci în loc și de ce nu poți face.

Mai există o ispită în vremea postului, și mai ales la călugări. Vor să facă niște lucruri pe care nu le-a mai făcut nimeni sau pe care nu le-au mai făcut ei altădată, vor să postească cât mai mult. Și, dacă se poate, să se știe și de postul lor, dar să nu știe cineva că ei vor aceasta, să fie cunoscut postul lor. Este o greșeală, pentru că dacă Îi slujești lui Dumnezeu, Îi slujești lui Dumnezeu și nu le slujești oamenilor. Și nu slujești lui Dumnezeu în fața oamenilor, ci slujești lui Dumnezeu în fața lui Dumnezeu. Când o să-ți iasă nume în ceva, indiferent în ce, că acesta e cel care nu știu ce face, să știi că nu e bine!

Călugăria, viața creștină în general, ar trebui să fie în anonimat, adică într-o acoperire. Sunt apoi unii care vor să postească foarte mult crezând că asta e totul și, de fapt, nu e totul. Iubiți credincioși, să știți că noi credem și în nemâncare – ca o înfrânare, dar o înfrânare cu rânduială, o înfrânare, să zicem așa, măsurată –, și credem și în mâncare. Nu poate să prețuiască cineva mâncarea mai bine decât cel care nu mănâncă, și când ajunge să mănânce vede diferența între a mânca și a nu mânca. Apoi să știți că Dumnezeu nu vrea ca noi să fim niște istoviți, ci Dumnezeu vrea să fim niște oameni care să ne putem desfășura activitățile și să mâncăm atât cât este necesar să desfășurăm o activitate cotidiană în mod firesc. Așa încât părinții cei duhovnicești au ajuns să ne spună că cea mai mare virtute e dreapta socoteală, judecata, cumpănirea. Să știi să te cumpănești, să știi să îți faci rânduielile în așa fel încât să nu fii prea preocupat de ceea ce faci și să uiți ceea ce nu faci și ar trebui să faci.

Și apoi mai este ceva. În slujbele noastre ni se atrage atenția că postul trebuie însoțit de lucruri care țin de viața creștină, de iertare, de pildă. S-a spus în Sfânta Evanghelie care s-a citit duminica trecută: *De veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre* (Matei 6, 14-15). Apoi este părăsirea păcatelor. De fapt, părăsirea păcatelor nu ține atât de post, cât ține de viața creștină în general, dar dacă cineva postește și urăște pe cineva, să știe că postul lui e cu lipsă.

A venit la mine cineva și mi-a spus că postește, că merge la biserică, că de rugat se roagă, dar era și fumător. Și i-am zis: „Măi, toate câte faci sunt bune, dar pe toate ți le învălui cu fum, pe toate le afumi." Deci omul trebuie să fie echilibrat în toate și, dacă e echilibrat, e bine. Unii își propun să nu vorbească, să nu zică nimic. Să știți că greșesc. Dacă vă vine cumva în minte să nu vorbiți nimic, sunteți pe o cale care nu duce către Dumnezeu. De ce? Câtă vreme Dumnezeu ne-a dat cuvântul trebuie să ne folosim de el. Uite că eu am cuvânt și vă vorbesc. Dacă aș fi mut nu aș putea să vă vorbesc sau dacă mi-aș propune să fiu ca mutul, nu aș vorbi nimic și nu e corect. Sunt de acord să împuținăm vorba, mai ales să nu vorbim vorbe deșarte, mai ales să nu aducem lucruri rele în conștiința noastră și în conștiința altora, să fim disciplinați cu cuvântul, dar să fim tăcuți ca mutul și ca animalul nu sunt de acord. Când ar crede cineva că așa se face sfânt, să știți că nu are dreptate, nu așa devine cineva sfânt.

Sfânt e Domnul și ne sfințește și pe noi, dacă folosim toate spre slava lui Dumnezeu. Cum zice Sfântul Apostol Pavel: *ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți* (I Corinteni 10, 31). Sau cum zice și Sfântul Apostol Petru: *Dacă vorbește*

cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se preamărească prin Iisus Hristos (I Petru 4, 11). Sau cum au cântat îngerii la Nașterea Mântuitorului: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* (Luca 2, 14). Și ce a zis Domnul Hristos, în fața Sfintelor Sale Pătimiri, în rugăciunea arhierească: *Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit* (Ioan 17, 4).

Prin urmare, iubiți credincioși, să fim cu judecată, să nu ne închipuim că dacă postim cât credem noi că trebuie să postim, facem un lucru pe care nu l-a mai făcut nimeni și ne ridică Dumnezeu la cer. Dumnezeu ne ridică, dar ne-a spus cum ne ridică. Că a zis Domnul Hristos: *Cel ce se va smeri pe sine se va înălța* (Matei 23, 12). Când te smerești, te înalță Dumnezeu. Dacă te înalți tu, te împinge Dumnezeu în jos cum a împins Capernaumul când a zis: *Și tu, Capernaume, n-ai fost înălțat până la cer? Până la iad te vei coborî* (Matei 11, 23). Așa că să ne cercetăm pe noi înșine în privința tuturor laturilor care țin de viața noastră, să ne ajutăm și cu postul, pentru că e totuși un mijloc de pregătire pentru Paști, să mâncăm mâncare de post, să nu facem performanțe de postitori, să postim cu rânduială, să postim cum postesc și cei din jurul nostru, să ne împuținăm eventual mâncarea pe care o mâncăm, dar nu să renunțăm total sau pentru știu eu câte zile. Nu e corect și nici nu e bine să te împuținezi cu puterile, să te istovești și nici la rugăciune să nu mai fii cum trebuie, să ți se ia și glasul. Ați văzut că alaltăieri nu mai puteam nici să vorbesc cum se cade. De ce? Mi s-a luat puterea. Uite, din mâncare e puterea, acum nu mai sunt așa, că aseară am mâncat și acum am putere.

Așa că, iubiți credincioși, să învățăm ceva și din greșeli. Eu nu zic că nu trebuie să faci nici o nevoință, că trebuie să trăiești în comoditate. Dar, până la o anumită limită, trebuie să trăiești și cu comoditate, pentru că în comoditate, în odihnă primești putere pentru a-I sluji lui Dumnezeu. Și după aceea să ne mergem calea, așa cu cumpăneală, cum Îi place lui Dumnezeu, cu dreaptă judecată, cu dreaptă socoteală, care să se manifeste în toate: în cuvânt, în privire, în atitudini și în toate câte le putem face. Când ne surprindem că nu suntem unde trebuie și că nu facem ce trebuie, să încercăm să primim ajutor, îndrumare spre o judecată echilibrată, ca să fim binecuvântați înaintea lui Dumnezeu și să putem să-i ajutăm și pe ceilalți, să putem să-i odihnim și pe oamenii din jurul nostru.

Și dacă facem așa, cu ajutorul lui Dumnezeu, o să treacă și zilele postului, o să vină Sfintele Paști, o să vină Săptămâna Luminată, o să vină bucuriile cele duhovnicești din sărbătorile sfinte. Și cu bucurie o să putem parcurge și zilele postului, pentru care Îi mulțumim lui Dumnezeu când zicem că ne-a adus în aceste preacinstite zile. Zilele acestea ale postului sunt socotite în Biserica noastră ca zile preacinstite: „preacinstitele zile ale postului". De ce? Ni se spune de ce: spre înfrânarea poftelor, spre nădejdea învierii, spre curățirea trupului și a sufletului.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să nu ne încurcăm pe noi înșine nici cu nevoințe prea multe, nici cu delăsări, și să avem folos, cu o judecată echilibrată, cu o rânduială așa cum Îi place lui Dumnezeu, Care este Cel ce a făcut și sufletul și trupul și Cel ce ne dă cele de trebuință și sufletului și trupului.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu, 2004

CE ESTE IMPORTANT ÎN POST

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, iată că au trecut câteva zile, aproape o săptămână de când am intrat în post. De obicei, când intrăm în post, ne facem niște socoteli de nevoință, pe care le ținem sau nu le ținem. De fapt, lucrul de căpetenie este altceva, ceva la care nu ne prea gândim. Fără îndoială că și nevoința își are rostul ei, pentru că, dacă nu ar avea rost, nu ar fi rânduit Sfânta Biserică zile de nevoință anume.

Ne gândim, în primul rând, la vremea de pregătire prin post pentru Sfintele Paști, la celelalte posturi și la zilele de post de peste an. Cineva care nu postește nu poate fi numărat la oamenii care postesc. Pricini de nepostire pot fi mai multe, printre care și neputința. Sunt oameni care nu pot să postească, au ajuns la o vârstă la care nu pot să se nevoiască, sunt oameni care nu pot să postească din pricini de sănătate, de exemplu cei bolnavi de diabet. Biserica nu a avut în vedere așa ceva în trecut. Nu pentru că nu era boala respectivă. Dar nu se știa nici tratamentul ei și nu se putea interveni pe atunci în situații de felul acesta. Trăim totuși în niște realități și trebuie să avem în vedere niște situații, care au rostul lor pentru binele omului. Și Dumnezeu nu l-a făcut pe om să se chinuiască, aceasta e realitatea, Dumnezeu l-a făcut pe om să se mântuiască.

Știm că Fiul lui Dumnezeu S-a răstignit pentru a noastră mântuire, ca să nu ne mai răstignim noi sau să ne răstignim altfel decât S-a răstignit El. Nouă nu ne-a bătut nimeni cuie

în mâini și nici nu o să ne bată, nu ne-a pus nimeni cunună de spini pe cap și nici nu o să ne pună, dar avem și noi de făcut câte ceva pentru îmbunătățirea noastră, ca să fim mai ca Hristos, să fim cam cum e Domnul Hristos sau cum știm noi că e Domnul Hristos. Cum e Domnul Hristos? Blând și smerit cu inima, doritor să-i cuprindă pe oameni cum cuprinde găina puii săi sub aripi. Domnul Hristos e trecător cu vederea, este iertător. Când ne iartă Domnul Hristos? Când iertăm și noi. Cum ne iartă Domnul Hristos? Cum iertăm și noi. De câte ori ne iartă Domnul Hristos? De câte ori ne facem vrednici de iertarea Lui, părăsind păcatul.

Trebuie să mai recunoaștem că trăim mai mult într-un sistem, adică ne-am făcut noi niște socoteli, pe care ni le-am rânduit și după rânduiala Bisericii, bineînțeles, și dacă le împlinim pe acestea, zicem că am împlinit ce trebuie. De fapt, nu e așa. Știți că Domnul Hristos, când i-a mustrat pe farisei și pe cărturari, pe cărturari ca pe niște fățarnici, le-a spus între altele: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen, dar ați lăsat părțile mai grele ale Legii: judecata, mila și credința* (Matei 23, 23). Și dă Domnul Hristos și o soluție – nu zice că nu mai trebuie să dea zeciuială din izmă, din chimen și din mărar, dar zice Domnul Hristos o vorbă pe care noi gândim că le-a spus-o lor și nu ne-a spus-o nouă. Dar să știți că ne-a spus-o și nouă, tot ce știm noi din Evanghelie este și pentru noi, și noi putem fi cărturari și farisei fățarnici care dau zeciuială din izmă, din chimen și din mărar și atunci trebuie să-L auzim pe Domnul Hristos spunând: *Pe acestea trebuia să le faceți și pe acelea să nu le lăsați* (Matei 23, 23).

E post și postim, și e bine. E bine pentru că ne încadrăm în rânduiala Bisericii, e bine pentru că ne disciplinăm, pentru că știm că așa vrea Biserica și știm că așa vrea Dumnezeu.

Ce a zis Domnul Hristos către cei care îi învinuiau pe ucenicii Săi că nu postesc, ca Sfântul Ioan Botezătorul și ca ucenicii acestuia? A zis: *Vor veni zile când se va lua mirele de la ei și atunci vor posti în acele zile* (Marcu 2, 20). Așa că postul e o datorie, datorie pentru cine poate să-l țină. Iar pentru cine nu poate să-l țină, nu e o datorie. Au venit la mine, la spovedit, oameni care mi-au spus: „Părinte, mie părintele Arsenie Boca mi-a spus că postul nu e pentru mine, deci că pot să nu postesc." Bineînțeles că părintele Arsenie, care avea și dar de la Dumnezeu și cunoștințe medicale, și-a dat seama că lucrurile nu sunt așa – că mort-copt, trebuie să postești –, ci și-a dat seama că sunt oameni care nu pot să postească. Dar asta nu înseamnă că nu trebuie să facă celelalte sau că nu trebuie să se sileasască în altele, mai multe decât dacă ar și posti. Deci, s-ar părea că altceva trebuie să urmărim în mod special, și anume pe lângă postul, cât îl facem, trebuie să ne silim pentru îmbunătățirea sufletului. A postit Domnul Hristos, postim și noi, nu ca Domnul Hristos, ci ca noi, după puterile noastre. Dar Domnul Hristos nu numai a postit, ci a fost și blând și smerit cu inima și S-a prezentat în felul acesta, blând și smerit cu inima. Noi nu o să ajungem să postim ca Domnul Hristos, ci postim ca noi, dar blânzi și smeriți cu inima se cuvine să fim, trebuie să fim.

Domnul Hristos i-a despovărat pe oameni de învinuirile lor. Gândiți-vă la femeia aceea, care a fost adusă în fața Domnului Hristos, poate nu atât pentru păcatele ei, ci mai mult pentru Domnul Hristos, ca să se vadă ce atitudine are Domnul Hristos în fața unei astfel de situații. Au pus problema Domnului Hristos așa: Am prins pe femeia aceasta

păcătuind. Legea hotărăște ca pe păcătoase ca aceasta să le omorâm cu pietre. Tu ce zici? – L-au întrebat pe Domnul Hristos, și El a trebuit să iasă din această încurcătură și a trebuit să o ajute și pe femeia păcătoasă, și a zis: *Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintâi piatra asupra ei* (Ioan 8, 7). Știa Domnul Hristos că nu o să se găsească nici unul care să poată face lucrul acesta, și atunci unul câte unul au plecat. Și a rămas Domnul Hristos cu femeia osândită de oameni și a întrebat-o: *„Femeie, unde sunt pârâșii tăi? Nu te-a osândit nici unul?" Iar ea a zis: „Nici unul, Doamne." Și Iisus i-a zis: „Nu te osândesc nici Eu. Mergi; de acum să nu mai păcătuiești"*. Aceasta e soluția Domnului Hristos. Dacă L-am urma pe Domnul Hristos, am face și noi la fel: nu i-am împovăra pe oamenii deja împovărați de propriile lor păcate, că orice păcat pe care îl face cineva e o împovărare, dacă simte omul păcatul ca păcat. Și, dacă L-am urma pe Domnul Hristos, am face și noi ce a făcut Domnul Hristos: am căuta să-l despovărăm pe cel de lângă noi cât putem noi să-l despovărăm, pentru că în sufletul omului nu putem intra, nu putem face noi ce a făcut Domnul Hristos. Noi putem doar să-i aducem o mângâiere, gândindu-ne la ceea ce a făcut Domnul Hristos, la iertarea pe care a dat-o Domnul Hristos și la puterea, pe care a dat-o și oamenilor, de a ierta păcatele. La toate acestea gândindu-ne, putem să fim mângâietori și atunci ne asemănăm cu Duhul Sfânt, cu Împăratul Ceresc, Mângâietorul, cu Duhul Sfânt pe Care L-a trimis Domnul Hristos ca să mângâie: *...Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl* (Ioan 15, 26).

Cât ne gândim noi la lucruri de felul acesta, cât ne reproșăm noi pentru păcatele, greșelile, răutățile, chiar și numai din gând, care se ivesc în ființa noastră? Cât ne gândim la toate lucrurile acestea ca să le desființăm? Noi, cei care postim, noi, cei care vrem să postim mai mult decât trebuie, de ce nu ne gândim că a zis Domnul Hristos: *După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unul către altul* (Ioan 13, 35)? Unde e iubirea, unde e dorința de a odihni pe omul de lângă tine, unde e dorința de a interveni pentru binele omului pe care Dumnezeu l-a pus lângă tine și pe tine te-a pus lângă el? Și zicem că postim... Și să postim, că e bine, dar să nu lăsăm celelalte, mai grele, ale legii.

Ați auzit de la strană citindu-se și cântându-se să nu postim numai de bucate, ci să lepădăm toate răutățile, de toate felurile, și să adăugăm bunătatea, iertarea, trecerea cu vederea și înțelegerea neputinței omenești. Să le facem și pe acestea, chiar dacă ni s-ar părea nouă, cu o părere greșită, că acestea sunt izma, chimenul și mărarul de care nu ar trebui să fim cu mare grijă. Poate că, dacă e vorba să cercetăm mai bine, mai cu luare-aminte, ne-am putea gândi că postul, mai degrabă, e izma, mărarul și chimenul din care dăm sau nu dăm zeciuială și ceea ce ni se cere, mai cu seamă și mai mult, sunt cele mai grele ale legii, și mai ales iubirea.

Sfântul Apostol Pavel a spus, și e scris cuvântul Sfântului Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni, în capitolul 13: *De aș avea credință atât de multă încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt*, nu am nici o valoare.

Noi suntem obișnuiți unii cu alții și trăim cam izolați unii față de alții, fiecare cu rostul lui, fiecare cu gândurile lui, fiecare cu preocupările lui. Poate că nici nu ar putea fi altfel, dar trebuie să ne mai interesăm unii de alții, de vecinul pe care nu l-am văzut pentru că e bolnav, de vecinul care ar avea trebuință de intervenția noastră, pentru că e

fratele Domnului Hristos și *întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut* (Matei 25, 40). Există o slujire a Domnului prin slujirea omului – dacă nu îl slujești pe omul de lângă tine, nici pe Dumnezeu nu Îl slujești, nici măcar atunci când zici cuvinte rânduite pentru slujire.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, într-una din duminicile trecute am adus aminte în cuvântul meu despre unul, pomenit în *Pateric*, cu niște gânduri ale lui, și anume se gândea el să se ducă undeva unde nu-l cunoaște nimeni, nu știu de ce. Să știți că mai sunt și niște aventuri duhovnicești, niște aventuri spirituale. Își face omul niște socoteli, pe care de fapt nu i le cere nimeni: să se ducă undeva unde nu-l cunoaște nimeni, poate ca să nu-l respecte, poate ca să nu-l ia în seamă, deși să știți, iubiți credincioși, că respectul e o datorie. Dumnezeu nu l-a făcut pe om să fie singur, nu l-a făcut pe om să fie trăitor în pustie, chiar dacă mai sunt oameni pe care-i primește Dumnezeu și cu lucrarea aceasta, de depărtare de lume. Însă altfel, trăind în lume, noi suntem datori cu iubire și cu respect unii față de alții. Și se mai gândea acel doritor de înaintare sufletească să stea de fapt în mănăstire, dar să mănânce la două zile și să-și petreacă viața în chilie, lucru pe care nu trebuie să-l gândească nimeni dintre cei care își duc viața împreună cu alții. Orice trăitor în mănăstire – nu mă gândesc la angajați, mă gândesc viețuitori, la cei care își doresc înaintarea în viața sufletească – depinde de ceilalți, nu poate să-și facă un program al lui, să se retragă, să facă el ce vrea să facă. Și și-a mărturisit acesta gândurile la un părinte duhovnicesc. Și părintele duhovnicesc a zis: „Nici unul din acestea nu-ți folosește, nici unul din gândurile acestea nu e bun" și i-a dat drumul: „Du-te! Să ai întotdeauna în inima ta smerenia vameșului și te mântuiești!" Deci, dacă îți îndeplinești datoriile, dacă faci ceea ce ai de făcut, dacă faci ceea ce ți se cere, dacă nu-ți faci un program al tău în detrimentul altora, păgubindu-i pe alții, atunci te mântuiești.

Eu mai pun o dată accentul pe faptul acesta, că noi, cei care suntem aici la mănăstire, am fost chemați de Dumnezeu aici și, dacă am fost chemați de Dumnezeu, înseamnă că trebuie să-I slujim lui Dumnezeu aici, în locul acesta. Și să iubim locul acesta, să fim identificați cu locul în care ne-a așezat Dumnezeu, să facem ceea ce trebuie să facem. Părintele Serafim Popescu, Dumnezeu să-l odihnească, zicea: „Cine nu face faptele locului, îl aruncă locul." Cuvântul acesta sigur l-a găsit în Sfânta Scriptură, în legătură cu Moise, care le spunea israeliților că dacă nu fac faptele locului îi aruncă locul, nu-i ține locul.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, oricare ne-ar fi fost viața până în clipa de față, putem pune un început bun, gândindu-ne bine la făgăduințele pe care le-am făcut pe locul acesta, pentru locul acesta, pentru cealaltă vreme a vieții noastre. Să ne hotărâm, mai ales să fim buni, să fim îngăduitori, să fim iertători, dar să și intervenim pentru binele pe care trebuie să-l facă și alții, în cazul în care aceștia nu-l fac.

Să nu vă închipuiți că Domnul Hristos a fost un molatic! A fost blând și smerit cu inima, dar a fost hotărât, a spus vorbă hotărâtă, i-a învățat și pe alții să fie așa, și așa trebuie să fim și noi. Să nu ne închipuim că, dacă cocoloșim niște lucruri, ca să nu se supere fratele de lângă noi, am făcut ceea ce trebuie să facem! Gândiți-vă că în fiecare zi citim *Psalmul 100*, în care se zice: *Înaintea ochilor mei nu voi suferi nici o faptă netrebnică, pe cel ce clevetește în ascuns pe vecinul său, pe acela îl voi pierde, pe cel ce are ochi mân-*

dru și inimă semeață, pe acela nu-l voi suferi. Să nu ne închipuim că e bine să fii nepăsător, că e bine să fii trecător cu vederea, numai așa ca să nu-ți faci probleme. Trebuie să fim hotărâți pentru Dumnezeu, pentru că așa ne cere Dumnezeu.

Poate că nu fiecare dintre noi avem competență în chestiunea aceasta, dar, în orice caz, să fim cu mai multă luare-aminte și să nu ne gândim numai cum să mâncăm mai puțin, pentru că, dacă e vorba să mâncăm mai puțin, nu trebuie să ne gândim la asta numai în post. În post hrana e de așa fel încât poți să mănânci și mult, că tot puțin e. Nu e vorba de asta, ci e vorba de a fi mai bun, de a fi cu dorința de mai bine, de a aduce Împărăția lui Dumnezeu aici, în mijlocul nostru. Să trăim în așa fel încât să putem fi sub binecuvântarea lui Dumnezeu. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
27 februarie 2004

DRAGOSTEA DE DUMNEZEU – VINUL CARE VESELEȘTE INIMA OMULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, săptămâna trecută, sâmbătă a trecut la cele veșnice un părinte care cândva a fost și în mănăstirea noastră, părintele Arhimandrit Sofronie Achim. În 1960, venind de la mănăstirea din Predeal, care se desființase, a fost rânduit de mitropolitul de atunci, Nicolae Colan, să se încadreze în mănăstirea noastră. Nu a rămas mult timp aici, pentru că nu era obișnuit cu viața de obște. La Predeal a fost singur, în alte părți a fost cum a fost, Dumnezeu știe, și tare și-a dorit el să nu mai fie aici! Până la urmă s-a rânduit de a plecat de aici la o parohie. După aceea n-a mai ajuns la mănăstire, a lucrat mult timp în cadrul Catedralei din Sibiu ca eclesiarh, a fost apoi și exarh al mănăstirilor, a fost făcut arhimandrit de către Mitropolitul Nicolae Mladin. După toate acestea, după ce s-a pensionat, după ce și-a dus viața de mănăstire în afară de mănăstire, iată că i-a venit vremea să plece din lumea aceasta. Marți a fost înmormântarea și aș fi vrut să merg și eu la înmormântare. De fapt, într-un fel, am încercat să merg, am vorbit cu părintele stareț, numai că mi-am schimbat eu gândul până la urmă. Marți dimineața a fost viscol, a nins, zăpadă multă și m-am gândit ca în condițiile acestea să nu mă mai duc nicăieri. Am făcut totuși ceva. M-am sculat de dimineață și am zis înmormântarea călugărului, anume pentru el. Așa că am putea zice că a avut două înmormântări, una la Orlat, acolo unde a fost înmormântat, și una aici, i-am făcut-o eu.

Ceea ce doresc să vă spun este că părintele Sofronie Achim a ctitorit la existența mea, spirituală bineînțeles, în înțelesul că în cele câteva luni cât a fost aici, la mănăstire, mi-a dictat o scriere foarte importantă pentru mine și, aș putea zice, foarte importantă și pentru alții, în înțelesul că eu, după aceea, am răspândit din gândurile pe care mi le-a dictat părintele Sofronie și pe care eu le-am scris în Braille, la mașina specială pe care o am. Părintele Sofronie mi-a dictat scrierile Sfântului Isaac Sirul, în traducerea Maicii Teodosia Lațcu, ceea ce se cuprinde acum în volumul X din *Filocalie*. De aceea aș fi vrut să ajung la înmormântare și aș fi vrut să spun și acolo ce spun aici.

Au trecut de atunci patruzeci de ani. Într-un fel am uitat scrierea aceasta a lui Isaac Sirul, că n-am mai avut vreme de ea. Dacă n-ai timp, degeaba ai cărți! Eu am o mulțime de cărți, dar cred că ar mai trebui să mai trăiesc încă șaptezeci de ani să le citesc, și mai ales să le studiez pe toate. Și să știți că dacă te ocupi de multe cărți, nu te poți ocupa bine de nici una. Dacă te-ai ocupa de mai puține, poate că ai fi mai câștigat. Și Sfinții Părinți s-au ocupat de scrieri ale Părinților dinaintea lor, dar s-au ocupat de puține scrieri, nu aveau posibilitatea să citească câte putem citi noi acum. Ei buchiseau la o scriere și și-o împropriau, și era mult mai bine.

M-am gândit: dacă a murit părintele Sofronie, să mă mai uit puțin peste scrierile Sfântului Isaac Sirul, și am citit cuvântul 72. M-am gândit la acesta pentru că odată, când mi l-a citit părintele Serafim Popescu, mai înainte de a-l scrie după dictarea părintelui Sofronie, mi-a plăcut foarte mult. Două lucruri mi-au plăcut tare mult când le-am auzit pentru prima dată. Cuvântul 72 din Sfântul Isaac Sirul și cuvântul al II-lea din Sfântul Simeon Noul

Teolog. Nu pot să vă spun cât de mult mi-au intrat la suflet aceste două cuvinte!

În cuvântul 72 al Sfântului Isaac Sirul este vorba despre pocăință, despre dragoste, despre călătoria spre Dumnezeu pe marea acestei vieți, o călătorie care să ducă la liman, care se face în corabia pocăinței, corabie care are ca vâslaș frica de Dumnezeu. În legătură cu aceasta, venind vorba și despre dragostea de Dumnezeu, Sfântul Isaac Sirul scrie că dragostea de Dumnezeu este „Raiul cel plin de bunătăți", că cine a ajuns la dragostea de Dumnezeu a ajuns în Rai, mănâncă din pomul vieții, se hrănește din Domnul Hristos. În legătură cu aceasta face niște afirmații: „Dragostea de Dumnezeu este vinul care veselește inima omului..."

Cuvântul acesta: *vinul care veselește inima omului* îl găsim în *Psalmul* 103 și îl citim la Vecernie: *Cel ce scoți hrană din pământ, pâinea care întărește inima omului, untul de lemn care luminează fața și vinul care veselește inima omului*. Sigur, e vorba de vin, de vinul pe care nu-l bem acum, în post, decât sâmbăta și duminica, de vinul cel pe care l-a făcut Domnul Hristos, cu minune, la Cana Galileii.

Dar Sfântul Isaac Sirul, având în vedere acest cuvânt din *Psalmul* 103, se gândește și la un alt vin care veselește inima omului mai mult decât vinul obișnuit, și anume la dragostea de Dumnezeu. Și zice el: „Dragostea de Dumnezeu este vinul care veselește inima omului." Bineînțeles că el nu-l contrazice pe psalmist. El îl are în vedere pe psalmist și vinul care veselește inima omului, dar găsește că mai presus de vinul care veselește inima omului, vinul pământesc, există și un vin duhovnicesc, care e dragostea de Dumnezeu, și zice el: „Dragostea de Dumnezeu este vinul care veselește inima omului", și adaugă: „Din acest vin au băut desfrânații și s-au rușinat, au băut păcătoșii și au lăsat

căile poticnirii lor, au băut beţivii şi s-au înfrânat, au băut bogaţii şi au dorit sărăcia, au băut săracii şi s-au umplut de nădejde, au băut bolnavii şi s-au făcut sănătoşi, au băut cei neînţelepţi şi s-au înţelepţit." Iată, iubiţi credincioşi, nişte gânduri care nu se poate să nu placă, nişte gânduri care odihnesc!

Poate că unii dintre voi aţi citit scrierile lui Isaac Sirul, cuvântul 72. Tare aş vrea să ştiu dacă v-aţi oprit la cuvintele acestea: „Dragostea de Dumnezeu este vinul care veseleşte inima omului. Din acest vin au băut desfrânaţii şi s-au ruşinat, au băut păcătoşii şi au uitat căile poticnirii lor, au băut beţivii şi s-au înfrânat, n-au mai vrut să bea vin obişnuit sau cel puţin n-au mai vrut să bea atâta cât să se mai îmbete vreodată, din acest vin au băut bogaţii şi au dorit să fie săraci, au renunţat la bogăţie"! Să ne gândim la Zaheu vameşul care, când a ajuns în faţa Domnului Hristos şi când a avut un şuvoi de revărsare către Domnul Hristos, a zis: *Doamne, jumătate din averea mea o dau săracilor* (Luca 19, 8), nu-mi trebuie atâta avere câtă am! Până acum nu m-am gândit că nu-mi trebuie, şi a fost nelucrătoare. Jumătate din aceasta o pot da dintr-odată săracilor. V-aţi oprit, oare, la cuvântul că din acest vin, care este dragostea de Dumnezeu, au băut săracii şi au avut nădejde, nu s-au mai gândit la sărăcia lor, la lipsurile lor, ci au avut nădejde în Dumnezeu, că au băut bolnavii şi s-au făcut sănătoşi, bolnavii sufleteşte în special, că au băut cei neînţelepţi şi au devenit înţelepţi?

Iată, iubiţi credincioşi, cum au rămas lucrurile pe care le-am făcut cândva şi care vor rămâne şi după noi, aşa cum au rămas şi după alţii. Părintele Sofronie a plecat de aici, de la mănăstire, şi mi-a lăsat mie nişte gânduri. A plecat din lumea aceasta şi gândurile pe care mi le-a lăsat, contribuţia lui la ceea ce am eu acum în suflet, au rămas şi sunt aici. Şi sigur că s-a dus şi cu faptele lui cele bune, căci zice în Apocalipsă: *Fericiţi cei morţi, cei ce acum mor întru Domnul! Da, grăieşte Duhul, odihnească-se de ostenelile lor, căci faptele lor vin cu ei* (Apocalipsa 14, 13). A mers şi fapta aceasta pe care a făcut-o pentru mine, dar a şi rămas. S-a dus cu ea pentru că era a lui şi a rămas şi la mine, pentru că m-a ajutat pe mine.

În pictura de la Drăgănescu, realizată de părintele Arsenie Boca, este figurată şi Judecata de Apoi. În acea scenă, faptele îi spun omului: „Tu eşti noi." Deci tu te-ai realizat pe tine prin ceea ce ai făcut, prin faptele pe care le-ai făcut. Tu nu eşti în afară de noi, ci tu eşti noi. Noi, faptele tale, te-am alcătuit.

Să ne gândim la lucruri de felul acesta şi într-o zi ca aceasta, de spovedanie, la care ne prezentăm după câteva zile de post, după nişte frământări de cercetare de noi înşine şi, poate, de nemulţumire de noi înşine. Ne spovedim ca să ne împărtăşim. Să ne gândim ce fapte lăsăm în urmă, ce fapte ducem cu noi şi totodată le rămân şi altora. Să ne mai gândim şi la pozitivismul vieţii creştine, nu numai la: să nu fii rău, mânios, nerăbdător etc., ci să ne gândim şi la partea pozitivă, să facem ceva. Să ne rugăm pentru noi şi pentru alţii, să fim binevoitori cu cei din jurul nostru, să fim îngăduitori, iertători şi toate celelalte, pentru că toate aceste fapte vor spune cândva către noi: „Tu eşti noi." Numai că n-au să spună numai faptele bune „tu eşti noi", ci au să spună şi faptele rele „tu eşti noi".

Mie îmi place să spun că bătrâneţea este rezumatul vieţii. Ceea ce suntem în oricare clipă a vieţii noastre este rezumatul vieţii noastre dinaintea acelei clipe. Dar bătrâneţea este rezumatul întregii vieţi şi cu acest rezumat ne

ducem înaintea lui Dumnezeu, cu bune și cu rele. Și Dumnezeu ne primește în ceea ce suntem și va avea milă de noi, cei care ne-am silit să realizăm totuși ceva pozitiv în viață. Dar să nu uităm niciodată, și cât putem să ne gândim la lucrul acesta, că nu ni se cere numai să nu facem anumite lucruri, ci ni se cere și să facem anumite lucruri. Nu ni se cere, de exemplu, să tăcem ca să nu vorbim ce nu se cuvine, ci ni se cere să vorbim ce se cuvine.

Să fim cu mai multă atenție față de viața noastră, față de inima noastră, de sufletul nostru, să ne curățim simțirile, ca la Paști – măcar atunci, dacă nu vor veni Paștile mai curând pentru unii dintre noi, căci se poate și lucrul acesta: să ai trăiri de Paști înainte de Paști, și după Paști, și oricând – să vedem pe Hristos „strălucind cu neapropiată lumina Învierii. Și bucurați-vă zicând: «Luminați să-L auzim», cântându-I cântare de biruință".

Și noi, cei care l-am cunoscut pe părintele Sofronie și care avem ceva de la el, să înălțăm și rugăciune pentru odihna sufletului lui, ca să se odihnească cum ne-a odihnit și el pe noi.

Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru tot ce-i frumos și bun în viața noastră și în viața tuturor, ca și întru aceasta să fie preamărit Dumnezeu de acum și până în veac. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
2 martie 2001

LOCUL MÂNTUIRII

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, când am venit eu prima dată aici, la mănăstire, în 1942, am auzit de la părintele Arsenie Boca un cuvânt care mi-a rămas în minte, și de atunci am străbătut cu el prin viață, iată, vreme de șaizeci și doi de ani. Cuvântul părintelui a fost acesta: „Nu toți cei din lume se prăpădesc, nici toți cei din mănăstire se mântuiesc." Am străbătut prin viață cu gândul acesta și, cu vremea, am mai auzit un cuvânt de la Sfântul Petru Damaschin, de fapt l-am citit din *Filocalie*: „De va lăsa omul voile și cugetele sale și va face voia și cugetul lui Dumnezeu, pentru acela nu se va găsi nici loc, nici lucru care să-i împiedice mântuirea." Este o concluzie a Sfântului Petru Damaschin, care a spus: „Am văzut mântuire și pieire în mirenie și în mănăstire, în lume și în pustie." Și după ce spune aceasta, că omul acolo unde trăiește își lucrează binele sau răul, după starea pe care o are, spune: „De va lăsa omul voile și cugetele sale și va împlini voia și cugetul lui Dumnezeu, pentru acela nu se va găsi nicăieri un loc sau un lucru care să-i împiedice mântuirea."

Am ajuns apoi și la predicile Sfântului Ioan Gură de Aur despre pocăință și într-una din aceste predici se spune așa: „Lui Adam, în Rai i s-a înecat corabia, iar Lot în Sodoma s-a mântuit, Saul nu s-a mântuit în palat împărătesc, iar Iov s-a mântuit pe o grămadă de gunoi." La toate acestea fiindu-mi luarea-aminte, îmi dau seama, pentru mine și pentru alții, că locul mântuirii noastre este locul

în care ne desfășurăm viața: dacă în Rai fiind, Adam nu s-a putut menține în legătură cu Dumnezeu, pentru neluarea lui aminte, dacă Lot, fiind în Sodoma, între oameni căzuți de la rânduiala cea după Dumnezeu, a putut să se mențină curat înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, dacă Saul, regele iudeilor, nu s-a putut mântui într-un palat împărătesc, pentru neluarea lui aminte, dar s-a mântuit Iov pe o grămadă de gunoi înseamnă că locul mântuirii noastre este locul vieţuirii noastre. *În tot locul stăpânirii Lui, binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul!*, spunem noi în fiecare zi când citim sau rostim *Psalmul* 102.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, fiecare dintre noi suntem rânduiți de Dumnezeu să ne trăim viața într-un loc oarecare, pe care poate ni l-am ales noi sau ni l-a dat Dumnezeu, dar important este să facem faptele locului. „Nu toți cei din mănăstire se mântuiesc", a zis părintele Arsenie, și, desigur, s-a gândit la aceia care nu fac faptele locului, după rânduiala vieții călugărești. „Nu toți cei din lume se prăpădesc", a zis părintele, gândindu-se la acei oameni care Îi slujesc lui Dumnezeu cu viața lor, trăită după rânduiala lui Dumnezeu, acolo unde i-a așezat Dumnezeu să-și petreacă viața.

V-am mai spus și altădată, vă spun și acum că o femeie duhovnicească, o sfântă din Biserica din Apus, care a trăit în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, a zis către Dumnezeu așa: „Doamne, pentru că în iad nu este nimeni care să Te preamărească, trimite-mă pe mine în iad, ca să fie și acolo cineva care să Te preamărească!" E o dorință care ține mai mult de Dumnezeu decât de om, în înțelesul că nimeni nu își dorește să ajungă în chinurile iadului, dar cineva care vrea să slujească lui Dumnezeu oriunde, ar fi dispus să ajungă și în iad cu dorința de preamărire a

lui Dumnezeu, acolo unde nimeni nu-L preamărește pe Dumnezeu.

E bine ca fiecare să se cerceteze pe sine însuși, cât este de hotărât pentru Dumnezeu, cât se silește să împlinească voia lui Dumnezeu acolo unde l-a rânduit Dumnezeu să-și petreacă viața, în cazul nostru în mănăstire, în tinda Raiului, în casa lui Dumnezeu, la poarta cerului, în locul împliniri-lor, în cerul cel de pe pământ, în locul fericirii. Fără îndoială că, dacă împlinim voia lui Dumnezeu și lăsăm voile și cugetele noastre la o parte, dacă deci călcăm pe noi înșine, cu pornirile noastre, și împlinim voia lui Dumnezeu, fără îndoială că trebuie să simțim în viața noastră ajutorul lui Dumnezeu și binecuvântarea lui Dumnezeu. „Cel ce binecuvântezi pe cei ce Te binecuvântează, Doamne", spunem noi la Sfânta Liturghie. Binecuvântăm noi pe Dumnezeu, ne binecuvântează și Dumnezeu pe noi, și unde e binecuvântarea lui Dumnezeu nu e nici un lucru rău. Unde e credință acolo e iubire, unde e iubire acolo e pace, unde e pace e binecuvântare, unde e binecuvântare e Dumnezeu și unde e Dumnezeu acolo nu e nici un lucru rău.

Înaintăm prin Dumnezeu, înaintăm cu gândul la Dumnezeu, înaintăm spre Dumnezeu, dacă-L avem pe Dumnezeu în prim-planul vieții noastre și atunci suntem sub binecuvântarea lui Dumnezeu și Dumnezeu îi binecuvântează pe cei ce Îl binecuvântează pe El. Vă pun în atenție lucrurile acestea, pentru că se întâmplă adeseori ca oamenii, fiind în locul cel mai favorizant pentru mântuire, care este mănăstirea, mulți dintre ei, cei care sunt în mănăstire, adică între cer și pământ și mai aproape de cer, totuși să nu ajungă să aibă liniște sufletească. Și nu au liniște sufletească pentru că nu fac faptele locului. Moise le-a spus israeliților pe care i-a dus pe calea spre Canaan că dacă nu

vor face faptele locului, locul îi va respinge, deci nu vor putea sta în locul mântuirii cu faptele nemântuirii.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, iată, avem posibilitatea să ne cercetăm pe noi înșine în fiecare zi – și ne cercetăm mai mult sau mai puțin – și să dăm seama de viața noastră la Sfânta Spovedanie, și, cu toate acestea, nu e destulă liniște, nu e destulă mulțumire, nu e destulă mângâiere, nu e destulă fericire, nu e ce trebuie să fie pentru mulți, pentru că mulți nu-L caută pe Dumnezeu prin strădaniile lor, ci se caută pe ei înșiși, uită de Dumnezeu și împlinesc pornirile lor. Cine e în slujba lui Dumnezeu cu adevărat, acela cu adevărat e în liniște, Domnul Hristos fiind Cel ce miluiește cu liniștirea. *Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu* (Ioan 14, 27), a zis Domnul Hristos către ucenicii Săi, iar pacea este nepătimirea. Ai ajuns la nepătimire, ai ajuns la mântuire; nu ajungi la nepătimire, nu ajungi nici la mântuire.

Să ne gândim la lucrurile acestea și pentru spovedania de acum și pentru cealaltă vreme a vieții noastre. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
14 februarie 2004

PSALMUL 14 – ÎNDREPTAR DE VIAȚĂ

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, m-am gândit ca, pentru împrejurarea aceasta, să aduc în atenție un psalm: *Psalmul 14*. Un psalm care este un fel de îndreptar de viață, așa cum, de exemplu, îndreptar de viață este și *Psalmul 100*. De data aceasta gândul ne este la *Psalmul 14*.

Doamne, cine va locui în locașul Tău sau cine se va sălășlui în muntele cel sfânt al Tău? Aceasta e întrebarea pe care o pune psalmistul, și la care primește răspuns de la Dumnezeu sau prin inspirație dumnezeiască. Tot psalmistul răspunde la întrebarea pusă. Răspunsul este: *Cel ce umblă fără prihană face dreptate și grăiește adevărul în inima sa*. Este o afirmație cu trei învățături. Deci, cine poate să nădăjduiască să ajungă acolo unde este Dumnezeu? Acela care trăiește în chip ireproșabil, adică în așa fel încât asupra lui nu există nici o vină. Nu știm cine poate fi acela, dar știm că fiecare dintre noi trebuie să ne silim să trăim în așa fel încât să nu existe vreo vină în viața noastră. Cum zicem la sfintele slujbe: „Ziua toată (sau seara toată) desăvârșită, sfântă, pașnică și fără de păcat de la Domnul să cerem." Aceasta înseamnă, de fapt, să trăiești fără prihană, să petreci fără prihană, fără vină, fără pată.

Apoi zice psalmistul: *...face dreptate și grăiește adevărul în inima sa*. Cel ce face dreptate, dreptate pentru alții, și în inima sa grăiește adevărul, numai adevărul. Duhul Sfânt este Duhul Adevărului și El ne învață pe noi toate, și atunci, dacă ne ținem de adevăr, de dreptate, avem nă-

dejde să fim în locașul cel sfânt și în muntele cel sfânt al lui Dumnezeu.

Cel ce nu clevetește pe vecinul său, rău aproapelui său n-a făcut și nu suferă să fie defăimat vecinul său. Iarăși trei lucruri pe care trebuie să le avem în vedere. Este scris în *Pateric*: „Clevetirea este moarte sufletului." Deci cel ce n-a clevetit cu limba sa, cel ce nu vorbește fără de cercetare de sine va locui în locașul Domnului. Zicem când ne rugăm cu cuvintele unui alt psalm: *Pune, Doamne, strajă gurii mele și ușă de stăpânire împrejurul buzelor mele!* (Psalmi 140, 3). Deci trebuie să fim atenți la ceea ce vorbim, ca să se poată spune că n-am clevetit cu limba noastră. *...rău aproapelui său n-a făcut.* Deci va locui în locașul Domnului cel ce e odihnitor de oameni, cum e Domnul Hristos: *Eu vă voi odihni pe voi, Nu faceți supărare.* Sunt cuvinte pe care le găsim în Sfânta Evanghelie și care trebuie să fie îndrumătoare și pentru noi. În continuare zice psalmistul: *... și nu suferă să fie defăimat vecinul său.* Cine voiește să se sălășluiască în muntele cel sfânt al Domnului îl oprește pe cel care spune lucruri nefolositoare, lucruri defăimătoare în privința vecinului său.

Cel ce disprețuiește pe hulitori – deci nu-și face legătură cu aceia care hulesc, care spun cuvinte nefolositoare – *și pe cei ce se tem de Domnul îi cinstește, iar când se jură vecinului său chiar în pagubă să-i fie, nu-i pare rău.* Iată încă un lucru pe care trebuie să-l facem: să fim cinstitori de oameni. Știți că Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Filipeni, capitolul 3, scrie: *unul pe altul mai de cinste făcându-vă.* În privința iubirii, porunca Domnului Hristos este să ne iubim unii pe alții, să iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine. Când e vorba de cinstire ni se cere mai mult. *Unul pe altul mai de cinste făcându-vă*, adică socotind pe omul

de lângă tine mai vrednic de cinstire decât ești tu însuți. Și mai departe: *...iar când se jură vecinului său, chiar în pagubă să-i fie, nu-i pare rău*, deci se ține de făgăduință, de ceea ce a jurat, nu-i pare rău că a făcut o făgăduință și, chiar dacă are o pagubă de pe urma acestei făgăduințe, el își ține făgăduința.

Cel ce argintul său în camătă n-a dat și daruri ca să-l apese pe cel nevinovat n-a luat. Nu se pune problema la noi ca să dăm bani cu camătă, dar, în orice caz, cine dă bani cu camătă greșește înaintea lui Dumnezeu și e și asupritor de oameni. La mine au venit oameni, care au spus că au ajuns să aibă camăta mai mare decât datoria, s-a tot adunat și până la urmă a ajuns camăta mai mare decât datoria. Gândiți-vă ce înseamnă lucrul acesta, să asupreși pe cineva pentru că i-ai dat niște bani, pe care i-a folosit cândva și pe care nu i-a mai putut plăti la vreme și, până la urmă, trebuie să dea încă o dată atâta, poate chiar mai mult, pentru că n-a dat înapoi la timp.

Sfârșitul psalmului este acesta: *Cel ce se poartă așa în veac nu se va clătina*, va rămâne înaintea lui Dumnezeu statornic și nu va avea niciodată vreo nemulțumire, vreun necaz, pentru că a știut să umble fără prihană, a știut să facă dreptate, să vorbească adevărul, să aibă adevărul în inima sa, nu numai în cuvântul său. Poate că vă aduceți aminte un cuvânt din *Pateric*, de la Sfântul Grigorie Teologul, care zice așa: „Dumnezeu cere omului credința dreaptă de la suflet, adevărul de la limbă și înfrânarea de la trup." Deci, dacă ai în inima ta adevărul, îl ai și în cuvintele tale.

Deci acela care vrea să fie cu Dumnezeu trebuie să se ferească de vorbă deșartă, și mai ales de vorbă rea, de înmulțirea răului prin cuvânt. *Rău aproapelui n-a făcut* –

deci nu face nici un rău nimănui și nu suferă să fie defăimat vecinul său. Acela care vrea să fie cu Dumnezeu trebuie să-i disprețuiască pe hulitori, să-i ocolească pe hulitori, pe cei răi, pe cei care înjură, dar să cinstească, cu mai mare cinstire decât cinstea pe care și-o dă lui însuși, pe cei ce se tem de Domnul. Să facă făgăduințe pe care să le împlinească, chiar dacă e în paguba lui, să nu dea banii săi cu camătă și să nu ia daruri care pot să-i neliniștească, să-i nemulțumească pe cei de la care primește darurile. Prin urmare, acela rămâne statornic care ține seama de aceste lucruri.

E bine să ne gândim și la viața noastră, la noi înșine, dacă suntem în cale fără prihană, dacă facem dreptate, dacă ne silim să avem adevărul în inima noastră. Să ne cercetăm pe noi înșine dacă am clevetit sau n-am clevetit, dacă am făcut sau n-am făcut rău cuiva, dacă am defăimat pe cineva și nu numai, și chiar dacă am suferit pe cineva în fața noastră, în prezența noastră, să defaime, să vorbească de rău pe vecinul său. Să ne gândim dacă disprețuim pe hulitori, adică dacă îi ocolim, dacă nu vrem să avem părtășie cu ei și dacă îi cinstim pe cei care se tem de Domnul, dacă ne împlinim făgăduințele făcute înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor. Să fim cu grijă să nu primim daruri peste puterea celui care ne-ar da anumite daruri.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, toate acestea aș vrea să fie mai mult o îndrumare pentru vremea când ne cercetăm pe noi înșine, un fel de program pe care îl pune psalmistul pentru credincioși, pentru cei ce vor să înainteze spre bine cu înaintare adevărată.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu, 2003

LA OM SĂ PRIVEȘTI CU COADA OCHIULUI ȘI LA DUMNEZEU SĂ PRIVEȘTI CU TOT OCHIUL

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, cu puțin timp în urmă am fost la o înmormântare. Vorbind acolo, am pus în atenție patru ziceri din Sfânta Scriptură, și anume: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* (Luca 2, 14) – ca program de viață, *Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit* (Ioan 17, 4) – cuvinte pe care le-a spus Domnul Hristos spre sfârșitul lucrării Sale aici, pe pământ, apoi cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola I către Corinteni, capitolul 10: *Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre mărirea lui Dumnezeu să le faceți* și cuvintele Sfântului Apostol Petru din Epistola I Sobornicească, capitolul 4: *Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se mărească prin Iisus Hristos.*

Tot atunci am învățat și eu ceva, ceva pe care într-un fel l-am gândit și eu înainte, dar nu l-am formulat așa, și anume: părintele Valentin Funeriu, părintele din sat, în cuvântul său spunea, între altele, că cineva i-a zis: „Nu știu ce să fac, părinte, că de obicei, când mă gândesc la un om, mă gândesc la partea lui rea din viață." Și atunci părintele i-a dat o îndrumare și i-a spus: „Atunci când privești la om să privești cu coada ochiului și la Dumnezeu să privești cu

tot ochiul." Deci întâi e Dumnezeu și apoi e omul. Asta am spus-o eu de foarte multe ori. Așadar, am avut în vedere cuvântul acesta sau îndrumarea aceasta, dar pe altă linie, cu alte cuvinte. Dar mi-a plăcut și formularea aceasta, că la om trebuie să te uiți numai după ce te-ai uitat la Dumnezeu cu ochiul întreg sau să te uiți întâi la Dumnezeu și apoi la om, și atunci sigur că, gândindu-te la Dumnezeu, vezi și părțile bune ale omului.

E o îndrumare pe care e bine s-o luăm și noi în seamă, pentru că pe un om dacă-l cunoști de la depărtare îi cunoști mai mult părțile bune, dar când ajungi să-l cunoști de-aproape, poți să ajungi să-i cunoști și părți la care nu te-ai fi gândit, părți rele. Știți că vă spuneam eu că părintele Nichita, de aici, de la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească, zicea că „pe om dacă-l cauți de bun, bun îl găsești și pe același, dacă-l cauți de rău, și rău îl găsești".

Așa că grija noastră ar trebui să fie aceea de a-l avea pe om în conștiința noastră cu părțile lui cele bune. De pildă, e cineva care cântă la strană, e străduitor și atunci ai în vedere lucrul acesta, că uite, vine la strană, vine mereu, e atent să fie la strană, e mai atent decât alții. Deci sunt niște părți bune pe care, dacă nu le ai în vedere, se poate să găsești la un om mai ales părți care nu-ți plac. Și atunci, gândindu-te întâi la Dumnezeu și după aceea la om, vezi partea bună din om și e mult mai bine. Fiecare dintre noi avem și părți bune, și părți rele. În orice caz, oameni perfecți nu cred că suntem nici unii. Fiecare dintre noi putem fi găsiți și de buni, și de răi. Și atunci să fim cu luare-aminte cum ne privim noi între noi, unii pe alții. Să fim cu luare-aminte la partea bună, ca să ne putem bucura unii de alții, cum zicea părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, ca „să ne bucurăm unii de alții și toți să ne bucurăm de Domnul". Și dacă procedăm așa înseamnă că totul este prin și cu darul lui Dumnezeu, și atunci e bine, chiar dacă apar și lucruri pe care ar trebui să nu le luăm în seamă și prea mult le luăm în seamă. Căci, dacă apar niște lucruri la care ne gândim prea mult și tragem niște concluzii, poate înainte de vreme, și mai ales fără să avem în vedere și partea bună a omului, atunci ne depărtăm unii de alții, suntem departe de a împlini porunca iubirii, adică de ceea ce ne cere Dumnezeu: să ne iubim unii pe alții, să ne iubim cu iubirea Lui, să ne gândim că Dumnezeu este iubire și că și noi trebuie să fim cu mai multă iubire. Dacă ne-am gândi la cele pomenite, fără îndoială că am mai avea câte ceva de spus și la spovedit.

De obicei, ne gândim doar la lucruri care ne privesc pe noi, în loc să ne gândim că sunt și niște lucruri care poate sunt mult mai importante decât cele pe care le avem în vedere, mai ales în ceea ce privește legăturile cu alții.

Duminica viitoare începe vremea de pregătire pentru Sfintele Paști. E Duminica vameșului și a fariseului, când ni se atrage atenția asupra faptului că vameșul, care își recunoștea păcatele, a fost mai primit la Dumnezeu decât fariseul, care își spunea faptele cele bune și care se separase de ceilalți oameni, zicând că nu-i asemenea lor. Bineînțeles că de multe ori nu suntem nici noi la fel cu toții și nici n-am vrea să fim la fel, mai ales când e vorba de chestiuni negative. Oricum, să avem în vedere că fiecare dintre noi e un unicat, că viața nu se trăiește prin comparație, că fiecare dintre noi are și părți bune, și părți rele și să nu ne depărtăm de cei din jurul nostru pe motiv că noi suntem mai buni decât ei. Să ne asemănăm cu vameșul, care nu lua aminte la păcatele oamenilor, ci se gândea doar la el însuși, la păcatele lui, și cerea ajutor de la Dumnezeu,

în înțelesul de a primi mila lui Dumnezeu. Așa să facem și noi: să cerem mila lui Dumnezeu, să cerem ajutor de la Dumnezeu ca să ne cunoaștem așa cum suntem, să ne dea Dumnezeu lumină să vedem și pe alții în lumină și să putem pune în atenție și părțile bune ale oamenilor și ale vieții pe care o trăim. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
10 februarie 2006

LUCRUL MÂINILOR

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, nu m-am gândit dinainte ce o să vă spun, dar în timp ce se citea din *Apostol* mi s-a agățat de minte un cuvânt, pe care l-am citit de mai multe ori și pe care îl cunoșteam. Însă de data aceasta m-am oprit în chip deosebit asupra lui. Este vorba de cuvântul: *lucrând cu mâinile noastre.* Sfântul Apostol Pavel spune acest cuvânt despre el și despre cei împreună cu el, Apostoli ai Domnului Hristos, îndrumători de oameni, lucrători în viața duhovnicească.

Iată în ce context spune Sfântul Apostol Pavel aceasta: *Și ne ostenim, lucrând cu mâinile noastre. Ocărâți fiind, binecuvântăm. Prigoniți fiind, răbdăm. Huliți fiind, ne rugăm* (I Corinteni 4, 12-13). Nu știu dacă cuvintele celelalte le are cineva în vedere pentru îndrumarea propriei sale vieți, adică dacă atunci când îl ocărăște cineva, e liniștit și binecuvântează, dacă atunci când îl hulește, îl defaimă cineva, el se roagă și mângâie, dacă atunci când îl prigonește cineva, el se roagă, iartă, binecuvântează și rabdă cu liniște sufletească. Toate acestea trebuie să le împlinim și noi, dar împreună cu acestea trebuie să avem în vedere și faptul că, pentru înaintarea în viața duhovnicească, nu-i destul să te rogi, să citești, să te informezi, ci trebuie să lucrezi, să împlinești, să faci ceva ca să se cunoască că ești al lui Dumnezeu, al lui Hristos.

În ceea ce privește datoria de a lucra cu mâinile noastre, să ne aducem aminte de pilda aceea cu lucrătorii toc-

miți la vie. Că dimineața au fost tocmiți unii să lucreze în vie, la ceasul al treilea, adică pe la nouă, au fost tocmiți alții la ceasul al șaselea, adică la douăsprezece ziua, și tot așa alții, la ceasul al șaselea. Au fost unii găsiți fără treabă și în ceasul al unsprezecelea, când era gata să se sfârșească ziua, pentru că, după socotelile de atunci, ziua se sfârșea la ceasul al doisprezecelea, adică la șase seara. Și când i-a întâlnit stăpânul viei pe cei care, cu un ceas înainte de a se sfârși ziua, erau așteptând și nelucrând, i-a întrebat: *„De ce ați stat aici toată ziua fără lucru?" Ei au răspuns: „Pentru că nu ne-a tocmit nimeni"* (Matei 20, 6-7). Întrebarea aceasta – „De ce ați stat toată ziua fără să lucrați?" – arată că Dumnezeu, închipuit în pildă de stăpânul viei, așteaptă de la noi și o activitate pământească, o activitate materială pentru a realiza cele de trebuință vieții pământești.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, eu nu m-am pomenit în lumea aceasta într-o teorie despre muncă. Adică în familia noastră s-a muncit, și s-a muncit, cum zicea mama, „de la cotor", adică de la rădăcină, cu seriozitate. Îmi aduc aminte din familie de un cuvânt care nu însemna o teorie, ci însemna o practică: „Nu sta fără lucru, că-i păcat!" Deci e păcat să-ți pierzi vremea, e păcat să nu lucrezi. Ți-a dat Dumnezeu putere să lucrezi și tu stai fără lucru, e păcat! Ai mei de acasă, Dumnezeu să-i odihnească, nu știau prea multe, n-au învățat prea multe, dar știau niște lucruri care țineau de viața lor: e păcat să stai fără treabă, trebuie să cauți să faci ceva.

Îmi mai aduc aminte și de alt cuvânt din familia mea, mai ales tata zicea aceasta: „Când lucrezi ceva, să lucrezi în așa fel încât să nu mai lucreze cineva după tine." Lucrul să-l faci deplin. Dacă trebuie să mai lucreze cineva după tine, să știi că n-ai lucrat cum trebuie. Să nu te gândești că lasă,

că vine altul și completează. Sunt cuvinte din gândirea țărănească, care știau și de Dumnezeu, dar știau și de conștiința în muncă, și anume de faptul că trebuie să faci lucrul deplin. Și de aceea ziceau: „Când lucrezi ceva, să lucrezi în așa fel încât să nu mai lucreze cineva după tine." Și poate că ar fi trebuit să zică și aceasta: dacă lucrezi ceva, să lucrezi în așa fel încât să nu trebuiască să vină cineva să vadă cum ai lucrat, să ai conștiința că așa trebuie să lucrezi și mai ales să ții seama de Dumnezeu, să lucrezi ca pentru Dumnezeu.

Noi zicem că ținem seama de Dumnezeu pentru că ne rugăm. Nu știu dacă e chiar așa! Poate că ținem seama mai mult de noi când ne rugăm, poate că unii nici nu se roagă cum trebuie, nici cât trebuie, nici nu se gândesc la Dumnezeu cât ar trebui, ocolesc rugăciunea. Poate că sunt și de aceia care caută munca anume ca să nu se roage. Îmi spunea o maică, de la o mănăstire de maici, că orice fac viețuitoarele de la mănăstirea ei, numai să nu le chemi la slujbă, la rugăciune. Cred că nu numai acolo e așa. Și în alte părți e așa. Mai sunt unii care fug de muncă la rugăciune, adică să vină la slujbă anume ca să nu muncească. Și ar vrea să stea toată ziua în biserică, numai să nu muncească. Nu e o concepție bună, după voia lui Dumnezeu. Nu se poate! Lui Dumnezeu Îi slujim cu toate ale noastre, cu toată viața noastră: și cu cuvântul, și cu mintea, dar Îi slujim și cu mâinile. De aceea se zice că la mănăstire sunt unii de rugă și alții de fugă, și sunt unii care nu-s nici de rugă, nici de fugă, sunt de trândăvie. Toți ar trebui să fie și de rugă, și de fugă.

Să nu uităm cuvântul Sfântului Apostol Pavel: *lucrând cu mâinile noastre.* În Epistola către Efeseni este un cuvânt al Sfântului Apostol Pavel care zice: *Cel ce a furat să nu mai fure, ci mai cu seamă să se ostenească lucrând cu mâinile lui, lucrul cel bun, ca să aibă de unde să dea milostenie* (Efeseni

4, 28). Un credincios adevărat al lui Dumnezeu nu lucrează numai pentru el, să aibă el, ci pentru oricine care are trebuință de prisosul muncii lui. Știți că din *Psalmul* 103 citim în fiecare seară la Vecernie: *Ieși-va omul la lucrul său și la munca sa până seara.* Bineînțeles că și rugăciunea e o muncă, dar nu e muncă în loc de altă muncă. Rugăciunea este o muncă pentru vremea de rugăciune și munca este muncă pentru vremea în care nu se face rugăciune în biserică. Deci trebuie să împletim munca cu rugăciunea. În Evul Mediu s-a formulat o zicere pentru viața călugărească: *Ora et labora*, adică *roagă-te și muncește.* Nu numai *roagă-te*, nu numai *muncește*, ci *roagă-te și muncește.* Dă lui Dumnezeu ce I se cuvine și dă și lumii acesteia, omului de lângă tine, ceea ce i se cuvine prin munca ta. M-au întrebat cândva niște studenți cât trebuie să se roage un student. Eu le-am spus așa: Și eu am fost student și nu mă gândeam că trebuie să mă rog tot timpul, ci mă gândeam că trebuie să învăț, pentru că aceasta este datoria studentului, să învețe. Făceam și rugăciune, rugăciunea de program de la școală, în fiecare dimineață la șase jumătate începea rugăciunea în capelă, vreme de o oră, seara un sfert de oră. Și dacă mai puteam mă mai rugam și singur, mai ales seara – înainte de a mă duce la culcare, mă duceam la capelă și mă rugam. N-am socotit niciodată că trebuie să mă rog două ore, trei ore ș.a.m.d., ci atât cât s-a putut, cât a fost rânduit în școală.

Despre călugăr se spune că trebuie să se roage în toată vremea. Este și o rugăciune de toată vremea, pe care noi o cam uităm. Cercetați-vă în conștiința voastră și vedeți că o cam uitați, și de aceea ați vrea să vă găsiți vreme de rugăciune, pentru că nu vă rugați în vremea pe care o aveți. La muncile unde nu e nevoie de prea mare atenție, te poți ruga foarte bine când muncești. Poți zice, lucrând cu mâinile, „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" sau alte rugăciuni. Cât facem lucrul acesta? Trebuie să recunoaștem că nu prea facem. Pentru că, dacă am face rugăciune, n-am avea vreme de vorbă necuviincioasă, de glumă, de bârfă, de judecată, de clevetire, și toate acestea le facem pentru că nu ne rugăm. Așa că lucrul de căpetenie este să ne rugăm. Și nu numai atât, ci încă ceva. Toată viața omului, și mai ales a călugărului trebuie să fie o rugăciune. Adică, și munca trebuie să fie o rugăciune. Dacă, muncind, nu iei aminte la Dumnezeu și nu faci lucrul cum trebuie, și faci cumva să nu lucrezi cât trebuie, cum s-ar zice ocolești lucrul, chiulești de la lucru, înseamnă că nu-I slujești lui Dumnezeu cu munca.

Mă gândesc iar la ai mei de acasă, Dumnezeu să-i odihnească! Munceau foarte mult. Munceau la plugărie. Și mai demult nu era cum este acum că pui tractorul să are și-l conduci, ci trebuia să crești vite, să ai ce prinde la plug, să ai cu ce porni la muncă și cu ce întreține munca. Și mergea omul după plug și ținea de coarnele plugului. După aceea, cu coasa. Coseau de dimineața până seara, toată ziua trăgeau de coasă. Și nu ziceau că o făceau pentru Dumnezeu, ci sigur o făceau pentru lumea aceasta. Pentru că trebuia să procure nutreț pentru animale și trebuia să-i ajute pe cei din jur. Se poate spune că, atunci, oamenii trăiau din mâinile lor.

Era aici, la mănăstire, părintele Paisie, Dumnezeu să-i ajute, care a lucrat foarte mult la bucătărie, și ziceam că trăim din mâinile lui. Trăiam din mâinile lui și trăiam și din mâinile noastre, pentru că el pregătea din ceea ce îi duceam noi. Și să știți că atunci nu se cumpăra cum se cumpără acum. Acum, repede la Metro sau mai știu eu unde să cumpărăm cutare și cutare. Nu cumpăram, mân-

cam ce produceam noi: cartofi, fasole, varză, ceapă. Ce se producea aici, pe pământul acesta, era hrana noastră de toată vremea. Deci putem zice că trăiam din mâinile noastre. Acum trăim din mâinile altora. Pe vremuri nu cumpăram și pentru că nu aveam bani. A fost sărăcie aici pe la început. Când am venit eu și a trebuit să mă duc la Sibiu pentru susținerea licenței, părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, n-a avut de unde să-mi dea bani de drum. Noroc că au venit niște credincioși și au lăsat niște pomelnice, s-au făcut vreo două sute de lei și mi-a dat mie banii să mă duc la licență. Așa a fost atunci. Eu nu zic că trebuie să fie și acum așa, dar munca nu trebuie părăsită, rugăciunea nu trebuie părăsită. Nu ne asemănăm cu Sfinții Apostoli dacă nu lucrăm cu mâinile noastre.

Aș vrea să vă mai spun ceva. Fiecare lucru în lumea aceasta își are rostul și însemnătatea lui. Așa că și munca poate fi rugăciune, și rugăciunea poate fi muncă, dar fiecare își are locul ei. Când vine vremea de slujbă, lăsăm munca și mergem la slujbă, pentru că și munca e slujbă până la slujbă, dar când vine vremea de slujbă, slujba e în loc de muncă. Nu trebuie să confundăm, să amestecăm lucrurile. Cine le amestecă nu știe de Dumnezeu, nu știe de program, face ce vrea el, nu ce trebuie să facă. Dar și cine se eschivează de la treabă, că lasă că face celălalt ce ar putea să facă totuși el, greșește și înaintea lui Dumnezeu, și înaintea oamenilor.

Deci n-am pregătit un cuvânt, mi l-a pregătit Dumnezeu și eu cred că aceasta e ceea ce trebuie să știm noi astăzi, la vremea cercetării de sine în vederea Spovedaniei. Și nu numai astăzi, ci în toate zilele vieții noastre. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu, 31 octombrie 2003

CREDINȚA ȘI CULTURA

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, ieri seară am fost invitat la Târgul de carte de la Sibiu și am vorbit despre credință și despre cultură, și m-am gândit că ar fi bine să vă spun ceva din ce am spus ieri în legătură cu credința și cultura. În primul rând, aș vrea să avem în vedere acest fapt: credința noastră are rostul de a ne face mai buni, are rostul de a ne înnobila, adică de a ne face cumva nobili, cu mai multă atenție, cu mai multă bunăvoință, cu mai multă îngăduință, cu mai multă înțelegere față de neputința omenească. Acesta este rolul credinței: să nu ne lase în starea noastră de neluare-aminte, de neglijență, de multe ori, de răutate. Credința are rostul să ne facă, cum ar zice Traian Dorz, „mai ca Hristos". Îmi place foarte mult expresia aceasta, să devenim „mai ca Hristos", așa cum este Domnul Hristos. Și știți că Domnul Hristos a fost cu luare-aminte față de oameni, a trecut cu vederea multe neputințe ale oamenilor, multe răutăți ale oamenilor, le-a spus oamenilor că Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut, le-a spus oamenilor că nu cei sănătoși au trebuință de doctor, ci cei bolnavi.

A zis Domnul Hristos că El a venit ca oile Lui – asemănându-Se cu Păstorul, cu Ciobanul – să aibă viață, și să o aibă din belșug. Domnul Hristos a fost binevoitor, iertător, trecător cu vederea. Și noi, dacă vrem să fim „mai ca Hristos", trebuie să avem în vedere felul cum a procedat Domnul Hristos în anumite împrejurări cunoscute de noi din Sfânta Evanghelie.

Vă spuneam eu cândva despre faptul că Domnul Hristos, într-o anumită împrejurare, l-a întrebat pe Sfântul Apostol Petru: *Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine mai mult decât aceștia?* (Ioan 21, 15). A făcut aceasta după ce au mâncat, El și ucenicii care erau atunci cu Domnul Hristos. Și numai după aceea i-a zis Sfântului Apostol Petru: *Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?* Știm că s-a mâhnit Sfântul Apostol Petru când l-a întrebat a treia oară și ne putem gândi că, poate, Domnul Iisus Hristos, știind că Sfântul Apostol Petru se va mâhni, nu l-a întrebat înainte de a mânca. S-ar fi putut ca mâhnitului să nu-i mai fi trebuit să mănânce. E o delicatețe, e un lucru pe care ar trebui să-l avem și noi, pentru că noi credem în Domnul Hristos, deci trebuie să fim cu noblețe sufletească. Tot așa și cultura, are și ea rostul ei, de a-l înnobila pe om, de a-l face om superior, de a-l ridica peste obișnuitul vieții.

În *Pateric* e scris undeva că un părinte care era bolnav a dorit să mănânce pâine proaspătă, caldă. Nu aveau acolo în pustie, pentru că ei aveau multă grijă ca să nu-și facă înlesniri, voiau să ducă o viață, cum am zice noi, austeră, adică o viață aspră. Și stând așa împreună cu alții, și-a exprimat dorința de a mânca pâine proaspătă, însă el nu a zis către cineva: „Uite, ar fi bine să te duci tu să-mi aduci pâine proaspătă. Dar unul dintre cei care erau acolo de față s-a gândit să se ducă el să-i aducă niște pâine proaspătă." S-a dus și a adus, bineînțeles, cu o oarecare osteneală, că era drum până acolo unde putea găsi pâine proaspătă. Și a venit cu pâinea și a zis: „Uite, părinte, ai dorit să mănânci pâine proaspătă, uite, am adus eu niște pâine din asta din care ți-ai dorit."

Ce frumos, iubiți credincioși, foarte frumos! S-a angajat el să facă o bucurie cuiva. Oare de câte ori ne silim noi

să facem o bucurie, de câte ori ne gândim noi să facem o bucurie cuiva, să facem ceva ca omul de lângă noi să se bucure de noi, de ceea ce facem noi pentru el? Și părintele cel bolnav nu voia să mănânce din pâinea aceea proaspătă, că zicea: „Aici e sângele fratelui meu." Cum a gândit părintele că e „sângele fratelui său"? Pentru osteneala pe care a făcut-o fratele ca să-i împlinească dorința. Bineînțeles că părintele acela din pustie, care s-a dus să aducă pâine proaspătă, a făcut-o cu bucurie, nu se mai putea pune problema că a făcut osteneală, pentru că el a vrut să facă osteneala aceasta și a făcut-o cu gândul să-i facă bucurie părintelui care era bolnav.

Ce bine ar fi dacă ne-am asemăna cu cei doi părinți! Să facem osteneală pentru cel de lângă noi și să prețuim și noi osteneala omului de lângă noi, care se ostenește pentru noi, să ne gândim cât de bun este el cu noi! Aceasta înseamnă delicatețe, noblețe, aceasta trebuie să facă credința în viața noastră, așa trebuie să facem noi pentru a înmulți bucuria, pentru a fi lucrători de bucurie.

Sfântul Isaac Sirul spune că acela care caută smerenia, încă nu o are, că numai atunci are smerenia, când ea se revarsă de la sine în viața lui. Cu noblețea și cu delicatețea e același lucru. Întâi trebuie să devii delicat, întâi trebuie să devii nobil, prin credință, prin cultură, prin tot ce poți aduna. Să te gândești ce ai putea face tu pentru omul de lângă tine, care, poate, își dorește ceva de la tine sau, chiar dacă nu își dorește, ce ai putea face tu pentru el ca să se simtă bine în preajma ta. Un salut, un zâmbet, indiferent ce-ți vine în minte că poți să faci spre binele omului, să faci! Pentru că acesta e rostul credinței, acesta e rostul culturii: să te facă bun, să te facă nobil, să te intereseze binele altuia, să te angajeze în a-i face bucurie omului de lângă tine.

Aș vrea să avem în vedere aceste lucruri și pentru cercetarea pe care ne-o facem în legătură cu spovedania de astăzi, și nu numai. Să ne cercetăm și sub acest aspect. Cât ne gândim noi să facem bine omului de lângă noi, cât ne gândim noi să fim ca Sfântul Filimon, despre care Sfântul Apostol Pavel spunea: *Inimile sfinților se odihnesc întru tine, frate* (Filimon **1**, 7), deci tu ești odihnitor de oameni, se bucură oamenii de existența ta, se odihnesc în lucrările tale, se odihnesc în bunătatea ta. *Odihnește și sufletul meu* (Filimon 1, 20), zicea Sfântul Apostol Pavel, recomandându-l pe Onisim. *Ți-l trimit pe el, adică inima mea* (Filimon 1, 12), primește-l pe el cum m-ai primi pe mine, odihnește-mă pe mine prin felul cum îl primești pe robul tău de odinioară și pe fratele tău întru creștinătate de acum, pentru că a devenit creștin. Să ne gândim la așa ceva, să ne gândim să fim mai buni, mai trecători cu vederea, mai iertători, mai iubitori.

Le spuneam ieri seară, la Sibiu, ceva frumos din literatura română. Și anume din *Mara*, scrisă de Slavici. Mara era o femeie, o negustoreasă, și avea o fiică pe care o chema Persida. Și fiica aceasta s-a încurcat cu un băiat, care nu era român, și a fugit departe, în Viena. De acolo, Persida a scris fratelui ei, Trică, pe care l-a rugat: „Spune-i mamei să mă ierte." El i-a spus mamei: „Uite ce scrie Persida, scrie să o ierți" și mama a zis: „O iert, că doar eu tot mamă îi sunt!"

Iubiți credincioși, sunt niște lucruri care, într-adevăr, sunt făcute parcă să ne facă mai buni, mai nobili, mai interesați unii de alții, mai binevoitori unii cu alții. Și am amintit și ceva dintr-o altă carte de Slavici, *Moara cu noroc*. Se spune despre unul care a ajuns la închisoare și, acolo, la închisoare fiind el, un singur lucru îl frământa, îl

frământa gândul că o să zică unii către copiii lui: „Mă, tată-tu a fost un hoț!" A fost un gând pe care l-a avut pentru familia lui, pentru copiii lui. Nu ar fi vrut să zică cineva: „Mă, tată-tu a fost un hoț!" Aceasta îl frământa cel mai mult și acesta e un gând de înnobilare sufletească. Oare noi ne-am gândi la alții așa cum se gândește cineva la copiii lui, așa cum se gândește un părinte să ducă o viață în așa fel încât să nu fie vorbiți de rău copiii lui?

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, rostul nostru, de creștini, în general, și de viețuitori în mănăstire, în special, este să fim „mai ca Hristos", să fim cum știm noi că a fost Domnul Hristos, să ne gândim ce ar face Domnul Hristos în locul nostru. Eu v-am spus, nu de mult, că pe când eram eu student la Teologie apăruse o carte, scrisă de un englez, cu titlul *Ce ar face Iisus?* Era o carte în care se arăta ce ar face Iisus în diferite funcții de pe pământul acesta, ca ziarist, ca director de bancă etc. Și fiecare s-ar putea întreba: Ce ar face Iisus în locul meu în cutare împrejurare? Și dacă ne dăm seama ce ar face Iisus, să facem și noi ce ar face Iisus. E cazul să ne gândim la așa ceva. Iisus în locul meu oare ar brusca, oare ar avea cuvânt nehotărât sau poate ar avea cuvânt hotărât? Ce ar face Iisus în locul meu?

Deci, cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să ne gândim să fim mai nobili, mai buni, mai delicați, mai interesați pentru binele omului de lângă noi, să ne rugăm lui Dumnezeu să ne lumineze ca să știm ce avem de făcut în diferite împrejurări, ca să fim „mai ca Hristos", și dacă suntem, atunci, sigur, suntem mai nobili și mai delicați.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
15 octombrie 2004

GÂNDURI CEREȘTI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, azi de dimineață mi-am adus aminte de o poezie scrisă de Vasile Militaru, „Țara mea, scrisoare către un străin". Poezia începe cu cuvintele:

„De-ai veni pe-aici vreodată, ai vedea că am o țară
ca un fagure de miere, strâns din flori de primăvară."

Foarte fain! Deci, „de-ai veni pe-aici vreodată", tu, ca străin în țara noastră, „ai vedea că am o țară ca un fagure de miere, strâns din flori de primăvară". După aceea descrie țara și, la urmă, zice:

„Astfel, de-ai veni pe-aicea și-ai voi apoi să pleci,
Mi-ai pleca cu țara-n suflet, ca să n-o mai uiți pe veci."

E ceva minunat! Vasile Militaru cuprinde în aceste cuvinte o realitate, și anume că un lucru pe care l-ai trăit îți rămâne. Un lucru frumos pe care îl porți în tine îți rămâne. Nu se sfârșește acolo unde s-a sfârșit lucrarea lui, ci se continuă. Astfel, „De-ai veni pe-aicea și-ai voi apoi să pleci, mi-ai pleca cu țara-n suflet ca să n-o mai uiți pe veci". Asta se întâmplă de fapt nu numai cu o țară, nu numai cu știu eu ce lucru deosebit, ci cu toate ale noastre.

Iată, mai avem, hai să zicem, două zile, una nedeplină – cea de astăzi, că a trecut o parte din ea – și ziua de mâine și vom intra în alt an. În cartea *Cine sunt eu, ce spun eu despre mine*, la sfârșit, sunt niște gânduri în legătură cu intrarea într-un nou mileniu. S-a sfârșit al doilea mileniu al istoriei creștine și a început al treilea. Deci acum suntem

în al treilea mileniu. Și mitropolitul nostru de atunci, Mitropolitul Antonie, m-a întrebat pe mine cu ce gânduri am intrat în noul mileniu. I-am spus că am intrat cu aceleași cu care am sfârșit mileniul de mai înainte. Nu te poți desprinde de tine însuți. Nu poți să lași niște lucruri în urmă, să te scuturi de ele și să treci mai departe fără cele pe care le-ai adunat în tine. Nu se poate! Ai vrea să rămână în urmă niște lucruri pe care le-ai făcut și nu le-ai dorit, niște lucruri pe care le-ai adăugat la tine și n-ai vrea să rămână în tine, dar nu se poate. N-ai cum să sfârșești cu ele. Le duci cu tine. Le duci cu tine, pentru că te-ai format prin ele. Și te duci mai departe cu ceea ce ai adunat în anii de viață, câți i-ai trăit, și mergi cu tot ce ai adunat în tine în fața viitorului și în fața veșniciei.

Și m-am mai gândit la ceva. M-am mai gândit că în al optulea condac din *Acatistul Mântuitorului*, pe care noi îl citim acum, în vremea aceasta, după sărbătoarea Nașterii Domnului, se spune că Dumnezeu S-a coborât pe pământ ca să ne ridice la ceruri „pe noi, cei ce-I cântăm: Aliluia!" E o taină. Întruparea Fiului lui Dumnezeu e o întrupare minunată, „Străina Întrupare a Fiului lui Dumnezeu văzând, să ne înstrăinăm de lumea cea deșartă și mintea la cele cerești să o suim, că pentru aceasta Dumnezeu S-a pogorât pe pământ, ca să ne ridice la ceruri pe noi, cei ce cântăm Lui: Aliluia!" Ridicarea aceasta la ceruri nu este doar în viitor, ci trebuie să fie și în prezent. Și pe pământ se poate trăi o viață cerească. Când și cum? Când avem gânduri cerești, când purtăm în minte gânduri cerești. Și gândurile cele cerești sunt gândurile pe care le-a adus Dumnezeu pe pământ. Domnul Hristos le-a cuprins în cuvântul Său și ne-au rămas în Sfânta Evanghelie aceste gânduri cerești care ar trebui să fie gândurile noastre de toată vremea. Și

prin aceste gânduri cerești să ducem o viață cerească aici, pe pământ. „Văzând străină Întruparea Fiului lui Dumnezeu – minunata Întrupare a Fiului lui Dumnezeu –, să ne înstrăinăm de lumea cea deșartă." Să lăsăm cumva, cât putem, toată grija cea lumească, să lăsăm la o parte concepțiile care nu se potrivesc cu gândurile lui Dumnezeu. „Și mintea spre cele cerești să o suim – tot prin gânduri, prin gânduri cerești –, pentru că de aceea S-a pogorât Fiul lui Dumnezeu pe pământ, ca să ne ridice la ceruri pe noi cei ce-I cântăm: Aliluia!"

În fața viitorului, în fața unui an nou care va începe, cu darul lui Dumnezeu, peste două zile, să avem intenția aceasta să ne desprindem de cele pământești, nu contestându-le sau detestându-le, ci schimbându-le spre bine, așa încât să fim și pe pământ, și în cer, și asta pentru că Dumnezeu S-a coborât pe pământ și omul s-a suit la cer, și putem să fim și pe pământ, și în cer.

Bineînțeles că lucrurile acestea nu se întâmplă de la sine, doar așa că ne gândim noi că ce bine ar fi dacă s-ar coborî cerul pe pământ, ci trebuie ca noi să facem cer pe pământ. Noi trebuie să aducem frumosul, cât există în lumea aceasta, „țara aceasta ca un fagure de miere strâns din flori de primăvară" s-o aducem în sufletul nostru și în al altora, pentru că sunt atâtea și-atâtea lucruri frumoase în lumea aceasta, pe lângă care trecem fără să le băgăm în seamă, care ni se par lucruri obișnuite, despre care gândim că sunt lucruri firești. Or, în realitate, o floare care ne stă în față și ne îmbie cu culoarea și cu parfumul ei este, de fapt, o întâmpinare a lui Dumnezeu. Dumnezeu vine către noi prin făpturile Sale. Vine către noi prin florile pe care le-a făcut și pe care omul nu le poate face. De aceea, orice floare, orice pom, orice lucrare a mâinilor lui Dumnezeu este o întâmpinare a lui Dumnezeu cu care El vine în fața noastră. Dumnezeu ne oferă ceva din ceea ce este El, și asta pentru binele nostru și, bineînțeles, chiar pentru mărirea Sa. Acum suntem într-o vreme în care florile nu-și arată existența, dar ar trebui să ne gândim atunci la florile virtuților, la lucrurile cele frumoase care se realizează în sufletele noastre și cu care ne putem întâmpina unii pe alții, cu bucuria care izvorăște din sufletul nostru, cu manifestări de bucurie din ființa noastră, cu un zâmbet frățesc de pildă, cu un gest de prețuire, un gând care se revarsă în privirea noastră către omul de lângă noi. Acestea să fie florile de iarnă. Și apoi, după câteva luni, vor veni și florile de primăvară, cu viorelele cele așa de smerite și totuși cu un parfum atât de plăcut, cu nușcelele, adică brândușele, cu lăcrămioarele de câmp și de grădină, cu coprinele care sunt pe-aici prin părțile acestea, adică narcisele – oamenii de aici le zic coprine –, cu atâtea și atâtea flori ale pomilor care îmbălsămează natura și care ne fac să ne gândim la Dumnezeu și la îndatoririle noastre de a înmulți binele înlăuntrul sufletului nostru și de a ne revărsa sufletul către omul de lângă noi, ca să se simtă adierea darului lui Dumnezeu peste lumea aceasta. Și-atunci se potrivesc cuvintele: „Astfel de-ai veni pe-aicea și-ai voi apoi să pleci, / mi-ai pleca cu țara-n suflet ca să n-o mai uiți pe veci."

Să ne gândim la lucruri de felul acesta și acum, când urmează să scoatem din sufletul nostru lucrurile negative, lucrurile care n-am vrea să fie, dar care rămân totuși în noi, pentru că nu le putem înlătura total. Dacă vrem să n-avem răutate în suflet, trebuie să înlăturăm răutatea din faptele noastre, din gândurile noastre. Dacă vrem să avem bunătate în suflet, trebuie să căutăm bunătatea, și atunci ne vom întâlni cu noi înșine, buni sau răi – așa cum sun-

tem. Și anul ce vine nu știm ce ne va aduce, dar, în orice caz, dacă fiecare dintre noi ne vom sili să ne depășim și să ne dăruim, măcar prin aceasta se va înmulți binele în anul care vine și pe care ne rugăm să-l aducă Dumnezeu spre bucuria noastră și spre folosul tuturor celor din jurul nostru, ca să fim mereu cum spune poetul Traian Dorz: „mai plini de avânt, mai credincioși, mai buni, mai drepți, mai ca Hristos". Și apoi, la vreme potrivită, când va rândui Dumnezeu, să ajungem să vedem în Împărăția lui Dumnezeu fața Mântuitorului din care să avem bucurie veșnică. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
30 decembrie 2005

OAMENI ȘI FLORI...

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, acum de curând, de ziua mea, am primit multe flori. Unii dintre credincioșii care s-au gândit la mine au socotit că își pot arăta simțămintele lor calde și limpezi pentru mine prin flori. Se obișnuiește ca la o împrejurare de felul acesta să se ofere flori. Și acum, în vremea noastră, există această posibilitate nu numai vara, ci și în vreme friguroasă – iarna, toamna – se pot oferi flori. Bineînțeles, se oferă flori de către cei care au o considerație față de flori și au o considerație față de oamenii cărora le oferă flori.

Floarea este ceva ce ne aduce aminte de frumusețe. Cel care oferă flori oferă ceva din frumusețea sufletului său și vrea să înfrumusețeze, să adauge ceva la frumusețea celui ce primește florile. De fiecare dată când am primit o floare sau mai multe flori, de ziua mea sau cu alte prilejuri, m-am gândit să le aduc înaintea lui Dumnezeu. M-am gândit la aceasta pentru că odată, demult, în primii ani de mănăstire, mi-a citit cineva o nuvelă scrisă de Gala Galaction. Scriitorul Gala Galaction a fost preot și a scris o nuvelă, o schiță – nici nu știu ce este de fapt – intitulată „Trandafirii". Și scrie el în această schiță că o fată i-a oferit niște trandafiri și el a luat buchetul de trandafiri și l-a dus la o cruce.

Lui Dumnezeu I se cuvine tot ce este frumos, tot ce este bun în această lume, pentru că „toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorând de la Tine, Pă-

rintele luminilor". Asta o știm de la Sfântul Apostol Iacob, a scris-o în Epistola sa Sobornicească, dar o rostim și noi la fiecare Sfântă Liturghie, în rugăciunea amvonului, când, adresându-ne lui Dumnezeu, zicem: „Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorând de la Tine, Părintele luminilor."

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, floarea are darul ei, ea nu poate fi comparată cu nimic altceva. Floarea e ceva unic. Și asta ne aduce aminte că și noi suntem ceva unic în lumea aceasta. Adică ceva ca noi, ca fiecare dintre noi, nu mai există în lumea aceasta, suntem ceva unic. Așa că este o legătură între flori și oameni. Florile sunt unice prin rosturile lor de a înfrumuseța lumea aceasta, pământul acesta, și așa suntem și noi. Și noi avem rostul acesta de la Dumnezeu: să înfrumusețăm pământul, să aducem ceva din cer pe pământ, să înmulțim ceea ce este frumos, să înflorim așa cum înfloresc florile, fără să știe pentru cine înfloresc. O floare înflorește prin firea ei, ea nu are cum să se gândească să înflorească pentru cineva anume. Și bineînțeles, pentru că vine de la Dumnezeu, pentru că Dumnezeu face tot ce este frumos în lumea aceasta, floarea adaugă ceva la frumusețea lumii și mai ales îi desfată pe cei la care ajunge.

O floare înflorește pentru ea, în primul rând, pentru că așa există, dar înflorește și pentru oamenii care vin în legătură cu ea. Oriunde ar fi, o floare înflorește. Există o floare care se numește „floarea-reginei" sau „floare-de-colț". Crește pe munte, în locuri la care se ajunge greu și, de aceea, bineînțeles că este văzută de puțini oameni. S-ar putea întâmpla să nu ajungă nimeni la floarea-de-colț, la floarea-reginei, și ea totuși înflorește, pentru că e în firea ei să înflorească, pentru că așa a lăsat-o Dumnezeu. Iar când ajunge cineva totuși la ea înseamnă că a înflorit și pentru acela care o vede

și care o culege. Așa trebuie să fim și noi. Fiind în noi ceva unic, trebuie să avem și noi ceva din gingășia unei flori. De altfel, și florile sunt de mai multe feluri. Gândiți-vă la un bujor, de pildă, așa de mare, plăcut mirositor, parcă ar vrea să spună ceva despre măreția lui Dumnezeu prin mărimea lui, prin parfumul lui. Sunt însă și flori plăpânde, de exemplu ghioceii, brândușele – nușcelele cum le mai spune pe aici – sau viorelele. Cât sunt de plăpânde, cât sunt de mici și totuși ce parfum minunat au, mai ales în buchet! Te desfată, pentru că așa a vrut Dumnezeu.

Ei, dacă noi ne asemănăm cu florile, și noi trebuie să fim așa. Și noi trebuie să aducem ceva nou în lumea aceasta, ceva care să se realizeze prin noi, să oferim oamenilor din jurul nostru ceva din ceea ce purtăm în sufletul nostru. Florile aduc bucurie, să aducem și noi bucurie. Florile aduc gingășie, să aducem și noi gingășie. Florile cele plăpânde ne îndeamnă cumva la smerenie, să avem deci smerenie. Florile care sunt mai mari spun ceva despre măreția lui Dumnezeu, să spunem și noi ceva despre măreția lui Dumnezeu. Florile mirositoare își revarsă parfumul lor în jur, să avem și noi „miros de bună mireasmă duhovnicească", să oferim ceva din sufletul nostru când, cu darul lui Dumnezeu, putem să oferim.

Când aducem lui Dumnezeu florile pe care le-am primit de la alții, zicem cumva ca la Sfânta Liturghie: „Doamne, Îți aduc «ale Tale dintru ale Tale». De ce? Pentru că ceea ce Îți ofer eu acum, Tu ne-ai dat. Floarea nu e creată de mine, mi-au dat-o prietenii mei, mi-au dat-o cei care mă iubesc, floarea aceasta mi-au dat-o cei care mă cinstesc, și eu, Doamne, le-am primit pe toate acestea, iar acum Ți le ofer Ție, odată cu sufletul meu, odată cu inima mea, primește-le pe ele cum m-ai primit pe mine."

Poetul Vasile Militaru are o rugăciune de seară în care sunt pomenite și florile. El zice:

„Cu de lacrimi gene ude înalț rugă Domnului,
Sufletul păzește-mi, Doamne, în tot ceasul somnului.
Gândurile ce mă tulbur' cu-al Tău Duh înfrânge-le,
Trupului meu dă-i odihnă, răcorește-mi sângele.
Somn ușor să mă cuprindă, să dorm lin ca florile
Și cu inimă curată să mă scoale zorile.
Să pornesc la muncă sfântă, cum pornesc albinele,
Să pot umple ca și ele fagurii cu binele.
Și să Te slăvesc pe Tine, de pe valea plângerii,
Dumnezeule din slavă, ce-L slăvesc toți îngerii."

E o alcătuire gingașă ca florile, e o alcătuire pe care o poți oferi lui Dumnezeu în rugăciunile de seară, când Îi spui lui Dumnezeu: „Aș vrea, Doamne, ca în lumea aceasta să se înmulțească binele – «să pornesc la muncă sfântă cum pornesc albinele, să pot umple ca și ele fagurii cu binele» – și să Te slăvesc pe Tine, din lumea aceasta – «de pe valea plângerii, Dumnezeule din slavă, ce-L slăvesc toți îngerii», să mă unesc cu îngerii întru a Te preaslăvi, a Te preaslăvi ca și florile, cu gingășie, cu delicatețe, cu smerenie, cu mărturisire. Să înfloresc și eu ca ele pentru cei din jurul meu, să aduc și eu un spor de bucurie, un spor de mulțumire. Să nu fiu ca buruienile, pe care le smulg oamenii pentru că nu au nevoie de ele, ci să fiu ca florile, pe care le iubesc oamenii, pe care le oferă, pe care le primesc, pe care le sădesc și la grijesc, ca să fie mai multă bucurie, ca să fie mai multă frumusețe în lumea aceasta."

Astfel de gânduri mi-au venit în minte acum când ne pregătim pentru spovedanie și când ar trebui să spunem și dacă suntem ca florile, și dacă oferim ceva pentru binele

altora, când ar trebui să spunem și dacă suntem delicați, și dacă suntem sau nu suntem gingași, când ar trebui să spunem dacă înmulțim binele sau nu îl înmulțim, dacă avem conștiința că am putea să fim sau chiar suntem ca florile, și prin aceasta să aducem mai mult bine în lumea aceasta. Pentru că am fost creați ca să înmulțim binele, ca să fim și noi ca florile, bineînțeles oameni fiind, și nu numai flori. Am fost creați ca să învățăm de la flori să fim curați, să fim luminați, am fost creați să ne bucurăm de ceea ce oferă Dumnezeu în lumea aceasta prin florile care cresc și înfloresc, să ne bucurăm și prin ceea ce adunăm noi în sufletul nostru spre mărirea lui Dumnezeu. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
8 martie 2002

CUVINTE DE LA SFÂNTUL MUNTE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, am să vă pun în atenție câteva cuvinte de la Sfântul Munte, și anume:

„– Să te ții de pravilă, că, dacă nu, te îndrăcești.

– E mai bun peștele decât cartoafele, dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit.

– La Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, nu ca la om, și să-L respiri pe Dumnezeu în toată vremea.

– Inima mea are doar intrări, ieșiri nu are; cineva care a intrat în inima mea nu mai poate ieși de acolo."

Deci, întâi: „Să te ții de pravilă, că, dacă nu, te îndrăcești." Cuvântul acesta l-a spus părintele Antipa Dinescu. L-a adresat părintelui Serafim Popescu, de la mănăstirea noastră, când acesta era pregătit să meargă la Atena, la studii teologice. Atunci părintele Antipa i-a spus așa: „Să te ții de pravilă, că, dacă nu, te îndrăcești." Adică să ai o rânduială de rugăciune, să cauți să fii împreună cu Dumnezeu, să cauți să înlături toate lucrurile cele rele, pentru că altfel ajungi să fii stăpânit de vrăjmașul. Am mai zis și altă dată, și spun și acum că, dacă părintele Serafim s-ar fi dus la Sfântul Munte și în Grecia numai pentru cuvintele acestea, nu s-a dus degeaba. Or, bineînțeles că el a mai avut și alte foloase, dar, în orice caz, cuvântul acesta l-a adus de acolo pentru el și pentru noi, și pentru alții care, pe această cale, au auzit acest cuvânt. Deci să ne ținem de rânduială, să avem o rânduială lăuntrică, să avem o rânduială de

rugăciune și să o împlinim, pentru că altfel ajungem să ne stăpânească vrăjmașul.

Venind părintele Dometie Trihenea aici, la mănăstire, am fost și eu de față când părintele Serafim a zis că la Sfântul Munte poți să ai pește, fiind marea aproape. Atunci părintele Dometie a spus așa: „Da, într-adevăr, îi mai bun peștele decât cartoafele (decât cartofii), dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit." De aici am înțeles că părintele Dometie dorea ca mai bine să-și facă călugărul pravila lui, chiar dacă renunță la anumite lucruri, pe care el le-ar socoti de folos.

Prin anii 1979-1980, nu mai știu exact, au venit aici, la mănăstire, niște călugări catolici, care după aceea au devenit ortodocși la Sfântul Munte și ne-au spus că la Sfântul Munte circulă un cuvânt ca acesta: „La Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, nu ca la om și să Îl respiri pe Dumnezeu cum respiri aerul." Cuvântul acesta vrea să spună că trebuie să ne gândim la Dumnezeu cât mai mult, să nu uităm de Dumnezeu, să nu uităm de rugăciune și că Dumnezeu trebuie să fie pe primul plan al vieții noastre, pe primul loc în inima noastră. Acest cuvânt ni l-au adus de la Sfântul Munte cei care au trecut pe acolo, niște călugări catolici, care după aceea, trecând pe aici, pe la mănăstire, ni l-au spus în biserică.

Tot de la Sfântul Munte am aflat cuvântul: „Inima mea are numai intrări, ieșiri nu are – cineva care a intrat în inima mea nu mai poate ieși de acolo." Un cuvânt la care trebuie să avem și noi luare-aminte, pentru că din acest cuvânt înțelegem că fiecare dintre noi trebuie să ne deschidem inima spre cei din jurul nostru și cei din jurul nostru trebuie să rămână în inima noastră.

La aceste cuvinte aș vrea să adaug un cuvânt pe care l-am aflat când am fost internat la un spital din București.

A venit la mine, la spital, un tânăr și mi-a spus ceva la care eu singur nu m-am gândit, și-mi pare rău că nu m-am gândit și eu singur, anume că Domnul Hristos le-a făgăduit ucenicilor Săi că le va trimite un Mângâietor, Mângâietorul fiind Duhul Sfânt, și că noi când ne adresăm Duhului Sfânt spunem: „Împărate Ceresc, Mângâietorule". De unde trăgea el concluzia că un om duhovnicesc, un om al lui Dumnezeu, trebuie să fie mângâietor. Trebuie să fie întotdeauna binevoitor, înțelegător, iertător. Să fie mângâietor ca Duhul Sfânt, că, dacă nu este așa, nu e ocrotit de Duhul Sfânt și nu seamănă cu Duhul Sfânt. Mi-a plăcut tare mult cuvântul acesta și dau slavă lui Dumnezeu că l-am auzit, căci este un cuvânt pentru îndreptarea noastră a tuturor. Să nu uităm că Duhul Sfânt este Mângâietor și că fiecare om duhovnicesc trebuie să fie și el, la rândul lui, mângâietor ca Duhul Sfânt. Să căutăm să aducem în jurul nostru cât mai multă mângâiere, cât mai multă liniște sufletească, să fim mângâietori ca Duhul Sfânt și să simtă oamenii că Duhul Sfânt este lucrător în viața noastră. Iar aceasta să o simtă din mângâierea pe care o aducem noi la rândul nostru, ocrotiți fiind de Duhul Sfânt, având pe Duhul Sfânt sălășluit întru noi, să aducem mângâiere celor din jurul nostru, pentru că numai așa ne asemănăm cu Duhul Sfânt.

Prin urmare, aș vrea să se rețină cuvintele de îndrumare amintite: „Să te ții de pravilă, că, dacă nu, te îndrăcești", „e mai bun peștele decât cartofii, dar pierzi prea multă vreme de pravilă pentru pescuit", „la Dumnezeu să ne gândim ca la Dumnezeu, nu ca la om și să-L respirăm pe Dumnezeu în toată vremea, cum respirăm aerul" (adică să nu uităm de Dumnezeu). Să ne gândim la cuvântul: „inima mea are numai intrări, ieșiri nu are – cine a intrat

în inima mea nu mai poate ieși de acolo" și la cuvântul că Duhul Sfânt este Mângâietor și că noi, fiind luminați și ocrotiți de Duhul Sfânt, și noi, la rândul nostru, trebuie să fim mângâietori. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
27 iulie 2005

SFÂNTA SFINȚILOR ÎN SFÂNTA SFINTELOR

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, am început astăzi sărbătorirea Intrării în Biserică a Maicii Domnului. Am început aceasta prin ziua de înainte-prăznuire. De azi și până în 25 noiembrie, vom avea în gând Intrarea în Biserică a Maicii Preacurate. E o bucurie pentru noi să ne putem opri cu gândul la Maica Domnului și în cuprinsul unei sărbători. Căci noi ne gândim la Maica Domnului în fiecare zi, pentru că în fiecare zi auzim cuvinte îndemnătoare să o pomenim pe Maica Domnului. În fiecare zi sunt alcătuiri de slujbă în care e pomenită Maica Domnului. Dar iată că vin și zile anume rânduite, zile de sărbătorire, în care parcă ne gândim mai mult la Maica Domnului decât în celelalte zile.

Acum ne gândim la legătura Maicii Domnului cu Templul din Ierusalim. Sărbătoarea se numește „Intrarea în Biserică" sau, am putea zice noi, ca să precizăm mai bine: „Intrarea în Templul din Ierusalim". Și pentru că-i vorba de o intrare în Biserică, e cazul să ne gândim și la legătura noastră cu Biserica.

Maica Domnului, Preasfânta Fecioară Maria, a stat în Templul din Ierusalim doisprezece ani, până când a rânduit Dumnezeu să fie vestită că va naște pe Mântuitorul și a născut pe Mântuitorul lumii. Deci vreme de doisprezece ani a stat Preasfânta Fecioară Maria în Templul din Ierusalim, în condițiile care erau acolo.

Sfânta noastră Biserică ne spune că Maica Domnului a petrecut vremea aceasta în Sfânta Sfintelor. De fapt, Maica

Domnului n-a petrecut în Sfânta Sfintelor numai vremea celor doisprezece ani pe care i-a trăit în Templul din Ierusalim, ci în toată vremea.

Maica Domnului, ea însăși, este Sfânta Sfinților și viața ei, în toată vremea, a fost, este și va fi în Sfânta Sfintelor. În ce înțeles? În înțelesul că Maica Domnului a trăit o viață mai presus de ceea ce poate omul cugeta și spune, o viață mai presus de viața comună, de viața obișnuită. Maica Domnului este undeva mai presus de lumea aceasta, mai presus de firea celor nevăzute, pentru că-i mai cinstită și mai mărită decât heruvimii și decât serafimii: „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii." Acolo, în Sfânta Sfintelor, este locul Maicii Domnului, în Biserică, și acolo trebuie să fie locul Maicii Domnului, în gândirea noastră. După Dumnezeu, totdeauna este Maica Domnului. Cea mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui. Maica Domnului – Sfânta Sfinților – în Sfânta Sfintelor.

Iubiți credincioși, de fapt ceea ce ne interesează pe noi în viața noastră pământească este cum să fim și noi în Biserică, cum să fim și noi în Sfânta Sfintelor, cum să fim și noi într-o viață care să ne ridice mai presus de obișnuitul vieții pământești, cum să găsim și noi timp pentru Dumnezeu, cum să fim și noi în legătură cu Dumnezeu, așa cum a fost Maica Domnului și cum este Maica Domnului întotdeauna.

Pentru aceasta trebuie să fim în Sfânta Biserică, în Sfânta Biserică unde îi închipuim pe heruvimi, în Sfânta Biserică unde cântăm împreună cu îngerii, în Sfânta Biserică care e un loc mai presus de toate locurile din viața aceasta, din lumea aceasta. Să fim și noi cinstitori de Dumnezeu, preamăritori de Dumnezeu, cinstitori ai Mai-

cii Domnului, cinstitori ai sfinților lui Dumnezeu, să ieșim și noi prin viața noastră, prin ceea ce facem, în întâmpinarea lui Dumnezeu așa cum a întâmpinat Maica Preacurată pe Dumnezeu.

Asta înseamnă să găsim vreme pentru Dumnezeu, să găsim timp pentru Dumnezeu, pentru că numai acela poate fi cu Dumnezeu care știe de Dumnezeu nu ca de o idee, nu ca de o probabilitate, nu ca de o posibilitate, ci ca de o realitate.

Cineva care vrea să aibă veșnicie fericită trebuie să găsească timp pentru Dumnezeu. Nu zice nimeni să ai timp numai pentru Dumnezeu, pentru că și timpul pe care-l avem pentru Dumnezeu, într-un fel îl avem și pentru noi, ci în vremea în care trebuie să fim la biserică, să fim la biserică, să ne silim să găsim puterea de a fi înaintea lui Dumnezeu, puterea de a găsi timp pentru a-L preamări pe Dumnezeu.

Să găsim vremea de a sta cu gândul la Maica Domnului și la sfinții lui Dumnezeu, și atunci înseamnă că intrăm și noi în Biserică, înseamnă că suntem și noi acolo unde e Dumnezeu, acolo unde este binecuvântarea lui Dumnezeu, acolo unde îi putem închipui pe heruvimi, acolo unde putem spune împreună cu îngerii: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot!", și în același timp și: „Bucură-te, cea plină de har, Marie, Domnul este cu tine!"

Deci, dacă găsim timp pentru Dumnezeu, înseamnă că intrăm și noi în atmosfera de lumină a credinței noastre și atunci înseamnă că aducem bucurie Maicii Preacurate, și zicem și noi, împreună cu îngerii: *Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine! Binecuvântată ești tu între femei!* (Luca 1, 28), și zicem cu Sfânta Elisabeta: *Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul*

pântecelui tău! (Luca 1, 42), și zicem cu femeia aceea, care a ridicat glas din popor și a zis: *Fericit este pântecele care Te-a purtat și fericiți sunt sânii de la care ai supt!* (Luca 11, 27). Și atunci sigur va zice Mântuitorul: *Fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l împlinesc pe el* (Luca 11, 28), referindu-se la noi. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
3 noiembrie 2003

DESPRE MAICA DOMNULUI

Iubiți credincioși, pentru că astăzi o pomenim pe Maica Domnului, gândul ne va fi în legătură cu Maica Domnului. Cred că vă mai aduceți aminte că vă spuneam eu cândva că, dacă ar fi să scriu o carte despre Maica Domnului, aș începe cartea cu cuvintele: „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu, Fecioară, neispitită de nuntă, ai avut în pântece pe Dumnezeu Cel peste toate și ai născut Fiu pe Cel fără de ani, Cel ce dăruiește pace tuturor celor ce te laudă pe tine" și că aș sfârși cartea cu cuvintele: „preabinecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, că prin Cel ce S-a întrupat din tine iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a nimicit, Eva s-a mântuit, moartea s-a omorât și noi am înviat. Pentru aceasta cântând, strigăm: Bine ești cuvântat, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce bine ai voit așa, mărire Ție!"

Nu am ajuns să-mi împlinesc gândul, pentru că alții au alcătuit, pe baza cuvintelor mele ținute în diferite locuri, o carte despre Maica Domnului cu titlul *Maica Domnului – Raiul de taină al Ortodoxiei*. E bine și așa, important este să fie cunoscută Maica Domnului, să fie cinstită Maica Domnului.

Bineînțeles că nu or s-o cinstească oamenii pe Maica Domnului pentru că am scris eu despre Maica Domnului. Cei care citesc această carte, *Maica Domnului – Raiul de taină al Ortodoxiei*, or să aibă un spor de cunoștință și, poate, și un spor de dorință de a fi mai cu luare-aminte la Maica Domnului, mai cinstitori ai Maicii Domnului.

De fapt, rânduielile de slujbă din Biserica noastră sunt în așa fel alcătuite, încât nu poate cineva, luând parte la sfintele slujbe, să nu se gândească la Maica Domnului, să nu aducă cinstire Maicii Domnului, să nu pomenească pe Maica Domnului, de vreme ce se spune: „Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim!"

Nu se poate să iei parte la sfintele slujbe și să nu auzi și cuvintele: „Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii întru cântări cinstindu-o, să o mărim." Nu se poate să nu auzi la sfintele slujbe: „Pe Dătătorul de viață născându-L, Fecioară, de păcat pe Adam l-ai mântuit, și bucurie Evei, în locul întristării, i-ai dăruit, pe cei căzuți din viață iarăși i-ai îndreptat la Același, Cel ce S-a întrupat din tine, Dumnezeu și om." Nu se poate să nu iei aminte sau să treci cu vederea cu totul cuvintele: „Bucură-te, Curată, ceea ce ai născut pe Dumnezeu cu trup spre mântuirea tuturor, că neamul omenesc a aflat mântuire prin tine. Și noi aflăm Raiul, Născătoare de Dumnezeu, curată și binecuvântată."

Avem atâtea prilejuri să ne gândim la Maica Domnului, și poate că ne gândim, poate că nu ne gândim, fiecare după starea sa, fiecare după dorința sa, fiecare după râvna sa. În orice caz, Maica Domnului este în inima Ortodoxiei. Nu poți să fii creștin drept-măritor, creștin ortodox, fără să fii cinstitor al Maicii Domnului. Orice ar zice unii și alții din jurul nostru – oameni care de multe ori nu sunt cinstitori ai Maicii Domnului, mă gândesc la cei care au alte credințe –, noi ne ținem de credința noastră și aducem cinstire Maicii Preacurate.

Nu se poate să fii ortodox și să nu fii cinstitor al Maicii Domnului, dar cinstirea Maicii Domnului nu se face nu-

mai cu cuvântul și cu gândul, ci trebuie să fie făcută și cu viața. Viața să ne-o trăim în așa fel încât să se cunoască că știm de Maica Domnului, că vrem să fim după așezarea sufletească a Maicii Domnului. Adică să-L avem în vedere pe Domnul Hristos. *Faceți ceea ce vă va spune El* (Ioan 2, 5) a zis Maica Domnului către slujitorii de la Cana Galileii. De altfel, e singurul cuvânt, să zicem așa, de îndemn, de propovăduire rostit de Maica Domnului. În rest, Maica Domnului a fost retrasă, a fost modestă, a fost smerită, nu s-a pus în atenție, nu s-a pus în evidență. Credem că a fost tăcută, credem că a vorbit puțin, credem că a vorbit numai ceea ce trebuie.

Deci Maica Domnului poate să ne fie exemplu prin ceea ce a făcut ea, prin viața ei, prin sfiala ei, prin smerenia ei. Ar trebui să avem un suflet feminin ca să ne potrivim foarte bine cu Maica Domnului, dar, în orice caz, e bine să o avem în vedere pe Maica Domnului așa cum o știm noi: cinstitoare de Dumnezeu, preamăritoare de Dumnezeu. Știți cuvintele Maicii Domnului, din casa Elisabetei, când a zis: *Mărește, suflete al meu, pe Domnul, și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu!* (Luca 1, 46-47). În cântarea aceasta și-a revărsat Maica Domnului simțirea ei în legătură cu Domnul Hristos.

Așa că nouă nu ne rămâne decât să fim luători-aminte la viața Maicii Domnului, câtă o știm noi, pentru că nu știm prea multe despre Maica Domnului. Poate că chiar Maica Domnului a vrut să nu știm noi multe despre ea, dar oricum, știm că Maica Domnului are o mărire a ei și că mărirea ei vine din faptul că a ales-o Dumnezeu-Tatăl, ca să Se întrupeze și să Se nască din ea Dumnezeu-Fiul. A ales-o deci și Dumnezeu-Fiul. A ales-o Sfântul Duh Care S-a pogorât peste ea. Știm că a fost cinstită Maica

Domnului de către îngerul binevestitor, care a zis: *Binecuvântată ești tu între femei* (Luca 1, 28), și de Sfânta Elisabeta, care sub puterea Sfântului Duh a zis: *Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie cinstea aceasta, să vină Maica Domnului meu la mine?* (Luca 1, 42-43).

Să ne gândim și la femeia aceea care a ridicat glas din popor și a zis: *Fericit este pântecele care Te-a purtat și pieptul la care ai supt!* (Luca 11, 27) și la care Domnul Hristos a răspuns prin cuvintele: *Adevărat, dar fericiți sunt cei care ascultă cuvântul lui Dumnezeu și îl împlinesc pe el.* Să ne gândim la toți cinstitorii Maicii Domnului din toate timpurile și să ne silim și noi să-i aducem cuvenita cinstire printr-o viață care să se potrivească cu ceea ce vrea Maica Domnului, cu ceea ce a făcut Maica Preacurată.

Iubiți credincioși, să ne gândim la Maica Domnului nu numai la sărbătorile ei și nu numai când auzim cuvinte despre Maica Domnului, în cuprinsul sfintelor slujbe, ci să ne gândim la Maica Domnului și altfel. Numai că trebuie să fim atenți, totuși, să nu aducem cinstire Maicii Domnului mai mult decât se cuvine sau mai mult decât aducem cinstire și preamărire Domnului Hristos și Preasfintei Treimi, pentru că sunt unii credincioși care mereu zic: „Maica Domnului mi-a ajutat, Maica Domnului mi-a rânduit, Maica Domnului…" și așa mai departe. Nu zic că Maica Domnului nu rânduiește, că Maica Domnului nu ajută, dar întâi e Dumnezeu și apoi e Maica Domnului, întâi e Domnul Hristos și apoi e Maica Domnului, prin Domnul Hristos.

Deci Maica Domnului este, să zicem așa, pe locul doi, după Domnul Hristos, nu pe locul întâi, chiar dacă L-a întrupat pe Acesta. S-a întrupat în pântecele ei Fiul lui

Dumnezeu Care S-a făcut om, dar totuși Maica Domnului rămâne pe locul ei, pe locul smereniei, pe locul în care s-a sfințit și în care a pus-o de fapt Domnul Hristos. Deci Maica Domnului primește cinstirea noastră, dar noi trebuie să știm cum să o cinstim pe Maica Domnului: întâi e Domnul Hristos și apoi e Maica Domnului.

Maica Domnului e și mama noastră. Acesta e un lucru de mare însemnătate, să știm că, așa cum a primit-o Sfântul Ioan Evanghelistul pe Maica Domnului ca să fie mama lui, tot așa o primim și noi toți pe Maica Domnului ca să fie mama noastră, mama noastră iubitoare, îmbucurătoare, cu inimă de mamă față de fiecare dintre noi. Să ne gândim la toate acestea și să rămânem statornici în gândul de a aduce cinstire Maicii Domnului, nu numai cu gândul, nu numai cu cuvântul, ci mai ales cu viața noastră.

Să aducem cinstire Maicii Domnului după puterea noastră și, cu ajutorul lui Dumnezeu, să înaintăm în viața duhovnicească și să spunem și noi cu Biserica: „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu, Fecioară, neispitită de nuntă, ai avut în pântece pe Dumnezeu Cel peste toate și ai născut Fiu pe Cel fără de ani, Cel ce dăruiește pace tuturor celor ce te laudă pe tine", să zicem către Maica Domnului: „Preabinecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, că prin Cel ce S-a întrupat din tine iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a nimicit, Eva s-a mântuit, moartea s-a omorât și noi am înviat". De aceea să strigăm și către Domnul Hristos: „Bine ești cuvântat, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce bine ai voit așa, mărire Ție!" Să cerem de la Maica Domnului să ne facă locașuri ale Preasfintei Treimi, să zicem cuvintele: „Pe tine, preacuratul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești mult-lăudată, te rog, curățește mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate și fă-mă locaș înfrumusețat al Treimii Celei dumnezeiești, ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit eu, netrebnicul robul tău."

Să nădăjduim să avem și noi sufletul ca locaș al Preasfintei Treimi cum este Maica Domnului locaș al Preasfintei Treimi, să nădăjduim în mijlocirile Maicii Domnului, în ajutorul Maicii Domnului, și să avem încredințare că, fiind în legătură cu Maica bucuriei, vom putea avea și noi bucurie de acum și până în veac. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
2 iulie 2004

CUVINTE ALE MAICII DOMNULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, m-am gândit ca astăzi, pentru că suntem în cuprinsul sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, să ne oprim puțin asupra cuvintelor pe care le-a rostit Maica Preacurată.

În Sfânta Evanghelie de la Matei și în Sfânta Evanghelie de la Luca sunt pomenite anumite cuvinte ale Maicii Domnului. Sfinții Evangheliști au avut-o în vedere pe Maica Domnului doar în raport cu Domnul Hristos, în înțelesul că ceea ce au spus ei despre Maica Domnului s-a referit mai mult la Domnul Hristos. Maica Domnului L-a avut în vedere pe Domnul Hristos și noi nu cunoaștem o descriere a Maicii Domnului, o viață a Maicii Domnului, ci cunoaștem numai anumite afirmații, pe care le-au făcut Sfinții Evangheliști în legătură cu Maica Domnului. Și din afirmațiile lor, din informațiile pe care le-au dat ei, știm că Preasfânta Fecioară Maria, atunci când îngerul binevestitor i-a spus că ea ar putea să-L nască pe Mântuitorul lumii, a zis: *Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?* (Luca 1, 34). Adică, cum aș putea fi mamă, fără să se întâmple cu mine cele care premerg situației de mamă? *Eu nu știu de bărbat* înseamnă, de fapt, nu numai că n-am avut legătură cu bărbat sau că n-am acum legătură cu bărbat, ci înseamnă mult mai mult, înseamnă că nu m-am gândit să am vreodată o legătură cu un bărbat. Atunci îngerul binevestitor i-a spus: *Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru*

aceea și Sfântul Care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu Se va chema (Luca 1, 35).

Și aflând Maica Preacurată că nașterea ei va fi mai presus de fire, va fi prin puterea lui Dumnezeu, prin puterea Duhului Sfânt, a zis: *Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău* (Luca 1, 38). Cuvintele acestea ale Maicii Domnului sunt cuvinte care au făcut ca în ființa ei să se alcătuiască firea omenească a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. *Iată roaba Domnului...*, deci sunt roabă a lui Dumnezeu în înțelesul acesta că sunt la dispoziția lui Dumnezeu – ce vrea Dumnezeu să facă cu mine aceea va fi. *Fie mie după cuvântul tău*, adică să se întâmple ceea ce mi-ai spus că s-ar putea întâmpla. Acestea sunt cele dintâi cuvinte hotărâtoare pentru ceea ce a urmat, și care se unesc cu cuvintele de mai înainte, pe care le-a spus Maica Domnului când a zis *cum va fi aceasta...*

Alte cuvinte rostite de Maica Domnului sunt cele pe care le-a spus în casa Elisabetei. Preacurata Maria, care a aflat de la îngerul binevestitor că Elisabeta, rudenia ei, va fi și ea mamă, i-a făcut acesteia o vizită și, cu prilejul acesta, Maica Domnului a spus niște cuvinte care au rămas până la noi, tot prin mijlocirea Evangheliei de la Luca, anume: *Mărește, sufletul meu, pe Domnul. Și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu, că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt este numele Lui. Și mila Lui în neam și în neam spre cei ce se tem de El. Făcut-a tărie cu brațul Său Domnul, risipit-a pe cei mândri cu cugetul inimii lor. Pogorât-a pe cei puternici de pe scaune și a înălțat pe cei smeriți, pe cei flămânzi i-a umplut de bunătăți și pe cei bogați i-a scos afară, deșerți. A sprijinit pe Israel, slujitorul Său, ca să-Și aducă aminte de mila*

Sa, precum a grăit către părinții noștri, lui Avraam și semin-ției lui, în veac (Luca 1, 46-55).

Sunt cuvinte de rugăciune, cuvinte adresate lui Dumnezeu, cuvinte insuflate de Duhul Sfânt Preasfintei Fecioare Maria. *Mărește, sufletul meu, pe Domnul. Și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu...* – aduce Preasfânta Fecioară Maria, mama Mântuitorului, mărire lui Dumnezeu. De ce? Pentru că a fost rânduită ca să fie mama Mântuitorului: *...că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile.* Deci Dumnezeu a luat aminte la Fecioara Maria, la cea care era smerită nu numai în înțelesul că avea virtutea smereniei, ci și în înțelesul că a fost cumva nebăgată în seamă de oameni, a trăit în modestie. Și totuși Dumnezeu a luat aminte la ea până la așa măsură încât, zicea Maica Domnului, *de acum mă vor ferici toate neamurile.* Acestea sunt cuvinte profetice. Și ele se împlinesc chiar și cu noi, după 2000 de ani, căci și noi suntem între oamenii care-L preamăresc pe Dumnezeu și cinstesc pe Maica Preacurată, și zicem: „Neamurile toate te fericesc pe tine, una de Dumnezeu Născătoare! Biruiescu-se întru tine rânduielile firii – în înțelesul că nașterea întru feciorie s-a întâmplat și moartea arvunește viață –, ceea ce ești după naștere fecioară și după moarte, vie și mântuiești pururi, Născătoare de Dumnezeu, moștenirea ta."

Mai departe a zis Maica Domnului: *Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt este numele Lui. Și mila Lui în neam și în neam spre cei ce se tem de El.* Deci mila lui Dumnezeu este peste toate generațiile și peste toți oamenii care țin seamă de Dumnezeu, care se tem de Dumnezeu, în înțelesul că Îl au pe Dumnezeu în vedere.

Făcut-a tărie cu brațul Său Domnul, risipit-a pe cei mândri cu cugetul inimii lor. Dumnezeu Și-a arătat puterea Sa și

a lucrat în Preasfânta Fecioară Maria lucruri peste așteptările obișnuite, iar pe cei mândri cu cugetul lor i-a risipit, pentru că le-a dat de înțeles că n-au dreptate și că nu pot avea dreptate. În fața lui Dumnezeu lucrurile nu sunt așa cum sunt în fața oamenilor. Prin ceea ce a făcut Dumnezeu pentru Preasfânta Fecioară Maria, și nu numai pentru ea, ci și pentru lumea întreagă, a pogorât pe cei puternici de pe scaune și i-a înălțat pe cei smeriți. Pe cei smeriți i-a înălțat pentru că *cine se va smeri pe sine se va înălța* (Matei 23, 12), a zis Domnul Hristos. Pe cei care s-au socotit mai presus de alții, Dumnezeu i-a făcut să înțeleagă că trebuie să fie smeriți și că numai așa pot fi și cinstitori ai Maicii Domnului celei smerite. *Pe cei flămânzi i-a umplut de bunătăți*, adică Dumnezeu le poartă de grijă celor ce au trebuință de El, iar pe cei bogați i-a scos afară fără nici o răsplată.

A zis Maica Domnului mai departe: *A sprijinit pe Israel, slujitorul Său, ca să-și aducă aminte de mila Sa* – mila lui Dumnezeu, care să ne însoțească în toate zilele vieții noastre –, *precum a grăit către părinții noștri, lui Avraam și seminției lui, în veac.* Acestea sunt cuvinte ale Maicii Domnului pe care noi le rostim la sfintele slujbe și mai ales la slujba Utreniei, când spunem, împărțite în stihuri, aceste cuvinte. Spunem și noi cuvintele pe care le-a spus Maica Domnului și le alternăm cu cuvintele: „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim." Alcătuirea aceasta din urmă este din veacul al VIII-lea și o avem de la Sfântul Cosma Melodul, care a făcut mai multe alcătuiri în cinstea Maicii Domnului, în cinstea sfinților, pentru preamărirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

În general, la Sfânta Liturghie, cuvintele acestea ale Sfântului Cosma Melodul sunt precedate de: „Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și preanevinovată, și Maica Dumnezeului nostru." Sunt cuvinte aduse din cer pe pământ la Sfântul Munte, prin veacul al XI-lea, când un înger, venit din cer, le-a spus și le-a scris unui călugăr, ca să fie folosite în vederea cinstirii Maicii Domnului.

Iubiți credincioși, mai știm și alte cuvinte ale Maicii Domnului, și anume cuvinte de îndrumare, pe care le-a spus la nunta din Cana Galileii, când a mijlocit la Fiul său pentru nuntașii care nu mai aveau vin. Atunci le-a spus slujitorilor: *Faceți ceea ce vă va spune El!* (Ioan 2, 5). E singurul cuvânt de îndrumare adresat oamenilor, cuvânt care ne îndreaptă către Domnul Hristos.

Cu mult înainte de aceasta, când Domnul Hristos avea 12 ani de viață pământească și Se pierduse de grupul cu care Se afla în pelerinaj la Ierusalim, stând de vorbă în templu cu mai-marii învățătorilor Legii, Maica Domnului și-a arătat cumva nedumerirea și nemulțumirea că nu L-au găsit, ea și Dreptul Iosif: *Fiule, de ce ne-ai făcut una ca aceasta? Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijorați.* La aceasta Domnul Hristos a răspuns: *Ce este de Mă căutați? Nu știați oare că în cele ale Tatălui Meu Mi se cade să fiu?* (Luca 2, 48, 49).

Alte cuvinte ale Maicii Domnului nu mai cunoaștem. Mai știm despre Maica Domnului că a fost la Crucea Mântuitorului, că a primit pe Sfântul Ioan Evanghelistul ca îngrijitor și, cu ocazia aceasta, Domnul Hristos a dat-o pe Preasfânta Fecioară Maria Sfântului Ioan Evanghelistul ca mamă și a zis: *Femeie, iată fiul tău! (...) Fiule, iată mama ta!* (Ioan 19, 26-27), și prin aceasta ne-a dat-o nouă tuturor ca mamă.

Iubiți credincioși, dacă ne gândim că cuvintele Maicii Domnului, câte le cunoaștem noi, sunt puține, ne putem gândi și la faptul că Maica Domnului și-a petrecut viața în tăcere. Bineînțeles că a știut când să vorbească și când să tacă, și din tăcerea Maicii Domnului trebuie să învățăm și noi să ducem o viață în tăcere. Am citit cândva o carte cu titlul *Omul cel nou*, scrisă în limba germană și tradusă de Mitropolitul Nicolae Colan, apărută prin anii 1942-1943 și în cuprinsul căreia este un capitol cu titlul „Despre oamenii rari și despre virtutea rară". Oamenii rari sunt oamenii care știu să tacă și tac cât trebuie, și virtutea rară este tăcerea. Să învățăm și noi de la Maica Domnului să nu înmulțim cuvintele nefolositoare, să vorbim numai atunci când trebuie și cât trebuie, să fim și noi între oamenii rari, să avem virtutea rară și, prin aceasta, să fim în legătură cu Maica Preacurată.

Iubiți credincioși, noi cinstim pe Maica Domnului cu diferite cuvinte, cu diferite titluri și zicem că este Împărăteasa cerului și a pământului, că este mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui, că este mărirea a toată lumea. Ea din oameni a răsărit și pe Stăpânul L-a născut. Zicem că este mai presus de minte și de cuvânt, mai cinstită decât heruvimii și mai mărită decât serafimii. Toate acestea le zicem în dorința de a aduce cinstire Maicii Domnului de care, zicem noi, că s-au uimit toate: „Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu, Fecioară, neispitită de nuntă, ai avut în pântece pe Dumnezeu Cel peste toate și ai născut Fiu pe Cel fără de ani, Cel ce dăruiește pace tuturor celor ce te laudă pe tine." Deci spunem că Maica Domnului ne uimește prin viața ei, câtă o cunoaștem, prin rostul pe care i l-a dat Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Duhul Sfânt. Toate acestea la avem în vedere în legătură cu Maica Domnului.

Întrebarea este: Despre toate acestea câte le spunem noi despre Maica Domnului oare ea ce ar spune? Noi spunem că e mai presus de minte și de cuvânt, că e mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui, că e mărirea a toată lumea, că de ea se bucură și cerul și pământul. Dar dacă am întreba pe Maica Domnului: „Cine zici tu că ești?", oare ce ne-ar spune? Cred că ne-ar spune un singur cuvânt. Sunt roaba Domnului. *Iată roaba Domnului!* Ce înseamnă roaba Domnului? Înseamnă o ființă care se pune în slujba Domnului, o ființă care se supune cu mintea, o ființă care aduce mărire lui Dumnezeu, o ființă care își duce viața în smerenie.

Ar fi cazul să ne întrebăm și noi dacă suntem robii Domnului nostru Iisus Hristos, dacă suntem supuși ai Maicii Domnului, dacă putem spune fiecare dintre noi: „Iată robul Domnului, fie mie după cuvântul Tău!" Să ne cercetăm în privința aceasta, să dorim să fim între oamenii rari și să avem virtutea rară, să fim cinstitori ai Maicii Domnului, ca să Se bucure de noi Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Duhul Sfânt, să se bucure de noi îngerul care i-a adus Maicii Preacurate binecuvântare din cer și a zis: *Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine! Binecuvântată ești tu între femei* (Luca 1, 28).

Să avem în vedere toate acestea și, mișcați de Duhul Sfânt, să avem încredințarea că nu suntem singuri, ci că o avem pe Maica Domnului ajutătoare, dacă și noi, la rândul nostru, suntem între cei ce aduc mărire lui Dumnezeu și cinstire Maicii Domnului de acum și până în veac. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
19 august 2005

DARURILE ÎNVIERII

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi este cea din urmă zi de prăznuire a Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cea din urmă zi calendaristică în care se pomenește praznicul Sfintelor Paști și când se repetă slujbele de la Sfintele Paști. Cu ziua de mâine începe prăznuirea altei sărbători, și anume, începând cu Vecernia de astăzi, sărbătoarea Înălțării Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care ține până în vinerea Rusaliilor. Apoi urmează sărbătoarea Pogorârii Duhului Sfânt, care ține și ea până în sâmbăta de după Rusalii.

Deci avem în față mai multe sărbători încheind o sărbătoare, care, la drept vorbind, nu se încheie niciodată. De altfel, nici o sărbătoare nu e sărbătoare numai pentru ziua sau vremea hotărâtă pentru sărbătorire, ci fiecare sărbătoare se continuă cumva în conștiința noastră și după sărbătorire. Sărbătoarea Sfintelor Paști este o sărbătoare care nu se sfârșește niciodată. În fiecare duminică se repetă sărbătorirea Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în fiecare Sfântă Liturghie este și o sărbătorire de Paști. „Paștile sunt veșnice" – se spune la slujba de Paști. Deci nu există niciodată o vreme în care încetează Paștile, Paștile ca eveniment, ca prăznuire și Paștile ca trăire a credincioșilor. Am putea spune că, de fapt, Ortodoxia este o sărbătorire de Paști. Bineînțeles nu este numai sărbătorire de Paști, pentru că dacă sunt și alte sărbători înseamnă că toate trebuiesc sărbătorite și, cumva, lucrurile se împletesc între ele.

Dar Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos este evenimentul central al vieții pământești a Mântuitorului și este temelia celorlalte sărbători care urmează: Înălțarea Domnului și Pogorârea Duhului Sfânt. Toate celelalte sunt centrate, axate pe Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Fiind astăzi ultima zi calendaristică de anul acesta în care noi sărbătorim Paștile, e bine să ne cercetăm pe noi înșine în ceea ce privește darurile Învierii. Dintre aceste daruri, cinci sunt mai de căpetenie, și anume: iertarea păcatelor, bucuria, netemerea, pacea și binecuvântarea.

Ca importanță, darul cel mai deosebit dat nouă după Învierea Mântuitorului, darul care izvorăște din Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos este iertarea păcatelor. Fără iertarea păcatelor nu pot fi trăite celelalte daruri ale Învierii. În cea dintâi zi a Învierii Sale, Domnul nostru Iisus Hristos a suflat peste ucenicii Săi și a zis: *Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-23). Deci iertarea păcatelor este în legătură cu Învierea Mântuitorului. Știți că Sfântul Ioan Gură de Aur, în *Cuvântul de la Paști*, zice: „Nimeni să nu se tânguiască pentru păcate, că iertare din mormânt a răsărit." Și aceasta pentru totdeauna, pentru toată viața pământească, pentru cât va fi omul pe pământ, până la sfârșitul lumii este darul acesta. Având în vedere că până la sfârșitul lumii este posibilitatea de a păcătui, tot până atunci este și darul de a se ierta păcatele.

Cel dintâi lucru pe care l-a spus Domnul Hristos după Învierea Sa, conform Sfântului Evanghelist Matei, este cuvântul: „Bucurați-vă!" Deci, un îndemn la bucurie și un salut în același timp. Noi știm că grecii din vremea aceea, poate și cei din vremea de astăzi, se salutau cu cuvântul:

„Bucură-te!" *(chaire)*. Unii au și tradus cuvântul acesta ca un cuvânt de salut. În realitate, el poate fi și un cuvânt de salut, și un cuvânt de îndemn la bucurie. Când Domnul Hristos S-a întâlnit cu femeile mironosițe, care se întorceau de la mormântul gol al Mântuitorului, le-a întâmpinat spunându-le: *Bucurați-vă!* Și îndată după aceea: *Nu vă temeți!* (Matei 28, 10), pentru că le cuprinsese frica. Deci: *Bucurați-vă!* și *Nu vă temeți!* – sunt cuvinte spuse de Domnul Hristos, după Înviere, femeilor mironosițe, din care înțelegem că Domnul Hristos vrea să ne bucurăm și că mormântul făcător de viață al Mântuitorului izvorăște bucuria și curajul, netemerea. Curajul e o virtute creștină, o virtute morală, pe care dorim cu toții să o avem, pentru că numai așa ne putem manifesta credința noastră în Mântuitorul, Care a zis: *În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea* (Ioan 16, 33). Nu din puterea noastră ne bucurăm și ajungem la netemere, ci cu ajutorul lui Dumnezeu, și mai ales pentru credința noastră, câtă o avem, în Mântuitorul, Care ne ajută: *Toate le pot în Hristos, Cel ce mă întărește* (Filipeni 4, 13), scria Sfântul Apostol Pavel creștinilor din Filipi.

După Învierea Sa din morți, de fiecare dată când S-a întâlnit cu ucenicii Săi, Domnul Hristos a zis: *Pace vouă!* Cuvintele acestea, *Pace vouă!*, reprezintă un salut. Evreii se salută cu *șalom*, adică *pace*. Dar Domnul Hristos nu numai că i-a salutat pe ucenici cu cuvintele: *Pace vouă!*, ci le-a și dat pacea. De altfel, Domnul Hristos spune despre bucurie și despre pace că sunt lucruri pe care El le dăruiește. Și anume, înainte de sfintele Sale pătimiri, în cuvântarea de despărțire, pe care a prezentat-o în Evanghelia sa Sfântul Evanghelist Ioan, Domnul Hristos a zis: *Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu*

(Ioan 14, 27). Deci lumea dă daruri obișnuite, pământești, Eu însă vă dau pace, care-i mai presus de orice dar, pacea prin care darurile celelalte primesc valoare. Tot așa și despre bucurie a zis Domnul Hristos: *Deci și voi acum sunteți triști, dar iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi* (Ioan 16, 22). S-au bucurat ucenicii când L-au văzut după Înviere. Au primit pace, s-au împlinit cuvintele Mântuitorului dinainte de pătimire.

Cel de-al cincilea dar al Învierii este binecuvântarea. Domnul Hristos, după ce Și-a împlinit aici, pe pământ, cele pentru care a venit, El, Fiul lui Dumnezeu, S-a înălțat la ceruri binecuvântându-i pe ucenici. După mărturia Sfântului Evanghelist Luca, S-a dus împreună cu ucenicii Săi înspre Betania, pe Muntele Măslinilor, și acolo, pe aceiași munte la poalele căruia S-a rugat lui Dumnezeu înainte de pătimirea Sa, S-a Înălțat la cer și Și-a ridicat mâinile, i-a binecuvântat pe ucenici și, pe când îi binecuvânta, S-a depărtat de ei și S-a înălțat la cer. E mare lucru să știm că Domnul Hristos S-a înălțat la cer binecuvântând. Binecuvântarea arată totdeauna bunăvoință, lărgime de suflet, și Domnul Hristos a avut totdeauna această lărgime de suflet pentru credincioși, și S-a înălțat binecuvântându-i. Ca să primim această binecuvântare trebuie să ducem o viață ca să o poată binecuvânta Domnul Hristos, o viață asemănătoare cu a ucenicilor Săi, cu a Maicii Domnului, pentru că, în Tradiția Bisericii, și Maica Domnului a fost de față la Înălțarea Domnului Hristos. Slujbele în legătură cu Înălțarea Mântuitorului sunt cu afirmația că și Maica Domnului a fost de față când Domnul Hristos S-a înălțat la cer, așa cum a fost de față și când Duhul Sfânt S-a pogorât peste Sfinții Apostoli.

Știind toate acestea, e bine să ne cercetăm pe noi înșine, nu numai dacă facem lucruri care nu se potrivesc cu o viață sfântă, ci să ne gândim și la darurile Învierii, în ce măsură suntem oameni ai bucuriei, ai netemerii, ai păcii, oameni care suntem sub binecuvântarea Domnului nostru Iisus Hristos și oameni care primim cu adevărat iertarea păcatelor la Sfânta Spovedanie, împărtășindu-ne cu Sfintele Taine, care, și ele, se dau spre iertarea păcatelor, în ce măsură luăm parte la Slujba Sfântului Maslu, care este tot pentru iertarea păcatelor. E bine să avem în vedere toate aceste lucruri, să ne cercetăm în privința lor. Și, dacă vedem că nu avem bucurie, să știm că ceva nu e în regulă, dacă vedem că nu avem pace sufletească, să știm că nu suntem în rânduială, dacă suntem cuprinși de teamă, dacă nu avem curaj, este ceva rău în existența noastră, pentru că nu suntem în legătură cu Mântuitorul, Care ne susține. În aceste cazuri trebuie să ne schimbăm felul de a gândi, felul de a lucra, de a acționa în lumea aceasta.

În această zi de bucurie, care se continuă tot cu zile de bucurie, în această zi de pace, care se continuă cu alte zile dătătoare de pace, în această zi în care stăm cu sărbătorire în fața Domnului Hristos Înviat, să ne gândim și la Domnul Hristos Cel înălțat la cer și să ne gândim și la Duhul Sfânt, Care și El este dătător de bucurie. Și să căutăm să fim cu viața noastră, cu cele agonisite în sufletul nostru, oamenii care pot să dea celorlalți oameni încrederea că a fi cu Domnul Hristos înseamnă a fi sub binecuvântare, sub iertarea păcatelor, a fi în marginile păcii, ale bucuriei și ale netemerii.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
4 iunie 1997

VIAȚĂ CURATĂ ÎNTRU POCĂINȚĂ AGONISITĂ

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, vremea în care ne găsim acum este săptămâna în care suntem cu luare-aminte la femeile mironosițe și la Iosif din Arimateea. A început această vreme cu duminica trecută și ține până sâmbătă. În toată săptămâna aceasta ne-am gândit la femeile mironosițe, ne-am gândit la Sfântul și Dreptul Iosif din Arimateea.

Am auzit la sfintele slujbe spunându-se: „De Te-ai și pogorât în mormânt, Cela ce ești fără de moarte, dar puterea iadului ai zdrobit și ai înviat ca un biruitor, Hristoase, Dumnezeule, zicând femeilor mironosițe: «Bucurați-vă!» și Apostolilor Tăi pace dăruindu-le, Cela ce dai celor căzuți ridicare." Deci, prin aceste cuvinte am vorbit cu Domnul Hristos, am pomenit femeile mironosițe, am pomenit pe Sfinții Apostoli, am pomenit cele ce s-au întâmplat la Învierea Domnului Hristos. Sfânta noastră Biserică ține să pună în atenția credincioșilor și pe femeile mironosițe, și pe Sfântul și Dreptul Iosif din Arimateea, cu recunoștință pentru ceea ce au făcut ei.

Femeile mironosițe și-au arătat cinstirea lor față de Domnul Hristos. Ele au știut că Iosif din Arimateea și cu Nicodim au înmormântat cu cinste pe Domnul Hristos, că L-au înfășurat în giulgiuri cu miresme, așa încât am putea zice că n-ar mai fi fost cazul ca ele să adauge ceva miresme. Totuși, s-au gândit că ar trebui să adauge și ele ceva, ceva din partea lor. Adică nu s-au mulțumit cu cinstirea pe care au adus-o cei doi, care L-au înmormântat pe Domnul Iisus Hristos cu cinste. Și atunci au cumpărat cele de trebuință și au pregătit miresmele. Nu ni se spune în Sfânta Evanghelie cât au costat cele ce le-au cumpărat pentru pregătirea miresmelor, pe care, de fapt, nici nu le-au întrebuințat, numai le-au pregătit. Adevăratul preț al miresmelor nu era prețul în bani, ci era prețul cinstirii femeilor mironosițe. Căci femeile mironosițe și-au pus inima lor în miresmele pe care le-au pregătit, și bineînțeles că inima nu poate fi prețuită.

Sfânta noastră Biserică, atunci când pomenește pe femeile mironosițe, le numește femei gânditoare de Dumnezeu sau femei înțelepțite de Dumnezeu. Cunoaștem două feluri de exprimare a acestui adevăr. Eu m-am pomenit în lumea aceasta cu cuvintele: „Femeile cele gânditoare de Dumnezeu în urma Ta cu miruri au alergat și pe Care ca pe un mort cu lacrimi Te căutau, bucurându-se, s-au închinat Ție, Dumnezeului Celui viu, și Paștile cele mântuitoare ucenicilor Tăi bine le-au vestit." Deci erau pomenite femeile mironosițe ca femei gânditoare de Dumnezeu. Să știți că mie îmi pare rău că s-a părăsit această zicere: „femei gânditoare de Dumnezeu" și se spune acum: „femei înțelepțite de Dumnezeu". Bineînțeles că și una, și alta poate să fie adevărată, și una, și alta e frumoasă, dar cred că traducerile vechi au fost mai fidele față de textul grecesc din care s-au tradus, adică „femei gânditoare de Dumnezeu". Sunt două lucruri deosebite „femei înțelepțite de Dumnezeu" și „femei gânditoare de Dumnezeu". Adevărul este că ele au fost și una, și alta. Au fost gânditoare de Dumnezeu, adică L-au avut pe Dumnezeu în prim-planul gândirii lor, au ținut seama de Dumnezeu – asta înseamnă să fii gânditor de Dumnezeu.

Ce au făcut femeile cele gânditoare de Dumnezeu? „În urma Ta cu miresme au alergat", adică ele au știut că Domnul Hristos a fost înmormântat, au fost și ele de față când a fost înmormântat, au știut condițiile în care a fost înmormântat, au știut cum anume a fost înmormântat, deci și cu miresme, și totuși au vrut să mai dea și ele ceva de la ele. N-au fost mulțumite cu cât au dat Iosif din Arimateea și Nicodim, ci au vrut să dea și ele ceva, să aducă și ele ceva spre cinstirea Domnului Hristos, Care murise. Și să știți că femeile cele cinstitoare de Dumnezeu nu s-au gândit la Învierea Domnului Hristos. E sigur că nu s-au gândit la Învierea Domnului Hristos, că, dacă s-ar fi gândit la Învierea Domnului Hristos când au pregătit miresmele, s-ar fi gândit: „Dar dacă a înviat? Dar dacă ne pregătim degeaba?" Or, ele nu s-au gândit așa. Au știut că Domnul Hristos a murit și nu s-au gândit că va învia. Ele L-au socotit pe Domnul Hristos în mormânt.

Într-o alcătuire de la slujba de Paști se spune: „Pe Soarele Cel mai înainte de soare, Care a apus oarecând în mormânt, mers-au mai înainte de către ziuă căutându-L ca pe o zi mironosițele femei, și una către alta strigau: «O, prietenelor, veniți să ungem cu miresme trupul cel ce a înviat pe Adam și care acum zace în mormânt!»" Deci ele au crezut că se duc să-L întâlnească pe Domnul Hristos în mormânt. „Să mergem să ne sârguim ca și magii și să ne închinăm, și să aducem în loc de daruri miruri Celui ce nu în scutece – cum era Mântuitorul când s-au dus magii la El –, ci în giulgiu este înfășurat, și să plângem și să strigăm: «O, Stăpâne, scoală-Te, Cela ce dai celor căzuți ridicare!»" Iată, iubiți credincioși, cum au privit femeile mironosițe pe Domnul Hristos, ca și când El ar fi fost în mormânt. Și au vrut să-L cinstească și după ce a murit.

Este o îndrumare pentru noi această cinstire a femeilor gânditoare de Dumnezeu, în înțelesul acesta că noi trebuie să-i cinstim și pe morți. Îi cinstim pe oameni și când sunt în viață, dar îi cinstim și după moarte. Cultul morților se întemeiază și pe această cinstire a femeilor mironosițe, pe care au adus-o Domnului Hristos Care murise. Deci femeile mironosițe nu s-au mărginit la cinstirea pe care I-au adus-o în viață, ci L-au cinstit și după ce n-a mai fost în viață, cum credeau ele. De fapt, ele s-au dus la mormânt cu miruri și nu le-au întrebuințat. De ce? Pentru că Domnul Hristos înviase din morți. Deci aceste femei gânditoare de Dumnezeu trebuie să fie un exemplu și pentru noi.

Este interesant de luat aminte la faptul că ele, când s-au dus la mormântul Domnului Hristos, foarte de dimineață, pe când încă nu răsărise soarele sau pe când răsărea soarele, L-au căutat pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos ca pe Cel ce este Soarele Care a făcut soarele, ca pe o zi: „Pe Soarele Cel mai înainte de soare, Care a apus oarecând în mormânt, mers-au mai înainte de către ziuă căutându-L ca pe o zi mironosițele femei..." S-au dus la mormânt, nu L-au găsit pe Domnul Hristos și bineînțeles că n-aveau de ce să întrebuințeze miresmele. Dar să știți că Domnul Hristos a primit cinstirea lor, nu se poate să nu o fi primit! Pentru că Domnul Hristos, cunoscătorul inimilor, are în vedere și cele ce nu le știe omul, cele ce le știe numai Dumnezeu.

Aceste femei, gânditoare de Dumnezeu, trebuie să fie un exemplu pentru noi ca să gândim și noi ca ele, să avem și noi ca gând principal gândul la Dumnezeu. Femeile mironosițe au considerat că Domnul Hristos este în mormânt. Noi știm că Domnul Hristos a înviat, și atunci se pune problema aceasta: Cum putem să-L cinstim pe Domnul Hristos ca femeile gânditoare de Dumnezeu? Ne

spune tot Sfânta Biserică în cea de-a cincea cântare din Canonul Paștilor, unde se spune: „Să mânecăm cu mânecare adâncă – sau să pornim de dimineață – și în loc de mir cântare să aducem Stăpânului –, deci mirul nostru este cântarea, cântare cinstitoare. Și să vedem pe Hristos strălucind, cu neapropiata lumină a Învierii. Și bucurați-vă zicând: «Luminați să-L auzim» cântându-I cântare de biruință" sau „Și să vedem pe Hristos, Soarele Dreptății, tuturor viață răsărind".

Și mai este un chip de cinstire a Domnului Hristos, pe lângă cântarea de biruință: „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le", și anume să aducem viață curată, agonisită prin pocăință. V-am mai spus eu de multe ori și vă spun și acum o alcătuire de la sfintele slujbe, care zice așa: „Lacrimi dă-mi mie, Dumnezeule, ca oarecând femeii celei păcătoase, și mă învrednicește să ud preacuratele Tale picioare, care din calea rătăcirii pe mine m-au izbăvit." Și fiți atenți acum! „Și mir de bună mireasmă să aduc Ție viață curată întru pocăință mie agonisită, ca să aud și eu glasul Tău cel dorit: «Credința ta te-a mântuit, mergi în pace!»" Deci viața curată este mirul pe care îl putem aduce noi spre cinstirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Iubiți credincioși, însă, când cinstim pe femeile mironosițe, pe femeile gânditoare de Dumnezeu, să ținem minte lucrul acesta: să ne gândim și la cealaltă expresie care se întrebuințează mai nou, și anume: „femeile cele înțelepțite de Dumnezeu". Într-adevăr, gândurile care duc spre Dumnezeu sunt gânduri de la Dumnezeu. Eu v-am mai spus și altă dată, și să știți că îmi pare bine că vă pot spune și acum. Dumnezeu s-o odihnească pe mama mamei mele, pe bunica mea, care, când avea un gând deosebit în minte, zicea: „Mi-a adus Dumnezeu un gând", adică am un gând care nu-i de la mine, nu se poate să fie de la mine, e un gând prea înalt, prea frumos, prea dătător de bucurie ca să pot zice că mintea mea a odrăslit gândul acesta. „Mi-a adus Dumnezeu un gând", deci m-a înțelepțit Dumnezeu. Femeile gânditoare de Dumnezeu au gândit așa pentru că le-a înțelepțit Dumnezeu să gândească așa.

Aceste femei gânditoare de Dumnezeu L-au avut în vedere pe Dumnezeu și în împrejurarea în care știau că peste mormânt a fost așezată o piatră mare și care a fost și pecetluită, de altfel, a doua zi după înmormântare. Și se gândeau: oare cine le va prăvăli piatra de pe mormânt? Își ziceau ele: „Puterea noastră e prea mică pentru a putea face noi lucrul acesta – să dăm piatra la o parte. Deci cine ne va prăvăli nouă piatra de pe mormânt?" Și când au ajuns acolo au văzut că piatra este dată la o parte. Cine a dat-o la o parte? Îngerii. Deci ele s-au dus, cum am zice noi cu o vorbă din vremea noastră, la risc. Nu și-au luat ajutoare, dar au avut încredere că vor găsi o cale de a da piatra la o parte și, într-adevăr, așa a fost. S-a găsit posibilitatea ca să ajungă să vadă mormântul deschis. Numai că l-au văzut deschis degeaba, că n-au mai văzut în el trupul Mântuitorului și s-au întors acasă cu miresmele pe care le pregătiseră, fără să le folosească.

Ele au pregătit miresmele, și în legătură cu aceasta nu mă pot abține să nu vă spun ceva ce v-am mai spus și altă dată, și o să spun aceasta de câte ori o să am ocazia, și anume că, în Epistola către Filimon, Sfântul Apostol Pavel, recomandându-l stăpânului pe Onisim, cel care plecase din casa stăpânului său, Filimon, zice: *Ți-l trimit pe el, chiar inima mea*. Deci ce îți trimit? De fapt, îți trimit un slujitor al tău. Dar să știi că slujitorul tău e și prietenul meu. Și să

știi că nu ți-l trimit numai ca un slujitor cum a fost înainte de a fugi de la tine, ci ți-l trimit înnoit prin credință și îți pun înainte, prin el, chiar inima mea. Așa, poate, s-au gândit și femeile mironosițe, că ele cu cinstirea pe care doreau să o arate Mântuitorului prin miresme, prin miruri, prin aromate, de fapt, își cuprind inima lor. De aceea nu ni se spune cât a costat mirul, pentru că inima costă mult mai mult decât ne-am putea gândi noi. Nici nu există ceva de valoarea inimii, ceva comparativ cu inima omului.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, îl cinstim totodată și pe Sfântul și Dreptul Iosif din Arimateea. Eu îl am tare mult la evlavie pe Sfântul Iosif din Arimateea. V-am mai spus că trei sfinți aș vrea să-i am în apropierea mea și să-i întâlnesc, și, dacă mi s-ar pune problema aceasta, cu ce sfinți aș vrea să mă întâlnesc, aș spune: „Cu Sfântul Iosif din Arimateea, cu Sfântul Evanghelist Luca și cu Sfântul Ioan Gură de Aur." De ce cu Sfântul Iosif din Arimateea? Pentru că el a făcut ceva ce n-au făcut alții în vremea aceea, și poate nici nu s-ar fi gândit alții să facă. Ce anume? Când Pilat L-a condamnat pe Domnul Hristos la răstignire, când mulțimile de oameni au strigat: „Răstignește-L, răstignește-L!", el a avut curajul să se ducă la cel care L-a condamnat pe Domnul Hristos și să zică: „Dă-mi autorizația să-L înmormântez eu pe Acela pe Care tu L-ai condamnat, pe Acela pe Care Îl hulește lumea, pe Acela pe Care L-au răstignit. Eu vreau să-L înmormântez cu cinste, pentru că eu țin la El, pentru că Îl iubesc, Îl cinstesc. Nu vreau să rămână pe Cruce, să ajungă oriunde." Și avea chiar un mormânt disponibil, mormânt care era făcut pentru el și pentru familia lui, fără îndoială. Și-a oferit mormântul său Mântuitorului. Se menționează aceasta în Sfânta Evanghelie de la Matei, la sfârșitul capitolului 27.

E o minunăție, iubiți credincioși! Ne gândim noi la multe lucruri și la lucruri felurite, dar la acesta trebuie să recunoaștem că nu ne gândim. Nu ne gândim cât a fost de cinstitor Sfântul Iosif din Arimateea față de Domnul Hristos – în împrejurările în care chiar ucenicii Domnului Hristos s-au depărtat de El, L-au negat și au zis că nu Îl cunosc –, înmormântându-L cu cinste pe Mântuitorul. Biserica nu l-a uitat pe Sfântul Iosif din Arimateea și la fiecare Sfântă Liturghie se spun cuvintele: „Iosif cel cu bun chip, de pe Cruce luând preacurat trupul Tău, cu giulgiu curat înfășurându-l și cu miresme, în mormânt nou, îngropându-l, l-a pus." Eu n-am cuvinte și n-am simțiri să mă pot bucura de Sfântul Iosif din Arimateea pentru ceea ce a făcut el înmormântând cu cinste pe Domnul Hristos. Deci Biserica îl pomenește la fiecare Sfântă Liturghie, și îl pomenește și în Duminica Mironosițelor împreună cu femeile mironosițe, și în toată săptămâna de după Duminica Mironosițelor, și poate că în felul acesta există posibilitatea să se întipărească Sfântul Iosif din Arimateea și femeile mironosițe în conștiința noastră, în inima noastră.

Ar trebui să avem și noi un mormânt pe care să-L oferim Mântuitorului nostru Iisus Hristos, anume inima noastră, din care să învieze Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui. Bineînțeles că nu-i vorba de vrăjmași ca oameni, ci e vorba de gândurile împotrivitoare față de Învierea Domnului Hristos din inima noastră, e vorba de gândurile care se împotrivesc binelui. Și sunt atâtea gânduri împotrivitoare!

Să ne gândim cu cinstire la femeile mironosițe, la Maria Magdalena din care Domnul Hristos a izgonit șapte draci, cea care L-a văzut cea dintâi înviat pe Domnul Hristos, și să fim și noi cinstitori de Dumnezeu împreună cu Sfântul

Iosif din Arimateea, care L-a cinstit într-o vreme când ceilalți oameni nu-L cinsteau. Deci să fim statornici în cinstirea față de Domnul Hristos.

Gânduri de acestea aș vrea să avem acum, la această spovedanie, să ne gândim și la felul cum Îl cinstim pe Domnul Hristos, ce am putea noi să facem pentru ca Domnul Hristos să fie mult mai cinstit de către oamenii care nu Îl cinstesc. Pentru că și acum se găsesc oameni care nu-L cinstesc pe Domnul Hristos, nepăsători față de Domnul Hristos. Noi însă să ne gândim la El și să facem în așa fel încât să fie și alți cinstitori ai Domnului Hristos. Să ne ajute Dumnezeu să ne luminăm mintea cu lumini de gând aduse din cer pe pământ în sufletele noastre, în conștiințele noastre, în inimile noastre. Să ne ajute Dumnezeu să avem și noi un preț pentru mirul cinstirii noastre, iar prețul să fie inima noastră. Să aducem și noi, în loc de miruri, cântare Mântuitorului nostru Iisus Hristos și viață curată întru pocăință agonisită. Să aducem toate acestea Celui ce nu în scutece, nici în giulgiuri este înfășurat, ci a fost înfășurat în scutece când a fost prunc și a fost înfășurat în giulgiuri când a fost înmormântat. Să ne gândim la toate acestea și să-I facem loc în sufletele noastre ca să Îl simțim înviat pe El, și să simțim risipirea vrăjmașilor de gând ai Lui din sufletele noastre. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
16 mai 2003

ARĂTAREA LĂUNTRICĂ A LUI HRISTOS PRIN CREDINȚĂ

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, Hristos a înviat!

Astăzi este o zi de bilanț, o zi de cercetare, o zi de privire în urmă, este ultima zi de prăznuire a Sfintelor Paști din acest an. Deși noi prăznuim Sfintele Paști în fiecare duminică, totuși avem și o zi de prăznuire anume a Sfintelor Paști, și după aceea Săptămâna Luminată și, în continuare, perioada până la sărbătoarea Înălțării Domnului nostru Iisus Hristos, tot ca prăznuire a Sfintelor Paști. Așa că astăzi, ca ultimă zi a acestei perioade, e cazul să ne cercetăm pe noi înșine, cum ne-am comportat în fața evenimentului Învierii Domnului nostru Iisus Hristos și a celor ce au urmat. În noaptea de Paști am dat mărire lui Dumnezeu pentru Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, să zicem așa, ne-am întâlnit cu Domnul Hristos Cel înviat din morți, și aceasta s-a întâmplat nu numai într-o zi, ci în toate zilele Săptămânii Luminate.

În ziua întâi de Paști, la Vecernie, s-a pomenit arătarea Domnului nostru Iisus Hristos în fața ucenicilor Săi, când a suflat peste ei și a zis: *Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate, și cărora le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-23).

Am aflat că s-au bucurat ucenicii văzând pe Domnul, dar a fost și un ucenic, Sfântul Apostol Toma, care nu s-a bucurat, pentru că n-a fost de față când S-a arătat Dom-

nul Hristos și, de aceea, el și-a arătat necredința. Și aceasta a ținut opt zile, până când, în a opta zi după Învierea Sa, Domnul Hristos S-a arătat și Sfântului Apostol Toma și l-a încredințat de Sfântă Învierea Sa.

Am pomenit apoi altele și altele. Bineînțeles că ne-am gândit la toate arătările Domnului Hristos, arătări care au fost spre încredințarea ucenicilor, în primul rând, care urmau să fie martorii Învierii, așa cum suntem și noi martori ai Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos în veacul nostru și cum au fost toți oamenii care au crezut în Învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

Domnul Hristos S-a arătat ucenicilor Săi, S-a arătat femeilor mironosițe, S-a arătat Sfântului Apostol Petru, S-a arătat la Marea Tiberiadei, S-a arătat Sfântului Apostol Iacob, S-a arătat în Galileea la mai mult de 500 de oameni, S-a arătat la Înălțarea Sa ucenicilor Săi și bineînțeles că, fiind vorba de arătarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ar trebui să ne întrebăm dacă ni S-a arătat și nouă. Noi nu trebuie să ne gândim la o arătare care se adresează văzului, ci la o arătare lăuntrică. Ce-nseamnă aceasta? Domnul Hristos a zis: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21). E vorba de o arătare lăuntrică, de o arătare în înțelesul acesta, că, crezând noi în Domnul Hristos, simțim puterea Lui, bunătatea Lui, ajutorul Lui, simțim revărsarea Lui de iubire. Avem o certitudine, avem o siguranță despre ceea ce s-a întâmplat și despre ceea ce mărturisește Sfânta Evanghelie.

Arătările bineînțeles că sunt mai multe. Este și arătarea de la sfârșitul veacurilor. Ceea ce ne interesează pe noi este să știm dacă ne-am întâlnit cu adevărat cu Domnul Hristos, dacă putem spune și noi ca ucenicii Domnului Hristos, când au vorbit cu Sfântul Apostol Toma: „Am văzut pe Domnul!", dacă putem zice și noi cu cei care mergeau spre Emaus, Cleopa și tovarășul său de călătorie: *Inima noastră era întru noi arzând, când ne vorbea pe cale și ne tâlcuia Scripturile* (Luca 24, 32). Și nouă ne vorbește Domnul Hristos pe calea vieții, dar nu direct, ci prin Evanghelie, în care sunt cuprinse cuvintele Sale. Și noi avem încredințarea Sfântului Apostol Toma, și să zicem și noi: *Domnul meu și Dumnezeul meu!*, dar nu formal, ci înlăuntrul nostru, în conștiința noastră, în simțirea noastră. Și noi ar trebui să avem siguranța Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, siguranța pe care au avut-o femeile mironosițe, pe care au avut-o ucenicii Domnului Hristos, pe care a avut-o Sfântul Apostol Pavel, care și el a fost învrednicit de Domnul Hristos să Îl vadă pe drumul care ducea spre Damasc.

Toți credincioșii trebuie să aibă conștiința că Domnul Hristos, Care a înviat din morți, a înviat și în sufletele noastre și că, de fapt, noi am înviat împreună cu El, în Botez și, dacă ne-am menținut în înviere, nu mai trebuie să așteptăm altceva decât înălțarea noastră la cer împreună cu Domnul Hristos, pentru că și noi suntem candidați la Înălțarea Domnului Hristos.

Să ne cercetăm pe noi înșine în simțirea noastră, în conștiința noastră, dacă cu adevărat ne-am bucurat, ne bucurăm și ne vom bucura în continuare de prezența Domnului Hristos în inimile noastre, după dorința Sfântului Apostol Pavel care, în Epistola către Efeseni, capitolul 3, a scris: *Hristos să Se sălășluiască, prin credință, în inimile voastre*, iar în Epistola către Galateni, capitolul 4, a scris că își dă toată silința, adică suferă chiar *durerile nașterii, până*

când Hristos va prinde chip în voi, în galateni, în credincioșii din Galatia și, fără îndoială și în noi, pentru că Sfântul Apostol Pavel, care a scris galatenilor, a scris și pentru noi. Amin.

Hristos a înviat!

Mănăstirea Brâncoveanu,
19 mai 2004

ÎNAINTE-PRĂZNUIREA NAȘTERII DOMNULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, iată-ne în fața sărbătorii Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, sărbătoare care are o înainte-prăznuire de cinci zile, începând cu ziua de mâine, respectiv din seara de azi, la Vecernie, intrăm în atmosfera de gând, de simțire, de trăire a Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. În fiecare an, douăsprezece zile sunt rânduite pentru această sărbătoare, sărbătoarea propriu-zisă fiind în 25 decembrie, urmându-i încă o zi de sărbătoare – Soborul Maicii Domnului – și apoi a treia zi – pomenirea Sfântului Arhidiacon Ștefan –, iar în 31 decembrie se face din nou slujba din 25 decembrie, pentru că se sfârșesc cele douăsprezece zile de prăznuire.

Așadar, intrăm într-o atmosferă de gând pe care ne-o pregătește Sfânta Biserică mai ales prin sfintele slujbe. Avem bucuria de a ne gândi la Cel ce pentru noi și pentru a noastră mântuire S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria și S-a făcut om, ca să poată să Se răstignească, și Care „S-a răstignit în zilele lui Ponțiu Pilat, a pătimit și S-a îngropat. Și a înviat a treia zi, după Scripturi. Și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui, de unde iarăși va să vină cu mărire, să judece viii și morții, a Cărui Împărăție nu va avea sfârșit". Aceasta o mărturisim de fiecare dată când spunem *Crezul*, și tot în *Crez* mărturisim și credința noastră în Fiul lui Dumnezeu, Cel din

veci, Care este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, și nu creat, prin Care toate s-au făcut, Cel ce este deoființă cu Tatăl.

Aceasta este credința noastră, aceasta o trăim, aceasta o mărturisim și ne gândim că credința noastră trebuie să lucreze ceva în viața noastră. Ce anume? Sfântul Apostol Pavel ne spune în Epistola către Filipeni: *Gândul acesta să fie în voi care era și în Hristos Iisus, Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce* (Filipeni 2, 5-8), fapt pentru care zice mai departe Sfântul Apostol Pavel: *Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preaînălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl* (Filipeni 2, 9-11).

Așadar, ne gândim la Cel ce, Dumnezeu fiind din veșnicie, S-a făcut om în vremelnicie pentru veșnicie, din clipa în care S-a unit Fiul lui Dumnezeu cu firea omenească, firea dumnezeiască cu firea omenească, în Preasfânta Fecioară Maria. De atunci a început firea omenească în pântecele Preasfintei Fecioare Maria și s-a ajuns ca Preasfânta Fecioară, Maica Domnului, să nască pe Cel ce este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat și om adevărat din Preasfânta Fecioară, s-a ajuns ca Fiul lui Dumnezeu să fie nu Dumnezeu simplu, ci Dumnezeu și om, nu om simplu, ci om și Dumnezeu. Prin aceasta s-au unit cerul și pământul pentru veșnicie, prin aceasta s-a ajuns la începutul mântuirii oamenilor.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, e firesc, dacă știm toate acestea, să ne întrebăm ce putem face din partea noastră, cum trebuie să ne arătăm noi recunoștința față de Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Duhul Sfânt, cum trebuie să ne arătăm recunoștința față de Preasfânta Treime. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Galateni, scrie că el dorește și se străduiește ca Iisus Hristos să prindă chip în credincioși, deci strădania noastră de a ne alcătui pe noi înșine după chipul Domnului Hristos este recunoștința față de ceea ce Dumnezeu a făcut pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire.

Aflându-ne în fața sărbătorii Nașterii Domnului, întrebarea este: Cine S-a născut? Răspunsul ni-l dă Sfânta noastră Biserică spunând: „Astăzi Se naște din Fecioara Cela ce are în mână toată făptura. Cu scutece ca un prunc Se înfașă Dumnezeu, Cel ce din fire este nepipăit." Deci Se naște un prunc, Care nu e numai om, ci și Dumnezeu. Ține în mână toată făptura, este Dumnezeu Care din fire este nepipăit. Deci Cine Se naște? Se naște Cel ce S-a culcat în iesle și Care, de fapt, este Cel ce a făcut cerul de demult, întru început. Se naște Cel ce S-a hrănit cu lapte din pieptul Sfintei Fecioare, El, Care odinioară a plouat în pustie mană poporului. Se naște Mirele Bisericii, Care îi cheamă pe magi, Cel ce a primit darurile magilor, Fiul Fecioarei Maria.

Toate acestea sunt mărturisite în slujbele noastre, nouă ne rămâne doar să ajungem la cunoștința și la simțirea acestor adevăruri. Dar la aceasta nu putem ajunge decât prin lucrarea Mântuitorului. Toate câte s-au făcut pentru noi și pentru a noastră mântuire sunt taine ale lui Dumnezeu, rămân taine pentru noi, și nouă nu ne rămâne decât să ne plecăm cu mintea în fața tainelor și să ne gândim la cele ce s-au făcut. Începutul a fost Întruparea Fiului lui

Dumnezeu, care s-a făcut printr-o lucrare mai presus de minte, prin lucrarea Duhului Sfânt. *Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine* – a zis îngerul binevestitor către Maica Domnului – *și puterea Celui Preaînalt te va umbri, pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema* (Luca 1, 35).

Este o taină, o taină nepătrunsă de noi, o taină pe care nu o putem înțelege. Taina aceasta s-a făcut ca să urmeze și celelalte taine. Într-o alcătuire de la slujba Înălțării Domnului Hristos, spunem așa: „Te-ai născut precum Însuți ai voit, Te-ai arătat așa cum Însuți ai socotit, Te-ai răstignit cu trupul, Dumnezeul nostru, din morți ai înviat călcând moartea, Te-ai înălțat la ceruri, Cela ce toate le împlinești, și ne-ai trimis nouă pe Dumnezeiescul Duh ca să lăudăm și să mărim dumnezeirea Ta." Deci prin puterea Duhului Sfânt înțelegem lucrurile acestea și, dacă nu vine Duhul Sfânt să ni le lămurească și să ne înțelepțească, nu le putem cunoaște și trăim cumva în afară de ele, și nu avem recunoștința cuvenită pentru ceea ce s-a făcut pentru noi și pentru a noastră mântuire.

Cu prilejul acestei spovedanii, cred eu, e bine să ne cercetăm și din acest punct de vedere, să ne cercetăm cât suntem de convinși sau dacă suntem convinși că S-a născut Mântuitorul lumii, că Mântuitorul lumii ne-a adus bucurie mare, dacă ne gândim cât de cât la cuvintele îngerilor care au cântat la Nașterea Domnului: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!* (Luca 2, 14), dacă ne gândim la martorii Nașterii Domnului Hristos, la Dreptul Iosif, cel atât de delicat, încât și-a pus în gând s-o părăsească pe Preasfânta Fecioară, să-și piardă el însuși urma, să ia asupra lui o vină care, de fapt, nu exista, o vină pe care o presupunea el. Dar, până la

urmă, a fost luminat de Dumnezeu prin înger și i s-a spus că Preasfânta Fecioară va naște un Fiu Care este zămislit prin puterea Duhului Sfânt.

Să ne gândim la Maica Domnului, la cea care este „scaun de Heruvimi", să ne gândim la păstorii care s-au închinat, la magii care au adus daruri, să ne gândim și la împotrivitorul Irod, și la lucrarea pe care a făcut-o Dumnezeu ca Fiul lui, Cel Unul-Născut, Mântuitorul lumii, să nu ajungă în mâinile lui Irod sau în mâinile trimișilor lui Irod ca să omoare pruncii, să ne gândim la purtarea de grijă pe care o are Dumnezeu față de noi, oamenii, față de fiecare dintre noi, grija pe care o are Dumnezeu față de lumea pe care a creat-o, să ne gândim la toate acestea și să fim recunoscători și mulțumitori.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
19 decembrie 2003

MARTORII NAȘTERII DOMNULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, mai avem două zile până la praznicul Nașterii Domnului Hristos. Aceasta înseamnă că au trecut treizeci și opt de zile de când am intrat în post și tot atâta vreme ar fi trebuit să treacă pentru pregătirea în vederea trăirii acestui eveniment de mântuire, acestui praznic bun și luminat. Fiecare știe cum s-a pregătit, cât s-a pregătit. Important este că fiecare dintre noi, cu ceea ce avem în suflet, întâmpinăm pe Mântuitorul lumii, Care a rânduit în Sfânta Sa Biserică să se prăznuiască venirea Lui în lume.

De fapt, praznicul Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos este o aducere-aminte de ceea ce s-a petrecut la plinirea vremii. Noi socotim că aceasta se întâmplă de fiecare dată când ne aducem aminte de Nașterea Mântuitorului. Or, în realitate, Nașterea Mântuitorului s-a petrecut o singură dată, nu se petrece în fiecare an, nu se poate petrece în fiecare an, nici nu trebuie să se petreacă în fiecare an. Așa e și cu Învierea Domnului Hristos, cu Înălțarea Lui la Cer, cu Pogorârea Duhului Sfânt, cu Schimbarea la Față, cu Ziua Crucii, așa este cu tot ceea ce prăznuim noi la sfintele slujbe după rânduiala Bisericii.

E o prăznuire așa cum ai prăznui o zi de naștere. Adică noi ne închipuim pe Mântuitorul copil, dar nu mai poate fi copil, n-are cum să mai fie copil, așa cum un om mare n-are cum să mai fie copil. Cât ar vrea, cât s-ar gândi, cât ar stărui pentru lucrul aceasta, nu se mai poate. De ce?

Pentru că viața merge înainte. A fost o dată lucrul acesta, o dată pentru totdeauna.

Noi mărturisim credința noastră în Întruparea Fiului lui Dumnezeu de câte ori spunem *Simbolul Credinței*. Mărturisim Întruparea Fiului lui Dumnezeu de câte ori săvârșim Sfânta Liturghie, când Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos se dau credincioșilor, ca și în ei să se continue Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Noi suntem martorii Nașterii Domnului Hristos, în înțelesul acesta că sărbătorim ceea ce s-a petrecut atunci. E adevărat că zicem: „Hristos Se naște, măriți-L, Hristos din ceruri, întâmpinați-L, Hristos pe pământ, înălțați-vă, cântați Domnului tot pământul și, cu veselie, lăudați-L, popoarelor, că S-a preamărit!", ca și când am fi atunci când s-au întâmplat lucrurile acestea sau ca și când lucrurile acestea s-ar întâmpla în vremea noastră. E o trăire, o gândire, o prăznuire a unor lucruri care nu au cum să se mai repete. Și aceasta o facem după rânduiala Bisericii noastre. Ne simțim bine și suntem bucuroși că putem zice: „Astăzi S-a născut Hristos, Mesia, chip luminos, lăudați și cântați și vă bucurați!" Și lăudăm, cântăm și ne bucurăm că s-a întâmplat ceva ce spunem noi că se întâmplă astăzi. Totuși de ce spunem că astăzi? Pentru că astăzi trebuie să trăim noi ceea ce s-a petrecut atunci când s-a petrecut, când a vrut Dumnezeu, știe Dumnezeu de ce atunci și nu altădată.

Ceea ce ne interesează pe noi în chip deosebit este să trăim evenimentul și să-l sărbătorim, și să ne unim cu cei care odinioară, de când s-a întâmplat lucrul acesta, în fiecare an au avut sărbătoarea Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Să ne unim cu cei de la început, cu Dreptul Iosif, care așa mi-e de simpatic! Nici nu vă puteți închipui cât de mult mă gândesc și cât de mult țin la Dreptul Io-

sif! De ce? Nu numai pentru că l-a ales Dumnezeu să fie ocrotitor al pruncului Iisus. Chiar și numai lucrul acesta, că l-a ales Dumnezeu, e un lucru extraordinar, pentru că Dumnezeu alege pe cine e de ales. Nu știm multe despre el, cum nu știm multe despre Maica Domnului, și e bine. E bine că Dreptul Iosif și Maica Domnului sunt învăluiți în smerenie. Așa a vrut Dumnezeu, așa vrem și noi. Nici nu căutăm să știm ceva ce nu ni s-a descoperit. Cât știm ne ajunge ca să avem considerație, să avem respect față de Dreptul Iosif și față de Maica Domnului.

Dar de ce țin eu atât de mult la Dreptul Iosif? Gândiți-vă numai la cuvintele acestea, spuse în legătură cu situația în care Dreptul Iosif a aflat că logodnica sa, Fecioara Maria, este însărcinată și, știind el că nu are nici o legătură cu aceasta, *Iosif, logodnicul ei, drept fiind și nevrând s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns* (Matei 1, 19). Înseamnă că n-a fost om de scandal, că a dorit să se retragă, chiar dacă ar fi zis oamenii, după aceea, că uite ce rău a făcut și n-a avut curajul să stea cu capul sus în fața unei astfel de situații, a dispărut. Așa dorea el, așa gândea. Foarte frumos! Dar a intervenit Dumnezeu, Care intervine totdeauna când sunt lucrurile încurcate sau par încurcate. A intervenit Dumnezeu prin îngerul Său, care i-a descoperit că Fecioara Maria n-are nici o vină, că Cel ce urmează să Se nască, Cel pe Care Îl are ea în pântece este de la Duhul Sfânt, e mai presus de fire. Cine și-ar fi putut închipui așa ceva?

Și Dreptul Iosif a primit cuvântul care i s-a descoperit în vis, și anume s-o ia pe Maria în casa lui. Și a făcut așa, a făcut tot ce a trebuit să facă. S-a dus cu ea în Egipt și s-a întors din refugiu, toate acestea le-a făcut pentru că a avut credință în Dumnezeu, pentru că s-a supus cu mintea față

de rânduielile lui Dumnezeu. Și când pomenim Nașterea Mântuitorului nu se poate să nu pomenim și pe Dreptul Iosif. Îl pomenim și în duminica de după Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru că – și trebuie să reținem neapărat aceasta – Dreptul Iosif e vrednic de pomenire. E vrednic de pomenire pentru cât e scris în Sfânta Evanghelie, și mai ales pentru cuvintele care se referă la el, consemnate de Sfântul Evanghelist Matei: că era om drept și, nevrând s-o vădească, nevrând să scoată în evidență vina pe care el credea că o are Preasfânta Fecioară Maria, și-a pus în gând să se despartă, s-o lase pe ascuns. Nici nu vă pot spune ce mare bucurie am eu personal din gândul acesta, întemeiat pe cuvintele Sfintei Evanghelii, în legătură cu Dreptul Iosif!

Cât privește pe Maica Domnului, e mărirea a toată lumea. N-avem ce să scoatem în evidență în mod special, toate trebuie scoase în evidență! „Spământatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta", spunem noi la slujbă. O mărire mai presus de fire, o mărire la care nu ne putem gândi cât e de mare. Numai copleșit poți să stai în fața Maicii Domnului.

În ceea ce privește păstorii – oamenii simpli, în ceea ce privește magii – oamenii înțelepți, toți s-au închinat Domnului Iisus, pruncului Iisus. Noi, la vremea noastră, nu putem să facem altceva decât să ne bucurăm cu bucuria păstorilor, bucuria pe care au adus-o îngerii pe pământ, și să ne închinăm cu o închinare veșnică, nu cu o închinare de o clipă, de sărbătorire, ci cu o închinare care nu trebuie să se sfârșească niciodată.

Ce înseamnă aceasta, închinare? Când zicem închinare ne gândim să ne facem semnul crucii și e bine să facem așa, dar să știți că nu-i asta toată închinarea. Închinarea în-

seamnă plecare cu mintea înaintea Mântuitorului, înaintea lui Dumnezeu, recunoașterea măreției lui Dumnezeu, preamărirea lui Dumnezeu, înseamnă o așezare sufletească și trupească cu smerenie în fața lui Dumnezeu. Asta înseamnă închinare. Magii s-au închinat cu o închinare de-o clipă, fără îndoială, o închinare scurtă – au căzut cu fețele la pământ și s-au închinat. Nu spune Evanghelistul cât a ținut închinarea lor. De fapt, magii ce-au știut? Că s-a născut un om mare. Atât au știut și s-au dus să-l caute pe omul acela mare, pe omul acela de care urma să depindă ceva în lumea aceasta.

Dar ce știm noi? Noi știm că Omul Acela mare Care S-a născut e Fiul lui Dumnezeu, e Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, e Dumnezeu adevărat născut din Dumnezeu mai înainte de toți vecii, e Dumnezeu și om. Noi suntem așa de obișnuiți cu cuvântul acesta, Dumnezeu, încât nu ne mai impresionează de multe ori. Evreii nu îndrăzneau să pomenească numele lui Dumnezeu. Nu știu dacă acum e la fel, dar în vechime sigur nu îndrăzneau și evitau să spună cuvântul Dumnezeu. De ce? Pentru că se gândeau la măreția lui Dumnezeu și ziceau ei că nu suntem vrednici, noi, cei de pe pământ, să pomenim numele lui Dumnezeu. Și, într-adevăr, nu suntem vrednici, dar ne face vrednici Domnul Hristos. El, Care S-a făcut om, Fiul lui Dumnezeu, ne face vrednici să pomenim pe Dumnezeu. Dar să-L pomenim pe Dumnezeu bucurându-ne de Dumnezeu, smerindu-ne în fața lui Dumnezeu, gândindu-ne cu cinstire la Dumnezeu, gândindu-ne cu cinstire la oamenii lui Dumnezeu, la Dreptul Iosif, la Maica Domnului.

Așa că închinarea noastră trebuie să fie veșnică. Și sărbătorirea trebuie să fie veșnică. Cum să sărbătorești Nașterea Domnului Hristos la Paști sau la Înălțare, de pildă? La Paști s-ar putea spune că trebuie să sărbătorești Învierea Domnului Hristos, iar la Înălțare, Înălțarea Domnului Hristos. Și atunci cum poți să sărbătorești Nașterea Domnului Hristos ca o sărbătoare veșnică? Știți cum? Nu înlăturând celelalte evenimente de sărbătorire, ci gândindu-ne că toate evenimentele se întemeiază pe Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Dacă Fiul lui Dumnezeu nu Se făcea om, nu era nici Răstignirea Lui, nu era nici Învierea, nici Înălțarea, nici Pogorârea Duhului Sfânt, nici Schimbarea la Față, nici Ziua Crucii, nu erau toate acestea.

Ce înseamnă aceasta că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om? Nu înseamnă că din Dumnezeu a devenit om, ci înseamnă altceva. Înseamnă că firea dumnezeiască s-a unit cu firea omenească în pântecele Preasfintei Maria, așa încât Sfânta Fecioară Maria a născut un om unit cu Dumnezeu, pe Dumnezeu unit cu omul. N-a născut un om simplu, cu care, după aceea, cum ziceau ereticii, s-ar fi unit cu Dumnezeu la Botez, de pildă. Nu-i adevărat! Toată învățătura Bisericii noastre este că firea dumnezeiască cu firea omenească s-au unit în Domnul nostru Iisus Hristos, în pântecele Fecioarei Maria. Aceasta o mărturisește Evanghelia, aceasta o mărturisim și noi. Și atunci poate să spună cine ce vrea, că noi știm ce avem de crezut și știm ce credem.

Și atunci cum stăm cu închinarea, cum stăm cu sărbătorirea? Știți cum? Sfântul Ioan Gură de Aur zice că „sărbătoarea o face conștiința curată". Ai conștiința curată, sărbătorești și la sărbătoare și în afară de sărbătoare. Nu ai conștiință curată, nu sărbătorești nici la sărbătoare. Știți că sunt mulți oameni care prăznuiesc Crăciunul, nu Nașterea Domnului. Ce-i acela Crăciun? Crăciun e un nume, nu-

mele sărbătorii. Noi așa zicem, Crăciun. Ce spune cuvântul acesta, Crăciun? Pentru noi, care credem, spune Nașterea Domnului Hristos, dar sunt alții care nu cred așa. Pentru ei, Crăciunul este un nume al unei zile de sărbătorire, fără conținut, un nume al unei zile în care oamenii parcă-s mai îmbelșugați, pentru care se pregătesc mai mult trupește decât sufletește. Acesta-i Crăciunul pentru ei.

Cu noi e altfel: noi credem în taina Întrupării. E un lucru extraordinar. Nici nu poate spune omul ce e asta, pentru că lucrurile lui Dumnezeu sunt mai presus de cunoștințele noastre. Noi nu putem cunoaște tainele lui Dumnezeu și atunci, în fața tainei, nu putem face decât ceea ce spunem despre Nașterea Domnului: „Numai cu credință toți o slăvim, strigând: Negrăit ești, Doamne, mărire Ție!"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, gândiți-vă și la acestea acum, când urmează să ne spunem insuficiențele noastre, greșelile, neluările-aminte, nepăsările, câte sunt negative în noi. Să ne gândim și cum ne-am pregătit pentru sărbătoarea aceasta, și cum o vom trăi. Sigur o vom trăi cu slujbele Bisericii și o vom trăi cu colinde. Așa am trăit-o de când ne știm, așa o vom trăi și acum, și prin aceasta noi suntem, acum, în vremea noastră, astăzi, martorii Nașterii Domnului nostru Hristos, aducând în conștiința noastră cele ce s-au petrecut înainte cu multă vreme și mărturisind credința noastră prin sărbătoarea pe care o prăznuim.

Poate că unii dintre voi știți că între grupările creștine este și o grupare care se numește Martorii lui Iehova. Sunt foarte rătăciți, foarte depărtați de Ortodoxie. Ei zic că sunt martori ai lui Dumnezeu, Iehova fiind un cuvânt evreiesc ce Îl denumește pe Dumnezeu. Să știți că noi suntem mai martori ai lui Dumnezeu decât ei! Pentru că ei nu au săr-

bători: nu au Nașterea Domnului, Paști, Rusalii, Înălțarea Domnului, Vinerea Mare. Nu au pentru că nu vor să aibă. Și zic că sunt martorii lui Dumnezeu. Să știți că noi suntem adevărații martori, dar nu ca ei, ci ca noi.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu, cu mila și cu îndurările Sale, prin rugăciunile Dreptului Iosif, prin rugăciunile Maicii Domnului, ale magilor și ale păstorilor, ale îngerilor care au cântat la Nașterea Domnului Hristos, să trăim o viață în așa fel încât să se cunoască că suntem martorii Nașterii Domnului Hristos, că prețuim evenimentul acesta, să ne ajute Dumnezeu să trăim cu conștiință curată sărbătoarea Nașterii Domnului și toate sărbătorile Bisericii noastre! Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
23 decembrie 2005

ÎNTÂMPINĂRILE DOMNULUI ȘI ÎNTÂMPINĂRILE OMULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, suntem încă în cuprinsul sărbătorii Întâmpinarea Domnului. La sfintele slujbe auzim mereu cuvinte care amintesc despre întâmpinarea pe care I-au făcut-o Domnului Hristos Dreptul Simeon și Proorocița Ana. Se amintesc cuvintele pe care le-a spus Dreptul Simeon când L-a luat în brațe pe Mântuitorul lumii, Cel așteptat și dorit de el să-L vadă, se spun cuvinte din care înțelegem bucuria pe care a avut-o Dreptul Simeon, și chiar zicem: „Veselește-te și tu, bătrânule drepte, cel ce ai primit în brațe pe Eliberatorul sufletelor noastre, Cel ce ne-a dăruit nouă și Învierea!"

Ne gândim la toate acestea, dar ar trebui să ne mai gândim și la alte întâmpinări, și mai ales la întâmpinările pe care I le facem noi Domnului Hristos sau la întâmpinările pe care ni le face Domnul Hristos nouă. Când e vorba de o întâmpinare e vorba de o întâlnire, de o ieșire în calea cuiva sau de ieșirea cuiva în calea noastră. Se întâmplă și una, și alta. Și noi Îi ieșim în calea Mântuitorului, și El iese în calea noastră. Domnul Hristos, când era prunc de patruzeci de zile și a fost dus în templul din Ierusalim, S-a întâlnit cu Dreptul Simeon, care a fost îndemnat de Duhul Sfânt să meargă atunci la templul din Ierusalim. Despre Dreptul Simeon știm că era om drept și temător de Dumnezeu, că Duhul Sfânt era asupra lui.

Dacă ne gândim la aceste cuvinte, ar trebui să ne cercetăm și noi pe noi înșine dacă suntem ca Dreptul Simeon,

adică dacă avem frică de Dumnezeu, dacă suntem și noi cu dreptatea pe care o avea Dreptul Simeon. Ce înseamnă să fii drept? Înseamnă să fii așa cum te vrea Dumnezeu, să fii așa cum au fost Drepții dumnezeiești părinți Ioachim și Ana, cum au fost Drepții Zaharia și Elisabeta, adică împlinitori ai poruncilor lui Dumnezeu, a tot ce este după voia lui Dumnezeu. Din cuvintele Domnului Hristos: *De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în Împărăția cerurilor* (Matei 5, 20) înțelegem că, dacă fariseii și cărturarii aveau dreptatea lor, o dreptate din afară – ei, care dădeau zeciuială din chimen, din mărar și din izmă, dar uitau părțile mai grele ale legi: dreptatea, mila și credința –, există și o dreptate creștină, care este mai presus decât dreptatea cea din afară, este o dreptate lăuntrică, este o împlinire a voii lui Dumnezeu înlăuntrul nostru. Pentru aceasta a spus Domnul Hristos: *Să curățim partea dinlăuntrul paharului și a blidului, ca toate să fie curate* (Matei 23, 26).

Dreptul Simeon era temător de Dumnezeu, în înțelesul că nu era nepăsător, indiferent, fără grija de a-I sluji lui Dumnezeu, și nu în înțelesul că s-ar fi simțit cumva asuprit de Dumnezeu. N-avea cum să se simtă asuprit de Dumnezeu și să aibă o teamă de Dumnezeu cum au răufăcătorii față de judecători, ci e vorba de o sfială, de o considerație față de Dumnezeu. Dreptul Simeon a fost primitor de Dumnezeu, pentru că L-a primit în brațe pe „Eliberatorul sufletelor noastre, Cel ce ne-a dăruit nouă și Învierea". Fiecare dintre noi trebuie să fie primitor de Dumnezeu și, de fapt, suntem primitori de Dumnezeu atunci când Îl primim pe Domnul Hristos în sufletul nostru, prin cuvântul pe care ni-l spune, și când ne silim să împlinim cuvântul pe care Domnul Hristos l-a spus, ca un

cuvânt veșnic, dătător-de-viață, ca un cuvânt al adevărului. Despre cuvintele Sale, Domnul Hristos a spus: *Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece* (Matei 24, 35). Așa trebuie să ne gândim la cuvântul Mântuitorului, ca la un cuvânt veșnic, un cuvânt care rămâne și este același pentru totdeauna, ca la un cuvânt îndemnător la iubire, la înțelegere, la iertare, la răbdare, la bunătate, cuvânt îndemnător la tot ce e frumos și bun. Așa este cuvântul Domnului Hristos prin care El vine către noi. *Cel ce vă primește pe voi pe Mine Mă primește, și cine Mă primește pe Mine primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine*, a zis Domnul Hristos, vorbind cu ucenicii Săi. Sfântul Marcu Ascetul, în *Filocalie*, spune: „Cel ce primește cuvântul Cuvântului lui Dumnezeu primește pe Dumnezeu-Cuvântul." Adică acela care primește învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos primește totodată și pe Domnul Hristos Însuși în sufletul său. În felul acesta putem fi și noi primitori de Dumnezeu. Dreptul Simeon a fost primitor de Dumnezeu că L-a primit în brațe pe Domnul Hristos. Noi în brațe nu-L putem primi. Putem să cădem la picioarele Lui ca femeile mironosițe pe care le-a întâmpinat Domnul Hristos, care au cuprins picioarele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, putem să stăm la picioarele Domnului Hristos cu supunere, ca femeia păcătoasă care a udat cu lacrimi cinstitele Sale picioare. Putem să-L întâmpinăm și noi pe Domnul Hristos cum L-au întâmpinat cei zece leproși care au primit vindecare. Putem să-L primim pe Domnul Hristos în ființa noastră împărtășindu-ne cu dumnezeieștile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cerești și de viață făcătoarele Taine. Putem să fim aproape de Domnul Hristos cu gândurile noastre și putem să-L întâmpinăm și noi cu rugăciunile noastre, cu gândul la Mântuitorul nostru Iisus

Hristos. Putem să-L căutăm pe Domnul Hristos în conștiința noastră, în adâncurile inimii noastre și, dacă avem inimă curată, ni Se arată El Însuși, după cuvântul pe care l-a spus: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21).

Toate acestea sunt niște lucruri la care ar trebui să ne gândim mereu. Întâmpinarea Domnului nostru Iisus Hristos nu trebuie să fie numai în vremea hotărâtă calendaristic pentru ea, adică începând din 1 februarie până la 9 februarie inclusiv, ci ar trebui să ne gândim mereu la Întâmpinarea Domnului Hristos. Și mai ales să ne gândim și la întâmpinarea cea de la sfârșit, când Domnul Hristos va veni, cum a spus El Însuși, pe norii cerului, și-L vor vedea atunci toți, pentru că Se va arăta, cum se arată fulgerul de la răsărit până la apus. Va fi de evidența tuturor, nu va trebui să ne spună cineva că a venit Domnul Hristos, pentru că toată lumea va ști că El este. Să ne gândim și la întâmpinarea de la Judecata Particulară, de la Judecata de Apoi. Să ne gândim la toate acestea, pentru că toate acestea sunt niște realități care urmează să fie și să se întâmple cu fiecare dintre noi.

Este și o judecată milostivă, cum spunea părintele Arsenie, judecata de la Sfânta Spovedanie, când de asemenea Îl întâmpinăm pe Domnul Hristos, recunoscându-ne stările noastre negative, de nedeplinătate, de deviere de la bine, bineînțeles cu dorința ca acestea să dispară din viața noastră și să mergem înainte cu încredere în bine, înmulțind binele și bucuria pentru noi și pentru cei din jurul nostru.

Să fim primitori de Dumnezeu, să-L întâmpinăm pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, să primim întâmpinările Lui prin cuvintele pe care ni le spune și care au rămas

în Sfânta Evanghelie. Să primim întâmpinările Domnului Hristos cu care ne împărtășim, să întâmpinăm pe Domnul nostru Iisus Hristos cu rugăciunile noastre, cu plecare de minte – „capetele voastre Domnului să le plecați" –, să ne supunem cu mintea, să avem mintea care se supune fără discuție, mintea care dă dreptate lui Dumnezeu, care dorește să aibă stăpân pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Să ne cercetăm sub această latură, să ne întrebăm dacă suntem și cât suntem de doritori să-L întâmpinăm pe Domnul Hristos sau să ne întâmpine El pe noi. Să ne gândim la toate acestea și să-I facem loc Domnului Hristos în inima noastră, unde El vrea să locuiască împreună cu Tatăl cel Ceresc, după cuvântul spus de Domnul Hristos: *Cel ce păzește cuvintele Mele, iubit va fi de către Tatăl Meu, și-l voi iubi și Eu, și vom veni la el, și la el Ne vom face locaș* (Ioan 14, 23).

Să ne cercetăm dacă suntem în credință, și mai ales să ne cercetăm dacă, într-adevăr, Dumnezeu-Tatăl, Dumnezeu-Fiul și Dumnezeu-Duhul Sfânt sunt în inima noastră în chip sfințit. Și dacă este așa, suntem fericiți, iar dacă nu este așa, să ne silim „să ne curățim simțirile ca să vedem pe Hristos strălucind, cu neapropiată lumina Învierii. Și bucurați-vă, zicând: «Luminați să-L auzim», cântându-I cântare de biruință". Așa se spune la Paști, așa trebuie să spunem și noi cât de des cu putință, ca un îndemn pentru noi înșine, să ne curățim simțirile. Căci numai dacă ne curățim simțirile vedem pe Hristos, iar dacă nu ne curățim simțirile, vedem ce ne aduc simțirile noastre în conștiința noastră.

Să ne gândim la lucruri de felul acesta și să ne încredințăm că Dumnezeu este cu noi, că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om ca să fie aproape de noi, să ne întâmpine pe noi,

să-L putem întâmpina și noi, și să ne ajute Bunul Dumnezeu la aceasta, prin rugăciunile Dreptului Simeon, ale Proorociței Ana, ale Maicii Preacurate și ale Dreptului Iosif, ale tuturor sfinților, ca să avem bucuria întâlnirii cu Domnul Hristos și să putem și noi să spunem: „Am văzut pe Domnul!" Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
7 februarie 2003

SĂ GÂNDIM CU GÂNDURILE LUI DUMNEZEU

Preacuvioase părinte stareț, cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi, în Miercurea cea Mare, miercurea din Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului nostru Iisus Hristos, prin Sfânta Evanghelie și prin rânduiala de slujbă pentru această zi, ni s-a pus în vedere o femeie cinstitoare a Domnului Hristos, o femeie care a simțit trebuința să-și reverse cinstirea față de Domnul Hristos prin mir de mult preț.

Ea a dorit să-și reverse inima cinstitoare față de Mântuitorul, față de Învățătorul, față de alesul lui Dumnezeu. Cred că gânduri de felul acesta avea ea în minte în fața Domnului Hristos. S-a gândit că are în față un ales al lui Dumnezeu, un Învățător deosebit, un Mântuitor, un ajutor spre mântuire. Și, pentru că-L iubea și Îl cinstea pe Domnul Hristos, inima ei iubitoare și cinstitoare s-a revărsat și într-o faptă de cinstire, anume: a turnat pe capul Domnului nostru Iisus Hristos un fel de parfum, un mir de mult preț. Mirul acesta, folosit pentru a-și arăta cinstirea față de Domnul Hristos, costa trei sute de dinari. Dacă ne gândim că în Sfânta Evanghelie este o pildă în care se spune că niște lucrători s-au tocmit cu un stăpân de vie ca să lucreze în via lui cu un dinar pe zi, atunci trei sute de dinari ar fi prețul a trei sute de zile de lucru. Costa mult mirul acesta, dar inima cinstitoare a femeii aceleia n-a ținut seama de prețul mirului, pentru că cinstirea și iubirea nu au preț. Femeia aceea avea cinstire și avea iubire, adică

mai mult decât mirul care costa trei sute de dinari. Avea o inimă plină de iubire și de cinstire, iar mirul nu era altceva decât un semn al cinstirii fără preț, al cinstirii care nu are preț.

Când cei din jurul Mântuitorului, chiar ucenicii Domnului Hristos, și-au arătat nedumerirea, și nu numai nedumerirea, ci chiar împotrivirea și au zis că era mai bine ca mirul acela să se vândă și cei trei sute de dinari, cât s-ar fi putut obține pe el, să se dea săracilor, Domnul Hristos a venit cu o îndreptare a gândurilor lor. Și îndreptarea aceasta a început cu cuvintele: *Nu faceți supărare femeii!* (Marcu 14, 6). Femeia aceea era și ea nedumerită, nemulțumită, avea cumva în sufletul ei, în gândurile ei, o confuzie. Nu mai știa ea însăși ce să creadă. S-a gândit că a făcut bine și, când colo, i s-a spus că n-a făcut bine. A intervenit însă Domnul Hristos și le-a spus celor care au adus nedumerirea în sufletul femeii: *Nu faceți supărare femeii!* E așa de minunat să te gândești că a spus Domnul Hristos cuvintele acestea și că aceste cuvinte au străbătut veacurile și au ajuns până la noi, ca și când am fi fost și noi de față când a zis Domnul Hristos, și-L auzim și noi spunând: *Nu faceți supărare femeii!*

Iubiți credincioși, e un cuvânt veșnic al Domnului Hristos, nu este numai un cuvânt care s-a spus într-o anumită împrejurare. Și acest cuvânt este valabil în general cam așa: „Nu faceți supărare nimănui, trăiți-vă viața în așa fel încât să nu aduceți confuzie, nedumerire, nemulțumire."

Și a spus Domnul Hristos de ce să nu facă supărare femeii – să se gândească la ea, să nu se gândească la ei, la mir, la săraci, să se gândească la cinstirea acelei femei, la inima ei cinstitoare, iubitoare, pentru că Domnul Hristos la aceasta S-a gândit, la inima cinstitoare și iubitoare a feme-

ii. Este adevărat că a primit și cinstirea cu mir, dar Domnul Hristos a primit această cinstire, pentru că a primit – să zicem așa – corespondentul din inima ei al mirului.

Domnul Hristos a făcut o legătură pe care ucenicii nu o puteau face. A făcut o legătură între femeia cinstitoare și între El, Care avea să pătimească în Ierusalim și să moară pe Cruce, avea să fie înmormântat și uns cu miresme, așa cum era obiceiul pe atunci. Și Domnul Hristos a zis că ea a făcut mai înainte ceea ce urmau să facă și alții mai târziu, și anume L-a pregătit pentru înmormântare. La așa ceva ucenicii nu s-au gândit și nu se puteau gândi. Ei s-au gândit că mirul costă mult, că banii puteau fi dați săracilor, nu s-au gândit la femeie, la Domnul Hristos, nu s-au gândit că Domnul Hristos merită cinstirea femeii și mirul pe care l-a turnat femeia peste El.

Iată, iubiți credincioși, gândurile omului și gândurile Domnului, gânduri cerești, în aceeași chestiune! A spus cândva Prorocul Isaia, ca din partea lui Dumnezeu: *Căci gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre* (Isaia 55, 8) – gândurile omului care prețuiesc mirul și gândurile Domnului care prețuiesc cinstirea. Oamenii – care se gândesc să fie de ajutor săracilor, dar nu țin seama de faptul că Domnul Hristos e mai mult decât toți oamenii din lumea aceasta – și-au arătat nedumerirea, au făcut împotrivire, au făcut supărare, iar Domnul Hristos Și-a arătat bunătatea, a primit cinstirea, i-a îndemnat și pe alții să nu facă supărare femeii și să nu facă supărare, în general.

Și acum vine culmea gândurilor Domnului în fața gândurilor omului. A rânduit ceva Domnul Hristos ca semn de recunoștință față de cinstirea pe care I-a făcut-o femeia, cinstire pe care voia Domnul Hristos să o știe și alții, căci a zis

așa: *Adevărat zic vouă: Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune și ce-a făcut ea, spre pomenirea ei* (Matei 26, 13). Ce-or fi gândit ucenicii când au auzit cuvintele acestea? Când au auzit că Domnul Hristos vrea ca fapta femeii, cinstirea ei și femeia însăși – pe care noi nu știm cum o cheamă, de unde era – să fie pomenite oriunde se va propovădui Evanghelia, Evanghelie care cuprinde înștiințări pentru oameni că a venit Împărăția lui Dumnezeu, că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, că Fiul lui Dumnezeu S-a răstignit în fire omenească pentru noi și pentru a noastră mântuire, că Mântuitorul lumii a murit pe Cruce din iubire față de Dumnezeu și față de oameni, Evanghelie în care se spune că Domnul Hristos a înviat, că S-a înălțat la ceruri? Deci oriunde se vor propovădui toate acestea se va spune și ce a făcut acea femeie spre pomenirea ei. Am putea zice că, vorbind comparativ, tot atât de important este să se știe că femeia și-a arătat cinstirea față de Domnul Hristos și că El Și-a arătat recunoștința față de femeie, cât de important este să știm cele ce le-a făcut Domnul Hristos pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mântuire. Iată gândurile omului și gândurile Domnului.

De aceea, când mi-am propus să spun câteva cuvinte cu prilejul spovedaniei din această zi, m-am gândit că ele ar putea avea ca titlu „Să gândim cu gândurile lui Dumnezeu". Să gândim frumos ca să trăim frumos, ca să fim fericiți, dar să gândim frumos cu gândurile lui Dumnezeu, să nu gândim cu gândurile noastre, care pot fi cu greșeală, ci să gândim cu gândurile lui Dumnezeu. În cazul acesta, a gândi cu gândurile lui Dumnezeu înseamnă a nu face supărare, înseamnă a avea considerație față de cinstirea pe care I-a adus-o Domnului Hristos femeia aceea vrednică de pomenire, acea femeie care a rânduit Domnul Hris-

tos să fie prezentată oriunde se va propovădui Evanghelia. Să învățăm și noi ceva din aceasta: să învățăm să fim cinstitori, să învățăm să ne revărsăm cinstirea față de Domnul Hristos nu prin mir, ci prin iubirea noastră, prin cântare, prin viață curată, prin tot ce știm că așteaptă Domnul Hristos de la noi. Și, dacă vom face așa, ne va pomeni Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa.

În această zi, când Sfânta noastră Biserică ne-o prezintă pe această femeie, ne pune în față și un păcătos, anume pe Iuda, care cu viclenie L-a vândut pe Domnul Hristos. Sfântul Ioan Gură de Aur ne atrage atenția că, atunci când femeia păcătoasă a primit iertare, Iuda a fost osândit de faptele lui.

Tot astăzi a fost ultima Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite din anul acesta. Trebuie să așteptăm până în Postul Paștilor de anul viitor ca să mai avem această slujbă, ca să mai auzim: „Acum puterile cerești, împreună cu noi, nevăzut slujesc; că, iată, intră Împăratul măririi, iată Jertfa cea de taină, săvârșită, se înconjoară... Cu credință și cu dragoste să ne apropiem, ca să fim părtași vieții celei veșnice!" Vom mai zice aceasta în Postul Paștilor de anul viitor, dacă ne va rândui Dumnezeu să fim și atunci împreună-slujitori cu îngerii și îngerii împreună-slujitori cu noi. Până atunci nu vom mai zice cuvinte cuprinse în Liturghia Darurilor mai înainte sfințite și nu vom mai spune, vorbind cu Dumnezeu, că ne-a adus în aceste preacinstite zile spre curățirea sufletului și a trupului, spre nădejdea învierii. Nu vom mai zice: „Dă-ne nouă, Bunule, lupta cea bună să o luptăm, calea postului să o săvârșim, credința nedespărțită să o împlinim, biruitori asupra păcatului să ne arătăm, capetele nevăzuților balauri să le sfărâmăm și fără de osândă să ajungem a ne închina și Sfintei Învieri!"

Rânduiala aceasta pentru anul acesta s-a sfârșit astăzi, dar gândul de a ne face zilele noastre zile preacinstite, zile pentru curățirea sufletului și a trupului, zile cu nădejdea în Sfânta Înviere, putem să avem oricând. Oricând în viața noastră, ziua care o dorim sfântă, pașnică și fără de păcat, să fie pentru noi o zi pentru curățirea sufletului și a trupului, o zi în care să cerem să ne ajute Dumnezeu să ne depășim pe noi înșine prin lupta cea bună: „lupta cea bună să o luptăm", să împlinim rânduielile de post în zilele de post: „calea postului să o săvârșim", să ne gândim la credința noastră, să ne gândim la unirea credinței: „unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh", să ne fie credința „nedespărțită", „să călcăm peste capetele nevăzuților balauri", care sunt gândurile cu care vine vrăjmașul în mintea noastră, să fim biruitori asupra păcatului, cu darul lui Dumnezeu, și atunci am putea zice că toate zilele vieții noastre pot să fie în prelungirea acestei slujbe pe care am făcut-o astăzi.

Iubiți credincioși, s-a mai sfârșit ceva astăzi. S-a sfârșit rânduiala de a zice Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul: „Doamne și Stăpânul vieții mele, nu-mi da mie duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert!" Deci, Doamne, nu ne lăsa să fim stăpâniți de trândăvie, ci să fim activi, să fim cu gânduri și cu viață pozitivă, să nu fim împrăștiați cu griji multe, să ne împuținăm grijile din viața aceasta, să le lăsăm toate în seama lui Dumnezeu, bineînțeles făcându-ne datoria, să nu fim iubitori de a stăpâni pe oameni și de a stăpâni lucruri, să fim mai presus de acestea și să ne ferim de cuvintele rele și mai ales de orice fel de cuvânt pe care știm că Dumnezeu nu-l dorește și nu-l binecuvântează!

Tot astăzi s-a spus pentru ultima dată: „...iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei dăru-

ieşte-mi mie, slugii Tale." Deci nu vreau, Doamne, să am duh de trândăvie, nu vreau, Doamne, să am griji multe, nu vreau, Doamne, să am duh de stăpânire, dorinţă de-a fi peste alţii, numai aşa ca să fiu eu mai mare ca ei, nu vreau, Doamne, să am cuvânt deşert, cuvânt fără rost, cuvânt pe care nu-l vrei Tu, dar vreau să am duhul curăţiei, al gândului smerit, al plecării cu mintea – să nu am mintea care discută cu Dumnezeu, ci să am mintea care se supune fără discuţie –, duhul răbdării ca să rabd tot ce trebuie răbdat pentru înaintarea sufletească şi să suport şi pe cei care sunt neputincioşi din jurul meu şi dă-mi, Doamne, duhul iubirii, duhul dragostei, duhul îndrăgirii de oameni.

Tot astăzi am zis pentru ultima dată în postul acesta şi în anul acesta: „Aşa, Doamne Împărate, dăruieşte-mi să-mi văd greşelile mele şi să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat eşti în vecii vecilor. Amin." Iubiţi credincioşi, ce puţin ne gândim la aceasta că şi noi avem greşeli, avem insuficienţe, neputinţe şi nu luăm aminte la ceea ce avem noi, ci ne gândim la ceea ce fac alţii! În loc să ne rugăm lui Dumnezeu să nu osândim pe fratele nostru, noi îl osândim pe fratele nostru, de multe ori, pentru lucruri pe care le facem şi noi şi nu luăm aminte, cum a zis Domnul Hristos, la bârna din ochiul nostru, ci la paiul din ochiul fratelui nostru.

Parcă îmi pare rău că s-au sfârşit rânduielile acestea pentru anul acesta. Şi pentru că îmi pare rău am să le prelungesc în continuare cu simţământul că Puterile cereşti slujesc împreună cu noi, cu încredinţarea că fiecare zi poate şi trebuie să fie o zi de înaintare în viaţa duhovnicească, o zi în care să ne luptăm lupta cea bună, o zi în care să săvârşim calea rânduită de Dumnezeu pentru post şi pentru nepost, după rânduială, să zdrobim capetele nevăzuţilor

balauri, adică gândurile cu care se încep răutăţile, şi să ne silim să luăm aminte la păcatele noastre: „să-mi văd păcatele mele", şi să nu osândim pe fratele nostru: „şi să nu osândesc pe fratele meu că bine eşti cuvântat în veci vecilor. Amin."

Mărire Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
1 mai 2002

BOTEZUL DOMNULUI ȘI BOTEZUL OMULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, suntem încă în cuprinsul sărbătorii Botezului Mântuitorului nostru Iisus Hristos. La slujbele noastre cântăm: „În Iordan botezându-Te Tu, Doamne", „Arătatu-Te-ai astăzi lumii" și alte alcătuiri ale Bisericii în legătură cu Botezul Domnului Hristos.

Ceea ce s-a întâmplat la Botezul Domnului nostru Iisus Hristos se întâmplă la Botezul fiecărui copil creștin din Biserica dreptmăritoare. Și anume, la Botezul Domnului nostru Iisus Hristos s-a deschis cerul, a vorbit Tatăl Ceresc, S-a pogorât Duhul Sfânt, S-a arătat Sfânta Treime. Toate acestea se întâmplă și la Botezul creștin.

Mai întâi de toate, la Botez se deschide cerul ca semn că cerul primește pe cel care se botează, că cel care se botează se botează pentru cer, nu pentru pământ sau se botează pentru cer, chiar dacă va trăi aici, pe pământ, pentru că destinația lui este cerul. Suntem cetățeni ai cerului – pe pământ suntem trecători, iar în cer suntem totdeauna viețuitori. Bineînțeles că, pentru a fi în cer, trebuie să se unească cerul cu pământul și să trăim o viață cu gândul la cer, și aceasta nu numai din când în când, ci mereu. Să ne gândim mereu la Dumnezeu-Tatăl, la Domnul Hristos, la Duhul Sfânt, la Maica Domnului, la sfinții lui Dumnezeu. Deci se deschide cerul pentru fiecare om care se botează. S-a deschis cerul și pentru noi, e deschis și pentru noi când citim din Sfânta Evanghelie.

Dar la Botezul Domnului nu numai cerul s-a deschis, ci s-a auzit și glasul Tatălui Ceresc. Și glasul Tatălui Ceresc din cer s-a rostit în așa fel încât să se audă pe pământ și să-l audă cei care erau acolo de față, anume: *Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit!* (Matei 3, 17) sau *Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Tine am binevoit!* (Marcu 1, 11), pentru că avem două prezentări ale cuvintelor Părintelui Ceresc. Prima prezentare ar fi cuvinte rostite pentru cei care erau de față, să știe despre Cine este vorba, Cine este Cel care Se botează, iar a doua prezentare sunt cuvinte rostite către Domnul Hristos, pentru El, ca să le audă ceilalți că s-au spus pentru El. Același lucru se întâmplă și la Botezul fiecărui creștin, și anume se spune și: *Tu ești Fiul Meu Cel iubit, întru Care bine am voit!*, precum și: *Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care bine am voit!* Așadar, avem o afirmare a Tatălui Ceresc că cel care se botează devine, este, rămâne în continuare fiul lui Dumnezeu, fiu al lui Dumnezeu, pe care Tatăl îl iubește, îl primește, îl învăluiește. S-a întâmplat aceasta cu noi toți și am rămas în starea aceea fiecare dintre noi, în înțelesul că suntem fii ai lui Dumnezeu. Prea puțin ne gândim la lucrul acesta. Prea puțin ne gândim la faptul că avem o legătură cu Tatăl Ceresc și că suntem fiii Tatălui Ceresc. Ar trebui să ne gândim mai mult la aceasta.

La Botezul Domnului, Duhul Sfânt S-a pogorât peste Domnul Hristos, adeverind întărirea Tatălui Ceresc. Același lucru se întâmplă și la Botezul fiecărui creștin, pentru că, de fiecare dată, la Botez, Duhul Sfânt este prezent. Numai prin Duhul Sfânt se sfințește apa Botezului, prin Duhul Sfânt i se descoperă celui botezat, la vremea potrivită, că este fiu al lui Dumnezeu, că are un Tată în cer.

Toate acestea s-au întâmplat cu noi și trebuie să le avem în vedere noi, cei care suntem botezați pentru totdeauna.

Botezul nu se șterge niciodată, nu se repetă niciodată, pentru că este o realitate care nu se poate desființa. Așadar, fiecare dintre noi când ne-am botezat am fost primiți în brațele Părintelui Ceresc, am fost declarați ca fii ai Tatălui Ceresc, am primit în conștiința noastră, în viața noastră pe Duhul Sfânt. Pentru fiecare dintre noi s-a deschis cerul și am fost primiți în cer. E bine să ne gândim și la aceste realități din viața noastră: realitatea unirii cu Dumnezeu-Tatăl, cu Fiul lui Dumnezeu, cu Duhul Sfânt, realitatea faptului că ne-am născut nu numai după trup, ci și după Duh.

Prin urmare, să ne gândim totdeauna cu bucurie la faptul că am primit Botezul creștin, că suntem botezați în Biserica dreptmăritoare. Să ne gândim că Biserica este cerul care s-a deschis pentru noi, că atunci când suntem în biserică și facem sfintele slujbe suntem în cer, că atunci când citim dumnezeiești Scripturi suntem în cer, că putem fi în cerul cel de pe pământ. Să ne gândim la toate acestea, pentru că sunt realități pentru noi, cei de odinioară, pentru noi, cei de acum, și pentru noi, cei din viitor. Sunt niște realități pe care trebuie să le avem în vedere și să căutăm să trăim în ele, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel: *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat* (Galateni 3, 27), să se vadă „îmbrăcămintea" de creștin, să se vadă Domnul Hristos în viața noastră, în ființa noastră.

Cuvântul „a boteza" înseamnă în românește „a scufunda". Deci „Câți în Hristos v-ați botezat" ar însemna „câți în Hristos v-ați scufundat", ca și când Hristos ar fi un râu și noi ne scufundăm în râul care este Hristos. Câți în Hristos v-ați scufundat, v-ați scufundat în moartea lui Hristos și ați înviat împreună cu Hristos, cum zice mai departe Sfântul Apostol Pavel. Deci Învierea în Hristos prin Hristos și cu Hristos este o realitate pentru fiecare creștin care trăiește o viață corectă, o viață așa cum o vrea Dumnezeu – viață în înviere. Deci noi nu trebuie să așteptăm să înviem, pentru că am înviat – am înviat la Botez, dacă cugetăm cele de sus, cum zice Sfântul Apostol Pavel: *Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde Se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu; cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ* (Coloseni 3, 1-2). Deci să cugetăm cele de sus, ca să dovedim că am înviat împreună cu Hristos. Și atunci ce ne mai rămâne? Un singur lucru: să ne înălțăm la cer. Și înălțarea la cer începe de aici, de pe pământ. De fiecare dată când ne gândim la Domnul Hristos, când Îl avem pe Domnul Hristos în conștiința noastră mai presus de celelalte ale vieții noastre, suntem pe drumul înălțării la cer, împreună cu Domnul Hristos. Să nădăjduim și la înălțarea la cer și, așa cum suntem în înviere, să fim și în înălțare.

Dar, pentru aceasta, bineînțeles că trebuie să ne pregătim cu o viață cât mai corectă, cât mai limpede, cât mai după voia lui Dumnezeu, o viață de care să Se bucure Dumnezeu și de care să se bucure oamenii. Să cerem ajutor de la Dumnezeu pentru aceasta, prin rugăciunile Sfântului Ioan Botezătorul, cel ce L-a botezat pe Domnul Hristos, și prin rugăciunile tuturor sfinților, ca să fim păziți totdeauna sub stăpânirea lui Dumnezeu, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
10 ianuarie 2003

INIMA CURĂȚITĂ DE PATIMI – TABORUL CREȘTINULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, suntem încă în cuprinsul sărbătorii Schimbării la Față a Domnului nostru Iisus Hristos. Înainte-prăznuirea a început în 5 august, în 6 august am avut sărbătoarea propriu-zisă și de atunci pomenim acest eveniment. Și am ajuns aproape la sfârșitul vremii rânduite pentru aceasta, și anume mâine va fi încheierea praznicului.

Așa că vom stărui puțin cu gândul asupra sărbătorii Schimbării la Față. Spuneam în ziua Schimbării la Față că ni se face și nouă o chemare în legătură cu acest eveniment, să participăm și noi pe Muntele Taborului la acest eveniment, să căutăm să realizăm în noi condițiile, pentru ca și în noi să se arate mărirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Ziceam atunci că, la slujba înainte-prăznuirii Schimbării la Față, se spune între altele: „Munte preaînalt având noi inima curățită de patimi, să vedem Schimbarea la Față a lui Hristos, Care luminează mintea noastră." Condiția ca să vedem Schimbarea la Față a Domnului Hristos ar fi deci inima curățită de patimi: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!* (Matei 5, 8). Fără condiția aceasta nu există posibilitatea de a vedea mărirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Bineînțeles că mărirea Domnului Hristos nu s-a arătat numai la Schimbarea la Față. La Schimbarea la Față s-a arătat aceasta întru lumină, și noi credem că Domnul

Hristos Se arată și nouă în lumina Schimbării la Față. Dar pentru aceasta trebuie să avem inima curată. Fără inimă curată nu putem să vedem Schimbarea la Față a Domnului Hristos, nu putem vedea mărirea Lui. Dar ce putem vedea? Necurățiile din sufletul nostru, răutățile din noi, întunecimile din mintea noastră. Viața omului este diferită, fiecare dintre oameni are viața lui și felul cum ne este viața ni se descoperă mai ales la rugăciune. La rugăciune e prilejul de întâlnire cu noi înșine, cu răutățile din noi, cu întinăciunile din viața noastră și, eventual, cu Domnul Hristos.

Deci, „Munte preaînalt având noi, inima curățită de patimi", aceasta e ce trebuie să avem noi, și mai ales aceasta e condiția ca să vedem Schimbarea la Față a Mântuitorului întru lumină, să vedem fața Sa strălucind ca soarele și hainele Lui ca zăpada, așa cum înălbitorul nu poate să înălbească pe pământ.

Ni se face chemarea în ziua de sărbătoare a Schimbării la Față și în celelalte zile, în fiecare zi, să ne suim pe Muntele Taborului. La slujbele din aceste zile se spun cuvinte de îndemn în această privință. Să ne oprim puțin asupra cuvintelor care alcătuiesc icosul praznicului, și anume: „Sculați-vă cei leneși, nu rămâneți totdeauna pe jos, tăvălindu-vă, uitându-vă la pământ! Înălțați-vă gândurile sufletelor voastre și vă ridicați la înălțimea dumnezeiești suiri. Să alergăm la Petru și la fiii lui Zevedei și să vedem acolo – pe Muntele Taborului, se înțelege, adică în inima curățită de patimi – slava pe care ei au văzut-o, și să auzim glasul pe care ei l-au auzit de sus, care a propovăduit raza Tatălui!" Deci noi ce trebuie să facem? Să mergem pe Muntele Taborului. Asta înseamnă să nu mai luăm aminte la cele pământești, ci să luăm aminte la cele cerești. Cum

se zice în Sâmbăta cea Mare: „Să tacă tot trupul omenesc și nimic pământesc în sine să nu gândească." Bineînțeles că lucrul acesta nu îl putem face ușor, pentru că ne-am obișnuit cu altfel de gândire, avem altfel de gânduri decât cele care ne favorizează pentru întâlnirea cu Domnul Hristos. „Sculați-vă cei leneși, nu fiți totdeauna pe jos, tăvălindu-vă, uitându-vă la pământ, înălțați-vă gândurile sufletului vostru", adică nu vă mai gândiți la lucrurile trecătoare, la lucruri care nu au valoare pentru viața duhovnicească, ci „să vă ridicați la înălțimea dumnezeiești suiri".

Poate vă mai aduceți aminte și de un alt cuvânt din Joia cea Mare, a Sfintelor Pătimiri, când zicem: „Din ospățul Stăpânului și din Masa cea nemuritoare, veniți, credincioșilor, la loc înalt, cu gânduri înalte să ne îndulcim!" E și atunci o chemare, e și acum o chemare – să ieșim din gândurile veacului acestuia. Schimbați-vă prin înnoirea minții, nu vă asemănați chipului acestui veac. Să alergăm deci, nu să mergem încet, să alergăm la Petru și la fiii lui Zevedei. De ce? Pentru că Petru și fiii lui Zevedei, Iacob și Ioan, au fost pe Muntele Taborului și au văzut mărirea Mântuitorului Iisus Hristos. Să vedem și noi slava pe care au văzut-o ei atunci și să auzim glasul pe care ei l-au auzit de sus. Care glas? Glasul Tatălui Ceresc care s-a auzit din nor, norul cel luminos fiind Duhul Sfânt. Să auzim și noi glasul pe care ei l-au auzit atunci: *Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit, pe Acesta să-L ascultați!* (Marcu 9, 7) și, eventual, să auzim și glasul Maicii Domnului, care i-a îndemnat pe cei de la nunta din Cana Galileii, zicând: *Faceți ceea ce vă va spune El!* (Ioan 2, 5). Și ei, după ce au văzut mărirea Mântuitorului, după ce au auzit glasul cel de sus, au propovăduit raza Tatălui chiar și atunci când L-au văzut răstignit: „că, dacă Te vor vedea răstignit,

să cunoască patima cea de bunăvoie și lumii să propovăduiască că Tu ești raza Tatălui."

Prilejul Schimbării la Față a fost o bucurie mare, și atunci Sfântul Apostol Petru, fiind copleșit de acea bucurie, de lumina aceea, de mărirea Mântuitorului și de prezența lui Moise, văzătorul de Dumnezeu, și a lui Ilie, râvnitorul pentru Dumnezeu, copleșit de toate acestea a zis: *Învățătorule, bine este ca noi să fim aici și să facem trei colibe: una Ție, una lui Moise și una lui Ilie!* (Luca 9, 33). Era dorința lui de a rămâne pe Muntele Taborului. Or, lucrul acesta bineînțeles că nu s-a putut și i-a învăluit un nor luminos, ca și când ar fi zis: „Uite, asta-i coliba!" Și au auzit glasul lui Dumnezeu-Tatăl: *Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care am binevoit, pe Acesta să-L ascultați!* (Marcu 9, 7), și au căzut ucenicii cu fețele la pământ, uimiți de cele întâmplate. Atunci Domnul Hristos S-a apropiat de ei, i-a atins și le-a spus: *Sculați-vă și nu vă temeți!* (Matei 17, 7). Să auzim și noi cuvântul acesta al Mântuitorului, spus pe pământ, dar adus din cer – să nu ne temem! Să nu ne temem în fața necazurilor, să nu ne temem de vârtejul din veacul acesta, ci să avem încredințarea că Domnul Hristos este cu noi și că noi suntem cu Domnul Hristos. Și, având această încredințare, să nu ne fie frică de nimic, să avem curaj, și curajul pe care îl avem să fie dovada credinței noastre. Orice scădere în ceea ce privește curajul, orice întemeiere în gânduri neliniștitoare sunt o dovadă de necredință, o dovadă de puțină credință. Deci noi să avem încredințarea că Domnul Hristos, Care a zis către ucenicii Săi: *Sculați-vă și nu vă temeți!*, și nouă ne zice aceleași cuvinte, ne dă același îndemn – să ne ridicăm de la pământ, să ne ridicăm, noi cei leneși: „Sculați-vă cei leneși, nu fiți totdeauna pe jos tăvălindu-vă, uitându-vă la pământ!", să

ne ridicăm la înălțimea dumnezeiești suiri, să vedem slava Mântuitorului nostru Iisus Hristos și să avem încredințarea că nu suntem singuri, și de aceea să avem și bucuria că Domnul nostru Iisus Hristos este cu noi.

Sunt niște gânduri pe care ar fi bine să le avem și la Sfânta Spovedanie, în înțelesul acesta să ne cercetăm pe noi înșine cât suntem de întemeiați în credință, cât suntem de siguri de binele pe care ni-l dă Dumnezeu, cât suntem de siguri de ajutorul lui Dumnezeu, câtă încredințare avem că nu suntem părăsiți de Dumnezeu, că Dumnezeu nu părăsește pe nimeni. Vă mai spun o dată cuvântul că Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut, și că Dumnezeu ne iubește, că iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt către Dumnezeu. Deci să avem această încredințare și să străbatem prin viață cu gândul la Dumnezeu, cu gândul că Dumnezeu este cu noi, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
12 august 2005

GÂNDURI LA PRAZNICUL SCHIMBĂRII LA FAȚĂ

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, cu ziua de astăzi am intrat în sfera sărbătoririi Schimbării la Față prin înainte-prăznuire, prin înainte-sărbătorire. Sărbătoarea Schimbării la Față este pentru noi un prilej de bucurie, este o bucurie a credinței. Sărbătoarea Schimbării la Față este un prilej de cercetare pentru noi înșine, este un prilej de trăire a unui eveniment care s-a petrecut în vremea când Domnul nostru Iisus Hristos a propovăduit aici, pe pământ, și când Și-a arătat mărirea întru lumină.

Fiecare dintre noi ar trebui să ne cercetăm pe noi înșine în legătură cu acest eveniment, pe care noi îl sărbătorim și pe care îl dorim împlinindu-se și pentru viața noastră, pentru fiecare dintre noi.

Adevărul este că pe Muntele Taborului nu au mers decât trei ucenici, aleși de Domnul Hristos pentru aceasta, și ei s-au învrednicit să vadă mărirea Domnului Hristos întru lumină: Sfinții Apostoli Petru, Iacob și Ioan, care s-au simțit bine acolo și ar fi vrut să rămână mereu pe Muntele Schimbării la Față. Însă bineînțeles că nu a fost aceasta în planul Mântuitorului și de aceea nici nu au putut rămâne acolo. Domnul Hristos nu a venit în lumea aceasta să Se schimbe la Față, nu acesta este evenimentul cel mai important din viața pământească a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, este doar unul dintre evenimentele importante, dar nu cel mai important. Întrebarea pentru noi es-

te: Dacă Domnul Hristos a ales trei ucenici și i-a dus pe Muntele Schimbării la Față, oare putem avea și noi nădejde să vedem mărirea Mântuitorului întru lumină, cum au văzut-o cei trei Apostoli – Petru, Iacob și Ioan –, sau nouă ne este rânduit altceva decât acest eveniment? Adevărul este că noi nu știm, știm doar că Biserica noastră ne îndeamnă să ne rugăm Mântuitorului, și ne rugăm cu cuvintele Bisericii zicând: „Strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea fiitoare, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, mărire Ție!"

Deci și noi dorim să ajungem pe Muntele Schimbării la Față, numai că nu toți putem ajunge și, de fapt, pe muntele pe care S-a schimbat Domnul Hristos la Față ajung puțini și chiar și aceia care ajung, la drept vorbind, nu simt, nu știu, nu înțeleg mai multe decât înțelegem noi, care nu ajungem acolo și, de fapt, nici nu ne gândim că ar trebui să ajungem acolo. De ce? Pentru că toate evenimentele care s-au petrecut pentru mântuirea noastră sunt pentru credincioșii din toate regiunile lumii, din toate țările. Nu trebuie să ne ducem acolo, dar altceva trebuie să facem, și anume trebuie să facem ceea ce zice Biserica noastră. Și aceasta s-a citit chiar la Utrenia din această zi: „Munte preaînalt având noi, inima curățită de patimi, să vedem Schimbarea la Față a lui Hristos, Care luminează mintea noastră." Deci trebuie să facem altceva decât să mergem pe Muntele Schimbării la Față, și anume trebuie să avem noi inima noastră curățită de patimi, ca munte înalt în care să Se descopere Domnul Hristos.

Am mai spus și altă dată, spun și acum că, de fapt, deși noi sărbătorim o singură Schimbare la Față a Domnului Hristos, în înțelesul acesta că sărbătorim evenimentul în care Domnul Hristos Și-a arătat mărirea în lumină pe fața și pe

veșmintele Sale, la drept vorbind, au fost mai multe Schimbări la Față. De fiecare dată când Domnul Hristos a făcut o minune și oamenii s-au mirat de minunea făcută de El a fost un fel de Schimbare la Față, în înțelesul că până la minunea aceea, oamenii nu au știut măreția Mântuitorului. Și când Domnul Hristos a făcut o minune, cum ar fi vindecarea slăbănogului din Capernaum sau vindecarea altor neputințe, oamenii s-au mirat de Mântuitorul și au fost ca într-un fel de uimire, au fost ca în fața unei Schimbări la Față.

Acum, de curând, s-a citit din Sfânta Evanghelie despre umblarea Mântuitorului pe mare, despre umblarea Sfântului Apostol Petru pe mare, despre potolirea furtunii, despre faptul că Domnul Hristos a intrat în corabia unde erau ucenicii, în care, la început, s-au spăimântat crezând ca văd o nălucă, o fantomă. În realitate, ei L-au văzut pe Domnul Hristos, dar nu au știut că e Domnul Hristos, și de aceea au și strigat de frică, iar Domnul Hristos le-a spus: *Eu sunt, nu vă temeți!* (Matei 14, 27). Și după aceea a intrat Domnul Hristos în corabie și s-a potolit furtuna, iar ucenicii Domnului Hristos s-au închinat Mântuitorului, au căzut cu fețele la pământ și au zis: *Cu adevărat Tu ești Fiul lui Dumnezeu!* (Matei 14, 33). O schimbare la față este și aceasta, în înțelesul că ucenicii, până atunci, chiar dacă au știut că Domnul Hristos poate să potolească furtuna de pe mare, și a fost o împrejurare în care Domnul Hristos chiar a potolit furtuna de pe mare, de data aceasta Domnul Hristos a fost din nou stăpân peste furtună și pe ucenici i-a mirat lucrul acesta și s-au închinat Domnului Hristos, au căzut cu fețele la pământ în semn de închinare și au zis: „Tu ești Fiul lui Dumnezeu!"

A mai zis: „Tu ești Fiul lui Dumnezeu!" și Natanail atunci când s-a întâlnit cu Domnul Hristos și când Dom-

nul Hristos i-a descoperit niște lucruri, pe care le știa doar el, și atunci a zis: *Rabi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești Împăratul lui Israel!* (Ioan 1, 49). Ei, așa ceva trebuie să se întâmple cu noi dacă suntem trăitori ai Schimbării la Față, adică să-L avem pe Domnul Hristos mai presus de mintea noastră, mai presus de viața noastră, mai presus de gândurile noastre, ca un conducător în viața noastră, să-L simțim pe Domnul Hristos îndrumând viața noastră și din aceasta să izvorască admirația noastră față de Domnul Hristos.

Noi, de multe ori, stăm în fața Domnului Hristos, în rugăciune, la slujbă, cu împrăștiere, fără să simțim că stăm în fața Domnului Hristos. De multe ori suntem nepăsători față de prezența Domnului Hristos și bineînțeles că, în condițiile acestea, nu putem să fim admiratori ai Domnului Hristos, nu putem să ne minunăm de Domnul Hristos. Or, ucenicii Domnului, pe Muntele Schimbării la Față, s-au mirat de Domnul Hristos, s-au mirat de măreția Domnului Hristos, de lumina de pe Fața Lui, de lumina de pe veșmintele Lui. Toate acestea au stârnit în viața lor, în gândirea lor, în simțirea lor admirație față de Domnul Hristos. Noi trebuie să recunoaștem că, de multe ori, chiar în fața Domnului Hristos fiind, la slujbă, la rugăciune, la citirea din Sfânta Scriptură, parcă suntem singuri, parcă nu ne gândim cât ar trebui la Domnul Hristos, parcă nu vedem lumina de pe Fața Lui, lumina de pe veșmintele Lui și nu suntem în cuprinsul Sfintei Treimi cum au fost cei trei ucenici la Schimbarea la Față.

Atunci Sfântul Apostol Petru a spus: „Doamne, e bine să rămânem noi aici. Să fac eu trei colibe. Bineînțeles cu binecuvântarea Ta, să fac trei colibe aici: una pentru Tine, una pentru Moise și una pentru Ilie." Nu au făcut aceasta,

pentru că nu era cazul să rămână pe munte și nici nu au rămas, dar au rămas cu bucuria pe care au avut-o la Schimbarea la Față. Și apoi i-a cuprins un nor luminos și din nor s-a auzit un glas care a zis: *Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L!* (Matei 17, 5). Era glasul Tatălui Ceresc, pe care l-au auzit cei care erau acolo de față, ucenicii Mântuitorului. Apoi, Moise și Ilie au dispărut, ucenicii au căzut cu fața la pământ, și Domnul Hristos S-a apropiat de ei, după mărturia Sfântului Evanghelist Matei, S-a atins de ei și le-a spus: *Sculați-vă și nu vă temeți!* (Matei 17, 7).

Lucrurile acestea ar trebui să se întâmple în viața noastră nu numai la Schimbarea la Față și, de fapt, nu se întâmplă totdeauna nici la Schimbarea la Față, dar ar trebui să se întâmple în viața noastră când stăm în fața Domnului Hristos. Și ar trebui să stăm întotdeauna cu admirație, totdeauna să fim copleșiți de prezența Domnului Hristos, nu imaginar, adică nu ca și când L-am vedea cu ochii trupului, ci în simțirea noastră: să ne curățim simțirile, să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiata lumină a Învierii. Să ne curățim simțirile, să avem inima curată, să avem inima curățită de patimi, care e Taborul nostru, este condiția în care Domnul Hristos vine la noi și Își arată mărirea Sa în lumină sau în alt fel, cum știe numai El. Important este să-L știm pe Domnul Hristos în măreția Lui, ceea ce este El de fapt.

Iubiți credincioși, fiecare spovedanie este pentru noi un prilej de a ne curăți simțirile, de a ne curăți inima, de a face cu ajutorul lui Dumnezeu din inima noastră Tabor, adică Muntele Schimbării la Față. Fiecare spovedanie are rostul acesta – de a ne îmbunătăți, de a ne face mai curați, mai luminați, mai înțelepți, mai cu luare-aminte la viața noas-

tră, mai cu luare-aminte la condițiile noastre de viețuire. Fiecare spovedanie este un fel de urcuș spre Tabor, este un fel de Tabor al vieții noastre, al gândirii noastre, al simțirii noastre. Să căutăm să folosim aceste prilejuri spre binele nostru, nu spre nemulțumirea noastră, nu spre întărâtarea noastră, nu spre nepăsarea noastră, ci să fie toate rânduite pentru o viață luminată, o viață curată, o viață frumoasă, o viață în care să se simtă că Domnul Hristos este de față, că am auzit glasul Tatălui Ceresc care a zis: *Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultați-L!* (Matei 17, 5). Să ne gândim și la Maica Domnului care, de asemenea, a spus la nunta din Cana Galileii către cei care erau atunci de față: *Faceți ceea ce vă va spune El!* (Ioan 2, 5). Să ne gândim la sfinții lui Dumnezeu, care au fost toți cu inima curată și au văzut toți mărețiile Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Să ne asemănăm cu Sfinții Apostoli care L-au auzit pe Domnul Iisus Hristos: *Sculați-vă și nu vă temeți!* (Matei 17, 7). Să nu ne temem de viitor, să nu ne temem de veșnicie, să nu ne temem de necunoscut, să nu ne temem de nimic care am gândi noi că se poate împotrivi binelui nostru. De ce? Pentru că Dumnezeu este cu noi, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
5 august 2004

SĂ TACĂ TOT TRUPUL OMENESC

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi am primit un îndemn neobișnuit, un îndemn pe care îl primim numai în Sâmbăta cea Mare, și anume am primit îndemnul: „Să tacă tot trupul omenesc și să stea cu frică și cu cutremur și nimica în sine să nu gândească!"

Astăzi nu s-a cântat *Heruvicul* obișnuit, *Imnul heruvimic*: „Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim și Făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm." Nu ni s-a spus să lepădăm toată grija cea lumească, ci ni s-a spus altceva: „să tacă tot trupul omenesc", partea inferioară din ființa noastră să nu-și arate lucrarea prin gânduri obișnuite, prin gânduri de toată vremea, ci să stea omul cu frică și cu cutremur și nimica pământesc în sine să nu gândească. De ce? Pentru că se întâmplă ceva ce nu se întâmplă în fiecare zi, și anume: „Împăratul împăraților și Domnul domnilor merge să Se junghie și să Se dea de mâncare credincioșilor", și nu merge singur, ci merg înaintea Lui „Puterile cerești, heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi, fețele acoperindu-și, și cântând cântarea: Aliluia!" Așa se spune la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare unită cu Vecernia, în Sâmbăta cea Mare, așa se spune după ce am trecut de gândul că Fiul lui Dumnezeu S-a coborât la iad și a scos de acolo pe cei ferecați.

După ce se pomenesc acestea, ni s-a pus în atenție, așa cum ni s-a pus în atenție și aseară, după Prohod, Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. După ce mărturisim

cele ce s-au întâmplat la moartea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, îndată pomenim de Înviere. De ce? Pomenim de Înviere pentru că Învierea este de temelie, moartea Mântuitorului are și ea rostul ei, în înțelesul că a dus la Înviere. Dacă n-ar fi dus la Înviere, moartea Mântuitorului n-ar fi avut nici o valoare pentru noi. Or, ea are valoare pentru noi pentru că a dus la Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Și îndată ce s-au cântat cuvinte în care s-a pomenit moartea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, îndată am auzit: „Soborul îngeresc s-a mirat văzându-Te pe Tine întru cei morți socotit, și puterea morții stricând, Mântuitorule, împreună cu Tine pe Adam ridicându-l și pe cei din iad slobozindu-i."

Acesta este, de fapt, gândul de căpetenie pe care îl avem noi, chiar și atunci când ne gândim la jertfa Mântuitorului, chiar și atunci când ne gândim la moartea Mântuitorului. A avut importanță jertfa Mântuitorului, dar importanța ei se vede din aceea că a adus Învierea din morți. Și Învierea din morți a Mântuitorului nu e numai Învierea Lui, ci e și învierea noastră: *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Galateni 3, 27). Câți în Hristos v-ați botezat, ați înviat împreună cu Hristos. Deci noi ne trăim viața în înviere, nu în moarte. Sfânta Biserică nu ne lasă în gândul că Domnul Hristos a murit, ci ne lasă în gândul că Cel care a murit a înviat. Și de aceea slujba care s-a făcut acum, Vecernia pentru mâine, ni-L prezintă pe Domnul Hristos înviat, nu pe Domnul Hristos înmormântat. Chiar dacă noi ne gândim la faptul că Domnul Hristos a murit pentru păcatele noastre și a înviat pentru mântuirea noastră, accentul îl punem pe Înviere, nu pe moarte. Sigur că nu se poate înviere fără moarte, dar se poate moarte fără înviere, și atunci noi punem accentul pe faptul că Domnul

Hristos a murit și a înviat. Greșesc aceia care nu cinstesc Sfânta Cruce a Mântuitorului pentru faptul că, gândesc ei, Crucea e un semn al morții Mântuitorului. Au dreptate: Crucea e un semn al morții Mântuitorului, numai că după moartea Mântuitorului a urmat Învierea, și atunci Crucea este un semn al Învierii Mântuitorului.

Când Domnul Hristos S-a întâlnit cu cei doi ucenici care mergeau spre Emaus, i-a mustrat și le-a zis: *O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ca să credeți toate câte au spus prorocii! Nu trebuia, oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în mărirea Sa?* (Luca 24, 25-26). Deci Învierea a urmat după moartea Domnului nostru Iisus Hristos, iar Crucea cuprinde și moartea, și Învierea. „Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o mărim", spunem noi la slujbă și: „Veniți, toți credincioșii, să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că, iată, a venit prin Cruce bucurie la toată lumea!"

Așa că acum prăznuim ceea ce spunem mâine că prăznuim. Prăznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți veșnice, și „săltând lăudăm pe Pricinuitorul, pe Unul Cel binecuvântat, Dumnezeul părinților și preamărit".

Sunt lucruri minunate, sunt lucruri pe care nu le putem cuprinde cu mintea noastră, sunt evenimente pe care le sărbătorim, le trăim, le cinstim, sunt daruri ale lui Dumnezeu, dăruite nouă pentru mântuirea sufletelor noastre. Fiul lui Dumnezeu „S-a făcut om pentru noi și pentru a noastră mântuire". Fiul lui Dumnezeu S-a răstignit în vremea lui Ponțiu Pilat „pentru noi și pentru a noastră mântuire". Fiul lui Dumnezeu a murit pe Cruce „pentru noi și pentru a noastră mântuire". S-a răstignit în firea omenească, pentru că firea dumnezeiască nu poate pătimi. Fiul lui Dumnezeu a înviat din morți după firea omenească, pen-

tru că după firea dumnezeiască n-a murit. Fiul lui Dumnezeu a înviat din morți pentru El și pentru noi. Fiul lui Dumnezeu S-a înălțat la cer „pentru noi și pentru a noastră mântuire". Fiul lui Dumnezeu, Care-i „Dumnezeu adevărat și om adevărat", L-a trimis pe Duhul Sfânt peste Sfinții Săi Apostoli „pentru noi și pentru a noastră mântuire". Acestea sunt gânduri pe care trebuie să le avem în minte și pentru care trebuie să mulțumim Mântuitorului nostru Iisus Hristos și Tatălui Ceresc, și Duhului Sfânt, Sfintei și Celei deoființă și nedespărțite Treimi.

Am intrat în sfera Paștilor. Un singur lucru ne mai trebuie ca să fie Paștile chiar acum, și anume să se sfârșească Postul Paștilor. Se va sfârși, și mâine după Sfânta Liturghie vom avea, pe lângă toate acestea, și nepostul, pe care l-a rânduit Sfânta noastră Biserică pentru credincioșii săi.

Avem posibilitatea să ne unim cu Domnul nostru Iisus Hristos, și ne unim. Numai că, pentru ca să putem cu adevărat să ne unim cu Domnul nostru Iisus Hristos, Care am zis noi că Se junghie și merge să Se dea spre mâncare credincioșilor, pentru aceasta trebuie și noi să ne curățim simțirile, cum se va spune mâine dimineață: „Să ne curățim simțirile, să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumina Învierii." Cu simțiri curate și văzând pe Mântuitorul Cel înviat și în conștiința noastră, să-L auzim spunându-ne și nouă cum le-a spus femeilor mironosițe: „Bucurați-vă!", și să-I cântăm cântare de biruință. De ce? Pentru că cerurile se veselesc: „Cerurile după cuviință să se veselească și pământul să se bucure, și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută, că Hristos a înviat – și Cine-i Hristos Care a înviat? – veselia cea veșnică", veselia pentru noi, veselia pentru toți credincioșii, veselia cea veșnică. „De Te-ai și coborât în mormânt, Cela ce ești fără de moarte – deci, Tu, Cel care

ești fără de moarte, ai murit totuși și Te-ai pogorât în mormânt –, dar puterea iadului ai zdrobit, zicând femeilor mironosițe: «Bucurați-vă!» și apostolilor Tăi pace dăruindu-le, Cela ce dai celor căzuți ridicare." Așa vom spune mâine, așa vom spune în toate zilele care urmează, până sâmbăta viitoare. Așa vom spune și în alte zile și pentru aceasta trebuie să mulțumim Domnului. De ce? Pentru că „cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei Celei deoființă și nedespărțite". Deci, chiar dacă prăznuim Învierea Domnului nostru Iisus Hristos încă de pe acum, deocamdată să tacă tot trupul omenesc, partea inferioară din noi, să avem fiecare conștiința că cele preaînalte nu le putem cuprinde cu mintea noastră, să avem conștiința că Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos e mai presus de lume, să ne plecăm cu mintea și să ne gândim că a înviat Hristos, veselia cea veșnică.

Prin urmare, iubiți credincioși, ne stă în față Raiul anului bisericesc, Paștile și cele ce țin de Paști, Săptămâna Luminată și toate gândurile pe care le aduce Învierea Mântuitorului în conștiința noastră. Să ne trăim viața în Înviere, conștienți că suntem candidați nu la Înviere, pentru că am înviat, ci suntem candidați la Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos.

Să ne ajute Dumnezeu să înțelegem cele mai presus de înțelegere după puterea noastră și să avem bucuria de a fi împreună cu Domnul nostru Iisus Hristos în toate zilele vieții noastre, pentru că El este în toate zilele vieții noastre cu noi, să-L avem pe Domnul Hristos în conștiința noastră, și mai ales să avem simțământul că nu suntem singuri, ci suntem cu Cel ce a murit și a înviat „pentru noi și pentru a noastră mântuire". Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu, 22 aprilie 2006

CINSTIREA SFINTEI CRUCI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi este ultima zi din cuprinsul sărbătorii Nașterii Maicii Domnului. S-a făcut slujba de încheiere a sărbătorii, s-a repetat slujba din 8 septembrie și cu asta ne luăm rămas bun de la această sărbătoare până la anul viitor, în 7 septembrie, când va fi începutul sărbătorii, prin înainte-prăznuire. Cei care vom fi învredniciți de Dumnezeu să fim și la anul împreună, vom repeta sărbătoarea cea de peste an a Nașterii Maicii Domnului. Așa e în Biserica noastră, mereu e o bucurie, mereu e o trăire duhovnicească, mereu se întâmplă ceva care ne angajează sufletește. Și acum, dacă s-a terminat sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului, începe o altă sărbătoare cu ziua de mâine, cu Vecernia de diseară, și anume înainte-prăznuirea sărbătorii numite Ziua Crucii sau Înălțarea Sfintei Cruci. În 14 septembrie va fi sărbătoarea propriu-zisă și, după aceea, până în 21 septembrie inclusiv, va fi perioada de sărbătorire a Înălțării Sfintei Cruci.

E o bucurie pentru noi să trecem din sărbătoare în sărbătoare, dar, iubiți credincioși, și aceasta aș vrea să o țineți minte de la mine acum și pentru totdeauna, că adevărata sărbătoare o face conștiința curată. Ai conștiință curată, ai sărbătoare tot timpul, nu ai conștiință curată, nici la sărbătoare nu poți sărbători. Așa că, dacă ne curățim simțirile – cum zicem la Paști: „Să ne curățim simțirile, să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiata lumină a Învierii, și cântându-I cântare de biruință, luminat să-L auzim

zicând: Bucurați-vă!" –, dacă ne curățim inima, vedem pe Dumnezeu, după cuvântul Domnului Hristos: *Fericiți cei curați cu inima, căci aceia vor vedea pe Dumnezeu!* (Matei 5, 8).

Și, dacă avem inimă curată, atunci înțelegem însemnătatea Sfintei Cruci pentru viața noastră, dacă avem inimă curată am înțeles și înțelegem în continuare însemnătatea Maicii Domnului pentru viața noastră, dacă avem inimă curată pătrundem în adevărurile de credință, care, de fapt, sunt taine, tainele credinței noastre, și în felul acesta ajungem să ne putem bucura de niște lucruri de care alții nu se bucură. Adevărul este că nu toți oamenii care știu de sărbătoarea Sfintei Cruci, de pildă, la Înălțarea Sfintei Cruci se bucură de Sfânta Cruce. Unii stau cu îndoială, alții se întreabă: oare e bine să ne gândim la Crucea Mântuitorului, că doar Crucea Domnului ne aduce aminte de suferința Domnului? Bineînțeles că așa ceva poate zice numai cineva care nu are credință dreaptă, credință ortodoxă!

Gândiți-vă că credința noastră dreptmăritoare se întemeiază pe cuvintele Domnului Hristos. Or, Domnul Hristos a ales, din ceea ce a făcut în această lume pentru noi, chiar jertfa Lui și a pus-o în centrul preocupărilor: *Și luând pâinea, mulțumind, a frânt și le-a dat lor, zicând: Acesta este Trupul Meu care se dă pentru voi; aceasta să faceți spre pomenirea Mea. Asemenea și paharul, după ce au cinat, zicând: Acest pahar este Legea cea nouă, întru Sângele Meu, care se varsă pentru voi* (Luca 22, 19-20). Deci a pus jertfa în atenție și a zis: *Aceasta să faceți spre pomenirea Mea*, deci să-I pomenim jertfa. Bineînțeles că jertfa este în legătură și cu Învierea, pentru că după jertfa Mântuitorului a urmat Învierea, și atunci Crucea Domnului Hristos cuprinde nu numai jertfa Mântuitorului și nu numai iubirea

Mântuitorului față de lumea aceasta, nu numai iubirea lui Dumnezeu-Tatăl. Crucea deci nu este numai altar de jertfă, ci este și semnul biruinței, pentru că după Cruce urmează Învierea. Știți că noi spunem, de obicei, după Evanghelia Învierii de la Utrenia de duminică, cuvintele: „Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domn Iisus Hristos, Unuia Celui fără de păcat", și: „Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o mărim. Veniți, toți credincioșii, să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea, totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat!" Deci de trei ori în aceeași alcătuire afirmăm legătura între Crucea Domnului Hristos și Învierea Domnului Hristos.

Și știți că cei doi ucenici, care au mers spre Emaus și care au călătorit împreună cu Domnul Hristos fără să știe că este El, au fost mustrați de Domnul Hristos pentru că nu au avut în vedere jertfa Lui, nu au avut în vedere Crucea Lui, și a zis Domnul Hristos: *O, nepricepuților și zăbavnici cu inima, ca să credeți toate câte au spus prorocii! Nu trebuia, oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa?* (Luca 24, 25-26). Așa că noi nu avem ezitări. De ce nu avem ezitări? Pentru că Crucea e altar de jertfă, Crucea e fața lui Dumnezeu îndreptată către noi, Crucea pe care o avem noi în față, pe care o vom avea în față după rânduiala Bisericii diseară la slujbă, este asimilată cu Crucea Domnului Hristos. Ori Crucea Domnului Hristos de pe Golgota, ori Crucea pe care o avem noi în față și pe care o cinstim e același lucru, nu se poate zice că aceasta e numai o închipuire, că e ceva care poate nici nu are legătură cu Crucea Mântuitorului. Nu e adevărat!

Crucea pe care o am eu în mână, de pildă, este Crucea de pe Golgota, de pe înălțimea unde a fost înfiptă Crucea și unde a fost răstignit Mântuitorul nostru Iisus Hristos, așa că nu e nici o deosebire între Crucea de pe Golgota și Crucea din mâna mea, de pildă. E același lucru. Crucea din mâna mea, ca și Crucea de pe Golgota, e, de fapt, altarul de jertfă al Mântuitorului, este iubirea lui Dumnezeu, adică fața lui Dumnezeu îndreptată către oameni. Numai că noi facem deosebire, pentru că suntem niște păcătoși, suntem niște îndărătnici, suntem niște oameni care nu înțelegem lucrurile cum trebuie. De ce nu le înțelegem cum trebuie? Ne-ar spune părintele Arsenie Boca: „În mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă." Ai minte strâmbă, toate câte sunt în minte le ai strâmbate. De aceea zicea tot părintele Arsenie: „Cei care au minte să ia aminte", cine are minte să ia aminte la niște lucruri pe care nu le poate demonstra un om. De ce? Pentru că lucrurile acestea sunt mai presus de ceea ce poate omul cugeta și spune. Dar, dacă avem o credință dreaptă, atunci știm clar că Crucea Domnului Hristos de pe Golgota se prelungește în toate crucile care există în lumea aceasta, pe drum de biserică, în biserică, în casele oamenilor, în mâinile preoților. E același lucru: o prelungire a Crucii de pe Golgota, a Crucii Domnului Hristos, bineînțeles, pentru că pe Golgota au fost trei cruci.

Crucea Domnului Hristos a fost, pe Golgota, între crucile a doi tâlhari, care au fost răstigniți tot atunci. Domnul Hristos a fost răstignit de împotrivitorii Lui, care s-au prezentat în fața Domnului Hristos ca în fața unui tâlhar și au zis că Domnul Hristos e tâlhar, și de aceea trebuie răstignit. Noi avem o lege, au zis iudeii, și după legea noastră trebuie să moară El. De ce? Pentru că pe Sine, Fiului lui Dumnezeu S-a făcut, deci S-a prezentat între oameni ca

Fiul lui Dumnezeu. Or, El nu poate să fie Fiul lui Dumnezeu, de aceea El trebuie să moară după legea noastră. Așa gândeau și ziceau mai-marii iudeilor.

Da, dar nu a fost așa, pentru că chiar unul dintre cei doi tâlhari, care au fost răstigniți împreună cu Domnul Hristos, a recunoscut că Domnul Hristos nu pătimește pe drept, ci pe nedrept, adică e pus să pătimească, dar El, de fapt, nu e vinovat. Și a și zis către tâlharul cel necredincios: *Nu te temi tu de Dumnezeu, că ești în aceeași osândă? Și noi pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut nici un rău* (Luca 23, 40-41). Deci iată un om care a gândit bine despre Crucea Domnului Hristos, a gândit bine despre Domnul Hristos Care a fost răstignit între doi tâlhari, pentru că a fost numărat la tâlhari. Cei care L-au răstignit pe Domnul Hristos între doi tâlhari nu au zis că răstignesc un drept între doi tâlhari, ci au zis că răstignesc, de fapt, trei tâlhari, și Cel din mijloc, Care a fost Domnul Hristos, tot tâlhar e. Vedeți unde duce mintea strâmbă?

Știți că Sfântul Apostol Pavel spune că, dacă ar fi cunoscut înțelepciunea lui Dumnezeu, oamenii nu ar fi răstignit pe Domnul slavei și știți că la Schimbarea la Față spunem, vorbind cu Domnul Hristos: „În munte Te-ai schimbat la Față, Hristoase, Dumnezeule, și pe cât au cuprins ucenicii Tăi mărirea Ta, au văzut, Hristoase, Dumnezeule, că dacă Te vor vedea răstignit să cunoască Patima cea de bunăvoie, să știe că Cel care pătimește nu e un tâlhar, și lumii să propovăduiască că Tu ești cu adevărat raza Tatălui."

Prin urmare, iubiți credincioși, iată, noi stăm în fața Crucii Domnului Hristos, bineînțeles cu starea noastră, cu slăbiciunile noastre, cu neputințele noastre, cu ceea ce suntem noi de fapt, și cinstim Crucea Domnului Hristos

după puterea noastră. Noi știm sigur că Domnul Hristos a fost drept și știți că a fost mărturisit ca drept și de sutașul care era la Crucea Domnului Hristos. La Crucea Domnului Hristos era un sutaș, adică un ostaș mai mare peste o sută de oameni, și când a văzut ce s-a întâmplat la moartea Mântuitorului, că s-a întunecat soarele, că a ținut întunecarea, că s-a cutremurat pământul, că s-au despicat stâncile, că s-a rupt catapeteasma Bisericii, a zis: *Cu adevărat, Omul Acesta drept a fost!* (Luca 23, 47). Zicând că era drept, că nu era cazul să Îl răstignească, s-a gândit că L-au răstignit degeaba.

Dar noi nu zicem că S-a răstignit degeaba, zicem că S-a răstignit cu rost și cu folos, pentru mântuirea noastră, ca să nu ne mai răstignim noi, ca să nu ne răstignească cineva pe noi, ca pe unii care am făcut păcate. De ce? Pentru că Sângele Domnului nostru Iisus Hristos – și așa puțin ne gândim la lucrul acesta –, Sângele Domnului nostru Iisus Hristos a șters păcatele noastre. Nu are rost să ne tânguim, să ne zbuciumăm, să ne gândim la niște lucruri din trecut, pe care le-am făcut, ci trebuie să ne gândim la jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, la Sângele Domnului Hristos Care iartă păcatele lumii. La fiecare Liturghie mărturisim lucru acesta, dacă îl mărturisim cu adevărat, că de multe ori putem să stăm la Sfânta Liturghie și să nu fim cu luare-aminte. Deci la fiecare Sfântă Liturghie se spune: „Beți dintru acesta toți!" Din ce? Din ceea ce este în potir? Ce e în potir? „Acesta este Sângele Meu, al legii celei noi, sângele legământului celui nou, care pentru voi se varsă!" Pentru cine? Pentru ucenicii Mei, pentru voi, ucenicii, și pentru mulți. Pentru eare mulți? Pentru cei mulți care se unesc cu ucenicii Mântuitorului, care și ei sunt ucenici. De ce se varsă? Spre iertarea păcatelor. Păi, dacă se var-

să Sângele Domnului Iisus Hristos spre iertarea păcatelor noastre, atunci înseamnă că păcatele pe care le-am făcut ni se iartă, ni se iartă pentru că vrea Dumnezeu, ni se iartă pentru că Sângele Domnului nostru Iisus Hristos are putere iertătoare de păcate și, dacă avem în vedere lucrul acesta, dacă suntem cinstitori ai Crucii Domnului Hristos, dacă suntem cinstitori ai iubirii Domnului Hristos, dacă suntem cinstitori ai Domnului Hristos, avem siguranța că ni se iartă păcatele.

Deci greșesc toți aceia care se tânguiesc mereu că au păcătuit atunci și atunci, că ce știu eu ce au greșit, că nu au luat aminte la poruncile lui Dumnezeu. Uite, toate câte sunt odinioară, făcute în vremea neștiinței, făcute în vremea neputinței se iartă prin Sângele Domnului Hristos. De aceea cinstim noi Crucea Domnului Hristos.

Deci, iubiți credincioși, ne stă în față bucuria care a venit prin Cruce pentru toată lumea. Dacă e vreun creștin care nu se bucură, să știe că încă nu s-a întâlnit cu Domnul Hristos, să știe că încă nu a auzit pe Domnul Hristos spunând: *Acestea vi le-am spus, ca bucuria Mea să fie în voi și ca bucuria voastră să fie deplină* (Ioan 15, 11). Dacă e cineva care are îndoială că, oare, pe mine mă iartă Dumnezeu? –, să știe că nu e pe cale bună, cum a zis Sfântul Ioan Gură de Aur în *Cuvântul* său *de la Paști*: „Nimeni să nu plângă pentru sărăcie, pentru că s-a arătat împărăția cea de obște. Nimeni să nu se tânguiască pentru păcate, că iertare din mormânt a răsărit. Nimeni să nu se teamă de moarte, că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului, a stins-o pe ea Cel ce a fost ținut de aceea, prădat-a iadul Cel ce S-a pogorât la iad. Și aceasta mai înainte apucând, Isaia a strigat: «Iadul, zice, s-a amărât întâmpinându-Te pe Tine, s-a amărât că s-a surpat, s-a amărât că s-a batjocorit, s-a amărât că s-a omorât, s-a amărât că s-a legat, a luat trup și de Dumnezeu s-a lovit, a luat pământ și s-a întâmpinat în ceruri, a luat ce a văzut și a căzut întru ce n-a văzut.» Unde îți este, moarte, boldul? Unde îți este, iadule, biruința? Înviat-a Hristos și tu te-ai surpat, înviat-a Hristos și au căzut dracii, înviat-a Hristos și se bucură îngerii, înviat-a Hristos și viața viețuiește, înviat-a Hristos și nici un mort nu este în mormânt, că Hristos înviind din morți începătură învierii morților S-a făcut." Iată, iubiți credincioși, niște lucruri care trebuiesc gândite cum le-a gândit Sfântul Ioan Gură de Aur și, dacă le gândim cum le-a gândit el, gândim cu gânduri sfinte, gândim cu gândurile unui om care are minte dreaptă, care are minte îndreptată, și atunci avem bucuria de a-I sluji lui Dumnezeu și de a ține seama de Sfânta Cruce.

Iubiți credincioși, să știți că nu m-am gândit dinainte la ce v-am spus acum, gândurile acestea mi-au venit acum când v-am vorbit. Înseamnă că sunt gânduri de la Dumnezeu pentru voi și pentru mine. Așa trebuie să gândim, așa trebuie să gândească creștinii ortodocși, așa trebuie să gândească cei ce cinstesc Crucea Mântuitorului ca altar de jertfă, așa trebuie să gândească cei ce cinstesc Crucea Domnului Hristos ca arătare a iubirii lui Dumnezeu, așa trebuie să gândească cei ce au în vedere Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, în care se arată iubirea lui Dumnezeu.

O să trăim sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci și, dacă nu înălțăm Sfânta Cruce în conștiința noastră, o s-o trăim fiecare după puterea noastră și o să cerem de la Dumnezeu și mai multă putere, ca să fim cinstitori ai Crucii Domnului Hristos, chiar dacă sunt atâția creștini care zic: „Apoi, crucea a fost o unealtă de chinuire a Domnului Hristos." Da, a fost o unealtă de chinuire, într-adevăr, Domnul Hristos

S-a chinuit, dar prin Cruce a ajuns la Înviere. Fără Cruce nu ar fi existat moartea, și fără moarte nu ar fi existat Învierea. Așa că noi dăm slavă lui Dumnezeu că există Crucea. Numai să nu uităm că avem și noi o cruce de purtat, crucea suferinței, crucea ostenelilor pentru înaintare în viața duhovnicească! Să ne purtăm și noi crucea cum Și-a purtat-o Domnul Hristos și să contribuim și la purtarea crucii altora, așa cum a ajutat Simon Cirineul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, pe Mântuitorul să-Și ducă Crucea spre Golgota. Așa să fim și noi purtători de cruce, și de crucea noastră, și de crucea altora.

Iubiți credincioși, eu sfârșesc cuvintele acestea și nădăjduiesc să ne fie de folos, mie întâi, și vouă împreună cu mine, ca să știm și să purtăm Crucea Domnului Hristos, și să ne purtăm crucea fiind cinstitori ai Crucii, de acum și până în veac. Amin!

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
12 septembrie 2003

ÎNĂLȚAREA DOMNULUI ȘI ÎNĂLȚAREA OMULUI

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi este ultima zi de prăznuire a sărbătorii Înălțării Domnului nostru Iisus Hristos, adică este ziua de odovanie și de repetare a slujbei din ziua de Înălțare. Urmează apoi o zi în care facem pomenirea morților, după aceea, două zile de sărbătoare: în prima zi sărbătorim Pogorârea Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli și în a doua zi, Sfânta Treime.

Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos este un eveniment care privește toată viața noastră, și asta înseamnă că în toată vremea noi trebuie să-L avem în vedere pe Domnul Hristos ca înălțat la cer, ca pe Cel care șade de-a dreapta Tatălui, unde a înălțat, în sânul Sfintei Treimi, și firea omenească cu care S-a unit prin întrupare. Așa că la Domnul nostru Iisus Hristos ne gândim ca la Cel ce este înălțat în slavă, ca la Cel ce, înălțându-Se, i-a binecuvântat pe ucenicii Săi, ne gândim la Cel ce înalță și firea noastră – și pe noi ne înalță la cer, pentru că și noi suntem candidați la înălțare. Bineînțeles, dacă ne împlinim și noi datoriile noastre, dacă ne smerim, de pildă, pentru că a zis Domnul Hristos: *cel ce se smerește pe sine va fi înălțat* (Matei 23, 12), dacă înlăturăm din viața noastră răutățile, pe care nu le poate binecuvânta Dumnezeu, dacă înmulțim binele din viața noastră. Atunci, cu ajutorul lui Dumnezeu, după ce ne vom înălța peste lumea aceasta prin viața pe care o trăim, ne vom înălța, la vreme potrivită, acolo unde este Domnul nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, Sfântul Maxim Mărturisitorul, într-o scriere a lui ce se găsește în volumul II al *Filocaliei*, zice că „noi, dacă credem în Înălțarea Domnului Hristos, trebuie să ne înălțăm noi înșine, și mai ales să-L avem pe Domnul Hristos înălțat în conștiința noastră". În Sfânta Evanghelie de la Ioan citim că a zis Domnul Hristos: *Iar Eu, când Mă voi înălța de pe pământ, pe toți îi voi trage la Mine* (Ioan 12, 32). Ce înseamnă asta? Domnul Hristos S-a referit atunci la răstignirea Lui, deci nu la Înălțarea propriu-zisă, și a zis: *Iar Eu, când Mă voi înălța de pe pământ, pe toți îi voi trage la Mine*. De ce a spus aceasta în legătură cu răstignirea Lui? Pentru că fără jertfa Mântuitorului nostru Iisus Hristos nu s-ar fi deschis nouă ușile Raiului. La Sfintele Paști, în legătură cu Învierea Domnului nostru Iisus, se spune: „Paștile care au deschis nouă ușile Raiului, păzind pecețile întregi, Hristoase, ai înviat din mormânt, Cel ce n-ai stricat cheile Fecioarei întru a Ta naștere, și ne-ai deschis nouă ușile Raiului."

Lucrurile se leagă unele de altele. Ați auzit la sfintele slujbe spunându-se, vorbind cu Domnul Hristos, aceste cuvinte: „Te-ai născut precum Însuți ai voit, Te-ai arătat precum Însuți ai socotit, ai pătimit cu trupul, Dumnezeul nostru, ai înviat din morți călcând moartea, Te-ai înălțat întru slavă, Cel ce toate le împlinești, și ne-ai trimis nouă Dumnezeiescul Duh, că să lăudăm și să mărim dumnezeirea Ta." Deci iată cum se leagă Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos de arătarea Lui, arătarea Domnului Hristos, de răstignirea Lui, răstignirea Domnului Hristos, de Învierea Lui, Învierea Domnului Hristos, de Înălțarea Lui, Înălțarea Domnului Hristos, de venirea Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli și peste întreaga Biserică, peste noi toți.

Numai prin lucrarea Sfântului Duh în sufletele noastre putem înțelege măreția Întrupării și a Nașterii după trup a Fiului lui Dumnezeu, numai luminați de Duhul Sfânt putem înțelege ceva din arătarea Lui: „Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă." Numai prin lucrarea Duhului Sfânt putem înțelege jertfa de pe Cruce a Mântuitorului, mărețiile jertfei și mai ales iubirea Mântuitorului și a Tatălui Ceresc față de lumea aceasta. Numai prin lucrarea Duhului Sfânt putem înțelege Învierea Mântuitorului cea mai presus de lume. Numai prin lucrarea Duhului Sfânt înțelegem ceva din ceea ce înseamnă Înălțarea Domnului Hristos și înălțarea noastră. Numai Duhul Sfânt este Acela Care ne descoperă tainele, cât poate omul să le cunoască. Fără lucrarea Duhului Sfânt, toate lucrurile acestea sunt lucruri obișnuite: S-a născut Domnul Hristos, ca și când s-a născut un om; S-a arătat Domnul Hristos, ca și când s-a întâmplat ceva obișnuit; S-a răstignit Domnul Hristos, nu S-a răstignit numai El, au fost și alții care s-au răstignit împreună cu El, doi tâlhari; a înviat Domnul nostru Iisus Hristos, au mai înviat și alții: Lazăr, fiica lui Iair, tânărul din Nain. Bineînțeles, toate acestea prin puterea Domnului Hristos s-au făcut, dar, acum, Duhul Sfânt ne ajută să înțelegem măreția Învierii Domnului Hristos față de o înviere obișnuită. Numai Duhul Sfânt este Acela Care ne încredințează de Înălțarea la cer a Domnului Hristos și de măreția acestui eveniment care pregătește și înălțarea noastră.

Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani scrie că: *dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și vieți împreună cu El* (Romani 6, 8). Dacă s-a întâmplat aceasta înseamnă că nu ne mai rămâne altceva decât să ne înălțăm la cer. Va veni o vreme să ne înălțăm la cer sau va veni o

vreme când cerul se va coborî pe pământ, și atunci, trăind o viață mai presus de lumea aceasta, vom trăi aici, pe pământ, ca în cer și ne vom înălța la cerul cel de pe pământ. Pentru aceasta însă trebuie să ținem mult la slujbele noastre, la biserica noastră ca locaș de închinare, care este și cerul de pe pământ.

Cineva care Îl are pe Domnul Hristos mai presus de el însuși, de mintea lui, acela s-a înălțat cumva cu Domnul Hristos peste lumea aceasta, peste viața aceasta, peste veacul acesta, s-a înnoit prin înnoirea minții, are mintea lui Hristos.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să ne cercetăm pe noi înșine din acest punct de vedere, să vedem unde ne găsim, să vedem ce eforturi facem ca să ne depășim pe noi înșine prin credință și să ne dăruim prin iubire. Să ne cercetăm pe noi înșine ca să vedem cum înțelegem, cât înțelegem cele ce s-au făcut pentru noi: Nașterea mai presus de fire a Mântuitorului, arătarea Lui înaintea oamenilor, jertfa Lui de pe Cruce, Învierea cea de a treia zi și Înălțarea la cer, pe care ni le pune în atenție Duhul Sfânt, Cel despre Care a zis Domnul Hristos că ne va povățui la tot adevărul și că pe El Îl va preamări.

Să ne cercetăm pe noi înșine, ca să cunoaștem în ce stadiu ne găsim, cât suntem de preamăritori sau de nemăritori ai evenimentelor pe care le sărbătorim, să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem vii, înviați din morți, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel. Să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem cu adevărat candidați la înălțarea la cer, adică dacă ne-am înălțat peste o viață obișnuită, ne-am înălțat împreună cu Domnul Hristos peste gândurile din lumea aceasta și așteptăm acum doar să se împlinească această înălțare la cer – nu numai după suflet, ci și după

trup – când va binevoi Cel ce S-a înălțat și a binecuvântat pe ucenicii Săi. Și au înțeles ucenicii din binecuvântarea Lui că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu, și au plecat la rosturile lor, în Ierusalim, cu bucurie mare, și acolo au preamărit și au binecuvântat pe Dumnezeu. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
28 mai 2004

vreme când cerul se va coborî pe pământ, și atunci, trăind o viață mai presus de lumea aceasta, vom trăi aici, pe pământ, ca în cer și ne vom înălța la cerul cel de pe pământ. Pentru aceasta însă trebuie să ținem mult la slujbele noastre, la biserica noastră ca locaș de închinare, care este și cerul de pe pământ.

Cineva care Îl are pe Domnul Hristos mai presus de el însuși, de mintea lui, acela s-a înălțat cumva cu Domnul Hristos peste lumea aceasta, peste viața aceasta, peste veacul acesta, s-a înnoit prin înnoirea minții, are mintea lui Hristos.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, să ne cercetăm pe noi înșine din acest punct de vedere, să vedem unde ne găsim, să vedem ce eforturi facem ca să ne depășim pe noi înșine prin credință și să ne dăruim prin iubire. Să ne cercetăm pe noi înșine ca să vedem cum înțelegem, cât înțelegem cele ce s-au făcut pentru noi: Nașterea mai presus de fire a Mântuitorului, arătarea Lui înaintea oamenilor, jertfa Lui de pe Cruce, Învierea cea de a treia zi și Înălțarea la cer, pe care ni le pune în atenție Duhul Sfânt, Cel despre Care a zis Domnul Hristos că ne va povățui la tot adevărul și că pe El Îl va preamări.

Să ne cercetăm pe noi înșine, ca să cunoaștem în ce stadiu ne găsim, cât suntem de preamăritori sau de nemăritori ai evenimentelor pe care le sărbătorim, să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem vii, înviați din morți, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel. Să ne cercetăm pe noi înșine dacă suntem cu adevărat candidați la înălțarea la cer, adică dacă ne-am înălțat peste o viață obișnuită, ne-am înălțat împreună cu Domnul Hristos peste gândurile din lumea aceasta și așteptăm acum doar să se împlinească această înălțare la cer – nu numai după suflet, ci și după

trup – când va binevoi Cel ce S-a înălțat și a binecuvântat pe ucenicii Săi. Și au înțeles ucenicii din binecuvântarea Lui că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu, și au plecat la rosturile lor, în Ierusalim, cu bucurie mare, și acolo au preamărit și au binecuvântat pe Dumnezeu. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
28 mai 2004

VUIETUL SFÂNTULUI DUH

Cinstiți părinți, iubiți frați, iubiți credincioși, peste puțină vreme, peste câteva ore, va fi sfârșitul praznicului Pogorârii Duhului Sfânt. Mâine este ultima zi calendaristică în care avem în vedere Pogorârea Duhului Sfânt, din anul acesta, bineînțeles. Aceasta nu înseamnă că de acum nu ne mai gândim la Pogorârea Duhului Sfânt. Ne gândim. În rugăciunile începătoare chiar cerem ajutorul Duhului Sfânt, în rugăciunea „Împărate ceresc" ne adresăm Sfântului Duh, cerem de la Sfântul Duh să vină și să Se sălășluiască întru noi, să mântuiască sufletele noastre.

La Sfânta Liturghie, prin puterea Duhului Sfânt se prefac Cinstitele Daruri în Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Apoi sfințirile care se fac, sfințirea apei, a uleiului, se fac prin venirea Duhului Sfânt.

Așa că Duhul Sfânt este cumva prezent în viața noastră, chiar dacă noi, trebuie să recunoaștem, ne gândim prea puțin la Duhul Sfânt, ne gândim mai mult la Dumnezeu-Tatăl, mai mult la Dumnezeu-Fiul, dar la Dumnezeu-Duhul Sfânt trebuie să recunoaștem că ne gândim mai puțin.

Ar fi bine să ne gândim mai mult, și mai ales însuflețind cumva cuvintele de rugăciune pe care le adresăm Duhului Sfânt, când zicem: „Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Care pretutindeni ești și toate le împlinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi, și ne curățește pe noi de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre!"

Deci cerem, în special, trei lucruri de la Duhul Sfânt. Întâi să vină, să Se sălășluiască în noi, să fie lucrător în noi, să fie așezat în noi. După aceea Îi cerem să ne curățească pe noi de întinăciuni, de necurății și, în cele din urmă, cerem să mântuiască sufletele noastre – „și mântuiește, Bunule, sufletele noastre".

Ne adresăm Duhului Sfânt ca Celui ce este Împărat ceresc: „Împărate ceresc"; ne adresăm Duhului Sfânt ca Celui ce este Mângâietorul: „Mângâietorule"; ne adresăm Duhului Sfânt ca Celui ce este Duhul adevărului: „Duhule al adevărului". Mărturisim că Duhul Adevărului este pretutindeni, și vorbim cu El și zicem: „Care pretutindeni ești", și ne gândim că El împlinește toate cele bune: „și toate le împlinești". Îl mărturisim ca Vistier al bunătăților și Dătător de viață.

Deci, dacă ar fi să răspundem la întrebarea: Ce știm despre Duhul Sfânt?, am putea răspunde: „Știm că Duhul Sfânt este Împărat ceresc, că este Mângâietor, că e Duhul adevărului, că e pretutindeni, că toate le împlinește, că este Vistierul bunătăților și că e Dătător de viață."

Iată câte lucruri afirmăm noi în legătură cu Duhul Sfânt, ce vorbim noi cu Duhul Sfânt și ce trebuie să înțelegem noi în legătură cu Duhul Sfânt în viața noastră.

Deci zicem: „Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhule al adevărului, Care pretutindeni ești și toate le împlinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață", și după ce spunem toate acestea, cerem cele trei lucruri pe care le-am pomenit:

1. „Vino și Te sălășluiește întru noi",
2. „Ne curățește pe noi de toată întinăciunea",
3. „Mântuiește, Bunule, sufletele noastre".

Bineînțeles că, dacă rugăciunea aceasta o spunem fugitiv, așa, ca să se împlinească o pravilă, o rânduială, nu ne simțim destul de informați, destul de înțelepțiți prin aceste cuvine.

Apoi, bineînțeles că pe Duhul Sfânt Îl avem în vedere și în cuprinsul altor rugăciuni. De exemplu, în cuprinsul rugăciunii: „Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi. Doamne, curățește păcatele noastre. Stăpâne, iartă fărădelegile noastre. Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele Tău." Deci, când zicem: „Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi", ne gândim la cele trei Persoane ale Sfintei Treimi: la Dumnezeu-Tatăl, la Dumnezeu-Fiul, la Dumnezeu-Duhul Sfânt. Când spunem: „Doamne, curățește păcatele noastre", ne gândim la Dumnezeu-Tatăl, apoi: „Stăpâne, iartă fărădelegile noastre", ne gândim la Dumnezeu-Fiul, și în sfârșit: „Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre", ne gândim la Duhul Sfânt.

Sau când zicem rugăciunea: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, mărire Ție!", iarăși Îl pomenim pe Duhul Sfânt: „acoperământul meu este Duhul Sfânt." Avem încredințarea că suntem ocrotiți de Duhul Sfânt.

Apoi când zicem rugăciunea: „Învrednicește-ne, Doamne, în ziua aceasta – în seara acesta, în noaptea aceasta – fără de păcat să ne păzim noi!" Spunem: „Bine ești cuvântat, Doamne, învață-ne îndreptările Tale", ne adresăm lui Dumnezeu-Tatăl și ne rugăm să ne învețe lucrurile care îndreptează viața noastră. Apoi spunem: „Bine ești cuvântat, Stăpâne, înțelepțește-ne cu îndreptările Tale." Ne adresăm Fiului lui Dumnezeu: „Înțelepțește-ne cu îndreptările Tale" – deci, dacă știm niște lucruri care îndreptează viața noastră, să fim și înțelepțiți cu acele lucruri. Și în sfârșit spunem: „Bine ești cuvântat, Sfinte, luminează-ne cu îndreptările Tale." Când zicem „Sfinte" ne gândim la Duhul Sfânt Care și El luminează, dă lumină sufletelor noastre.

Iubiți credincioși, despre Duhul Sfânt mai știm și din *Simbolul Credinței*, din *Crez*, căci spunem: „Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și mărit, Care a grăit prin proroci." Ne gândim la Duhul Sfânt despre Care credem că a grăit prin proroci, ne gândim la Duhul Sfânt Care este Domn de viață Făcător. Știm că Duhul Sfânt purcede din Tatăl. Noi nu știm, de fapt, Biserica nici nu ne-a învățat ce deosebire este între naștere și purcedere, dar, în orice caz, știm că Duhul Sfânt pornește de la Tatăl. Știm că Duhul Sfânt este Cel ce a grăit în Vechiul Testament prin proroci, că este închinat și mărit împreună cu Tatăl și cu Fiul.

Apoi, la Sfânta Liturghie și la sfintele slujbe, în general, auzim cuvinte în legătură cu Duhul Sfânt, de pildă: „Cu mila, cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău – vorbim cu Tatăl și Îl pomenim pe Fiul –, cu Care împreună bine ești cuvântat, și cu Preasfântul și bunul și de viață Făcătorul Tău Duh."

Cum e Duhul Sfânt? Este Sfânt, bun și de viață Făcător. Am mai zis și în rugăciunea *Împărate ceresc*: „mântuiește, Bunule, sufletele noastre." Deci ceea ce știm noi despre Duhul Sfânt este că este Sfânt și că este bun.

Și atunci și noi, dacă vrem să fim în legătură cu Duhul Sfânt, trebuie să fim sfinți și buni. Și cum poate ajunge cineva sfânt? Poate ajunge sfânt în măsura în care se ferește de cele rele și împlinește cele bune, se face vas ales al lui Dumnezeu, se lipește de Dumnezeu.

Toate acestea noi le zicem, dar trebuie să recunoaștem că nu le prea avem în vedere. Zicem pentru că în felul

acesta împlinim niște rânduieli de slujbă, dar, în realitate, rânduielile de slujbă sunt ca să ne realizăm și noi pe noi prin aceste rânduieli de slujbă, deci să fim luminați prin Duhul Sfânt: „luminează-ne cu îndreptările Tale"; să fim cercetați de Duhul Sfânt și ajutați de Duhul Sfânt: „Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre"; să fim sfințiți prin Duhul Sfânt și prin ceea ce realizează Duhul Sfânt sfințind în această lume, prin apa sfințită, prin Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care se realizează la Sfânta Liturghie prin lucrarea Sfântului Duh. Toate acestea e bine să le avem în vedere în zilele acestea de aducere-aminte despre Pogorârea Sfântului Duh, și nu numai acum, ci cât putem de des.

Cred că va mai aduceți aminte ce v-am mai spus eu, că în legătură cu Duhul Sfânt se pomenesc niște vuiete, și anume, în convorbirea cu Nicodim fariseul – care bineînțeles că a devenit creștin și care a contribuit și la înmormântarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos – se spune că a zis Domnul Iisus Hristos: *Vântul suflă unde voiește și tu auzi vuietul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce* (Ioan 3, 8). Deci e vorba de un vuiet al vântului, dar, în realitate, vântul Îl preînchipuie pe Duhul Sfânt, e o comparație pentru Duhul Sfânt, pentru că, în limba greacă, cuvântul *pneuma* înseamnă și duh, și vânt.

Noi nu știm de ce traducătorii Bibliei, ai Evangheliei de la Ioan au ales varianta *vântul suflă unde voiește și tu auzi vuietul lui*, dar, în orice caz, știm totuși că e vorba și de Duh, și de vânt și că Duhul ar trebui să aibă un vuiet, și chiar are un vuiet în cel care a primit pe Duhul Sfânt.

Un alt text în care se pomenește un vuiet și care e chiar în legătură cu Duhul Sfânt este în Sfânta Evanghelie de la Ioan, în capitolul 7, unde se spune că a zis Domnul Hristos: *Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui* (Ioan 7, 37-38). Și cum, în general, râul e cu un vuiet – se aude râul și dacă nu ești lângă el, și dacă ești mai departe, știi că undeva este un râu, pentru că auzi vuietul lui – și râurile de apă vie sunt cu vuiet.

Deci râuri de apă vie vor curge din ființa celui ce crede, și adaugă Sfântul Evanghelist Ioan explicația: *Aceasta a zis-o Domnul Hristos despre Duhul pe Care aveau să-L primească cei care cred în El.* Deci toți credincioșii trebuie să aibă pe Duhul Sfânt, și Duhul Sfânt trebuie să aibă un vuiet în toți credincioșii.

În sfârșit, alt vuiet, pe care îl pomenește Scriptura Noului Testament, în cartea numită Faptele Sfinților Apostoli, este în legătură cu Pogorârea Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli. Se spune că, mai întâi, s-a auzit o vijelie, un zgomot ca de suflare de vânt care vine repede. Iată al treilea loc în care e pomenit Duhul Sfânt.

Acum poate că ar fi cazul să vă întreb – eu v-am spus de multe ori – dacă știți care-i vuietul Duhului Sfânt. Vuietul Duhului Sfânt sunt sfintele slujbe ale Bisericii noastre, atât după conținut, după ceea ce citim la sfintele slujbe, cât și după faptul că citim noi sfintele slujbe, așa că noi înșine, cei care spunem cuvinte la sfintele slujbe, facem ca Duhul Sfânt să vuiască, să se audă vuietul Lui. De aceea, să știți că sunt tare nemulțumit, nici nu vă pot spune cât sunt de nemulțumit de cei care citesc prea încet la sfintele slujbe. De ce? Pentru că slujba nu se face pentru cel care o citește, slujba nu se face ca să fie făcută, slujba se face ca să fie de folos celor ce o aud. Așa că aceia care citesc prea încet la slujbă, ca și când ar citi numai pentru ei, aceia greșesc față de Duhul Sfânt, pe Care ei nu vor să Îl facă au-

zit, să-I facă auzite cuvintele de la slujba din biserică pentru cei care sunt mai departe de strană. Dacă cuvintele de la slujbă reprezintă vuietul Duhului, atunci înseamnă că nu-i vuiet în cazul când se citește prea încet la strană, ci e o adiere de vânt, fără putere și fără folos pentru cei care nu aud slujba.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, acesta este cuvântul meu în această zi în care, iată, ajungem să mai spunem o dată ce lucruri rele facem, ce lucruri rele se întâmplă în viața noastră, ce lucruri bune nu le facem, și mai ales nu le facem așa cum trebuie.

Să ne lumineze Duhul Sfânt! Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre! Sfinte, luminează-ne cu îndreptările Tale!

Dumnezeu să ne înțelepțească!

Mănăstirea Brâncoveanu,
4 iunie 2003

DESPRE POCĂINȚĂ

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, suntem în cuprinsul sărbătorii Botezului Domnului nostru Iisus Hristos, și anume în partea numită înainte-prăznuire. Înainte-prăznuirea a început în 2 ianuarie și ține până în 5 ianuarie inclusiv, și în această vreme gândurile ne sunt îndreptate de Sfânta noastră Biserică spre Botezul Domnului Hristos.

Botezul Domnului nostru Hristos a fost un eveniment care a marcat începutul propovăduirii Domnului Hristos. Domnul Hristos S-a botezat la vârsta de 30 de ani. Era vârsta la care cineva putea să propovăduiască, avea credibilitate, era socotit în măsură să-i învețe pe alții. Domnul Hristos a ținut seama de rânduielile din vremea Lui și n-a propovăduit mai devreme de a împlini vârsta de 30 de ani.

În vremea aceea, Sfântul Ioan Botezătorul boteza pe cei care mergeau la el și îi pregătea pe oameni pentru a-L primi pe Domnul Hristos. Oamenii se botezau și își mărturiseau păcatele, se botezau cu botezul pocăinței, pentru că în Împărăția lui Dumnezeu intră cei care se pocăiesc, adică cei care nu sunt de acord cu lucrurile rele pe care le-au făcut cândva, doresc să scape de ele și se silesc pentru o viață bună, o viață așa cum Îi place lui Dumnezeu, o viață după rânduiala pe care a lăsat-o Dumnezeu și pe care o purtăm în mintea noastră. *Metania*, așa se numește *pocăința* în limba greacă, înseamnă *trăire după minte*, să fie omul îndreptat de rațiunea lui, de mintea lui. Bineînțeles,

de mintea înduhovnicită, pentru că mintea poate să te ducă și la bine, și la rău. Însă e vorba de o minte bună, de o minte dreaptă, care te duce la bine. Adică să nu trăiești întâmplător, ci să trăiești cu rânduială, să te gândești la ceea ce ai de făcut, la ceea ce așteptă Dumnezeu de la tine. Și dacă ai făcut ceva ce nu se potrivește cu voia lui Dumnezeu, să cauți să te îndreptezi în conștiința ta și în viața ta, și în locul celor rele să împlinești cele bune.

Pocăința are două înfățișări: una care privește trecutul, și în privința aceasta noi nu mai avem ce face decât să cerem de la Dumnezeu iertare, nu mai putem schimba, nu mai putem aduce trecutul în prezentul nostru ca să-l schimbăm. Poate că de aceea se spune, între altele, în *Pateric*: „Să nu te căiești pentru lucrul trecut", adică să nu te mai gândești la niște lucruri care nu mai sunt în puterea ta, n-ai cum să schimbi ceva ce-a trecut. Poți să schimbi ceva ce este în prezent. Și bineînțeles, pentru că prezentul este vremea în care trăim fiecare dintre noi, în prezent să fim cu luare-aminte ca să împlinim voia lui Dumnezeu.

Sfântul Ioan Botezătorul îi îndemna pe oameni la pocăință, adică îi îndemna să trăiască viața în așa fel încât să-i poată binecuvânta Dumnezeu. Și având curățită inima prin părerea de rău pentru cele rele de odinioară și prin silințele pentru cele bune de acum, să ajungă să fie primiți în Împărăția lui Dumnezeu. De altfel, nu numai Sfântul Ioan Botezătorul i-a îndemnat pe oameni la pocăință, ci și Domnul Hristos Însuși. Cel dintâi cuvânt de propovăduire al Domnului nostru Iisus Hristos a fost un cuvânt îndrumător spre pocăință: *Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!* (Matei 4, 17).

Gânduri de felul acesta avem în cuprinsul sărbătorii Botezului Domnului Hristos, sărbătoare care are o înainte-prăznuire și care se prelungește și după sărbătoarea propriu-zisă până la Odovania praznicului, care va avea loc în 14 ianuarie. Deci, din 2 ianuarie până în 14 ianuarie, timp de 13 zile avem gândurile îndreptate către Domnul Hristos prin slujbele noastre, prin faptul că Sfânta noastră Biserică se raportează la Domnul Hristos.

Noi ne gândim, de obicei, când e vorba de viața noastră religioasă, să avem un profit de pe urma credinței în Dumnezeu, să ne meargă bine în viața aceasta pământească, să ne ajute Dumnezeu în toate privințele. Dar parcă trăim mai mult într-un sistem decât în mijlocul unor realități, anume lucrurile acestea pe care le facem noi, de multe ori și faptele bune pe care le facem, le facem nu atât că le vrea Dumnezeu, ci mai mult că ne folosesc nouă. Or, Domnul Hristos vrea ca El să fie pricina binelui din viața noastră, nu numai în înțelesul că binele vine de la El, ci și în înțelesul ca să ne gândim, să ne raportăm la Domnul Hristos când facem bine. Să ne gândim la Domnul Hristos când ne ferim de rău, când încuviințăm binele, când nu încuviințăm răul. Deci Domnul Hristos să fie în centrul gândirii noastre, al simțirii noastre, al întregii noastre vieți. Așa că acum, în vremea în care ne gândim mai cu seamă la Domnul Hristos, să ne gândim și la faptul că Domnul Hristos S-a botezat, într-un fel, și pentru noi. S-a botezat și pentru noi, pentru că El nu avea trebuință de botez. El S-a numărat cu păcătoșii care se botezau atunci când S-a dus El, Cel fără de păcat, să Se boteze, și de aceea Sfântul Ioan Botezătorul care, prin puterea Duhului Sfânt, a înțeles ceva din rosturile Botezului Domnului Hristos, a zis: *Eu am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?* (Matei 3, 14). Și atunci a zis Domnul Hristos cuvintele: *Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea* (Matei 3, 15).

Ar fi bine să avem în vedere și noi să împlinim toată dreptatea, dar să împlinim dreptatea pentru că știm că așa vrea Dumnezeu. Să nu trăim cumva în absența gândului la Dumnezeu, la Domnul Hristos, ci întâi să fie Domnul Hristos în conștiința noastră și după aceea să vină și celelalte, după cum a spus Sfântul Ioan Botezătorul – când ucenicii lui erau nemulțumiți că după Domnul Hristos se duce mai multă lume decât după el, învățătorul lor, și și-au arătat această nemulțumire –, poate cele mai importante cuvinte spuse de el, anume: *Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez* (Ioan 3, 30). Adică El, Domnul Hristos, trebuie să fie în prim-planul gândirii noastre, El trebuie să fie Cel pe Care Îl căutăm, El să fie mare și noi să fim mici. Să fim mici lângă Cel mare și să fim mici nu pentru că suntem mici, pentru că ne considerăm mici, ci pentru că acesta e rostul nostru, și în fața Domnului Hristos putem fi mari numai dacă El ne face mari. Și, dacă vrem noi să fim mari, atunci nu suntem pe calea care duce la mărire. Suntem pe calea care duce la mărire atunci când ne recunoaștem starea, când ne recunoaștem micimea și când simțim că așa e calea: El să fie mare și noi să fim mici.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, gândurile acestea ar putea fi niște gânduri potrivite și pentru Sfânta Spovedanie, când ne recunoaștem, cât putem noi să ne recunoaștem, nedesăvârșirile, greșelile, neluările-aminte câte le-am făcut, câte au venit peste noi. Dar să căutăm, în același timp, să Îl vedem pe Domnul Hristos în măreția Lui, măreție arătată și în smerenie, pentru că Domnul Hristos, aici, în această lume, a trăit o viață în așa fel încât să fie pildă pentru credincioși. Și, dacă S-a dus la botez, fără să aibă trebuință de botez, a avut în vedere două lucruri: în primul rând, că așa a vrut Tatăl Ceresc, pentru că Tatăl Ceresc l-a trimis pe Sfântul Ioan Botezătorul să boteze și atunci Domnul Hristos a mărturisit, botezându-Se, că împlinește voia Tatălui Ceresc, și, în al doilea rând, pentru că S-a smerit, că a primit botezul de care nu avea trebuință, El nefiind păcătos, și S-a numărat cu păcătoșii. Chiar a și spus Domnul Hristos: *Cine dintre voi Mă vădește de păcat?* (Ioan 8, 46). Așa că El, Cel fără păcat, S-a numărat cu păcătoșii și a primit botezul de la Sfântul Ioan Botezătorul ca să se împlinească toată dreptatea, ca să nu rămână nimic neîmplinit.

Să avem în vedere și noi lucrul acesta, să căutăm să împlinim tot ce putem împlini și să dăm slavă lui Dumnezeu pentru darul acesta pe care ni l-a dat, ca noi să fim mici și El să fie mare, și, dacă vrea Dumnezeu să fim și noi cândva mari, să fim mari prin puterea lui Dumnezeu, nu prin părerea noastră, nici prin ceea ce dorim noi, ci prin dorința de a fi cum vrea Dumnezeu să fim. Și Dumnezeu vrea să ne cunoaștem neputința și neștiința și să căutăm să înaintăm, prin smerenie, spre înălțarea pe care ne-o dă Domnul Hristos, El, Care a zis: *Cel ce se smerește pe sine se va înălța* (Matei 23, 12). Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
3 ianuarie 2003

„VIRTUTEA CAPABILĂ DE CUNOȘTINȚĂ"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, Hristos a înviat! Duminica trecută a fost aici, la noi, la mănăstire, un părinte profesor de la Caransebeș, care a ținut cuvânt de învățătură, referindu-se în mod special la cuvintele slăbănogului de la Vitezda, care a zis: *Nu am om!* Părintele a vorbit ceva interesant în legătură cu situația pe care o au mulți dintre oameni când vor să realizeze ceva, și când nu au un sprijin, nu au un ajutor. Slăbănogul a zis: *Doamne, nu am om care să mă arunce în scăldătoare!* (Ioan 5, 7).

Succesul pentru fiecare, spunea părintele profesor, ar fi un fel de scăldătoare, și omul care să ne ducă la împlinirea a ceea ce dorim noi să realizăm este omul de lângă noi, omul care ne-ar putea ajuta. Mai departe zicea – și avea dreptate – că oamenii, când urmăresc ceva, folosesc fel de fel de mijloace ca să-și împlinească dorința, și zicea el că mulți caută să aibă oameni prin mijloace nepermise: dau bani încoace și încolo, fac cadouri, fac ce pot ei să facă pentru a-i determina pe oamenii din jurul lor, pe oamenii cu influență să îi ajute să-și împlinească gândul. Mi-a plăcut tema, mi-a plăcut felul cum a tratat-o. Mie nu mi-ar fi venit în gând să tratez așa chestiunea aceasta: „Nu am om care să mă arunce în scăldătoare!"

Și, pentru că eu aș fi vorbit altfel în legătură cu aceasta, aș vrea acum, în fața Sfintei Spovedanii, să ne cercetăm pe noi înșine, să vedem care-i situația noastră în legătură cu o interpretare a acestui cuvânt al Sfântului Maxim Mărturisitorul. Cine citește volumul al II-lea din *Filocalie* ajunge să afle de la Sfântul Maxim Mărturisitorul că scăldătoarea, de fapt, este „virtutea capabilă de cunoștință". Ce înseamnă aceasta? Parcă-i limbă străină. Adică scăldătoarea înzdrăvenitoare, care ne întărește pe noi toți, este virtutea, deprinderea în bine, care este condiția de a ajunge la cunoștință, la cunoștința de Dumnezeu, de pildă. Mulți dintre noi credem că la Dumnezeu ajungem prin cunoștință. Sunt unii care cred că la Dumnezeu ajungi prin studiu, alții – prin meditație, prin relaxare. Nu-i adevărat! La cunoștința de Dumnezeu ajungi cum ne spune Domnul Hristos: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu!* (Matei 5, 8). Deci cine va vedea pe Dumnezeu? Acela care-i curat cu inima. Această modalitate e altceva decât calea studiului. Sigur că e bun și studiul, nu se poate spune că studiul n-are nici o importanță, dar e mult mai puțin decât strădania de a ne curăți inima.

Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu! Deci care-i condiția cunoașterii lui Dumnezeu? Curăția inimii. Ai inimă curată, ți Se descoperă Dumnezeu. Nu ai inimă curată, nu ți Se poate descoperi Dumnezeu, pentru că Îi stă împotrivă necurăția inimii tale. În loc să te gândești la Dumnezeu, în loc să ai cunoștință de Dumnezeu, în loc să te minunezi de Dumnezeu, te gândești la lucruri minore, necuviincioase, la câte ai adunat în inima ta, și nu are Dumnezeu loc în conștiința ta, dacă este ocupată de spurcăciunile veacului acestuia. Deci scăldătoarea înzdrăvenitoare este virtutea care-i în stare să ne ducă la cunoștința de Dumnezeu. Ce înseamnă virtute? Înseamnă deprindere în bine. Cine are inimă curată, n-are o inimă neangajată, nelucrătoare, ci are o inimă în care păcatul nu mai are putere, în care nu se mai găsește răutatea și se îm-

plinește binele, pentru că creștinismul e ceva pozitiv prin lucrarea binelui, nu numai prin înlăturarea răului. Domnul Hristos a spus că numai mlădița care face roadă este lucrată și nu este tăiată, numai pomul care face roadă bună nu e tăiat și aruncat în foc. Deci omul trebuie să facă ceva pozitiv. Nu e destul să te ferești de rău, căci zice Sfântul Apostol Petru: *Ferește-te de rău și fă binele* (I Petru 3, 11).

Deci scăldătoarea fiind virtutea care ne duce la cunoștință, care e în stare să ne dea cunoștință de Dumnezeu, noi trebuie să căutăm curăția inimii, împlinind binele prin virtuți. Și aceasta înseamnă, de fapt, înzdrăvenire: când poți să ai în sufletul tău niște lucruri care să te țină tare în fața necazurilor care pot veni asupra ta, a ispitelor care te pot asalta. Când ești întărit în bine înseamnă că ai ajuns în scăldătoarea care este „virtutea capabilă de cunoștință".

Dar cine ne ajută pe noi să ajungem la „virtutea capabilă" de cunoștință? Ne ajută gândul cel bun. Și atunci trebuie să ai om, în înțelesul de a avea gândul cel bun, gândul care să te ducă către Dumnezeu, pentru că omul este ființa creată de Dumnezeu să se împlinească prin Dumnezeu. Până nu ajungi să te împlinești prin Dumnezeu, n-ai nici o împlinire adevărată. De ce? Pentru că omul nu se poate împlini prin lucruri mai prejos de el. Sunt lucruri pe care le face omul, lucruri frumoase. Există practica unor lucruri care îți dau oarecare bucurie, vremelnică, dar nu-i destul. Omul nu se poate împlini cu ce face el. Se poate împlini cu ce face Dumnezeu pentru el. Așa că trebuie să căutăm cele mai presus de noi, pentru că omul n-a fost creat de Dumnezeu numai ca să fie om, și numai om, ci a fost creat de Dumnezeu ca să-și depășească condiția de om și să ajungă în legătură cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos, să ajungă să șadă și el de-a dreapta Tatălui, să fie mai presus de lume.

Deci ceea ce ne lipsește nouă ca să ajungem la „virtutea capabilă de cunoștință" este „omul", adică gândul cel bun care să ne orienteze spre Dumnezeu. Dacă n-avem acest gând, rămânem niște slăbănogi în lumea aceasta. Dacă avem gândul cel bun – care ne duce către Dumnezeu prin virtutea care e în stare să ne ducă la cunoștința de Dumnezeu –, atunci ne întărim, ne înzdrăvenim și nu mai suntem omul cel slăbănog care nu are om să-l arunce în scăldătoare.

Iar omul care ajunge să cunoască pe Dumnezeu, acela s-a depășit pe sine însuși. Cum Îl poți cunoaște pe Dumnezeu? Când știi că nu-L poți cunoaște, că Dumnezeu e așa de mare, încât nu poate fi cuprins în marginile ființei omenești, în marginile minții sau când te uimești de Dumnezeu – să stai minunându-te de Dumnezeu, să rămâi uimit, copleșit în fața lui Dumnezeu. Eu o să vă spun acum un cuvânt al Sfântului Simeon Noul Teolog, care în fața Domnului Hristos zice așa:

„Cum de foc ești ce țâșnește și ești val răcoritor?
Cum de arzi și-alini îndată, cum mă faci nemuritor?
Cum de faci din vameși îngeri și-ntunericul lumină?
Cum de scoți din iad și cum de curățești pe cei din tină?
Cum tragi bezna în lumină, cum de noaptea o cuprinzi?
Cum de mă prefaci cu totul, inima cum o aprinzi?
Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?
Cum de-i arzi de dor rănindu-i, cum de iarăși îi împaci?
Cum de rabzi și suferi, Doamne, cum nu răsplătești îndată?
Cum de vezi cele ce-n taină numai Ție Ți se-arată?
Cum, fiind așa departe, vezi ce face fiecare?
Doamne, robilor Tăi dă-le îndelunga Ta răbdare."

Aceasta înseamnă să fii uimit de Dumnezeu, să te minunezi de Dumnezeu, să fii copleșit de Dumnezeu. Și până nu aste așa, să știi că nu L-ai cunoscut pe Dumnezeu. Ești doar informat despre Dumnezeu, dar nu ești format în așa fel încât să te copleșească Dumnezeu.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, ceea ce s-a citit astăzi din Sfânta Evanghelie ne duce cu mintea la Crucea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, la Domnul Hristos Cel răstignit pentru noi. Și El este Cel de Care trebuie să ne minunăm. Trebuie să ne minunăm de iubirea Lui față de oameni, față de Dumnezeu-Tatăl, de iubirea Lui jertfelnică. Trebuie să ne minunăm de ceea ce a spus El când era pe Cruce, în suferințele pe care le-a avut, pentru că Domnul Hristos a suferit după firea omenească, a suferit cu trupul. Răstignirea n-a fost o înscenare, ci a fost o realitate. Oamenii care n-au cunoscut pe Domnul Hristos și Înțelepciunea cea de Sus au răstignit pe Domnul slavei. Și Domnul slavei S-a arătat pe Cruce în suferința Lui și ne-a învățat și pe noi să suferim pentru depășirea de noi înșine.

Pentru că Domnul Hristos a spus niște cuvinte, fiind pe Cruce, aș vrea să vi le pun în atenție acum. În Sfânta Evanghelie de la Matei găsim o singură zicere a Domnului Hristos când a fost pe Cruce, ca și în Sfânta Evanghelie de la Marcu, anume: *Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?* (Matei 27, 46). E o taină, pe care n-o putem explica. În orice caz, știm un singur lucru, de căpetenie în privința aceasta, și anume că Domnul Hristos a suferit pe Cruce și că El, pentru că a luat asupra Sa păcatele întregii lumi, a trebuit să aibă și un fel de simțământ că Dumnezeu L-a părăsit și a rămas cumva în afară de Dumnezeu-Tatăl, ca să pătimească și pe latura aceasta pentru păcatele lumii.

În Sfânta Evanghelie de la Luca avem trei ziceri:

Cea dintâi, care ne uimește poate cel mai mult, în care Domnul Hristos S-a rugat pentru răstignitorii Săi și a zis: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!* (Luca 23, 34). A găsit și o motivare pentru iertarea lor, și anume motivarea că ei, care L-au răstignit pe Domnul Hristos, n-au știut ce fac. Au făcut un lucru pe care ei l-au socotit bun și care, de fapt, a fost rău. Domnul Hristos, Care cunoaște tainele inimilor, a zis către Tatăl ceresc, pe Cruce fiind: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!*

Iubiți credincioși, ce bine ar fi dacă ne-am gândi și noi, de fiecare dată când avem de pătimit din partea cuiva, că acela care ne pricinuiește vreo suferință nu știe ce face, nu poate face altceva! Vă spuneam că cel mai important cuvânt pe care îl știu de la părintele Arsenie Boca cred eu că este: „Să ai înțelegere față de neputința omenească." Părintele a spus acest cuvânt, în prezența mea, unui prieten al meu, care era student la teologie. Și a zis părintele Arsenie așa: „O să ajungi preot, să fii înțelegător față de neputința omenească." Nu știu dacă părintele Arsenie i l-a spus lui sau mi l-a spus mie, sau ni l-a spus la amândoi. Nici nu vă puteți închipui de câte ori mi-am adus eu aminte de cuvântul acesta și cât l-am frământat în minte, cât m-am raportat la acest cuvânt, să fiu înțelegător față de neputința omenească, pentru că neputința omenească e o realitate. Nu știu dacă oamenii care au o neputință morală, cei care au o insuficiență și chiar o răutate, ar vrea ei să aibă această răutate sau, dacă nu cumva, ar vrea să scape de ea. Cred că aceasta a vrut să ne pună în evidență Domnul Hristos când a spus cuvintele: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!*

Un alt cuvânt spus de Domnul Hristos pe Sfânta Cruce este un răspuns la o rugăciune. L-a rugat unul din cei doi tâlhari răstigniți împreună cu Dânsul, spunând: *Pomeneș-*

te-mă, Doamne, când vei veni în Împărăția Ta! La aceasta Domnul Hristos a răspuns: *Adevăr grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în Rai* (Luca 23, 43). E o bucurie pentru noi toți să știm că cel dintâi moștenitor al Raiului, câștigat prin Crucea Domnului Hristos, a fost un tâlhar. N-a fost un drept, a fost un tâlhar. Știe toată lumea ce este un tâlhar și ce face un tâlhar, dar Domnul Hristos dintr-odată pe tâlhar l-a făcut sfânt, ca să avem încredințarea că și pe noi ne ajută, dacă vrem să fim cu El.

Părintele Serafim Popescu, de aici, de la mănăstire, zicea adeseori: „Măi frate, Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut!" Deci Dumnezeu nu-Și propune să piardă pe cineva. El vrea să-i ajute pe toți oamenii, ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. Și aceasta o înțelegem mai ales din ceea ce s-a întâmplat cu tâlharul cel credincios, pe care Domnul Hristos l-a transformat dintr-odată, l-a făcut vrednic de Rai. Nu l-a băgat în Rai ca tâlhar, ci l-a băgat în Rai ca sfânt. Așa face Dumnezeu pentru cei care vor să se sfințească.

Și mai este un cuvânt în Sfânta Evanghelie de la Luca, un cuvânt adresat Părintelui ceresc de către Domnul Hristos, pe Cruce fiind: *Părinte, în mâinile Tale încredințez duhul Meu!* (Luca 23, 46). E o bucurie, iubiți credincioși, să știm cuvântul acesta și să ne gândim la el nu numai la moarte, în legătură cu moartea noastră, ci să ne gândim în viață. Să știm că sufletul nostru e în mâinile lui Dumnezeu, după cuvântul: *Sufletele drepților sunt în mâna lui Dumnezeu și nu se va atinge de ele chinul* (Înțelepciunea lui Solomon 3, 1).

În Sfânta Evanghelie de la Ioan găsim, de asemenea, trei ziceri ale Domnului Hristos, și anume: *Femeie, iată fiul tău...! Fiule, iată mama ta!* (Ioan 19, 26-27), cuvinte

adresate Maicii Preacurate și Sfântului Ioan Evanghelistul. Ne sunt adresate, de fapt, și nouă tuturor, pentru că atunci când Domnul Hristos i-a dat Sfântului Ioan Evanghelistul pe mama Lui în îngrijire și când a zis: *Femeie, iată fiul tău!*, a spus ceva ce se potrivește cu toți oamenii. Toți oamenii au o Mamă în cer, o Mamă adevărată, care ne iubește, ne sprijină, ne cheamă, ne învăluiește. Cum este orice mamă, care e mamă adevărată, învăluitoare, așa-i și Maica Domnului. Să avem încredințarea aceasta și să trăim în așa fel încât să fim cu adevărat fii ai Maicii Domnului!

Alt cuvânt spus de Domnul Hristos pe Cruce este: *Mi-e sete!* (Ioan 19, 28). Și oamenii nu I-au dat apă să bea, așa cum nu I-a dat nici femeia samarineancă. De două ori avem consemnat în Evanghelii că a spus Domnul Hristos că Îi e sete și că vrea apă: o dată către femeia samarineancă, și nu I-a dat, ci s-a ocupat de alte lucruri, și a doua oară către cei din jurul Crucii, și I-au dat oțet amestecat cu fiere, și Domnul Hristos n-a vrut.

În sfârșit, al treilea cuvânt din Sfânta Evanghelie de la Ioan este: *Săvârșitu-s-a!* (Ioan 19, 30) – s-a terminat, s-a făcut tot ce trebuia făcut.

Prin urmare, să învățăm de la cele în legătură cu slăbănogul să căutăm om, adică gândul cel bun care ne aruncă în „virtutea capabilă de cunoștință". Să învățăm în legătură cu pătimirile Domnului nostru Iisus Hristos să chemăm darul și ajutorul lui Dumnezeu în viața noastră și pentru viața noastră, și, dacă ne simțim cumva părăsiți, să chemăm ajutorul lui Dumnezeu. Să iertăm și noi pe cei care ne fac rău, să ne gândim la neputința omenească, să ne gândim că Domnul Hristos a spus: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!*, că Raiul e deschis și pentru noi, dacă vrem să fim cu Domnul Hristos, că Dumnezeu nu are pe

nimeni de pierdut sau, cum zicea părintele Arsenie: „Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos e mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu." Să contăm pe iubirea lui Dumnezeu și să ne încredințăm sufletele noastre în mâinile lui Dumnezeu. Și apoi să le împlinim toate, în așa fel încât să putem zice și noi: „Săvârșitu-s-a!" Să avem încredere în ocrotirea Maicii Preacurate, care e mijlocitoare și pentru noi, și să ne ajute Bunul Dumnezeu, împlinindu-le toate, să trăim o viață în așa fel încât să se vadă din viața noastră că suntem credincioși, pentru că măsura credinței e măsura vieții. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
4 iunie 2004

„NU TE TEME, CREDE NUMAI"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, în cuprinsul Sfintei Evanghelii care s-a citit astăzi la Sfânta Liturghie, s-au citit și cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, adresate lui Iair, anume: *Nu te teme, crede numai* (Marcu 5, 36). În Sfânta Evanghelie de la Luca, în aceeași istorisire a învierii fiicei lui Iair, avem aceleași cuvinte, dar cu un adaos: *Nu te teme; crede numai și se va mântui* (Luca 8, 50).

Cuvintele acestea au fost spuse într-o împrejurare grea pentru Iair, mai-marele sinagogii. Acesta avea o fiică ce era bolnavă, era pe moarte și s-a dus la Domnul Hristos cerându-I ajutor să vindece pe fiica lui. Domnul Hristos a plecat spre casa lui Iair și, în timp ce era pe drum, a venit veste din casa acestuia că fiica lui a murit. Și i se dădea lui Iair sfatul să nu-L mai ostenească pe Învățătorul, pentru că e prea târziu. Atunci Domnul Hristos l-a încurajat pe Iair, a vrut să-l scoată din tulburarea sufletului său și a zis: *Nu te teme, crede numai și se va mântui*. Și a crezut Iair – așa credem noi, că a crezut. Domnul Hristos S-a dus în casa lui și a înviat-o pe fiica sa, adică a făcut mai mult decât se aștepta Iair. El se aștepta ca Domnul Hristos să o vindece pe fiica lui, or, Domnul Hristos nu numai că a vindecat-o, ci a și înviat-o din morți. A înviat-o sănătoasă, n-a înviat-o cum a fost când a murit. Deci a făcut două minuni: o vindecare și o înviere.

Ceea ce ne interesează pe noi, care nu suntem în astfel de împrejurări, este faptul acesta că Domnul Hristos ne pune în atenție statornicia în credință în toate împrejură-

rile de viață. E foarte simplu să crezi că ai credință în împrejurări obișnuite, în care nu ți se cere o credință deosebită. Dar când într-o împrejurare grea, o împrejurare-limită, în care ești pe muchie de cuțit, totuși crezi și ești încredințat că Dumnezeu îți poartă de grijă și într-o astfel de împrejurare, atunci cu adevărat ești în credință și atunci credința aceasta alungă temerea.

Au fost multe împrejurările în care Domnul Hristos le-a spus oamenilor să nu se teamă. Gândiți-vă, de pildă, la împrejurarea aceea în care I-a fost pus în față Domnului Hristos slăbănogul din Capernaum, către care Domnul Hristos a zis: *Îndrăznește, fiule! Păcatele tale sunt iertate* (Matei 9, 2). Deci îndrăznește, nu-ți fie frică, nu sta cu teamă, stai cu siguranță în fața Mea, cu siguranța că îți iert păcatele, că îți dau sănătate! Gândiți-vă că noi nu avem de unde să știm ce vrea Domnul Hristos cu fiecare dintre noi. Dacă vrea să ne dea sănătate sau să ne dea putere să ne ducem greutățile prin care trecem sau în care ajungem. Dar știm una și bună, că, dacă credem, suntem avantajați, spre deosebire de cei care nu cred și care nu au avantajul celor ce cred.

Mie îmi place să spun – și spun de câte ori am ocazia – că credința noastră este un dar de la Dumnezeu, că este un avantaj, este mântuitoare, despovărătoare, este o binefacere a lui Dumnezeu față de noi. Credința le rezolvă pe toate, nu în înțelesul că se rezolvă așa cum gândim și vrem noi, ci în înțelesul că dă un plus de siguranță, de liniște sufletească, dă ceva ce nu dă necredința sau lipsa credinței. Un om credincios cu adevărat nu stă cu neliniște în fața lui Dumnezeu, ci stă cu liniștea pe care o are un fiu bun în fața unui Tată bun. Ce zice Domnul Hristos? *Deci dacă voi, răi fiind, știți să dați daruri bune fiilor voștri, cu cât mai*

mult Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El? (Matei 7, 11). Domnul Hristos compară pe Tatăl Cel din ceruri cu tatăl cel de pe pământ. Tatăl cel de pe pământ are bunătate, are bunăvoință, caută să-l odihnească pe fiul său. Dacă așa se întâmplă între oameni, care sunt răi, atunci cum o să fie când e vorba de Dumnezeu, Care este bun? Dumnezeu e bun, oamenii sunt răi. Dacă noi, răi fiind, știm să facem cele bune celor pe care îi iubim, cu atât mai mult Tatăl nostru Cel din ceruri, Care e bun.

Nu te teme, crede numai și se va mântui. Rămâi în credință, stăruie în credință, nu renunța la credință, cere înmulțirea credinței, cum au zis Apostolii: *Dă-ne mai multă credință* (Luca 17, 5). Să nu scadă credința noastră, să ne gândim la cuvântul acela din Sfânta Evanghelie de la Luca, unde se istorisește despre Cina cea de Taină, cuvânt pe care l-a spus Domnul Hristos adresându-Se Sfântului Apostol Petru: *Simone, Simone, iată satana v-a cerut pe voi să vă cearnă ca pe grâu!* (Luca 22, 31), deci vrea să vă treacă prin împrejurări grele, vrea să vă verifice. V-a cerut să vă cearnă. Îi dau voie să vă cearnă, vreau să vă dea posibilitatea să vă verificați pe voi înșivă. O să vă cearnă în fața Sfintelor Pătimiri, când nu veți fi în stare să Mă mărturisiți pe Mine. *Iar Eu M-am rugat pentru tine să nu piară credința ta. Și tu, oarecând, întorcându-te, întărește pe frații tăi* (Luca 22, 32). Deci continuă Domnul Hristos: Eu M-am rugat pentru tine ca să nu scadă credința ta, să rămâi în credință, și, întorcându-te, după ce, într-un fel, ai renunțat la credință, te-ai lepădat, întorcându-te deci, întărește pe frații tăi, pentru că credința nu ți-a scăzut decât întâmplător, ocazional. Întărește-i prin ceea ce s-a întâmplat cu tine. Spune-le că nu există posibilitatea să te depărtezi de Dumnezeu dacă vrei să fii cu Dumnezeu, pentru că Dum-

nezeu nu vrea să Se depărteze de tine, că dacă vor să fie cu Dumnezeu pot să fie cu Dumnezeu, că Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut. Iubiți credincioși, sunt niște lucruri pe care numai Evanghelia le poate cuprinde, pe care le putem găsi în Evanghelie ca temei pentru o viață sfântă, curată, liniștită.

Crede numai și se va mântui fiica ta, a zis Domnul Hristos. Iubiți credincioși, sunt unii oameni în vremea noastră care nu au credința noastră și care spun că n-are nici un rost să te rogi pentru cei care au trecut la cele veșnice, pentru că fiecare om și-a încheiat socotelile cu Dumnezeu în viața aceasta și nu mai există posibilitatea să intervii pentru cei care au trecut la cele veșnice. Iată însă, iubiți credincioși, că împrejurarea aceasta cu Iair, și mai ales cuvântul *crede numai și se va mântui* arată că totuși putem să intervenim pentru cei morți. Dacă crezi, și dacă faci ceva pentru cei care nu mai sunt în viața aceasta pământească, iată că se poate. Ce se poate? Se poate ceea ce s-a întâmplat cu fiica lui Iair. Se poate s-o aduci de la moarte la viață, nu în înțelesul că vine iar între noi, aici, pe pământ, ci în înțelesul că, prin rugăciunile noastre, nădăjduind la mila lui Dumnezeu, se pot întâmpla schimbări și după ce omul însuși nu mai poate să intervină pentru schimbarea lui. Se poate prin puterea lui Dumnezeu. *Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu* (Luca 18, 27). Nu noi scoatem pe oamenii cei morți de la rău, prin rugăciunile noastre, ci Dumnezeu îi scoate având în vedere și rugăciunile noastre. Credem aceasta având în vedere pe Iair, acela care avea credință și care nu știa că, de fapt, fiica lui va învia, ci știa numai să rămână în credință, să nu scadă credința lui, să nu se teamă, și a văzut minunea pe care a făcut-o Domnul Hristos.

O minune asemănătoare a mai făcut Domnul Hristos când l-a înviat pe Lazăr: *Iisus a zis: „Ridicați piatra!" Marta, sora celui răposat, I-a zis: „Doamne, deja miroase, că este a patra zi." Iisus i-a zis: „Nu ți-am spus că, dacă vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu?"* (Ioan 11, 39-40). Și a văzut Marta mărirea lui Dumnezeu, că n-a văzut mort urât mirositor, ci l-a văzut pe Lazăr viu, odihnitor pentru ea, pentru sora ei și pentru toți cei ce au fost de față. Deci, iubiți credincioși, să avem statornicie în credință, să căutăm să rămânem în credință, să căutăm să înmulțim credința făcând faptele credinței. Și atunci se risipesc de la sine îngrijorarea, temerea, se risipesc toate împotrivirile, pentru că unde-i credință, acolo-i Dumnezeu de față, și unde e Dumnezeu nu e nici un lucru rău.

O femeie de etnie germană din părțile acestea mi-a spus cândva că în casele unor credincioși germani există niște tablete cusute, pe care e scris așa: „Acolo unde-i credință e iubire, unde-i iubire e pace, unde-i pace e binecuvântare, unde-i binecuvântare este Dumnezeu și unde-i Dumnezeu acolo nu-i nici un lucru rău." Credința ne duce acolo unde nu-i nici un lucru rău, unde-i iubire și fericire, unde-i pace, pacea cea din nepătimire, unde-i binecuvântarea lui Dumnezeu.

Deci să ținem minte: *Nu te teme, crede numai și se va mântui*. Să ținem minte să stăruim în credință, să cerem de la Dumnezeu înmulțirea credinței, și, dacă vom avea mai multă credință, vom avea mai multă iubire, pace, liniște, binecuvântare, vom avea pe Dumnezeu Însuși și se va depărta de noi orice lucru rău. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
3 septembrie 1999

SMERENIE SAU MÂNDRIE

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, duminica trecută, când s-a citit din Sfânta Evanghelie pilda despre fiul risipitor și despre tatăl primitor, am făcut o legătură între pilda cu vameșul și fariseul și pilda cu fiul risipitor. De fapt, pilda cu fiul risipitor, dimpreună cu pilda cu drahma cea pierdută și cu oaia cea pierdută au fost spuse de Domnul nostru Iisus Hristos către mulțime, în care erau și vameși, și farisei. Când a rostit aceste pilde, Domnul Hristos i-a avut în vedere și pe vameși, prin fiul risipitor de pildă, și pe farisei, prin fratele rămas acasă, care reprezintă pe farisei. Celelalte două pilde, cea cu oaia pierdută și cea cu drahma pierdută, au fost rostite pentru cei interesați de pocăință, de întoarcerea către Dumnezeu, fie că sunt vameși, fie farisei.

În pilda cu fiul risipitor este vorba de trei persoane: un tată și doi fii. Fiecare din cei trei se gândea la același lucru, însă altfel, de pe poziții diferite. Așa că și cele gândite de ei erau felurite: Anume, fiul care și-a luat partea de avere s-a dus într-o țară depărtată – cu învoirea tatălui, pentru că tatăl i-a dat partea de avere – și și-a cheltuit averea. Acesta, când s-a întors din pribegie fără avere, deși plecase cu avere, vedea lucrurile în legătură cu tatăl său așa: că tatăl e totuși tată și că-l va primi, și de fapt l-a primit. Gândul lui era la bunătatea tatălui, dar era și la păcatele lui, la greșelile lui. Se gândea la el însuși, că nu poate sta în fața tatălui așa cum a fost înainte de plecare, că trebuie să-și mărturisească greșelile pe care le-a făcut și să ceară bunăvoința tatălui, de care era sigur, știind el că un tată este și rămâne tată. Tatăl, într-adevăr, a avut inimă de tată și și-a arătat inima de tată când a alergat în fața fiului, pe care îl vedea că se întoarce. Deci nu l-a așteptat, ci a alergat el în fața fiului său și l-a primit cu toată bunăvoința, mai întâi îmbrățișându-l, căzând pe grumazul lui și sărutându-l. Prin acesta, tatăl face dovada că își primește fiul, și celelalte au urmat pentru că tatăl l-a primit. A zis: „Aduceți haina cea mai bună, îmbrăcați-l, puneți-i încălțăminte în picioare, puneți-i inel în deget!" Au fost niște porunci care au urmat după ce tatăl l-a primit ca pe fiul său, și nu ca pe servitorul său, cum își dorea cel întors, cum se gândea că ar fi cazul să fie primit în urma faptului că s-a arătat nevrednic de tatăl său. Apoi tatăl a mai dat și alte porunci: *Aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim; căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat* (Luca 15, 23-24).

Iubiți credincioși, fratele rămas acasă, fiul celălalt n-a plecat, n-a cheltuit averea, dar avea niște pretenții, pretenții în legătură cu el și în legătură cu fratele său. N-ar fi vrut ca tatăl să-l primească cu bunăvoință pe fiul întors. De ce? Pentru că n-avea inimă de frate și, bineînțeles, nu putea să aibă inimă de tată. Apoi avea niște pretenții în legătură cu el însuși, se simțea nemulțumit că tatăl nu l-a tratat așa cum dorea el să fie tratat. Dar mai ales în împrejurarea aceasta, când tatăl și-a arătat bunăvoința față de fiul întors, – ar fi zis fratele rămas acasă, nu față de fiul întors, ci față de fiul plecat –, el îl vedea pe fratele lui plecat, îl vedea pe fratele lui risipitor de avere, trăind în destrăbălări, ca pe un om care nu trebuia primit. Era ca și când ar fi zis fariseul din pilda cu vameșul și fariseul: „Îți mulțumesc, Doamne, că nu-s

ca acest vameș", deci nu-s ca acesta care a făcut atâtea rele, ci eu sunt ca mine care n-am făcut rele. Acesta, fratele rămas acasă, nu-și dădea seama cât era el de rătăcit cu gândul, că de fapt el își arăta răutatea tocmai prin ceea ce spunea, tocmai prin faptul că nu voia să se veselească, tocmai prin faptul că avea în vedere altceva decât ceea ce avea în vedere tatăl. Tatăl era bucuros că fiul i s-a întors, nu mai lua aminte la cele câte s-au petrecut. Ba, dimpotrivă, spunea că fiul a fost mort și a înviat, nu-l vedea mort, ci îl vedea înviat. A fost pierdut și s-a aflat, nu-l vedea pierdut, ci îl vedea găsit, aflat. Fiul cel de acasă îl vedea mort pe fratele său, îl vedea pierdut, și de aceea, de pe poziții diferite, lucrurile erau văzute diferit. Nu se putea ajunge ca toți să fie la un gând. Aceasta s-ar fi putut întâmpla dacă toți ar fi avut inimă de tată, dacă toți ar fi văzut ce vedea tatăl. Și anume: că fiul, care într-adevăr a fost pierdut, s-a aflat, că fiul, care într-adevăr a fost mort, a înviat. Aceste două lucruri dacă le-ar fi avut în vedere fratele rămas acasă nu ar fi ajuns în situația să zică: „Îți mulțumesc, Doamne, că nu sunt ca acest fiu pierdut, mort, care s-a depărtat, care și-a cheltuit averea", ci ar fi zis ca tatăl: „Slavă Ție, Doamne, că fratele meu acesta a fost mort și a înviat, a fost pierdut și s-a aflat!"

Iată, iubiți credincioși, cum schimbă gândurile neluarea-aminte la tot ce trebuie să iei aminte! Și de câte ori se întâmplă în viața noastră că judecăm pe alții după părerile noastre! Greșim în înțelesul acesta că nu avem în vedere tot ce trebuie, și mai ales, dacă nu avem bunăvoință și înțelegere, nu putem să ne asemănăm cu tatăl primitor. Sigur că inima bună nu ți-o dai singur. Sau ți-a dat-o Dumnezeu, sau îți vine cu vremea, după strădanii de îmbunătățire.

Dumnezeu să odihnească pe părintele Efrem, avea inimă bună și de multe ori vorbeam despre el cu părintele Serafim, care nu prea era mulțumit de părintele Efrem. Și ziceam eu: „Părinte, cel mai bun dintre toți sunteți sfinția voastră, și apoi după sfinția voastră urmează părintele Efrem, care și el are inimă bună. Nu știu dacă vă bucurați de această vecinătate." Și părintele Serafim zicea: „Da, dar inima nu și-a dat-o el." Cum putem ajunge la inimă bună? Dacă ne silim să fim buni, dacă ne silim să ne schimbăm din temelia existenței noastre. A zis Domnul Hristos: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima...* (Matei 11, 29), deci nu numai o blândețe superficială, de suprafață, o blândețe pe deasupra, ci în înțelesul de a nu putea fi altfel decât bun și smerit, și adaugă încă ceva: *...și veți avea odihnă sufletelor voastre.*

Iubiți credincioși, să nu uităm niciodată că blândețea și smerenia sunt odihnitoare, și de câte ori suferă cineva de pe urma unor nemulțumiri pe care le are în suflet, de pe urma unor certări, nepotriviri, nedreptățiri din partea altora, să știe că este mândru. Mândria doare, smerenia e odihnitoare, smerenia nu doare. Ar trebui să ajungem să ne fie rușine că nu putem suporta din partea altora îndreptări, jigniri, nedreptățiri, necinstiri și așa mai departe, că suntem nemulțumiți, împotrivitori, pentru că aceasta înseamnă lipsă de smerenie. Unde-i smerenie e bine, nu te poate nimeni clinti din bine.

Fiul risipitor avea smerenia vameșului și zicea: *Tată, am greșit la cer și înaintea ta!* (Luca 15, 18). Parcă l-ai auzi pe vameșul din pilda cu vameșul și fariseul: *Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!* (Luca 18, 13). Celălalt fiu nu avea inimă de frate, ci avea minte de judecător, și judeca lucruri care erau trecute. Nu judeca lucruri care erau în prezent, ci judeca lucruri din trecut, care s-au astupat prin întoarcerea acasă a fratelui pribeag. El era nemulțumit. De

ce era nemulțumit? Pentru că nu avea smerenie. Dacă ar fi avut smerenie, s-ar fi bucurat împreună cu tatăl și cu fratele său. Nu ni se spune în Sfânta Evanghelie dacă el, în cele din urmă, totuși a intrat să se veselească cu ceilalți. Dar dacă n-a intrat și a rămas departe înseamnă că mândria nu numai că l-a lipsit de veselie, ci l-a făcut să-l doară, l-a chinuit.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, închei cu îndemnul să ne cercetăm pe noi înșine în ce situație ne găsim, câtă mândrie, care ne aduce durere, avem sau câtă smerenie, care ne aduce odihnă, purtăm în inimile noastre.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
16 februarie 1996

FERICIT FĂRĂ NUME DE FERICIT

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi este ziua de pomenire a unui fericit, cu nume de fericit: Sfântul Macarie. *Macarie* în limba greacă înseamnă *fericit*. Și Sfântul Macarie, cel cu nume de fericit, într-adevăr este fericit. A fost fericit slujind în această viață lui Dumnezeu și este fericit în viața de dincolo de lumea aceasta ca unul care este la Dumnezeu. Îl cinstim ca pe unul primit de Dumnezeu, fericit de Dumnezeu, fericit prin Dumnezeu. Și când pomenim un fericit, cu nume de fericit, e firesc să ne întrebăm dacă suntem și noi fericiți, ca fericitul cu nume de fericit.

Dacă am sluji Mântuitorului nostru Iisus Hristos, împlinind cele pentru care Mântuitorul îi fericește pe oameni, paisprezece lucruri fiind acestea, am putea să fim fericiți și fără să avem nume de fericit. Sunt unii care, de fapt, au nume de fericit și totuși nu sunt fericiți.

Cele nouă *Fericiri*, cuprinse în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 5 și pe care le auzim la fiecare Sfântă Liturghie, sunt de fapt un urcuș spre bucurie, un urcuș spre fericire. Sunt fericiți cei săraci cu duhul pentru smerenia lor, pentru lipsa lor de îndestulare, în înțelesul că nu se mulțumesc cu puțin, duhovnicește vorbind, ci vor totdeauna să facă mai mult, și mai mult, și Domnul Hristos îi fericește și le spune că a lor este Împărăția cerurilor.

Fericește Domnul nostru Iisus Hristos pe cei ce plâng, ca pe unii care vor fi mângâiați. Domnul Hristos nu vrea

să fim în plângere, ci vrea să fim în bucurie: *Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Matei 5, 12), a zis după cele nouă *Fericiri*. El le făgăduiește celor care au întristare în lumea aceasta fericirea din mângâiere.

Îi fericește Domnul Hristos pe cei blânzi și le spune că ei vor moșteni pământul. În orice caz, faptul că îi fericește pe cei blânzi înseamnă că toți trebuie să ne silim să fim blânzi.

Fericește Domnul Hristos pe cei ce flămânzesc și însetoșează de dreptate, adică pe cei care simt trebuința de a fi drepți, caută toată dreptatea. *Să împlinim toată dreptatea*, cum a zis Domnul Hristos la Botezul Său către Sfântul Ioan Botezătorul. Dreptatea aceasta trebuie să fie o trebuință a sufletului omenesc. Dacă nu-i o trebuință, nici n-o căutăm. Și se vor sătura de dreptate cei care caută dreptatea.

Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui! Așa cum îi fericește pe cei blânzi, Domnul Hristos îi fericește și pe cei milostivi, pe cei binevoitori, înțelegători față de lipsurile oamenilor, cei care dau ceva din ce au celor care au mai puțin. Există și o milostivire sufletească și, dacă nu ai milostivire sufletească, nu ai nici lucruri de dat.

Îi fericește Domnul Hristos pe cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu. Deci grija noastră, ca unii care dorim să-L vedem pe Dumnezeu, trebuie să fie aceea de a ne curăți inima, de a înlătura din inima noastră toate lucrurile pe care nu le binecuvântează Dumnezeu.

Îi fericește Domnul Hristos pe făcătorii de pace ca pe unii care se vor chema fii ai lui Dumnezeu, așa încât și noi trebuie să fim doritori de a înmulți binele, de a înmulți pacea între oameni.

Domnul Hristos îi fericește pe cei prigoniți pentru dreptate, adică pe cei care sunt statornici în dreptate, care nu se silesc pentru dreptate doar atunci când au împotriviri, care

nu caută dreptatea cu comoditate, ci caută dreptatea cu silință. Împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila, cu năvala.

Îi fericește Domnul Hristos pe cei care, statornici fiind în bine, pot să fie batjocoriți de oameni și ei totuși să nu se clintească din bine, ci să sufere orice cuvânt rău spus împotriva lor – bineînțeles ca minciună, ca neadevăr – din partea celor care, minținд, îi acuză de cele rele. Pe aceștia Domnul Hristos îi îndeamnă la bucurie: *Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri!*

L-a fericit Domnul Hristos pe Apostolul Toma, care a vrut să se încredințeze de Învierea Mântuitorului, și cu prilejul acesta a spus: *Fericiți sunt cei ce n-au văzut și au crezut* (Ioan 20, 29). Deci sunt fericiți cei ce cred, pentru că, dacă nu crezi, nu te silești prin credință pentru cele pe care le aduce credința și pe care le pune în față credința.

Domnul Hristos l-a fericit pe Sfântul Apostol Petru, că Dumnezeu Însuși i-a descoperit adevărul că Domnul Hristos este Fiul lui Dumnezeu Celui viu, și a făcut această mărturisire: *Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu!* Atunci a zis Domnul Hristos: *Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri!* (Matei 16, 17).

A fericit Domnul Hristos pe ucenicii Săi, pe ascultătorii Săi, când a zis: *Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud. Căci adevăr grăiesc vouă, că mulți proroci și drepți au vrut să vadă cele ce voi vedeți, și n-au văzut, și să audă ceea ce voi auziți, și n-au auzit* (Matei 13, 16-17). Îi fericește deci Domnul Hristos pe cei care cunosc cuvântul Evangheliei și se silesc pentru împlinirea lui.

A mai fericit Domnul Hristos pe Maica Sa cea Sfântă, pentru că a purtat în pântecele ei și în brațele ei pe Mântuitorul lumii, și când o femeie a ridicat glas din popor și a zis:

Fericit este pântecele care Te-a purtat și pieptul la care ai supt, Domnul Hristos a spus: *Adevărat*, deci a fericit pe Maica Domnului, și a adăugat: *Fericiți sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l împlinesc pe el* (Luca 11, 27-28).

În sfârșit, iubiți credincioși, a mai zis Domnul Hristos un cuvânt rămas în Sfânta Evanghelie, anume: *Fericit este acela care nu se va sminti întru Mine* (Matei 11, 6), adică acela care are siguranța adevărului că Domnul Hristos este Mântuitorul lumii.

Toate acestea sigur le-a împlinit Sfântul Macarie, cel cu nume de fericit, și de aceea este fericit.

Iubiți credincioși, cred că vă mai aduceți aminte, măcar unii dintre voi, că v-am spus eu o cale spre fericire, o cale care începe cu credința în Dumnezeu. Cineva care vrea să fie fericit trebuie să fie credincios, pentru că fericirea o dă Dumnezeu. Și am zis că, în limba greacă, *credincios în Dumnezeu* se numește *teopist*. Cine are credință în Dumnezeu se silește să împlinească voia lui Dumnezeu, se supune lui Dumnezeu și devine *rob al lui Dumnezeu*, și aceasta în limba greacă se spune *teodul*. Cel care împlinește poruncile lui Dumnezeu, pe măsura împliniri poruncilor, Îl cunoaște pe Dumnezeu și devine *teognost*, *cunoscător de Dumnezeu*. Și cine cunoaște pe Dumnezeu, acela Îl iubește pe Dumnezeu, pe măsura cunoștinței de Dumnezeu, și devine *teofil*, *iubitor de Dumnezeu*. Și cine-i iubitor de Dumnezeu sigur e fericit, pentru că iubirea aduce totdeauna fericire. Și acela este Macarie.

Iubiți credincioși, pentru că-i pomenit Sfântul Macarie astăzi, pe lângă cele ce vi le-am spus vreau să mai adaug și faptul că, într-o alcătuire ce se cântă la slujbă, numită *tropar*, noi avem prilejul să vorbim cu Sfântul Macarie și să zicem: „Locuitor pustiului și înger în trup, și de minuni

te-ai arătat făcător, de Dumnezeu purtătorule, părintele nostru Macarie. Cu postul, cu privegherea, cu rugăciunea cerești daruri luând, vindeci pe cei bolnavi și sufletele celor ce aleargă la tine cu credință. Mărire Celui ce ți-a dat ție putere, mărire Celui ce te-a încununat pe tine, mărire Celui ce lucrează prin tine tuturor tămăduiri!"

Vorbind cu Sfântul Macarie, spunem despre el că este locuitor pustiului. Noi nu suntem în pustiu, dar putem să fim într-un pustiu gândit, pentru că se spune în *Comentariul la Apocalipsă* al Sfântului Andrei al Cezareii că unii se retrag în pustia simțită, alții se retrag în pustia gândită și alții sunt vitejii, care se prezintă cu credința lor oriunde și oricând. Sfântul Macarie a fost în pustia simțită, a fost locuitor al pustiului, și zicem despre el mai departe că este înger în trup, adică purtând trup a trăit în lumea aceasta ca un înger, cu gândul la Dumnezeu, slăvind pe Dumnezeu. Sfântul Macarie a fost făcător de minuni și a avut și putere vindecătoare. Acestea le-a primit de la Dumnezeu prin trei mijloace – prin post, prin privegheri și prin rugăciune: „...cu postul, cu privegherea, cu rugăciunea cerești-le daruri luând". A primit dar de la Dumnezeu și de aceea a vindecat pe cei bolnavi, și vindecă sufletele celor ce aleargă la el, ale celor ce cred în ajutorul lui. Și apoi, pentru toate acestea, aducem mărire lui Dumnezeu și zicem: „Mărire Celui ce ți-a dat ție putere – pentru că nu din putere omenească a avut el darul acesta –, mărire Celui ce te-a încununat pe tine – l-a încununat Dumnezeu pe Sfântul Macarie pentru viața lui cea adevărat creștinească, cinstită –, mărire Celui ce lucrează, prin tine, tuturor tămăduiri!" Pe sfinți îi cinstim totdeauna în legătură cu Dumnezeu.

Iubiți credincioși, să dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate aceste rânduieli de slujbă, pentru toate gândurile

sfinte, pentru tot ce ne poate îndruma spre bine și să avem încredințarea că, având în ajutor astfel de oameni fericiți, putem ajunge și noi la liniște sufletească. Și să știți că liniștea sufletească este cel dintâi semn al faptului că suntem în legătură cu Dumnezeu, că suntem sub binecuvântarea lui Dumnezeu.

Dumnezeu să ne ajute prin rugăciunile Sfântului Macarie să fim și noi fericiți! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
19 ianuarie 1996

LA DUMNEZEU SĂ TE GÂNDEȘTI CA LA DUMNEZEU, NU CA LA OM

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, v-am mai spus eu – și cred că de mai multe ori – un cuvânt de îndrumare de la Sfântul Munte, și anume: „La Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, nu ca la om și să-L respiri pe Dumnezeu în toată vremea." Cu gândul la acest cuvânt de îndrumare vreau să stăruim puțin acum în privința felului cum trebuie să ne gândim la Dumnezeu. De multe ori oamenii se gândesc la om mai mult decât la Dumnezeu și, când e vorba să hotărască ceva, sau să se ferească de ceva, sau să facă ceva, nu țin seama de Dumnezeu, ci țin seama mai mult de oameni – ce zic oamenii, cum o să mă judece cei din jur dacă fac asta sau asta, și neglijează cumva pe Dumnezeu. De fapt, sunt multe situații în care oamenii Îl neglijează pe Dumnezeu. Cei care nu merg la biserică, chiar dacă zic că sunt credincioși, de fapt Îl neglijează pe Dumnezeu. Or, Dumnezeu nu poate fi neglijat, Dumnezeu trebuie să fie luat în seamă, trebuie să fie în prim-planul vieții noastre, trebuie să fie luat mereu în considerație în legătură cu viața pe care o ducem.

Știm despre Dumnezeu că El este Tatăl nostru, și zicem: *Tatăl nostru, Care ești în ceruri...* și celelalte. Așa ne-a învățat Domnul Hristos să zicem. Dumnezeu este Tatăl nostru și e mai bun decât părinții cei pământești. Aceasta o știm chiar de la Domnul Hristos Care spune: *Dacă voi, răi fiind, știți să dați fiilor voștri cele bune, cu atât mai mult*

Tatăl vostru Cel din ceruri va da cele bune celor care cer de la El (Matei 7, 11). A mai zis Domnul Hristos: *Știe Tatăl vostru de cele ce aveți trebuință mai înainte ca să cereți voi de la El* (Matei 6, 8) sau că Tatăl nostru Cel din ceruri este bun chiar cu cei nemulțumitori și răi. Deci trebuie să ținem seamă că Dumnezeu este Tatăl nostru și, dacă știm aceasta, ne gândim la El ca la Tatăl nostru.

După aceea, noi la sfintele slujbe Îl numim pe Dumnezeu – Dumnezeul nostru: „Că Tu ești Dumnezeul nostru și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca la Cel ce este Împăratul păcii și Mântuitorul sufletelor noastre, pentru că zicem la slujbă: „Că Tu ești Împăratul păcii și Mântuitorul sufletelor noastre, și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca la Cel ce este lăudat de cetele îngerești, că zicem la slujbă: „Că pe Tine Te laudă toate puterile cerești și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca la Cel ce este Dumnezeul milelor, al îndurărilor și al iubirii de oameni, pentru că zicem la slujbă: „Că Tu ești Dumnezeul milelor și al îndurărilor și al iubirii de oameni, și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca Cel ce are ca lucrare să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, căci zicem: „Că al Tău este a ne milui și a ne mântui pe noi, Dumnezeul nostru, și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca la Cel ce este bun și iubitor de oameni, că zicem la sfintele slujbe: „Că bun și iubitor de oameni ești, și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca Cel ce este milostiv și iubitor de oameni, pentru că zicem: „Că milostiv și iubitor de oameni ești și

Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca la Cel ce este sfânt: „Că sfânt ești, Dumnezeul nostru, și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh." Să ne gândim la Dumnezeu ca la Cel ce este sfințirea noastră, căci zicem: „Că Tu ești sfințirea noastră și Ție mărire înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh."

Iată niște adevăruri pe care noi le mărturisim, dar la care nu ne prea gândim. Și ar trebui să ne gândim la Dumnezeu nu ca la om, ci ca la Dumnezeu, să ne gândim la Dumnezeul Cel milostiv, Cel iubitor de oameni, Cel bun, la Dumnezeu Care miluiește și mântuiește, Care are milă și îndurări și iubire de oameni. Să ne gândim la Dumnezeu ca la Cel ce este sfânt, ca la Cel ce este sfințirea noastră. Deci să-L avem pe Dumnezeu în prim-planul vieții noastre și să căutăm să cunoaștem voia Lui din dumnezeiasca Evanghelie. Să nu uităm de Dumnezeu, să nu uităm de rugăciune, să ne facem mai buni ca să fim asemănători cu Bunul Dumnezeu.

Dacă ținem seamă de lucrurile acestea și le împlinim după puterea noastră, atunci ne gândim la Dumnezeu nu ca la om, ci ne gândim la Dumnezeu ca la Dumnezeu. Să ne ajute Bunul Dumnezeu, cu mila și cu îndurările și cu iubirea de oameni, să fim întotdeauna gânditori de Dumnezeu, să ținem seamă de Dumnezeu, să ținem seamă de poruncile lui Dumnezeu, să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim, să ne gândim că Dumnezeu ne binecuvântează, ne primește, ne cheamă, că Domnul nostru Iisus Hristos vrea să ne ajute, că ne învață să fim blânzi și smeriți cu inima, să ne gândim la Domnul Hristos Care a spus că a vrut să adune pe fiii Ierusalimului, pe oamenii din Ierusalim, cum adună găina puii săi sub aripi.

Să ținem seama de toate lucrurile acestea și atunci va fi bine de noi și vom avea dar de la Dumnezeu, prin rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu, 2005

„MAI CA HRISTOS"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi îl pomenim pe Sfântul Arhidiacon Ștefan, de fapt mutarea moaștelor lui. Cu prilejul acesta, aș vrea să ne oprim puțin cu gândul la Sfântul Ștefan. Mai întâi de toate aș vrea să vă pun în atenție ultima strofă din poezia „De ziua ta":

„Mereu mai plin de-avânt, mai credincios,
Mai bun, mai drept, mai sfânt, mai ca Hristos,
Să-I poți cu drag vedea în ceruri fața Sa,
Așa-ți dorim, așa, de ziua ta!"

Sunt niște urări care ne aduc aminte și de Sfântul Arhidiacon Ștefan, care a văzut fața Domnului Hristos Cel din ceruri înainte de a ajunge în ceruri și care a fost „mai ca Hristos", adică a fost asemănător cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

„Mereu mai plin de-avânt." – Mai plin de-avânt este acela care are siguranța binelui, care are siguranța că nu este singur aici, pe pământ, ci este cu Dumnezeu.

„Mai credincios." – Toate pornesc de la credință. Fără credință nu e cu putință să ne mântuim, să înaintăm în viața duhovnicească.

„Mai bun, mai blând, mai drept, mai sfânt, mai ca Hristos." – Mai bun, pentru că vrem să ne unim cu Bunul Dumnezeu, să ne întâlnim cu Cel ce este bun, să ne asemănăm cu Cel ce este bun. Mai drept, în înțelesul că împlinește toată dreptatea, cum a spus Domnul Hristos la

Botezul Său: *Lasă acum, că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea* (Matei 3, 15), atunci când Sfântul Ioan Botezătorul a zis: *Eu ar trebui să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?* Mai blând, pentru că a zis Domnul Hristos: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți avea odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). „Mai ca Hristos." Cum este Domnul Hristos trebuie să fie și cei ce sunt ai lui Hristos. Și Sfântul Arhidiacon Ștefan s-a asemănat mult cu Domnul Hristos, Care fiind pe Cruce S-a rugat pentru răstignitorii Săi și a zis: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!* (Luca 23, 34). Tot așa și Sfântul Arhidiacon Ștefan, care a fost ucis cu pietre, când era lovit cu pietre de cei care se socoteau îndreptățiți să facă aceasta, el a zis: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!* (Faptele Apostolilor 7, 60). Apoi, Domnul Hristos a fost o pildă pentru Sfântul Arhidiacon Ștefan când, dându-Și sfârșitul vieții pământești pe Cruce, a zis: *Părinte, în mâinile Tale Îmi încredințez duhul Meu* (Luca 23, 46), deci primește-Mi, Doamne, sufletul Meu, primește-Mă, Doamne! Iar Sfântul Arhidiacon Ștefan, și el a zis înainte de moarte: *Doamne, Iisuse, primește duhul meu!* (Faptele Apostolilor 7, 59). E ceva asemănător, și astfel s-a asemănat Sfântul Arhidiacon Ștefan cu Domnul Hristos. Chiar dacă Sfântul Arhidiacon Ștefan n-a fost de față la răstignirea Domnului Hristos, totuși, pentru că s-a asemănat cu Domnul Hristos, au izvorât din sufletul său aceleași cuvinte, aceleași gânduri. Și-a zis întâi: *Doamne, Iisuse, primește duhul meu!*, și după aceea a zis: *Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!* Deci „mai ca Hristos", așa a fost Sfântul Arhidiacon Ștefan, după modelul Domnului Hristos.

Și continuă poezia „De ziua ta" cu versul: „Să-I poți cu drag vedea în ceruri fața Sa", adică fața Domnului Hristos.

Sfântul Arhidiacon Ștefan a văzut fața Domnului Hristos înainte de a ajunge în cer, și anume când a văzut cerurile deschise și pe Fiul Omului, deci pe Domnul Hristos, stând de-a dreapta lui Dumnezeu, și când a zis: *Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!* (Faptele Apostolilor 7, 56). *Văd cerurile deschise.* Și pentru noi pot fi cerurile deschise prin citirea dumnezeiești Scripturi. În scrierile Sfântului Ioan Gură de Aur este și afirmația aceasta, că citirea Scripturilor este deschiderea cerurilor. Deci, pentru fiecare dintre noi, când ascultăm citindu-se din Sfânta Evanghelie, se deschide cerul prin cuvintele auzite. Pentru fiecare dintre noi, când citim noi înșine Scriptura, Noul Testament în special, se deschid cerurile.

Văd pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu, a zis Sfântul Arhidiacon Ștefan. Noi nu știm experiența Sfântului Arhidiacon Ștefan, dar acum, când ne gândim la cele ce se întâmplă în lumea aceasta, prin undele care aduc emisiunile de televiziune până la noi, de la distanțe foarte mari, tot așa ne putem gândi că Sfântul Arhidiacon, prin puterea lui Dumnezeu, a putut să vadă ceea ce nu văd cei pentru care nu se deschid cerurile și care nu pot vedea mărirea lui Dumnezeu – că așa spune: că a văzut mărirea lui Dumnezeu. Și noi putem vedea mărirea lui Dumnezeu atunci când facem ceea ce se spune în *Filocalie*, de pildă: „Bate la porțile Scripturii cu mâinile virtuților", deci când înaintăm în cele bune ni se descoperă lucruri pe care omul care nu înaintează în cele duhovnicești nu le poate vedea.

Deci există o asemănare între Domnul Hristos și Sfântul Arhidiacon Ștefan, există apropiere între Sfântul Arhidiacon Ștefan și Domnul Hristos. Domnul Hristos Însuși S-a arătat Sfântului Arhidiacon Ștefan, în așa fel în-

cât Sfântul Arhidiacon Ștefan a putut spune: „Văd mărirea lui Dumnezeu, văd cerurile deschise, văd pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!" Trebuie să ne gândim și noi la astfel de experiențe și ar fi bine să le avem și noi, adică și pentru noi să se deschidă cerul, și pentru noi să se arate mărirea lui Dumnezeu, să Se arate Dumnezeu Însuși și în conștiința noastră. Cerul care trebuie să se deschidă nu este cerul de deasupra noastră, ci cerul din conștiința noastră, din ființa noastră. Mărirea lui Dumnezeu care trebuie să se arate și pe care o dorim să se arate și în viața noastră, se arată în cerul conștiinței noastre, în cerul ființei noastre, unde se pot descoperi binecuvântarea lui Dumnezeu, darul lui Dumnezeu și mărirea lui Dumnezeu, Cel care este ascuns în poruncile Sale. Pe măsură ce împlinim poruncile lui Dumnezeu, ajungem să-L cunoaștem pe Cel ascuns în aceste porunci. Și putem zice și noi: „Iată, văd cerurile deschise în conștiința mea! Iată, văd mărirea lui Dumnezeu, mărirea care se arată pentru cei care înaintează în viața duhovnicească!"

Nu trebuie să ne gândim la un chip al lui Dumnezeu, al Domnului Hristos, ci trebuie să ne gândim la mărețiile Domnului Hristos, la smerenia Domnului Hristos, la blândețea Lui, la iubirea Lui, la bunătatea Lui. Dacă le vedem pe toate acestea în conștiința noastră, este ca o arătare a Domnului Hristos, Care stă de-a dreapta lui Dumnezeu. Dumnezeu L-a primit de-a dreapta Sa pe Domnul Hristos și după firea Sa pământească. Noi prin aceasta înțelegem că Domnul Hristos, prin firea pământească, deci ca om, este întru mărirea pe care a vrut Dumnezeu să o dea omului în această lume, iar ca Dumnezeu, prin firea dumnezeiască, Domnul Hristos a fost totdeauna întru mărire. Înălțarea la cer a Domnului Hristos înseamnă, de fapt,

înălțarea firii omenești cu care S-a unit Domnul Hristos, ridicarea firii omenești în sânul Sfintei Treimi, cum numai știe Dumnezeu. Nu știm noi și nu putem noi înțelege lucrul acesta, dar tocmai de aceea, că nu-l putem înțelege, vedem mărirea lui Dumnezeu. Și pentru că ne silim să împlinim poruncile Domnului Hristos, să înmulțim iubirea în viața noastră, putem să ne dăm seama de măreția Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Dacă vrem și noi să fim asemănători cu Domnul Hristos, cum a fost Sfântul Arhidiacon Ștefan, atunci și noi trebuie să fim iertători, și noi trebuie să-I încredințăm Domnului Hristos viața noastră mai întâi, și apoi sufletul nostru, la sfârșitul vieții. Și aceasta nu numai în împrejurări de liniște, de mulțumire, ci și în împrejurări grele. Domnul Hristos a zis: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!* (Luca 23, 34) sau *Părinte, în mâinile Tale Îmi dau duhul Meu!* (Luca 23, 46), când era răstignit pe Cruce, când era în chinuri. La fel și Sfântul Arhidiacon Ștefan.

Iată deci niște lucruri care ar trebui să ne intereseze și pe noi, pentru că și noi vrem să vedem fața Domnului Hristos în conștiința noastră, în ființa noastră, s-o vedem așa cum vrea Domnul Hristos să ni Se arate, El Care a spus: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21). Și noi dorim să cunoaștem mărirea lui Dumnezeu și să spunem măririle lui Dumnezeu, cum au spus cei din vremea când S-a pogorât Duhul Sfânt peste Sfinții Apostoli, și care erau auziți de către cei care erau de față acolo, spunând măririle lui Dumnezeu. Și noi vrem să ne încredințăm viața noastră mai întâi, și apoi ființa noastră întreagă, la sfârșitul vieții, lui Dumnezeu, așa cum a încredințat-o

Domnul Hristos, când a zis: *Părinte, în mâinile Tale Îmi încredințez duhul Meu!* (Luca 23, 46) sau Sfântul Arhidiacon Ștefan, care a zis: *Doamne, Iisuse, primește duhul meu!* (Faptele Apostolilor 7, 59).

Iubiți credincioși, Sfântul Arhidiacon Ștefan a fost om ca și noi, nu a fost un om venit din cer pe pământ, ci a fost un om de pe pământ, care a ajuns în cer. De aceea se potrivește gândul acesta că noi, fiind oameni, putem să-l urmăm pe Sfântul Arhidiacon Ștefan prin încredințarea întregii noastre vieți în mâinile lui Dumnezeu și prin a ierta pe cei ce ne greșesc. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
2 august 2002

PORUNCA IUBIRII

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi pomenim pe Sfântul Ioan Evanghelistul, Apostolul iubit și Apostolul Iubirii. În legătură cu Sfântul Ioan Evanghelistul se pomenește în special iubirea, iubirea pe care a avut-o el către Domnul Hristos, iubirea pe care a avut-o Domnul Hristos către el și iubirea, așa cum apare ea, în Sfânta Evanghelie de la Ioan.

În Sfânta Evanghelie de la Ioan, de exemplu, se cuprind cuvintele Domnului Hristos: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21). Cuprinde Sfânta Evanghelie de la Ioan și cuvintele spuse de Domnul Hristos: *Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul* (Ioan 13, 34) sau cuvintele: *Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul său să și-l pună pentru prietenii săi* (Ioan 15, 13). Avem apoi cuvintele Mântuitorului, adresate Sfântului Apostol Petru: *Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine mai mult decât aceștia?, Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?*, și încă o dată: *Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?* (Ioan 21, 15-17).

Toate acestea arată importanța pe care o are iubirea în viața creștină. De altfel, cred că știți cu toții: creștinismul este religia iubirii. Ceea ce distinge creștinismul de toate celelalte credințe, de toate celelalte religii, este aceea că

creștinismul este religia iubirii. Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a venit în lumea aceasta, Domnul Hristos a propovăduit în lumea aceasta, ca să-i îndemne pe oameni să se iubească unii pe alții. A spus Domnul Hristos că cea mai mare poruncă e porunca iubirii, iubirea față de Dumnezeu și iubirea față de aproapele. În Sfânta Evanghelie de la Ioan s-au păstrat cuvintele Domnului Hristos: *După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii către alții* (Ioan 13, 35).

Acestea sunt lucruri care ne interesează pe noi, pe toți, pentru că ceea ce ne apropie pe noi de Dumnezeu este iubirea noastră și ceea ce-L apropie pe Dumnezeu de noi este iubirea Lui.

Știți că Sfântul Evanghelist Ioan a spus cuvintele: *Dumnezeu este iubire și cel ce petrece în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el* (I Ioan 4, 16). În două locuri din Epistola I Sobornicească a Sfântului Evanghelist Ioan se spune că Dumnezeu este iubire și bineînțeles că iubirea lui Dumnezeu cere de la noi iubire. Așa că ceea ce ar trebui să avem în vedere și când ne cercetăm pe noi înșine în legătură cu Spovedania, în legătură cu ceea ce trebuie să mărturisim înaintea lui Dumnezeu este și felul cum Îl iubim pe Dumnezeu, cum ne iubim unii pe alții, cum ne silim să-i iubim pe vrăjmașii noștri, cum căutăm să înmulțim iubirea, cum ne silim să înlăturăm păcatele care împuținează iubirea. Nu prea suntem noi preocupați de lucrul acesta, spunem mereu că nu ne-am făcut canonul, că n-am luat parte la sfintele slujbe, că am mai vorbit de rău unul pe altul, că ne-am mai certat, și toate astea sigur că sunt realități și e bine să le spunem, dar prea puțin ne gândim noi câtă iubire avem unii către alții, câtă iubire avem către Dumnezeu, cum răspundem la iubirea lui Dumnezeu cu

iubirea noastră, cât suntem de preocupați să înmulțim iubirea, chiar și față de cei care ne urăsc pe noi, pentru a înmulți fericirea, pentru că iubirea e fericire.

Vă doresc din toată inima să faceți o spovedanie așa cum trebuie făcută și să luați în considerație – măcar pentru ziua aceasta în care pomenim pe Apostolul iubirii și pe Apostolul iubit, care este același: Sfântul Evanghelist Ioan – problema iubirii.

Putem zice și noi, împreună cu Apostolii Domnului Hristos: „Dă-ne mai multă iubire, pentru că știm de la Sfântul Apostol Pavel că credința trebuie să fie lucrătoare în iubire. Știm de la Sfântul Apostol Pavel cuvintele: *De aș avea atâta credință încât să mut și munții, dacă dragoste nu am, nimic nu sunt* (I Corinteni 13, 2)."

Să avem în vedere toate lucrurile acestea și pentru spovedania de acum. Amin. Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
26 septembrie 2003

„ACELA TREBUIE SĂ CREASCĂ, IAR EU SĂ MĂ MICȘOREZ"

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi se face pomenirea celei dintâi și celei de-a doua aflări a capului Sfântului Ioan Botezătorul. E un prilej pentru noi să ne gândim la Sfântul Ioan Botezătorul. Ne gândim la împrejurarea în care i s-a tăiat capul, la faptul că s-a împotrivit răului, că, fiind plin de Duhul Sfânt, a ținut neapărat să-i zică răului rău, să-i spună conducătorului de atunci, regele Irod, că nu face bine, și că de aici i s-a tras sfârșitul vieții pământești. Pomenim tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul în 29 august, și astăzi pomenim aflarea capului, pentru că între timp s-a pierdut, apoi s-a găsit, și Sfânta noastră Biserică a rânduit aceasta, ca în 24 februarie să se pomenească întâia și a doua aflare a capului Sfântului Ioan Botezătorul, iar în 25 mai să se pomenească a treia aflare a capului Sfântului Ioan Botezătorul. Iată, am aflat cu toții din ceea ce s-a citit din *Sinaxar* că acum capul Sfântului Ioan Botezătorul se găsește undeva în Franța.

Pentru noi, important este să ne gândim la Sfântul Ioan Botezătorul, și ne gândim la el în zilele de marți în general, și la sărbătorile lui: la nașterea lui, la tăierea capului, în ziua de pomenire a zămislirii lui, în ziua de 23 septembrie. Așa că pe Sfântul Ioan Botezătorul îl avem mereu în conștiința noastră.

Știți că în Sfânta Evanghelie ne-au rămas multe cuvinte pe care le-a rostit Sfântul Ioan Botezătorul, între care și

cuvântul acesta, care poate că e cel mai important, și anume: *Acela* – adică, Domnul Hristos – *trebuie să crească, iar eu să mă micșorez* (Ioan 3, 30). El să fie mare și eu să fiu mic – aceasta a fost atitudinea Sfântului Ioan Botezătorul și a Maicii Domnului. Maica Domnului nu voia ca oamenii să o ia pe ea în seamă, ci dorea să-L ia pe Domnul Hristos în seamă. De altfel, dacă Îl luăm pe Domnul Hristos în seamă, fără îndoială că o luăm în seamă și pe Maica Domnului.

Să ne gândim la Sfântul Ioan Botezătorul și să-l avem ca exemplu de urmat, pentru că noi nu putem fi ca Sfântul Ioan Botezătorul în pustie, noi nu putem să ne hrănim cu ceea ce s-a hrănit el, cu lăcuste și miere sălbatică. De fapt, știți, Domnul Hristos a spus că: *A venit Ioan Botezătorul, nemâncând pâine și negustând vin, și ziceți: „Are demon!"* (Luca 7, 33), adică oamenii nu l-au luat în considerare, ci au zis că are demon. A venit apoi Domnul Hristos cu mai multă lărgime, pentru că El a venit pentru toată lumea, n-a venit numai pentru o categorie de oameni, și a mâncat, și a băut împreună cu ceilalți – în casa lui Simon fariseul – sau a prefăcut apa în vin – la nunta din Cana Galileii – și oamenii au zis: *Iată om mâncăcios și băutor de vin, prieten al vameșilor și al păcătoșilor!* Nu te poți lua după oameni! Important este ca fiecare dintre noi să țină seama să facă ceea ce se potrivește cu viața sa, acolo unde este rostul său.

Dar grija noastră cea mai de căpetenie trebuie să fie aceasta: să Îl avem în prim-planul vieții noastre pe Domnul Hristos – întâi Dumnezeu, și apoi omul. Nu-i întâi omul și apoi Dumnezeu, ci întâi e Dumnezeu și apoi omul. Dacă este așa, atunci e bine, avem folos și din prăznuirile Sfântului Ioan Botezătorul, avem folos din Sfânta Evanghelie, avem folos din toate rânduielile Bisericii noastre.

Așa că, dacă astăzi ne gândim la Sfântul Ioan Botezătorul, pornind de la capul lui, în înțelesul că e vorba de aflarea capului Sfântului Ioan Botezătorul, să ne gândim și la capul nostru, pentru că toate pornesc de la minte, toate pornesc de la gând. Părintele Arsenie Boca zicea că „cel care are minte să ia aminte" și că „în mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă". Deci grija noastră cea mai de căpetenie trebuie să fie aceea de a ne face rânduială în minte. De ce? Pentru că, dacă ne facem rânduială în minte, ne facem rânduială și în viață. Dacă nu ne facem rânduială în minte, nu ne facem rânduială nici în viață.

Să-ți faci rânduială în minte înseamnă să înlături toate gândurile cele rele, toate gândurile cu care nu te poți prezenta oriunde și oricând. A lua aminte la minte înseamnă să te cercetezi pe tine însuți și să cauți ca în mintea ta să fie numai gânduri pe care le poate binecuvânta Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu poate binecuvânta orice fel de gând. El binecuvântează acele gânduri care sunt potrivite cu ceea ce știm că vrea Dumnezeu de la noi. Și atunci suntem pe calea Sfântului Ioan Botezătorul, la măsurile noastre. Nu avem de gând să fim ca Sfântul Ioan Botezătorul, avem de gând doar să-I slujim lui Dumnezeu ca Sfântul Ioan Botezătorul. Cum I-a slujit Mântuitorului Sfântul Ioan Botezătorul? Plecându-se cu mintea. Aceasta trebuie să facem și noi: să ne plecăm cu mintea, să vrem ceea ce vrea Dumnezeu, să dăm dreptate lui Dumnezeu. Știți că în Sfânta Evanghelie de la Luca e scris că vameșii și păcătoșii au dat dreptate lui Dumnezeu, iar fariseii au lepădat sfatul lui Dumnezeu. Deci să nu fim ca fariseii, care se împotrivesc voii lui Dumnezeu și gândurilor exprimate în cuvânt de la Dumnezeu pentru noi, ci să fim ca vameșii și păcătoșii, să ne recunoaștem păcatele și să vrem ca Dumnezeu să fie mare în viața noastră, nu ca noi să fim mari prin Dumnezeu, ci Dumnezeu să fie mare și El să rămână mare totdeauna în viața noastră.

Bineînțeles că lucrurile acestea nu vin de la sine, ci trebuiesc gândite, trebuiesc urmărite, trebuie să le căutăm. Să căutăm să fie mare Dumnezeu în viața noastră și noi să ne micșorăm, să putem zice și noi ca Sfântul Ioan Botezătorul: *Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez* (Ioan 3, 30). Chiar să căutăm să nu fim băgați în seamă. Știți că în *Pateric* se spune că unii părinți s-au rugat lui Dumnezeu: „Doamne, acoperă-mă de către cunoștința oamenilor!", adică chiar nu și-au dorit să fie cunoscuți ca oameni mari, ca oameni deosebiți, ca oameni care fac ceva ce nu mai fac alții, ci au căutat totdeauna să fie acoperiți de către cunoștința oamenilor? Adică, să nu-i caute oamenii, să nu umble după ei, să nu se afirme în fața lui Dumnezeu și în fața oamenilor. Dacă facem așa, suntem pe calea Sfântului Ioan Botezătorul și, dacă nu facem așa, atunci n-o să fim niciodată împreună-slujitori lui Dumnezeu cu Sfântul Ioan Botezătorul. Bineînțeles că slujirea noastră nu e cea a Sfântului Ioan Botezătorul, ca înaintemergători, ca botezători ai Domnului Hristos, ci lucrarea noastră este aceea de a-L preamări pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de a-L avea pe Domnul Hristos în prim-planul vieții noastre. Gânduri de acestea e bine să avem acum când, iată, ne pregătim pentru Sfântul Post al Paștilor.

Mâine va fi Sâmbăta Morților, poimâine va fi Duminica Înfricoșătoarei Judecăți. După aceea urmează Săptămâna Brânzei, iar apoi Sfântul Post, ca pregătire pentru Sfintele Paști, pentru Învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Toate acestea trebuiesc făcute cu gândul la preamărirea lui Dumnezeu și cu principiul acesta, cuvântul de

îndrumare spus de Sfântul Ioan Botezătorul: *Acela* – adică Domnul Hristos – *trebuie să crească, iar eu să mă micșorez*. Să ne gândim și să urmărim aceasta, și atunci o să se bucure și Sfântul Ioan Botezătorul de noi, și o să fim pe calea Sfântului Ioan Botezătorul, și vom fi și sub binecuvântarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos de acum și până în veac. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
24 februarie 2006

NUME ȘI SEMNIFICAȚII

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi, în 12 martie, pomenim un sfânt cu numele Teofan. De la această situație pornesc cuvântul de învățătură în legătură cu semnificația unor nume, a unor nume de sfinți, a unor nume de credincioși, pentru că în limba greacă, în limba latină, în alte limbi numele au o semnificație creștină, vor să spună ceva despre cel care poartă numele. Noi purtăm nume a căror însemnătate nu o cunoaștem și, pentru noi, numele e doar atât, un nume. Dar dacă cunoaștem semnificația numelui, atunci putem să ne orientăm după numele pe care îl purtăm și putem să luăm aminte și la viața altora care poartă altfel de nume sau nume asemănătoare cu numele nostru.

În ultima vreme, mulți dintre credincioșii noștri nu mai folosesc nume creștine. Pe vremuri, situația era alta. În timpul celor două războaie mondiale, din satul meu natal au murit cam o sută de bărbați. Și am fost la o pomenire a eroilor, prilej cu care au fost pomeniți toți cei care au murit în război. Și am observat atunci, și mi-a părut tare bine, că toți eroii din satul meu au purtat nume creștine: Ioan, Nicolae, Vasile, Gheorghe și altele, ceea ce nu se mai întâmplă astăzi. Astăzi s-au introdus altfel de nume, nume sonore, nume frumoase, dar care nu au o însemnătate. De exemplu: Dorin, Viorel, Liviu sau la femei: Doina, Viorica și așa mai departe. Cei vechi însă țineau să aibă un nume cu semnificație creștină. De exemplu, numele sfântului pe

care îl pomenim astăzi, Teofan, înseamnă „cel care Îl arată pe Dumnezeu". Deci viața pecetluită cu numele acesta ar trebui să fie o viață care îndrumă către Dumnezeu, care ne aduce aminte de Dumnezeu, de bunătatea lui Dumnezeu, de iubirea lui Dumnezeu, de iertarea pe care o dă Dumnezeu, de înțelepciunea lui Dumnezeu, de puterea lui Dumnezeu și altele de felul acesta.

Și dacă așa e viața cum e numele Teofan, atunci viața pe care o duce cel care poartă un astfel de nume este o viață care îndrumă către Dumnezeu, ca și când ar zice: „Așa e Dumnezeu, bun, milostiv, iubitor de oameni, sfânt, atotînțelept, atotputernic."

Bineînțeles că nume care cuprind în ele cuvântul *Dumnezeu*, în limba greacă *Teos*, sunt multe, chiar și eu port un nume în care e cuprins numele lui Dumnezeu: *Teofil*, adică *unul care Îl iubește pe Dumnezeu* sau *care e iubit de Dumnezeu*. *Teognost* înseamnă *cunoscător de Dumnezeu*, *Teodul* înseamnă *slujitor lui Dumnezeu, rob al lui Dumnezeu*. *Teopist* înseamnă *credincios lui Dumnezeu*, *Teodor* înseamnă *darul lui Dumnezeu*. Numele acesta, Teodor, este și în limba latină ca nume: *Deodatus, cel pe care l-a dat Dumnezeu, pe care l-a dat Dumnezeu ca dar*. *Victor* în limba latină înseamnă ceea ce înseamnă în limba greacă *Nichita*: *biruitor*. *Vasile* înseamnă *împărat*, *Nicolae* înseamnă *biruitor de popoare*. Deci iată o mulțime de nume care au o însemnătate și care ar trebui să ne îndrume pe noi să ne trăim viața nu numai după numele nostru, ci și după orice nume pe care l-am putea avea. Dacă ești iubitor de Dumnezeu, fără îndoială că ești un dar de la Dumnezeu pentru ceilalți. Cineva care iubește pe cei din jurul său este un dar de la Dumnezeu, prin iubirea pe care o are pentru ceilalți. Cineva care poartă numele de Vasile, să zicem, este unul

care ar trebui să fie împărat peste răutăți. Cineva spunea: „Eu împărat sunt astăzi, pentru că am împărățit peste patimi." *Victor, Nichita*: *biruitor*, biruitor de rele în primul rând, biruitor împotriva vrăjmașului – „biruitori asupra păcatului să ne arătăm", zicem noi la slujba Sfintei Liturghii. Sunt și nume românești care au o însemnătate și care sunt nume frumoase, de exemplu Floare – să-ți fie viața cum îți este numele: ca o floare. Viorica, de pildă, este un nume care ne aduce aminte de viorea, de o floare smerită, de o floare parfumată. Ce frumos ar fi ca orice ființă care are numele acesta să fie ca un parfum duhovnicesc, să reverse o bunătate din suflet, să facă în așa fel încât să se simtă prezența ei cum se simte vioreaua!

Deci, cinstiți părinți, iată că am pornit de la un nume și am ajuns și la altele. Am mai putea adăuga, de exemplu numele *Teoctist*, care înseamnă *făptura lui Dumnezeu*. Fiecare dintre noi suntem o făptură a lui Dumnezeu, fiecare am putea să ne gândim și la numele acesta de Teoctist, chiar dacă nu îl purtăm, dar este ceva la care ar trebui să ne gândim, să luăm aminte. *Teofor* înseamnă *purtător de Dumnezeu*, *Hristofor* înseamnă *purtător de Hristos*. Toate lucrurile acestea trebuie să fie urmărite de noi, ca să fim și noi biruitori de popoare, daruri ale lui Dumnezeu, biruitori asupra răului, iubitori de Dumnezeu, cunoscători de Dumnezeu, robi ai lui Dumnezeu și credincioși lui Dumnezeu. Toate acestea le putem aduna în noi și să ne trăim viața ca și când am purta fiecare din numele acestea.

Să ne cercetăm pe noi înșine în privința felului cum ne ducem viața, să ne cercetăm pe noi înșine în privința felului cum ne trăim viața lăuntrică, să ne întrebăm, să căutăm, să știm dacă suntem arătători de Dumnezeu, dacă suntem iubitori de Dumnezeu, dacă suntem cunoscători

de Dumnezeu, dacă suntem biruitori asupra relelor, dacă suntem în simțirea noastră făpturi ale lui Dumnezeu. Și, dacă nu suntem, să căutăm să fim, iar dacă suntem, să fim și mai mult, și biruitori, și iubitori, și înțelepți, și aducători de bucurie în jurul nostru, ca să Se preamărească Dumnezeu în viața noastră acum și totdeauna. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
12 martie 2004

OAMENII LUI DUMNEZEU

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, azi dimineață încă nu știam despre ce o să vorbesc acum. M-am gândit și nu mi-a venit în minte ceva deosebit, și m-am gândit așa, că o să-mi vină în minte ceva în legătură cu cele ce le voi asculta citindu-se din Sfânta Evanghelie. Până la urmă nu a fost așa, ci a fost altfel, și anume s-a citit astăzi *Acatistul Sfântului Alexie*, omul lui Dumnezeu. M-am gândit să vă vorbesc ceva despre omul lui Dumnezeu, nu despre omul lui Dumnezeu care a fost Sfântul Alexie, ci despre omul lui Dumnezeu cum trebuie să fie fiecare dintre noi.

Dintre toți sfinții cunoscuți de mine, numai Sfântul Alexie are supranumele de omul lui Dumnezeu. De ce a fost numit așa? Aproape că nu ne putem da seama. Poate, pentru că a renunțat la viața de familie, pentru că s-a făcut călugăr, s-a dus departe de casa părintească. Poate că a fost numit omul lui Dumnezeu pentru că s-a întors la casa părintească și nu s-a descoperit părinților lui, care totuși erau mâhniți, îl căutau și îl doreau. Și m-aș gândi că poate nu e chiar așa și că nu asta îi dă cuiva numele de omul lui Dumnezeu. În sfârșit, se știe cum a răbdat din partea slugilor sale batjocuri și defăimări de tot felul și nu s-a arătat totuși cine este, și până la urmă l-a descoperit Dumnezeu ca pe omul care s-a întors din pribegie și a stat aproape de părinții săi fără însă a se descoperi lor și fără a profita de situația materială și socială a acestora. Numai Dumnezeu știe dacă o astfel de viață e ceea ce ar putea îndreptăți pe

oameni să-l numească pe cel ce trăiește astfel ca omul lui Dumnezeu.

Știm însă că Domnul Hristos a propovăduit Împărăția lui Dumnezeu. Din învățăturile Domnului Iisus Hristos știm cum trebuie să fie omul care intră în Împărăția lui Dumnezeu. În legătură cu aceasta, iată, astăzi s-au pomenit două sfinte: Pelaghia și Taisia, care au trăit în păcate și care, după aceea, prin pocăință, s-au făcut vrednice de Dumnezeu, au fost învrednicite să intre în Împărăția lui Dumnezeu, și au intrat în Împărăția lui Dumnezeu.

Fără îndoială că, dacă urmărim puțin cele scrise în Sfânta Evanghelie despre cei ce intră în Împărăția lui Dumnezeu, constatăm că în Împărăția lui Dumnezeu intră cei ce se pocăiesc, prin pocăință înțelegând părăsirea păcatului. Fără părăsirea păcatului nu există părtășie cu Dumnezeu. Dumnezeu-Tatăl l-a trimis pe Sfântul Ioan Botezătorul ca propovăduitor al pocăinței, și Sfântul Ioan Botezătorul le-a spus oamenilor: *Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!* (Matei 3, 2). Sfântul Ioan Botezătorul, ca trimis al lui Dumnezeu-Tatăl și plin fiind de Duhul Sfânt, le-a spus oamenilor: *Faceți roade vrednice de pocăință!* (Luca 3, 8). Sfântul Ioan Botezătorul a pregătit calea Domnului Hristos în înțelesul acesta, îndemnându-i pe oameni la părăsirea păcatului, îndemnându-i pe oameni să facă roade vrednice de pocăință.

Domnul Iisus Hristos a spus El Însuși, ca cel dintâi cuvânt de propovăduire, după cum înțelegem din Sfânta Evanghelie de la Matei, capitolul 4, cuvântul de îndemn: *Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!* și, după cum citim în Sfânta Evanghelie de la Marcu, că Domnul Hristos a zis: *S-a împlinit vremea și s-a apropiat Împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie!* (Marcu 1, 15).

Și Duhul Sfânt, venind peste Sfinții Apostoli, tot la pocăință a îndemnat, după cum se relatează în Faptele Apostolilor, capitolul 2. Pentru că, în ziua Pogorârii Duhului Sfânt peste Sfinții Apostoli, atunci când Sfântul Petru a vorbit mulțimii, propovăduind Evanghelia, la întrebarea celor de față: *Bărbaților și fraților, ce să facem?*, Sfântul Apostol Petru a zis: *Pocăiți-vă și să se boteze fiecare în numele Domnului Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Sfântului Duh.*

Așa că un om al Împărăției lui Dumnezeu trebuie să fie un om care a terminat cu păcatul, care nu mai face păcate, care a scos păcatul din sistemul lui de viețuire. Se poate așa ceva? Da, se poate. De unde știm? De la Sfântul Ioan Evanghelistul, care în Întâia sa Epistolă Sobornicească, la capitolul 5, scrie că: *Cel născut din Dumnezeu nu mai păcătuiește.* Deci, dacă cineva s-a născut din Dumnezeu, dacă cineva s-a transformat prin Duhul Sfânt, acela nu mai face păcate. Ce înseamnă păcat? Păcat înseamnă călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință. Cineva care s-a întâlnit cu Dumnezeu, care Îl are pe Dumnezeu în vedere și în prim-planul vieții lui, acela nu mai face păcate, nu mai păcătuiește. Aceasta nu înseamnă că nu mai face vreo greșeală, că nu mai are vreo insuficiență, că e desăvârșit, dar păcat, în orice caz, nu mai face, fiind un om al lui Dumnezeu. Și dacă totuși face un păcat, anume cu deplină voință și știință, dacă calcă legea lui Dumnezeu, atunci înseamnă că acela nu s-a născut din Dumnezeu și nu este potrivit pentru Împărăția lui Dumnezeu.

Știm că, fiind pe Cruce Domnul nostru Iisus Hristos, unul dintre cei doi tâlhari răstigniți împreună cu El a zis: *Pomenește-mă, Doamne, întru Împărăția Ta!* și Domnul Hristos i-a răspuns: *Astăzi vei fi cu Mine în Rai* (Luca 23,

43). Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că cel ce se pocăiește, cel ce se schimbă, cel ce își schimbă viața spre bine, chiar dacă ar fi tâlhar, până la urmă tot ajunge în Împărăția lui Dumnezeu. De ce? Pentru că Fiul lui Dumnezeu a venit în lumea aceasta nu pentru a se osândi lumea prin El, ci ca prin El să se mântuiască lumea. E o bucurie pentru noi să știm că un tâlhar a moștenit Raiul. Iubiți credincioși, noi nu suntem tâlhari, chiar dacă, atunci când ne împărtășim cu Dumnezeiești le Taine, zicem: „Ca tâlharul mărturisindu-mă strig Ție..." Noi nu suntem chiar tâlhari, nu zicem: „eu sunt un tâlhar", ci zicem: „mă mărturisesc și eu Ție cum s-a mărturisit tâlharul." Și avem încredințarea că Domnul Hristos ne primește, pentru că nu a venit să osândească lumea, ci a venit să mântuiască lumea, a venit ca lumea să se mântuiască prin El.

Deci cel dintâi lucru care i se cere unui om care vrea să fie cu Domnul Hristos este să părăsească păcatul, să nu mai facă rele, să se ferească de orice lucru rău și să împlinească voia lui Dumnezeu. *Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine* (Ioan 13, 8), a zis Domnul Hristos către Sfântul Apostol Petru. Deci, așa cum a spălat picioarele ucenicilor, Domnul Hristos ne spală și pe noi, dacă vrea Domnul Hristos să facă aceasta, și noi nu avem voie să ne împotrivim, pentru că aceasta înseamnă împlinirea voii lui Dumnezeu. Și, dacă ne împotrivim, nu avem parte cu Domnul Hristos.

Omul Împărăției lui Dumnezeu trebuie să se lase modelat de Domnul Hristos, trebuie să se lase dăltuit de Domnul Hristos, trebuie să se lase format de Domnul Hristos. Sfântul Ioan Scărarul pomenește de un om, doritor de bine, care viețuia într-o mănăstire și care, atunci când i s-a spus că trebuie să fie ascultător de mai-marele său, a zis:

„Iată, eu mă las în mâinile tale cum se lasă fierul în mâinile fierarului." Cred că a găsit bine comparația. Toată lumea știe ce se întâmplă cu fierul în mâinile fierarului. Mai întâi, fierul este încălzit în foc, apoi e modelat pe nicovală, deci este bătut cu ciocanul ca să scoată din el fierarul ceea ce vrea să scoată din el, știu eu, o potcoavă, de pildă. Tot așa este și în viața duhovnicească. Trebuie să ne lăsăm în mâinile Domnului Hristos, că numai așa putem să fim oameni ai Împărăției lui Dumnezeu. Nu este om al Împărăției lui Dumnezeu acela care nu părăsește păcatul. Vedeți că noi ne spovedim mereu, și parcă ne-am juca cu Spovedania. Bineînțeles că nu mai avem ce spune de multe ori, dar trebuie să trăim în așa fel încât viața noastră să fie o mărturie că suntem oameni iubitori de Dumnezeu, și atunci nu trebuie să ne ducem în depărtări, nu trebuie să ne întoarcem în casa părintească și să fim necunoscuți în casa părintească. Aceasta a făcut-o Sfântul Alexie, știe el de ce a făcut-o, știe Dumnezeu de ce a existat o astfel de viețuire sau o astfel de realizare în lumea aceasta. Noi gândim altfel, noi ne gândim la părinții noștri cu cinstirea pe care a rânduit Dumnezeu să o aibă fiecare față de părinții săi. Știți că există o poruncă: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta!* (Ieșirea 20, 12). Deci un om care cinstește pe tatăl său și pe mama sa nu își chinuiește părinții, chiar dacă s-ar putea gândi că a fost și cineva care și-a chinuit părinții, cineva care nu a vrut să se descopere față de ei, deși știa că aceasta îi mâhnește. Asta a făcut-o el, Sfântul Alexie, noi avem altceva de făcut. Eu, de pildă, mi-am cinstit părinții când au fost în viață, am căutat să se simtă bine în legătură cu mine, nu m-am gândit niciodată că trebuie să mă scutur de părinți, că trebuie să consider că nu mai am părinți, că-L am pe Dumnezeu în loc de toate. Da, Îl am

pe Dumnezeu în loc de toate, dar am și părinții în lumina credinței, în lumina poruncilor lui Dumnezeu, a cinstirii părinților.

Deci, iubiți credincioși, dacă vrem să fim oameni ai lui Dumnezeu, să căutăm să fim ca Domnul Hristos, blânzi și smeriți cu inima, să fim și noi doritori de a-i cuprinde pe oameni în sufletul nostru, cum a vrut Domnul Hristos să cuprindă Ierusalimul, cum adună găina puii săi sub aripi. Să ne gândim la iubirea Domnului Hristos, să-i învăluim pe oameni cu iubire și să nu mai spunem la Spovedanie numai niște lucruri exterioare, ci să vedem, să ne cercetăm pe noi înșine, dacă avem iubire, răbdare, bunătate ca Domnul Hristos – bunătate care le cuprinde pe toate –, dacă avem iertare și îngăduință. Să ne cercetăm dacă avem dragostea care cuprinde cele paisprezece virtuți, pentru că: *Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă* (I Corinteni 13, 4-7). Deci dragostea, așa cum ne-o arată Domnul Hristos, așa cum ne-o arată Sfântul Apostol Pavel, este o virtute cuprinzătoare, este cea mai mare dintre virtuți, și la asta ne gândim așa de puțin... Și bineînțeles că, neavând-o sau necăutând-o, înseamnă că nu suntem oamenii lui Dumnezeu și nu suntem oameni ai Împărăției lui Dumnezeu.

Eu vă pun în atenție aceste lucruri, astăzi, când s-a citit *Acatistul Sfântului Alexie*, omul lui Dumnezeu, și pe care noi l-am lăudat pentru toate câte știm despre el, dar pe care nu-l urmăm, nici nu vrem să-l urmăm. De ce? Pentru că noi avem o altă cale, noi știm că trebuie să facem altceva

când e vorba de părinții noștri, când e vorba de frații noștri, când e vorba de oameni. Să-i cuprindem în iubirea noastră, să-i cuprindem în bunătatea noastră și, în orice caz, să nu-i supărăm, să nu-i mâhnim, să nu-i bruscăm, să nu-i înlăturăm nici pe părinți, nici pe alți oameni. Mai ales pe părinți! De ce? Pentru că părinții ni i-a dat Dumnezeu.

Un părinte, care a scris o lucrare despre închinarea în duh și în adevăr, observă un lucru foarte important, și anume că cele zece porunci ale lui Dumnezeu, date lui Moise pe Muntele Sinai, cuprind întâi patru porunci care privesc legătura omului cu Dumnezeu, a cincea care privește legătura cu părinții, și celelalte cinci privesc legăturile între oameni. Așa că să nu uităm de părinți, să nu uităm de copii, să nu uităm de nimeni din cei pe care ni i-a dat Dumnezeu, nu ni i-am luat noi! Dacă cineva are copii, îi are pentru că i-au fost dați de Dumnezeu. Dacă avem părinți și îi cunoaștem, chiar dacă au trecut la cele veșnice, îi avem ca oameni pe care ni i-a dat Dumnezeu, ca și când ar fi zis Dumnezeu: „Uite, ai venit în lumea acesta prin părinții tăi. Îți plac, nu îți plac, te privește, dar să știi că aceștia sunt părinții tăi. Buni sau răi cum sunt, sunt părinții tăi. Tu prin ei ai venit în lumea aceasta, nu-i înlătura, nu-i brusca, nu-i urî!"

Cineva mi-a spus că un călugăr a dat telefon părinților și părinții i-au reproșat că vorbește așa de rar cu ei și el a zis: „Apoi, atâta meritați." Iubiți credincioși, nu se poate, e o bădărănie, e o mârșăvie să-ți bruschezi părinții, chiar dacă te socotești preot călugăr cum e acela care a zis vorba aceasta. Pe mine mă urmărește, de când am auzit-o, îmi revine în minte mereu această necuviință, pe care a putut-o spune un călugăr, de la care aștepți bunătate, viață lină și liniștită, îngăduință, iertare. Chiar dacă ar fi fost ce-

va la mijloc, nu se poate spune cuvântul acesta: „Atâta meritați." Nu se poate, iubiți credincioși! Părinții merită mai mult decât le putem noi oferi, oricât le-am oferi. Nu putem să le oferim cât trebuie părinților noștri, pentru faptul că ni i-a dat Dumnezeu și pentru faptul că părinții noștri au fost aleși de Dumnezeu să venim noi prin ei în această lume. Și bineînțeles, privind viitorul e același lucru: cei care au copii trebuie să se gândească la binele lor, trebuie să se gândească nu numai că îi ajută cu rugăciunea, nu e destul. Trebuie să mai facem și altceva pentru ei, și să facem ce putem pentru ei, pentru că dacă nu facem înseamnă că nu îi avem și dacă nu îi avem înseamnă că ne-am lepădat de ei, și dacă ne-am lepădat de ei, nu suntem pe calea pe care ne-o arată Domnul Hristos în Sfânta Evanghelie. Vă pun la inimă toate acestea, și mai ales gândul: Să fim cu toții oameni ai lui Dumnezeu. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
8 octombrie 2004

AGONISEALA DUHOVNICEASCĂ

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi pomenim doi sfinți, Sfinții Cosma și Damian, pe care Sfânta noastră Biserică ni-i prezintă ca doctori fără de arginți. Ce înseamnă doctori fără de arginți? Doctori care nu primeau bani de la cei pe care îi vindecau, deci nu căutau să se îmbogățească.

E o sugestie pentru noi, cei care de multe ori avem dorința să ne îmbogățim, cei care de multe ori, deși am făgăduit să fim fără arginți, mai suntem și cu ceva arginți. Dar e o sugestie pentru toți credincioșii, și mai ales ar trebui să fie o sugestie pentru doctori. Deși trebuie să recunoaștem că doctorii, de multe ori, ajung în situația să primească bani de la oameni, pentru că nu primesc bani destui de unde ar trebui. Și sunt învățați și oamenii să dea bani la doctori. Unii dintre oameni cred chiar că doctorii nici nu s-ar îngriji de ei dacă nu le-ar da și ceva bani. Adevărat că salariile doctorilor sunt destul de mici, și atunci cumva sunt îndreptățiți la ceea ce le-ar da oamenii pentru faptul că îi ajută. Numai că sunt niște lucruri care trebuie avute în vedere, și anume: faptul că omul când este bolnav nu mai produce, nu mai câștigă și, dacă n-are niște agoniseli dinainte, cam cu greu face față la ceea ce crede el că ar trebui să facă atunci când ajunge la doctor, și când poate și doctorul așteaptă, și omul ar vrea să dea, dar nu are de unde. Spunea un doctor, acum, de curând, că mai sunt oameni care vin la el și, dacă vrea să le prescrie ceva medicamente, zic: „Dom-

nule doctor, nu-mi scrieți nici un medicament, că n-am cu ce le lua!" Ei, pentru niște oameni ca aceștia s-ar potrivi Sfinții Cosma și Damian fără de arginți.

Noi, de fapt, îi cinstim pentru că îi cinstește Biserica și pentru că ni-i pune în atenție Biserica, dar îi cinstim și pentru faptul acesta, că au fost oameni care n-au umblat după avere, s-au mulțumit cu puțin – știu eu –, poate nici n-au avut familie, poate că se puteau mulțumi cu puțin pentru că nu aveau obligații de familie. Oricum, îi cinstim pentru faptul că ei au trăit pentru Hristos și au murit pentru Hristos. Au murit pentru Hristos și au ajuns la aceasta situație pentru că li s-a cerut lucrul acesta. Și cineva care trăiește pentru Hristos poate să moară pentru Hristos. Or, ei au trăit pentru Hristos și, trăind pentru Hristos, nu le-a fost greu să moară pentru Hristos, fiind cu Hristos și în viață, și în moarte.

Știți că în Epistola către Romani, capitolul 14, Sfântul Apostol Pavel scrie: *Hristos a murit și a înviat ca să aibă stăpânire și peste morți, și peste vii*. Și morții sunt în stăpânirea lui Dumnezeu, pentru că ei, de fapt, nu sunt morți în deplinătate, în înțelesul acesta că sunt dispăruți, ci doar în înțelesul că au trecut la o altă viață și că prin viața la care au trecut își continuă viața de pe pământ. Știți că la Paști se spune că: „din moarte la viață și de pe pământ la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi". Asta se înțelege și spiritual, în înțelesul că din moartea păcatului ne-a trecut la viața virtuții. Sau, cum viața aceasta pământească este un fel de moarte față de deplinătatea vieții de dincolo, putem înțelege și că din moartea vieții pământești ne-a trecut la viața veșnică, la viața în fericire.

Cea mai mare cinstire pe care am putea să o aducem sfinților fără de arginți, sfinților care n-au umblat după

bani, ci s-au mulțumit cu puțin, este aceea de a ne mulțumi în general cu puțin, ca să putem să dăm din prisosul nostru celor care au trebuință de ajutorul nostru. E adevărat că niciodată nu știm ce ne așteaptă în ziua de mâine. Se poate vorbi și de niște economii, care nu sunt condamnate de Dumnezeu, pentru că vedeți că și în natură lucrurile acestea se întâmplă. Gândiți-vă de exemplu la albine, care adună miere pentru ca să poată trăi în vreme de iarnă. Gândiți-vă la furnici, care tot așa adună pentru iarnă. Așadar, se poate vorbi și despre economii, bineînțeles, nu exagerate, pentru că sfinții fără de arginți ne învață să nu fim foarte strângători, și mai ales să fim și darnici atunci când avem totuși posibilitatea de a-i ajuta pe alții din ceea ce am agonisit cu darul lui Dumnezeu. Munca, în general, e o valoare, fiecare om e dator cu munca, însă este și un dar de la Dumnezeu, un mijloc pentru a aduna ceva, pentru a strânge, cum zice proverbul, „bani albi pentru zile negre".

Toate aceste lucruri să le avem în vedere acum când îi pomenim pe sfinții cei fără de arginți, adică sfinții care n-au fost agonisitori, care n-au fost strângători, nu au fost în situația de a sta la îndoială – să se ducă să-i vindece sau să nu se ducă să-i vindece –, ci au fost întotdeauna gata să-i ajute cu bunăvoință, cu iubire, cu încredințarea că Dumnezeu miluiește și mântuiește. Și e bine să le avem în vedere toată viața noastră și când pomenim pe niște sfinți care au fost neiubitori de arginți, și când nu-i pomenim.

Viața noastră să fie, în general, o viață desprinsă cumva de lumea aceasta, cât se poate ea desprinde, pentru că totuși trebuie să recunoaștem că există niște trebuințe pe care nu le putem trece cu vederea și nu ne putem desprinde total de ceea ce e necesar pentru lumea aceasta. Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Filipeni, capitolul 3, spu-

ne: *pe toate le-am socotit gunoaie, ca pe Hristos să-L dobândesc.* Gunoaie, dar în înțelesul acesta că Îl avem în vedere pe Hristos mai mult decât orice. Dar, în orice caz, sunt și lucruri necesare și, fiind necesare, nu sunt chiar gunoaie. Adevărul este că Sfântul Apostol Pavel L-a avut în vedere pe Domnul Hristos mai mult decât orice altceva, și atunci zicea: „pe toate le-am lăsat, le-am depărtat de mine." Însă, până la urmă, și Sfântul Apostol Pavel, așa cum a socotit lucrurile fără valoare, totuși a avut și el trebuință de ajutorul oamenilor și a primit ajutor de la oameni, a muncit și el cu mâinile lui, după cum mărturisește el însuși.

Când ne cercetăm pe noi înșine, să ne cercetăm și în privința aceasta, cum ne aflăm noi față de dorința de a avea sau de a nu avea, să ne cercetăm și pe noi înșine să vedem cum suntem față de sfinții fără de arginți, dacă suntem pe calea pe care au mers ei, și aceasta mai ales pentru că noi am făgăduit înaintea lui Dumnezeu că vom fi neagonisitori, că nu vom căuta anume să ne îmbogățim, ci vom căuta să ducem o viață echilibrată, o viață restrânsă, o viață care să ne recomande înaintea lui Dumnezeu și înaintea Mântuitorului. Înaintea Mântuitorului, Care n-avea unde să-Și plece capul – or, noi avem unde să ne plecăm capul –, înaintea Mântuitorului, Care a propovăduit și neagoniseala, înaintea Mântuitorului, Care așteaptă de la noi să-I slujim Lui mai mult decât lumii acesteia. Să ne facem datoria, fiecare acolo unde e așezat, cu gândul la Dumnezeu, la Mântuitorul, la Maica Domnului, la sfinți, în general, și astăzi, în special la sfinții cei fără de arginți. Amin.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
1 noiembrie 2002

SCARA FERICIRII

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi pomenim pe Sfântul Sava cel Sfințit. Cu prilejul acesta s-a citit *Acatistul Sfântului Sava* și s-a spus de mai multe ori: „Bucură-te, preacuvioase părinte Sava, de trei ori fericite!" Este un cuvânt de laudă din care înțelegem că Sfântul Sava cel Sfințit a fost fericit. Și nu a avut o fericire obișnuită, ci o fericire mai presus de una obișnuită, dacă există așa ceva, pentru că a fost numit „de trei ori fericit". Adevărul este că, odată ce intri în sfera fericirii, nu se mai pune problema unei înaintări în fericire. Fericirea-i fericire. Și multă, și puțină, tot aceea este. Dar cuvântul „de trei ori fericit" reprezintă un cuvânt de cinstire, adică s-a găsit chipul acesta de zicere, că nu-i un om de rând, ci e un om deosebit. Poate că s-a ales această formă și pentru faptul că există în calendarul ortodox și fericiți, anume Fericitul Augustin și Fericitul Ieronim, care n-au avut o credință dreaptă, au avut și niște devieri de la credința dreaptă, și atunci Biserica noastră nu-i numește sfinți, ci fericiți. Și atunci, ca să nu se confunde probabil cu cei care sunt fericiți în înțelesul acesta – că nu sunt încă sfinți, dar sunt totuși luați în seamă de Dumnezeu –, s-a zis „de trei ori fericite".

Sfântul Sava cel Sfințit a fost călugăr și de aceea i s-a spus „preacuvioase părinte" („Bucură-te, preacuvioase părinte!"). Cuvântul acesta „Bucură-te!", v-am mai spus și altădată, nu este un cuvânt de îndemn la bucurie, ci este un salut. Ca și cum am zice: „Te salutăm, te cinstim, te lău-

dăm, preacuvioase părinte Sava, de trei ori fericite!" De ce se spune „bucură-te"? Pentru că, în limba greacă, cuvântul „bucură-te" e un salut, și în unele traduceri în limbi străine, cuvântul acesta se traduce chiar cu „Te salutăm".

Într-o carte scrisă de mine, și anume în cartea *Lumini de gând*, este la sfârșit o scară intitulată „Scara părintelui Teofil", adică o scară pe care am formulat-o eu. I-am dat eu forma care e cuprinsă acolo și e prezentată în scris și într-o formă grafică.

Această „Scară" a fost pomenită duminică, la Vecernie, de Preasfințitul Vasile Someșanul de la Cluj. A adus aminte de această scară, și m-am bucurat, căci dacă un arhiereu o are în vedere înseamnă că-i bună, numai că e greu de urcat pe ea. Scara este aceasta: *credincios în Dumnezeu, slujitor lui Dumnezeu, cunoscător de Dumnezeu, iubitor de Dumnezeu* și *fericit*.

Începe cu *credincios în Dumnezeu*. Fără credință nu-i cu putință să se mântuiască cineva. Mijlocul de a fi în legătură cu Dumnezeu este credința, suntem chemați la credință. Cuvintele: *Aveți credință în Dumnezeu* (Marcu 11, 22), *Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie* (Marcu 1, 15), *Cel ce va crede se va boteza și se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi* (Marcu 16, 16) sunt cuvinte spuse de Domnul Hristos. În Epistola către Evrei citim: *Fără credință nu este cu putință să ne mântuim* (Evrei 11, 6). Mântuirea înseamnă eliberare de răutate, de patimi, de tot ce-i negativ, de tot ce nu vrea Dumnezeu. Deci cel dintâi lucru care ni se cere este credința, să credem în Domnul nostru Iisus Hristos, în învățătura Lui, în Sfânta Treime – Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt –, în Preasfânta Fecioară Maria, să credem în adevărurile propovăduite de Sfânta noastră Biserică. Cine crede, acela împlinește poruncile lui Dumnezeu sau se silește să le împlinească, deci este slujitor al lui Dumnezeu, este rob al lui Dumnezeu, rob în înțelesul acesta de slujitor, de supus, nu rob în înțelesul de asuprit. Deci își dă toată puterea ca să fie slujitor al lui Dumnezeu, împlinind poruncile. Și împlinirea poruncilor îl duce pe cel care-i credincios și împlinitor al poruncilor la cunoștința de Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos este ascuns în poruncile Sale. Lucrul acesta îl știm de la Domnul Hristos Însuși. El a zis: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21). Sfântul Marcu Ascetul și Sfântul Maxim Mărturisitorul afirmă că Iisus Hristos este ascuns în poruncile Sale și Se descoperă omului pe măsură ce acesta împlinește poruncile lui Dumnezeu. Deci, de la împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, ajungem la cunoștința de Dumnezeu, cunoștința de Dumnezeu ne duce la iubire față de Dumnezeu, pentru că, cu cât Îl cunoști pe Dumnezeu mai mult, cu atât Îl și iubești mai mult și-L și preamărești mai mult, și, iubindu-L pe Dumnezeu, ajungi la fericire.

În limba greacă sunt niște nume de oameni care exprimă aceste realități, și anume: *Teopist* – care înseamnă *credincios lui Dumnezeu*, *Teodul* – care înseamnă *rob al lui Dumnezeu, slujitor al lui Dumnezeu*, *Teognost* – care înseamnă *cunoscător de Dumnezeu*, *Teofil* – care înseamnă *iubitor de Dumnezeu* (tot așa și *Filotei*) și, în sfârșit, *Macarie* – care înseamnă *fericit*. Aceasta este scara fericirii: să crezi în Dumnezeu, să împlinești poruncile lui Dumnezeu, să-L cunoști pe Dumnezeu, să-L iubești pe Dumnezeu și ajungi la fericire. Sunt cinci trepte, pe treapta cea de sus fiind fericirea.

Deci să-l avem în vedere pe Sfântul Sava cel Sfințit, care e prezentat ca „de trei ori fericit", adică nu o dată, nu de două ori, ci de trei ori fericit sau, poate, și de mai multe ori fericit. Dar, în sfârșit, nu ne interesează pe noi formula, ci ne interesează altceva, și anume faptul că a ajuns la măsuri mari. Noi îl cinstim după putere, pentru că pe toți sfinții îi cinstim după putere. Nu există posibilitatea să cinstești pe un sfânt altfel decât după puterea cinstitoare pe care o ai. Îl cinstim cu slujba pe care i-a rânduit-o Biserica, îl cinstim cu gândurile noastre, cu dorința de a fi și noi pe calea Sfântului Sava cel Sfințit și a tuturor sfinților și fericiților, dacă-i vorba. Nu știu dacă Sfântul Sava cel Sfințit a lăsat vreo învățătură, dar a lăsat o urmă în Biserică, și anume urma lui de slujitor al lui Dumnezeu. De la alți sfinți avem și învățături pe care e bine să le știm și să le urmăm.

Important este să mergem pe calea fericirii. Și, când nu suntem fericiți, să știm că ceva nu-i în regulă: n-avem destulă credință, destulă supunere, destulă cunoștință de Dumnezeu, destulă iubire de Dumnezeu, și atunci înseamnă că nu putem fi fericiți, pentru că numai cel care iubește e fericit. Iubirea e fericire, fericirea e iubire.

Vă doresc din toată inima să mergeți cu toții pe calea aceasta a credinței, a împlinirii poruncilor lui Dumnezeu, a cunoștinței de Dumnezeu și a iubirii față de Dumnezeu, ca să fim fericiți și, poate, vreodată – Dumnezeu știe – chiar de trei ori fericiți. Dar deocamdată trebuie să recunoaștem că nu suntem nici măcar fericiți, pentru că de multe ori suntem doborâți de nimicurile vieții acesteia, de nemulțumirile care vin în legătură cu noi, de răutățile oamenilor, de jigniri și așa mai departe. Aceasta arată că n-avem o consistență sufletească, și de aceea n-avem o statornicie în bine, nu suntem fericiți. Poate nu nenoro-

ciți, dar nefericiți de multe ori, și mai ales atunci când nu putem răbda necazurile, jignirile care vin asupra noastră, lucrurile neplăcute pe care ni le fac cei din jurul nostru. Și, pentru că nu le putem răbda noi, să facem, cât putem, în așa fel încât să nu aducem nemulțumiri celor din jurul nostru. În fiecare seară să ne gândim cum ne-am petrecut ziua, și mai ales să ne întrebăm dacă am lăsat în urmă gânduri bune sau am lăsat vreo supărare.

Să ne ajute Dumnezeu să înaintăm în binele pe care vrea Dumnezeu să-l avem și să avem mulțumirea ce premerge fericirii pe care o dă Dumnezeu, pe care vrea Dumnezeu să ne-o dea, dar pe care nu ne-o poate da fără dorința și efortul nostru de a o avea!

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
5 decembrie 2002

ÎNȚELEPCIUNEA, CREDINȚA, NĂDEJDEA ȘI IUBIREA

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, astăzi pomenim o mamă și trei fiice, toate sfinte. Pomenim o mamă sfântă, care se numește Sofia, *Sofia* pe românește înseamnă *înțelepciune*, și pomenim pe cele trei fiice ale ei: *Pistis*, care înseamnă *credință*, *Elpis*, care înseamnă *nădejde* și *Agapis*, care înseamnă *iubire, dragoste*. Deci pomenim deodată înțelepciunea, credința, nădejdea și iubirea, patru virtuți de căpetenie, pe care e bine să le avem cu toții.

Mai întâi, înțelepciunea care ne conduce spre credință, ne conduce spre nădejde, ne conduce spre iubire. *Înțelepciunea e partea celor ce se tem de Domnul* (Sirah 19, 18), citim în Scriptură, înțelepciunea este acolo unde e frica de Dumnezeu, adică acolo unde omul ține seama de Dumnezeu. Numai cineva care ține seama de Dumnezeu are înțelepciune, cineva care nu ocolește gândul la Dumnezeu are înțelepciune. Lucrul cel mai de căpetenie, când e vorba de înțelepciune, este legătura cu Dumnezeu, a-L recunoaște pe Dumnezeu Stăpân al vieții, cum spunem la rugăciune: „Doamne și Stăpânul vieții mele..." Cine Îl are pe Dumnezeu în prim-planul vieții lui, acela este în sfera înțelepciunii, iar cine nu ține seama de Dumnezeu, cine se depărtează de Dumnezeu cu deplină voință și știință, acela nu este în sfera înțelepciunii. Și pentru că înțelepciunea conduce la virtuți, cineva care are înțelepciune are cele trei virtuți teologice: credința, nădejdea și iubirea. Le pomenește Sfântul Apostol Pavel împreună, și zice: *Acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Și cea mai mare dintre ele este dragostea* (I Corinteni 13, 13).

Și pentru că pomenim aceste trei virtuți teologice în legătură cu trei mucenițe și cu mama lor, îmi vine în minte ceva ce am învățat dintr-o predică, ținută la un parastas, în satul meu, în anul 1942. În anul 1941, în 22 iunie țara noastră a intrat în război, alături de Germania, împotriva rușilor. Și în război, cum e în război, mor oamenii. Și au început să moară și oameni din satul meu, tineri în special, tineri care mergeau în război și la care li se spunea pe atunci că merg într-un război sfânt, deși nu poate exista așa ceva. Dar așa era mintea oamenilor pe vremea aceea, că merg tinerii într-un război sfânt, pentru că merg împotriva necredincioșilor, împotriva celor fără Dumnezeu, împotriva rușilor, despre care se știa că s-au lepădat de Dumnezeu. Până la urmă, războiul s-a întors: dacă întâi am fost împotriva rușilor, după aceea am fost cu rușii, împotriva germanilor. Așa se întâmplă în lumea aceasta, sunt atâtea și atâtea lucruri pe care noi nu le înțelegem, sunt atâtea și atâtea lucruri care se schimbă în fața noastră, și poate de multe ori și în noi înșine...

Și a murit un tânăr din satul meu, și oamenii ce mai puteau face pentru el? Să se roage lui Dumnezeu ca pentru unul care a trecut la cele veșnice în condițiile care au fost atunci. Numai Dumnezeu știe dacă el și alții ca el, plecând în război, s-au gândit că se duc într-un război sfânt, că se jertfesc pentru credință. Eu cred că nu! Dar ce contează credința mea? Omul a fost obligat să plece la război, a plecat și nu s-a mai întors. Noi îl cunoșteam acolo, în sat, ca Onu Butului, și la parastasul lui a vorbit părintele Ioan Opriș, care era un om învățat, un tânăr ieșit de pe băncile

școlii de curând. Și din 1940, din 8 noiembrie, vreo doi ani, a fost preot în satul meu. Am avut o legătură deosebită cu el, l-am pomenit și în cartea *Cine sunt eu, ce spun eu despre mine?* Și acel părinte care, de obicei, vorbea peste posibilitățile de înțelegere ale oamenilor din satul meu, avea o cultură care îl făcea cu preocupări deosebite, totuși a ținut o predică pe care am înțeles-o eu pe atunci, la vârsta de 13 ani, și am învățat de la el următoarele: spunea părintele – Dumnezeu să-i ajute dacă mai trăiește și, dacă a murit, Dumnezeu să-l odihnească – despre aceste trei virtuți: credința, nădejdea și dragostea, pe care le pomenește Sfântul Apostol Pavel, că credința are rost până atunci când ne vom întâlni cu Domnul Hristos, dincolo de lumea aceasta, și când cele în care am crezut vor fi pentru noi o realitate, în care nu va mai trebui să credem, căci vom avea conștiința că ne-am întâlnit cu adevărul în care am crezut. Și zicea părintele că credința este unită cu nădejdea. Și acum vă spun ceva de la mine: nu se poate ca cineva să aibă credință și să aibă rugăciune fără să aibă și nădejde. Nădejdea ține neapărat de credință și ne ține cu fața spre viitor și spre veșnicie. Va veni o vreme, zicea părintele Ioan Opriș, când cele nădăjduite se vor împlini și atunci nădejdea își va opri lucrarea, nu va trebui să mai nădăjduim pentru că cele nădăjduite le vom avea. Și, în sfârșit, a mai pomenit părintele și dragostea, și a spus că dragostea nu încetează niciodată. Poate că chiar de aceea Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani, la capitolul 13, scrie: *Nimănui cu nimic să nu fiți datori, numai cu a vă iubi unii cu alții.* Deci iubirea niciodată nu încetează, pentru că ne ține în legătură cu cei pe care îi iubim, ne ține în legătură cu Dumnezeu în primul rând, și după aceea cu oamenii lui Dumnezeu și cu toți oamenii cu care am avut o legătură de iubire.

Iubirea nu încetează niciodată, aceasta am învățat-o eu acum șaizeci și doi de ani de la părintele Ioan Opriș, care poate nu mai știe că a ținut cândva o predică, la parastasul lui Onu Buțului, și a spus că sunt trei virtuți teologice: credința, nădejdea și dragostea și că cea mai mare dintre ele – care nu încetează niciodată, nici în lumea aceasta, nici în veșnicie – este dragostea, care, de fapt, e fericirea.

Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi, și citim aceasta din Sfânta Evanghelie de la Ioan, în capitolul 13: *După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii către alții.* Acesta e semnul ucenicie ei față de Domnul Hristos. Nu ai iubire, să știi că nu ești ucenic al Domnului Hristos. Nu ai iubire, să știi că nu ești în lumină. Zice Sfântul Ioan Evanghelistul, în Epistola sa Sobornicească, că cel ce nu iubește e în întuneric, cel ce urăște e în întuneric, iar cel ce iubește e în lumină, cel ce iubește, acela biruiește prin credință lumea și concepțiile ei. Prin nădejde biruiește deznădejdea, pentru că rugăciunea – zice Sfântul Ioan, cel ce a scris *Scara* – este arătarea nădejdii și secure împotriva deznădejdii. Deci un om credincios este un om care nădăjduiește că se vor împlini cu el făgăduințele lui Dumnezeu și se roagă lui Dumnezeu, pentru că are credință și nădejde. Și cineva care are credință și nădejde iubește pe Dumnezeu și iubește pe oameni. Iubirea, dacă o avem, este semnul adevărat că suntem ucenici ai Domnului Hristos, iar dacă nu o avem înseamnă că nu suntem ucenici ai Domnului Hristos, că nu ne-am născut prin Dumnezeu.

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, la spovedit spunem noi multe de-ale noastre, de multe ori lucruri fără importanță, dar nu știu dacă spunem că nu avem iubire sau că nu avem destulă iubire, sau că nu ne silim să

avem mai multă iubire unii către alții, ca să se preamărească Dumnezeu din credința noastră, din nădejdea noastră, din iubirea noastră. Și prin aceasta să simțim înțelepciunea din sufletul nostru, care duce la credință, la nădejde și la iubire, și nu numai la acestea, ci la toate virtuțile câte le poate avea omul care are înțelepciune, care are pe Dumnezeu în prim-planul vieții, care se roagă lui Dumnezeu să-i înmulțească credința, nădejdea și iubirea. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
17 septembrie 2004

SĂ PLINIM TOATĂ DREPTATEA

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, mai zilele trecute, respectiv pe 14 ianuarie, în legătură cu Evanghelia care s-a citit atunci și în predica pe care am ținut-o despre pocăință, am zis că cel dintâi cuvânt spus de Domnul nostru Iisus Hristos, cuvânt de propovăduire, a fost o chemare la pocăință. Un cuvânt asemănător îl găsim și în Sfânta Evanghelie de la Marcu, și anume tot un îndemn la pocăință: *S-a împlinit vremea și s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie!* (Marcu 1, 15).

Cunoaștem tot din Sfânta Evanghelie cuvinte pe care le-a spus Domnul adresându-Se personal unora dintre cei cu care a venit în legătură. Și anume, în Sfânta Evanghelie de la Luca, cele dintâi cuvinte rostite de Domnul Hristos care ni s-au păstrat sunt cele adresate Maicii Domnului. Când Domnul Hristos S-a pierdut de părinții Lui, fiind El de 12 ani, după ce L-au căutat, în cele din urmă L-au găsit în templu și și-a arătat îngrijorarea Maica Domnului, atunci Domnul Hristos a zis: *De ce era să Mă căutați? Oare nu știați că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?* (Luca 2, 49). De asemenea, cele dintâi cuvinte rostite de Domnul Hristos prezentate în Sfânta Evanghelie de la Matei, în legătură cu Botezul Domnului, sunt cuvinte spuse către Sfântul Ioan Botezătorul: *Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea* (Matei 3, 15).

Dacă facem o legătură între aceste cuvinte, cuvinte de propovăduire și cuvinte personale ale Domnului Hristos

adresate Maicii Domnului și Sfântului Ioan Botezătorul, am putea să scoatem din aceasta un program de viață în legătură cu o viață schimbată spre bine, o viață nouă, pentru că aș dori să rețineți că *pocăința mai ales aceasta înseamnă: schimbare de la rău la bine.* Ai făcut cândva rău, îți pare rău de răul făcut, dar nu rămâi la atât, ci te silești să faci binele și, în orice caz, să nu te mai întorci la cele rele. Pocăința este schimbarea vieții. Și, ca să fie schimbarea vieții, trebuie să fie schimbarea minții, și, ca să ne schimbăm mintea, trebuie să avem mintea lui Hristos și gândurile lui Hristos. Și atunci, făcând o legătură între îndemnul la pocăință și cuvintele pe care le-a spus Domnul Hristos, de pildă Maicii Domnului, am putea să înțelegem pocăința ca o dorință, ca o silință de a fi în cele ale Tatălui Ceresc, de a ține seama de ceea ce vrea Tatăl Ceresc, de a ne supune cu mintea îndrumărilor date de Tatăl Ceresc. Căci mai ales aceasta înseamnă: *...în cele ale Tatălui Meu Mi se cade să fiu.* Și apoi, porniți pe drumul acesta al împlinirii voii lui Dumnezeu, să avem în vedere să împlinim toată dreptatea, tot ce ține de a fi drept, tot ce ține de împlinirea voii lui Dumnezeu. Adică, nu unele să le facem și altele să le lăsăm, ci să căutăm să le împlinim pe toate, pentru că *cel ce va strica una din aceste porunci, foarte mici, și va învăța așa pe oameni, foarte mic se va chema în Împărăția cerurilor; iar cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în Împărăția cerurilor* (Matei 5, 19). Deci să ținem seama și de îndemnul de a împlini toată dreptatea, și nu numai o parte a ei, ci toată dreptatea, tot ce ține de a deveni drept, de a fi drept.

Și, pentru că a venit vorba de cele dintâi cuvinte de propovăduire rostite de Domnul Hristos și de cele dintâi cuvinte păstrate în Sfânta Evanghelie ca rostite de Domnul

Hristos, ne simțim îndemnați să ne gândim și la cele din urmă cuvinte rostite de Domnul Hristos, cuvinte pe care le putem găsi mai ales în istorisirea despre Înălțarea la cer a Mântuitorului, Înălțarea la cer fiind ultimul eveniment din viața pământească a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cu acel prilej Domnul Hristos a spus: *Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului* (Faptele Apostolilor 1, 8), cuvinte care ne îndeamnă și pe noi să fim martorii Mântuitorului. E un testament al Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Pe ucenicii Lui Mântuitorul i-a rostuit ca martori ai Lui, și tot așa trebuie să fim și noi, martori ai Mântuitorului, să dăm mărturie despre credința noastră în El: *Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, și Fiul Omului va mărturisi pentru el înaintea îngerilor lui Dumnezeu* (Luca 12, 8). Asta, desigur, pentru că dăm mărturie despre Domnul Hristos. Și a mai spus Domnul Hristos: *Iar cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, lepădat va fi înaintea îngerilor lui Dumnezeu* (Luca 12, 9). Deci cuvântul acesta: să fim martori ai Mântuitorului nostru Iisus Hristos prin credința noastră și prin viața noastră întemeiată pe credință, este un cuvânt la care trebuie să fim cu luare-aminte.

Dacă e vorba să spunem care au fost ultimele cuvinte ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos și le-am amintit pe cele de la Înălțare cuprinse în cartea Faptele Sfinților Apostoli, am putea să ne întrebăm care sunt cele din urmă cuvinte rostite de Domnul Hristos, de pildă cuprinse în Sfânta Evanghelie de la Matei, de la Marcu, de la Luca și de la Ioan, pentru că fiecare din cele patru Evanghelii ne dau și cuvinte pe care le-a rostit Domnul nostru Iisus Hristos, nu ca fiind ultimele cuvinte, ci cercetând noi cele cuprinse în Sfânta Evanghelie găsim anumite cuvinte ale

Domnului Hristos care sunt ultimele cuvinte cuprinse în fiecare din cele patru Evanghelii.

De pildă, în Sfânta Evanghelie de la Matei ni se spune că Domnul Hristos i-a trimis pe ucenicii Săi să boteze neamurile în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și să-i învețe să păzească toate câte le-a poruncit lor, și adaugă: *Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20), acestea fiind ultimele cuvinte din Sfânta Evanghelie de la Matei.

În Sfânta Evanghelie de la Marcu găsim ca ultime cuvinte rostite de Domnul Hristos, cuvintele: *Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi. Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși* (Marcu 16, 15-18). Sfântul Evanghelist Luca nu ne lasă un cuvânt anume al Domnului Hristos ca ultim cuvânt, ci doar istorisirea și informarea că Domnul nostru Iisus Hristos i-a încredințat pe ucenici din psalmi și din proroci despre rostul Lui de Mântuitor și i-a rânduit să meargă să propovăduiască pocăința spre iertarea păcatelor.

În Sfânta Evanghelie de la Ioan avem un cuvânt adresat Sfântului Apostol Petru ca cel din urmă cuvânt, și anume cuvântul spus de Domnul Hristos: *Ce-ți este ție? Tu urmează-Mi Mie* (Ioan 21, 22). Cuvântul acesta are rostul de a face o rânduială în viața noastră, în înțelesul că nu trebuie să luăm aminte la ce fac unii și alții din jurul nostru. Să nu luăm aminte la cei care fac rău și să ne silim să-I urmăm Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru că urmarea Mântuitorului de către noi nu implică pe ceilalți

oameni, ci fiecare își are calea lui. Și noi să fim cu grijă, că și nouă ne spune Domnul Hristos acest cuvânt: „Tu urmează-Mi Mie!"

Ar fi bine ca, atunci când ne cercetăm pe noi înșine în privința așezării noastre sufletești, în privința delăsărilor, întrelăsărilor, greșelilor, poate chiar păcatelor pe care le-am făcut, să ne gândim și la aceste cuvinte ale Domnului Hristos, în înțelesul că ni se cade să fim în legătură cu Dumnezeu, că trebuie să împlinim toată dreptatea, că trebuie să-I fim martori Mântuitorului cu viața noastră și că avem datoria să-I urmăm fără să luăm aminte la cele rele din jurul nostru. Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
26 ianuarie 1996

Domnului Hristos care sunt ultimele cuvinte cuprinse în fiecare din cele patru Evanghelii.

De pildă, în Sfânta Evanghelie de la Matei ni se spune că Domnul Hristos i-a trimis pe ucenicii Săi să boteze neamurile în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și să-i învețe să păzească toate câte le-a poruncit lor, și adaugă: *Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20), acestea fiind ultimele cuvinte din Sfânta Evanghelie de la Matei.

În Sfânta Evanghelie de la Marcu găsim ca ultime cuvinte rostite de Domnul Hristos, cuvintele: *Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi. Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși* (Marcu 16, 15-18). Sfântul Evanghelist Luca nu ne lasă un cuvânt anume al Domnului Hristos ca ultim cuvânt, ci doar istorisirea și informarea că Domnul nostru Iisus Hristos i-a încredințat pe ucenici din psalmi și din proroci despre rostul Lui de Mântuitor și i-a rânduit să meargă să propovăduiască pocăința spre iertarea păcatelor.

În Sfânta Evanghelie de la Ioan avem un cuvânt adresat Sfântului Apostol Petru ca cel din urmă cuvânt, și anume cuvântul spus de Domnul Hristos: *Ce-ți este ție? Tu urmează-Mi Mie* (Ioan 21, 22). Cuvântul acesta are rostul de a face o rânduială în viața noastră, în înțelesul că nu trebuie să luăm aminte la ce fac unii și alții din jurul nostru. Să nu luăm aminte la cei care fac rău și să ne silim să-I urmăm Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru că urmarea Mântuitorului de către noi nu implică pe ceilalți

oameni, ci fiecare își are calea lui. Și noi să fim cu grijă, că și nouă ne spune Domnul Hristos acest cuvânt: „Tu urmează-Mi Mie!"

Ar fi bine ca, atunci când ne cercetăm pe noi înșine în privința așezării noastre sufletești, în privința delăsărilor, întrelăsărilor, greșelilor, poate chiar păcatelor pe care le-am făcut, să ne gândim și la aceste cuvinte ale Domnului Hristos, în înțelesul că ni se cade să fim în legătură cu Dumnezeu, că trebuie să împlinim toată dreptatea, că trebuie să-I fim martori Mântuitorului cu viața noastră și că avem datoria să-I urmăm fără să luăm aminte la cele rele din jurul nostru. Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
26 ianuarie 1996

Domnului Hristos care sunt ultimele cuvinte cuprinse în fiecare din cele patru Evanghelii.

De pildă, în Sfânta Evanghelie de la Matei ni se spune că Domnul Hristos i-a trimis pe ucenicii Săi să boteze neamurile în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și să-i învețe să păzească toate câte le-a poruncit lor, și adaugă: *Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20), acestea fiind ultimele cuvinte din Sfânta Evanghelie de la Matei.

În Sfânta Evanghelie de la Marcu găsim ca ultime cuvinte rostite de Domnul Hristos, cuvintele: *Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi. Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mână și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși* (Marcu 16, 15-18). Sfântul Evanghelist Luca nu ne lasă un cuvânt anume al Domnului Hristos ca ultim cuvânt, ci doar istorisirea și informarea că Domnul nostru Iisus Hristos i-a încredințat pe ucenici din psalmi și din proroci despre rostul Lui de Mântuitor și i-a rânduit să meargă să propovăduiască pocăința spre iertarea păcatelor.

În Sfânta Evanghelie de la Ioan avem un cuvânt adresat Sfântului Apostol Petru ca cel din urmă cuvânt, și anume cuvântul spus de Domnul Hristos: *Ce-ți este ție? Tu urmează-Mi Mie* (Ioan 21, 22). Cuvântul acesta are rostul de a face o rânduială în viața noastră, în înțelesul că nu trebuie să luăm aminte la ce fac unii și alții din jurul nostru. Să nu luăm aminte la cei care fac rău și să ne silim să-I urmăm Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru că urmarea Mântuitorului de către noi nu implică pe ceilalți

oameni, ci fiecare își are calea lui. Și noi să fim cu grijă, că și nouă ne spune Domnul Hristos acest cuvânt: „Tu urmează-Mi Mie!"

Ar fi bine ca, atunci când ne cercetăm pe noi înșine în privința așezării noastre sufletești, în privința delăsărilor, întrelăsărilor, greșelilor, poate chiar păcatelor pe care le-am făcut, să ne gândim și la aceste cuvinte ale Domnului Hristos, în înțelesul că ni se cade să fim în legătură cu Dumnezeu, că trebuie să împlinim toată dreptatea, că trebuie să-I fim martori Mântuitorului cu viața noastră și că avem datoria să-I urmăm fără să luăm aminte la cele rele din jurul nostru. Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
26 ianuarie 1996

ZÂMBETUL LUI DUMNEZEU

Hristos a înviat! Iubiți credincioși, în 1953, când m-am așezat eu la mănăstire, se citeau din *Psaltire* și din *Ceaslov Psalmii* în traducerea Patriarhului Nicodim Munteanu. Era cea mai nouă ediție de *Psalmi* tradusă în românește până atunci și aveam la mănăstire un părinte care a ținut foarte mult să se citească *Psalmii* în traducerea aceea. Am învățat și eu psalmii în traducerea aceea și bineînțeles că tot așa îi spun și acum. E greu, după ce ai învățat într-un fel, să înveți într-alt fel. Așa că eu, de când eram la început la mănăstire și până acum, vreme de cincizeci și patru de ani, am folosit aceeași traducere. Mi-am scris-o și în Braille. Citesc *Psalmii* în traducerea Patriarhului Nicodim.

În cei doi psalmi care se citesc înaintea celor de la Utrenie, adică înaintea celor șase psalmi care se numesc psalmii Utreniei, în *Psalmul* 20, cineva – nu știu cine –, poate chiar Prorocul David, spune, printre altele, și următoarele cuvinte: *Încărcatu-l-ai cu binecuvântări pe totdeauna și cu zâmbetul feței Tale l-ai umplut de bucurie.* E o referire la Prorocul David. Deci Dumnezeu l-a încărcat, i-a dat binecuvântări cât a putut duce. *L-ai încărcat* înseamnă că ai pus pe el binecuvântări multe, l-ai încărcat cu binecuvântări. Fiți atenți: pe totdeauna! Adică nu numai pentru o vreme, ci pentru totdeauna l-ai încărcat cu binecuvântări. Și acum urmează ceea ce vreau să vă pun în atenție în mod special: *și cu zâmbetul feței Tale l-ai umplut de bucurie.* Sunt referiri la Prorocul David. Prorocul David a fost

învrednicit de Dumnezeu cu multe binecuvântări, și asta nu numai pentru o vreme, ci pentru totdeauna, și în plus: *cu zâmbetul feței Tale l-ai umplut de bucurie.* Am trecut foarte multă vreme peste gândul acesta, nici nu mi s-a fixat în minte, dar acum, de o vreme încoace, mereu îmi vin în minte în special cuvintele: *și cu zâmbetul feței Tale l-ai umplut de bucurie.* De aici înțelegem că Dumnezeu ne zâmbește. Cu fața Lui ne umple de bucurie. Cu zâmbetul feței Lui ne dă bucurie.

E firesc să fie așa, e firesc pentru că Dumnezeu este iubire, și noi știm lucrul acesta. Îl știm din Sfânta Scriptură, din Noul Testament. În capitolul 4 din Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan e scris că Dumnezeu este iubire și că cel ce iubește Îl cunoaște pe Dumnezeu, și că cel ce nu iubește nu-L cunoaște pe Dumnezeu. Și bineînțeles că acolo unde e iubire, acolo-i și veselie, și acolo-i și zâmbet. *Cu zâmbetul feței Tale l-ai umplut de bucurie.* Și ceea ce se potrivește pentru regele David se potrivește pentru orice om care face voia lui Dumnezeu, pentru orice creștin. Dumnezeu ne iubește pe toți. Păi, dacă-i iubire, nu poate să fie și altceva decât iubire! Iubirea e ca un izvor, un izvor care curge întruna. Și dacă vrei să-l astupi, nu-l poți astupa decât acolo unde pui ceva ca să fie astupat, dar el izbucnește în altă parte. Izvorul nu poate fi înlăturat. Dacă e un izvor îmbelșugat, acela curge întruna, nu ai ce-i face ca să nu curgă. Așa-i și iubirea lui Dumnezeu. Așa-i iubirea în general. Când ai iubire nu mai poți avea și întrerupere de iubire. Și, dacă ai întrerupere de iubire, să știi că nu ai iubire. N-ai avut-o nici atunci când ai gândit că o ai.

Deci Dumnezeu este iubire, în esența Lui este iubire. Dumnezeu fiind El Însuși iubire, Își revarsă iubirea peste

oameni. Și Și-o revarsă printre altele și prin zâmbetul feței Lui. Se spune că în Noul Testament sunt patru locuri în care se afirmă că Domnul Hristos a plâns și nu se spune nicăieri că a râs. E drept, dar aceasta nu înseamnă că nu a râs, pentru că nu-i scris în Scriptură chiar orice. Și nu înseamnă că, dacă scrie în patru locuri că a plâns, trebuie să plângem, că Domnul Hristos a plâns. Și dacă nu ni se spune că Domnul Hristos ar fi râs nu înseamnă că trebuie să socotim că Domnul Hristos nu vrea râsul. Nu-i așa!

Noi știm, și cred că cei care spun lucrurile amintite mai înainte nu iau în seamă aceasta, că în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul 6, în care sunt niște cuvinte prin care Domnul Hristos îi fericește pe cei care fac voia lui Dumnezeu, e scris în legătură cu Apostolii că Domnul Hristos a zis: *Fericiți sunteți, cei ce plângeți acum, că veți râde!* Deci râsul ne este încuviințat. Și ne este încuviințat nu numai dincolo de lumea aceasta, ci chiar și în lumea aceasta. Suntem chemați și noi la zâmbet. Adică, dacă Domnul Hristos, dacă Dumnezeu ne zâmbește nouă, și noi trebuie să-I zâmbim lui Dumnezeu. Oamenii care se iubesc, care se cinstesc, care se simt aproape își zâmbesc când se întâlnesc, când se văd de departe, își zâmbesc unii altora înainte de ajunge să își spună ceva. Își zâmbesc de departe. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că sunt binevoitori unii față de alții. Adică eu, de exemplu, îi zâmbesc unui om și el îmi zâmbește mie. Adică nu-i nepăsător față de zâmbetul meu. Tot așa-i și în legătura cu Dumnezeu. Dumnezeu ne zâmbește, sigur ne zâmbește pentru că-i iubire, și atunci și noi trebuie să-I zâmbim lui Dumnezeu. De câte ori v-ați gândit, de pildă, că noi trebuie să-I zâmbim lui Dumnezeu? Păi, dacă avem încredințarea că Dumnezeu ne zâmbește, nu putem să stăm nepăsători în fața zâmbetului lui Dumnezeu care înseamnă bunăvoință din partea Lui. Când eram elev în Timișoara și mergeam la școală dimineața, pe stradă se întâlneau oamenii unii cu alții și se salutau, unii dintre ei cu cuvintele: „Am onoarea să vă salut", sau simplu: „Am onoarea". Se înțelege: „Am onoarea să vă salut". Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că ești bucuros că te-ai întâlnit cu un superior al tău – să zicem –, cu un om față de care ai o oarecare considerație și poți să-l saluți. Deci ești onorat de faptul că poți să saluți pe cineva mai mare decât tine. Și ziceau unii și nemțește: „Ich habe die Ehre" („Am onoarea, am onoarea să vă salut").

Și asta înseamnă că, dacă Dumnezeu ne zâmbește – și sigur ne zâmbește, nu se poate să nu ne zâmbească –, și noi trebuie să-I zâmbim lui Dumnezeu. Suntem datori cu zâmbet. Zâmbet pentru zâmbet. De exemplu, Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru binefacerile Lui. Putem să-I mulțumim zâmbindu-I pentru binefacerile pe care ni le-a dat. Dacă suntem la rugăciune și știm că Dumnezeu ne face onoarea – fiți atenți! – să ne zâmbească și ne dă posibilitatea, ne face onoarea să vorbim cu El – pentru că rugăciunea e vorbirea minții cu Dumnezeu – înseamnă că Dumnezeu ne onorează pe noi ca să-L onorăm și noi pe El. De câte ori ne gândim noi la așa ceva? Pur și simplu nu ne gândim. Stăm în fața lui Dumnezeu cu frică, cu nepăsare de multe ori, cu neluare-aminte și nu ne gândim că trebuie să-I zâmbim și că El ne zâmbește nouă, că suntem onorați că Dumnezeu ne dă posibilitatea să ne rugăm, și ne rugăm și noi aducând cinstire lui Dumnezeu.

În Biserica de Apus este o sfântă cu numele de Tereza de Lisieux, o călugăriță. A murit la tinerețe, la 25 de ani, și e prezentată într-o carte de *Vieți de Sfinți* de către un profesor pe nume Walter Nigg – un profesor protestant,

deci nu un profesor catolic – ca zâmbetul lui Dumnezeu. Deci Dumnezeu Își întrupează zâmbetul Său și în anumiți oameni care pot fi prezentați, pot fi cunoscuți ca zâmbetul lui Dumnezeu. Și așa a fost și Sfânta Tereza de Lisieux: zâmbetul lui Dumnezeu. A zâmbit Dumnezeu către oameni prin această călugăriță carmelită, care a revărsat conștiința prezenței și a iubirii lui Dumnezeu. Fiecare dintre noi am putea să fim un zâmbet al lui Dumnezeu, dacă avem într-adevăr o legătură cu Dumnezeu în așa fel încât să se poată constata că El este dincolo de noi și zâmbește oamenilor prin noi. E un lucru minunat!

Cred că știți o poezie de Paști, intitulată chiar „La Paști", scrisă de George Coșbuc, care se încheie cu cuvintele: „Ah, iar în minte mi-ai venit / Tu, mama micilor copile! / Eu știu că și-n aceste zile / Tu plângi pe-al tău copil dorit! / La zâmbet cerul azi ne cheamă? / Sunt Paștile! Nu plânge, mamă!"

Iubiți credincioși, sărbătorile noastre sunt prilej de bucurie, prilej de zâmbet, de iubire, de cinstire. Și toate acestea trebuie să le împlinim, fiecare după puterea lui. În orice caz, Dumnezeu ne zâmbește și noi trebuie să-I zâmbim lui Dumnezeu. Și Dumnezeu ne îndatorează să fim iubitori unii cu alții, deci ne îndatorează și la zâmbetul dintre noi.

Să căutăm să fim în așa fel rânduiți cu viața, încât să se poată spune și despre fiecare dintre noi: *Încărcatu-l-ai cu binecuvântări pe totdeauna* – nu numai pentru o vreme – *și cu zâmbetul feței Tale l-ai umplut de bucurie.* Să primim zâmbetul lui Dumnezeu și să oferim zâmbetul Lui și oamenilor, ca să fie preamărit Dumnezeu între oameni și oamenii, prin Dumnezeu. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu, 1 mai 2007

CANDIDAȚI LA ÎNĂLȚARE CU HRISTOS

Vremea aceasta este vremea când stăruim cu gândul în legătură cu Înălțarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Preocupările noastre din vremea aceasta, după cum ne-a condus Biserica noastră, sunt preocupări în legătură cu Înălțarea Mântuitorului, eveniment pe care l-am sărbătorit înainte cu o săptămână și a cărui sărbătorire o sfârșim astăzi.

Ne-am gândit la împrejurarea în care Domnul nostru Iisus Hristos S-a înălțat binecuvântându-i pe ucenicii Săi, ne-am gândit la măreția Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Prin slujbele pe care le-am făcut am adus mărire Mântuitorului Celui înălțat, am zis: „Născutu-Te-ai precum Însuți ai voit; arătatu-Te-ai precum Însuți ai socotit; pătimit-ai cu trupul, Dumnezeul nostru; din morți ai înviat, călcând moartea; înălțatu-Te-ai întru slavă, Cel ce toate le plinești și ne-ai trimis nouă pe Dumnezeiescul Duh ca să lăudăm și să mărim dumnezeirea Ta." Prin urmare, am pus Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos în legătură cu alte evenimente, care sunt tot un fel de înălțare.

„Născutu-Te-ai precum Însuți ai voit..." Am putea zice că Domnul Hristos S-a înălțat în conștiința celor ce și-au dat seama de evenimentele acestea din clipa Întrupării: „Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută, prin tine, Născătoare de Dumnezeu, celor de pe pământ s-a arătat." Conștiința Bisericii, învățătura ei este că nici îngerii n-au știut despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Când au aflat îngerii despre Întruparea Fiului lui Dumne-

zeu, sigur că au avut un spor de preamărire pentru Fiul lui Dumnezeu, Care a început prin pogorâre să Se înalțe.

„...Arătatu-Te-ai precum Însuți ai socotit..." În vremea vieții pământești, Domnul nostru Iisus Hristos nu Și-a arătat toată mărirea. La Schimbarea la Față spunem: „Arătând ucenicilor Tăi mărirea Ta pe cât li se putea..." Mai mult nu puteau cuprinde ucenicii, și atunci Domnul Hristos, Care totdeauna a ținut seama de puterile omului, S-a coborât până la puterea de înțelegere a omului, ca de acolo să Se înalțe și să fie înălțat peste puterile omului. Cuvântul lui Dumnezeu e cuvântul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos a spus cuvânt veșnic. Toate cuvintele Mântuitorului sunt cuvinte dumnezeiești, dar El, în general, a lucrat în lumea aceasta la măsurile omului, cu puțin mai presus de măsurile omului. Nu puteau oamenii să înțeleagă altcumva ceea ce s-a întâmplat. Deci: „arătatu-Te-ai precum Însuți ai socotit", Ți-ai arătat mărirea pe Muntele Schimbării la Față, Ți-ai arătat puterea învingând moartea prin Înviere. Când Te-ai întâlnit cu ucenicii Tăi, Ți-ai arătat puterea prin Înălțarea Ta la cer, toate acestea le-ai făcut precum Însuți ai socotit.

„Pătimit-ai cu trupul, Dumnezeul nostru." Nimeni nu se aștepta ca Mântuitorul lumii să Se răstignească. Evreii nici n-au înțeles lucrul acesta și, de aceea, pentru că n-au înțeles înțelepciunea lui Dumnezeu, au răstignit – zice Sfântul Apostol Pavel – pe Domnul Slavei, și au zis: *Noi avem lege și după legea noastră El trebuie să moară, că S-a făcut pe Sine Fiu al lui Dumnezeu* (Ioan 19, 7). Și L-au răstignit ca pe un tâlhar, ca pe un om de jos, dintre cei mai de jos din lumea aceasta. Dar Cel ce S-a răstignit nu era numai Om, ci și Dumnezeu, Dumnezeu adevărat și Om adevărat. De aceea și pătimirea Lui este în folosul tuturor credincioșilor.

„Din morți ai înviat, călcând moartea – bineînțeles, prin Înviere –; înălțatu-Te-ai întru slavă Cel ce toate le-ai plinit. Plinind rânduiala cea pentru noi, Te-ai înălțat întru slavă, Hristoase, Dumnezeul nostru, nicidecum despărțindu-Te, ci rămânând nedepărtat și strigând celor ce Te iubesc pe Tine: «Eu sunt cu voi și nimeni împotriva voastră!»" Cel ce toate le împlinește e cu noi și împlinește și lipsurile noastre, ca să ne înălțăm și noi mai presus de lumea aceasta și să trăim într-o viață a înălțării. Cineva care s-a botezat și a înviat împreună cu Domnul Hristos trăiește o viață în înviere în vederea înălțării. Noi suntem candidați la înălțare împreună cu Domnul Hristos. El S-a dus ca Înaintemergător, ca să mergem și noi acolo unde este El. A și făgăduit lucrul acesta. Și, fiind candidați la Înălțarea cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos, noi trebuie să ne înălțăm de aici, de pe pământ, mai presus de pământ, de aici, din lume, mai presus de lume. Dacă trăim în lumea aceasta cum trăiesc oamenii fără credință, cum trăiesc oamenii care nu au legătură cu Domnul Hristos, Cel ce S-a înălțat, în cazul acesta nu știu dacă ne vom putea înălța vreodată. Iar dacă trăim o viață mai presus de lume, putem spune că suntem candidați la înălțare. Și eu am spus de multe ori că mănăstirea se află între cer și pământ, mai aproape de cer decât de pământ. N-ar fi nevoie de o mănăstire dacă ar fi la fel cu lucrurile de pe pământ. Or, mănăstirea trebuie să fie ceva mai presus de lumea aceasta. Cineva care trăiește într-o mănăstire trebuie să trăiască o viață mai presus de lumea aceasta, o viață de om înălțat mai presus de lumea aceasta, de apropiat de Dumnezeu.

„Și ne-ai trimis nouă pe Dumnezeiescul Duh ca să lăudăm și să mărim dumnezeirea Ta." Fără Dumnezeiescul Duh, fără lucrarea Duhului Sfânt, noi nu putem înțelege nimic din mărețiile lui Dumnezeu, nu putem spune mări-

rile lui Dumnezeu, nu putem să aducem laudă și mărire dumnezeirii Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Numai Dumnezeu poate vorbi despre Dumnezeu cu cuvântul cel mai adevărat, și numai Dumnezeu poate lucra în noi lucrarea de înălțare mai presus de lumea aceasta.

Tot la slujbele din aceste zile s-au mai zis cuvintele: „În munții cei sfinți văzând Înălțarea Ta, Hristoase, Cela ce ești raza slavei Tatălui." La Schimbarea la Față, care este tot un fel de Înălțare, s-a spus: „Munte înalt având noi inima curățită de patimi." Deci, „în munții cei sfinți văzând Înălțarea Ta". Dar care-s munții cei sfinți? Pentru noi, munții cei sfinți nu-s niște munți oarecare, nici măcar muntele acela de pe care S-a Înălțat Domnul Hristos, ci munții cei sfinți sunt „inima curățită de patimi". Dacă avem inima curățită de patimi, vedem Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos ca pe o realitate care rămâne o realitate pentru noi și pentru toți creștini, și pentru toată vremea.

„În munții cei sfinți văzând Înălțarea Ta, Hristoase, Cela ce ești raza slavei Tatălui." Noi considerăm că Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a adus pe Dumnezeu-Tatăl între noi, în noi. Și putem înțelege aceasta numai dacă avem inima curățită de patimi. Dacă n-avem inima curățită de patimi, vedem patimile din inima noastră, nu vedem pe Domnul Hristos Cel înălțat la cer.

„Închinămu-ne patimilor Tale." Cum ne închinăm patimilor Tale, Doamne? Ne închinăm patimilor Tale ca patimilor Unuia Care S-a înălțat mai presus de lumea aceasta, Care S-a înălțat la cer. Tu Care ai pătimit ești Cel care după aceea Te-ai înălțat la cer pentru noi. Te știm înălțat la cer, dar Te știm și pătimitor pentru noi. Iar patimile Tale nu le socotim ca o neputință, ci ca o nevoință, și de aceea „închinămu-ne patimilor Tale", cinstim învierea Ta, care e și a Mântuitorului și e și a noastră. „Slăvim lăudată

înălțarea Ta, miluiește-ne pe noi!" Miluiește-ne, să putem face aceasta mai bine, mai adevărat, mai cu simțire. Miluiește-ne pe noi, ca să vedem în inima noastră înălțarea Ta. Miluiește-ne pe noi, ca să aducem o închinare și mai adâncă și mai adevărată patimilor Tale. Miluiește-ne pe noi, ca să fim și mai cinstitori ai Învierii Tale, ca să fim și mai slăvitori ai înălțării Tale. Miluiește-ne pe noi, e ceea ce putem spune noi în fața Domnului Hristos totdeauna, și spunem mereu: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" Miluiește-mă ca să Te cunosc, miluiește-mă ca să Te laud, miluiește-mă ca să Te măresc, miluiește-mă ca să înmulțesc iubirea față de Tine și față de oameni, miluiește-mă ca să depășesc condițiile vieții acesteia, chiar dacă mai trăiesc în viața aceasta, miluiește-mă ca să pot face lucrul omului ca lucrul Domnului. Miluiește-ne pe noi!

Iubiți credincioși, întrebarea pe care ar trebui să ne-o punem, mai ales acum, în fața cercetării de noi înșine, în fața sfintei spovedanii, când ne mărturisim ca păcătoși, este: Unde-i Hristos în ființa noastră, ce loc are Domnul Hristos în conștiința noastră, în inima noastră, în mintea noastră? Unde-i Domnul Hristos? L-am lăsat undeva departe, L-am astupat cu nepăsarea noastră? Sau Îl avem în prim-planul vieții noastre? Pentru că Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că Domnul Hristos a zis în Evanghelie: *Iar Eu, când Mă voi înălța de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine* (Ioan 12, 32), și Sfântul Maxim Mărturisitorul ne atrage atenția că asta înseamnă că toate ale noastre trebuie să fie mai presus de noi înșine, mai presus de lumea aceasta, trase de Domnul Hristos acolo unde e El. Deci, dacă în mintea noastră Domnul Hristos e în prim-planul vieții noastre, toate se schimbă cumva în lumina lui Hristos. Iar dacă preocupările noastre sunt preocupări de lumea aceas-

ta, ale veacului acestuia, în cazul acesta Domnul Hristos nu-i înălțat în mintea noastră, ci e coborât de către noi de acolo de unde ar trebui să fie. Nu-I dăm locul care I se cuvine, ci dăm locul lui Hristos gândurilor noastre, preocupărilor noastre, nepăsărilor noastre, zbuciumului nostru sufletesc, pentru că nu suntem sub binecuvântarea Domnului Hristos, pentru că nu suntem cu Domnul Hristos.

Să ne cercetăm deci pe noi înșine în această a noua zi, și poate că mulți s-au cercetat în toate aceste nouă zile ale prăznuirii Înălțării Mântuitorului nostru Iisus Hristos, să vedem unde-i Domnul Hristos în sufletul nostru. E la loc deosebit? E la loc înalt? E mai presus de ceea ce putem cugeta și simți? Stăm cu admirație în fața Domnului Hristos? Ne simțim sub binecuvântarea Lui, ne închinăm cu închinare adevărată și continuă față de Domnul Hristos? Ne întoarcem în lumea aceasta, la ale noastre, la lucrurile pe care trebuie să le facem și în lumea aceasta, fiind noi în lumea aceasta, cu bucuria cu care s-au întors ucenicii de la Muntele Înălțării în Ierusalim? Stăm în legătură cu Biserica lui Dumnezeu? S-a făcut inima noastră locaș al lui Dumnezeu? Aducem mulțumire și laudă Lui? Rugăciunea noastră se revarsă și întru mulțumire, și întru admirație față de Domnul nostru Iisus Hristos? Sunt întrebări pe care trebuie să le avem în vedere și pentru împrejurarea aceasta când ne cercetăm, ca să știm bine dacă Domnul Hristos e ridicat în noi mai presus de noi, dacă Domnul Hristos e ascultat de noi cu smerenie, cu supunere, pentru că o cale a înălțării noastre este și înălțarea prin smerenie. Cine nu se înalță prin smerenie nu se înalță nici în lumea aceasta și nu va fi înălțat nici la vremea când va trece din lumea aceasta. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu, 13 iunie 1997

ICOANA MAICII DOMNULUI NEFĂCUTĂ DE MÂNĂ OMENEASCĂ

Săptămâna trecută, vineri, 5 iulie, am făcut pomenire atunci despre Sfântul Atanasie al Athonului, cel care a înființat cea dintâi mănăstire în Muntele Athos, în Sfântul Munte. Cu prilejul acela am adus aminte de unele cuvinte care se spun la Sfântul Munte, unele gânduri pe care le poartă cei de acolo în minte și care sunt îndrumătoare și pentru viața noastră. Astăzi, pornind tot de la ceva de la Sfântul Munte, de la icoana făcătoare de minuni cea nefăcută de mână omenească, pe care o pomenim astăzi și care se găsește la Sfântul Munte, la Schitul Prodromu, aș vrea să vă spun câteva cuvinte despre alte icoane și despre altfel de icoane ale Maicii Domnului.

Mai întâi să pomenim icoana pe care o avem cel mai la îndemână, icoana pe care i-a făcut-o Maicii Domnului Sfânta noastră Biserică și pe care nu o vedem, dar o auzim – icoana sufletului Maicii Domnului cu care ne întâlnim la dumnezeieștile slujbe – când se spune: „Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim!" Cuvintele acestea arată unele calități ale Maicii Domnului, ne-o pun în atenție pe Maica Domnului nu așa, simplu, ca un gând, ci ca o întemeiere de credință.

Mai întâi, ni se spune să o pomenim pe ceea ce este preasfântă. Noi îi cinstim pe sfinții lui Dumnezeu, pe pri-

etenii lui Dumnezeu care sunt sfinții, și suntem îndemnați să o pomenim pe Maica Domnului împreună cu aceștia, dar ca pe cea care este mai mare decât toți sfinții, pe Preasfânta Maria, pe Maica Domnului care este preasfântă și căreia noi îi aducem preacinstire, bineînțeles, după puterea noastră.

Apoi spunem despre Maica Domnului că este curată: „Pe preasfânta, curata..." Este curată pentru că nu poate să fie cineva sfânt fără să fie și curat. Întâi ne gândim la o viață curată și apoi ne gândim la o viață sfântă. Cine este sfânt și curat, curat și sfânt, este binecuvântat de Dumnezeu. Noi spunem despre Maica Domnului că este preabinecuvântată: „Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata..."

Și pentru că este sfântă, curată și preabinecuvântată, este și mărită. Ea însăși a spus: *Mă vor ferici toate neamurile.* E mărită ca una care este „mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui", ca una care este „mărire a toată lumea", ca una care este „lauda fecioriei, biserică sfințită și Rai cuvântător". Este mărită ca una care este mărirea fecioarelor, pe care n-o pot cuprinde cuvântul și mintea. Este mai presus de minte și de cuvânt. Așa ne este prezentată Maica Domnului în cuvintele Bisericii, și de aceea este mărită și o mărim și noi după puterea noastră. E stăpâna noastră: „...mărita, stăpâna noastră". O știm pe Maica Domnului rugătoare pentru noi și îndrumătoare a noastră și, de aceea, ne supunem cu mintea Maicii Domnului și o cinstim ca pe cea care este stăpâna noastră.

Maica Domnului este nu numai preasfântă, curată, preabinecuvântată, mărită și stăpână a noastră, ci este și de Dumnezeu Născătoare. De ce? Pentru că L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu, Care S-a făcut om. N-a născut un om cu care după aceea S-a unit Fiul lui Dumnezeu, ci a născut

un om unit cu Dumnezeu din pântecele ei, și așa a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat în om: și Om, și Dumnezeu; de aceea Biserica o numește Născătoare de Dumnezeu. Maica Domnului L-a născut pe Domnul nostru Iisus Hristos mai presus de minte și de cuvânt, mai presus de fire, mai presus de ceea ce poate omul cugeta și spune.

O numim pe Maica Domnului și pururea Fecioară, Fecioară înainte de naștere, Fecioară în naștere, Fecioară după naștere, deci pururea Fecioară. Numele ei este Maria și suntem îndemnați să o pomenim împreună cu toți sfinții. O pomenim și cerem ajutorul ei când zicem: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!" Aceasta este icoana pe care o face Biserica, prin cuvânt, Maicii Domnului.

Dar noi pomenim astăzi o icoană nefăcută de mână. Bineînțeles că și icoana făcută prin cuvânt este nefăcută de mână, dar astăzi pomenim o icoană nefăcută de mână pe care însăși Maica Domnului și-a făcut-o. Și atunci este firesc să ne întrebăm: Și-a făcut Maica Domnului și o icoană prin cuvânt? Tot o icoană nefăcută de mână omenească? Răspunsul îl găsim în Sfânta Evanghelie, și anume acolo unde este vorba de Buna Vestire. În Sfânta Evanghelie de la Luca se spune că Preasfânta Fecioară Maria, când a venit îngerul binevestitor la ea și a auzit cinstirea adusă ei de către înger și când i s-a vestit că ar putea să-L nască pe Fiul lui Dumnezeu, că este aleasă să-L nască pe Fiul lui Dumnezeu făcut Om, a zis: *Cum va fi mie aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?* (Luca 1, 34). Prin cuvintele acestea Maica Domnului și-a arătat viața ei superioară, și-a arătat curăția ei sufletească și trupească, nu numai în înțelesul că n-a avut nici un fel de legătură cu vreun bărbat, ci mai ales în înțelesul că nici nu s-a gândit la așa

ceva: *de vreme ce eu nu știu de bărbat.* Îngerul binevestitor i-a spus cum va fi aceasta și atunci Maica Domnului a zis: *Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!* Este, în continuare, tot o alcătuire a icoanei, deci: *nu știu de bărbat* și *Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!* Supunerea aceasta față de voia lui Dumnezeu este cuprinsă în icoana pe care și-a făcut-o Maica Domnului ei însăși.

Mai cunoaștem un cuvânt al Maicii Domnului, cel de la nunta din Cana Galileii, la care a fost și Maica Domnului de față, împreună cu Domnul Hristos și cu ucenicii Lui, și la care s-a arătat binevoitoare față de cei care nu mai aveau vin și mijlocitoare pentru ei înaintea Domnului nostru Iisus Hristos. Și aceasta face parte din icoana Maicii Domnului cea nefăcută de mână, dar făcută din cuvânt, din înțelegere, căci a zis către Domnul Hristos că nuntașii nu mai au vin, a mijlocit pentru cei care aveau nunta. Și a mai zis ceva Maica Domnului atunci, împlinindu-și icoana, când le-a spus slujitorilor de la nuntă: *Faceți ceea ce vă va spune El!* (Ioan 2, 5), adică Domnul Hristos. Este singurul cuvânt, cunoscut de noi, adresat oamenilor de Maica Domnului, cuvânt care îndreaptă gândurile oamenilor către Domnul Hristos și arată smerenia Maicii Domnului pe care a pomenit-o și atunci când a zis: *Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!*

Mai departe, tot din icoana cea nefăcută de mână omenească a Maicii Domnului și făcută din cuvânt este ceea ce numim noi „Cântarea Maicii Domnului", adică cuvintele de preamărire a lui Dumnezeu spuse în casa Sfintei Elisabeta, când a zis Maica Domnului: *Mărește, suflete al meu, pe Domnul, și s-a bucurat duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu, că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut*

mie mărire Cel Puternic și sfânt numele Lui. Și mila Lui în neam și în neam spre cei ce se tem de El (Luca 1, 46-50), și celelalte. Și în aceste cuvinte o vedem pe Maica Domnului în legătură cu Dumnezeu, preamăritoare de Dumnezeu și cu smerenie în fața lui Dumnezeu. Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, aceasta este icoana nefăcută de mână omenească, făcută de Maica Domnului însăși prin cuvintele care ne-au rămas în Sfânta Evanghelie și din care înțelegem niște însușiri ale Maicii Domnului.

Mai este o icoană nefăcută de mână omenească, făcută din cuvinte, și anume icoana pe care i-a făcut-o îngerul binevestitor și icoana pe care i-a făcut-o Duhul Sfânt prin Sfânta Elisabeta. La Buna Vestire, îngerul binevestitor s-a prezentat în fața Maicii Domnului și a zis așa: *Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!* (Luca 1, 28). Cuvintele acestea ne-o prezintă pe Maica Domnului cinstită de îngerul care a fost trimis de Dumnezeu și deci cinstită și de Dumnezeu. Iar îngerul binevestitor a zis: *Bucură-te, ceea ce ești plină de har!* Prin aceasta o arată ca fiind plină de har, aleasă de Dumnezeu și împlinită cu dar de la Dumnezeu. Și a mai zis îngerul: *Binecuvântată ești tu între femei*, adică ești una, unica între femei. Au mai fost și alte femei binecuvântate, dar Maica Domnului a fost în chip deosebit binecuvântată. Când Preasfânta Fecioară Maria l-a întrebat pe îngerul binevestitor: *Cum va fi mie aceasta?*, el i-a spus așa: *Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema.* Este vorba de Sfânta Treime, care Și-a găsit locaș în Maica Domnului. *Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri* – Tatăl ceresc te va umbri – și *Sfântul care Se va naște din*

tine – Domnul Hristos – *Fiul lui Dumnezeu Se va chema.* Așa că, în icoana nefăcută de mână omenească, dar făcută de îngerul binevestitor, Maica Domnului este sub puterea Duhului Sfânt, sub puterea Tatălui Ceresc, sub ocrotirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Iar icoana aceasta făcută de înger este completată – și tot nefăcută de mână rămâne – prin Duhul Sfânt, de Care, atunci când s-a întâlnit Sfânta Elisabeta (care-l purta în pântecele ei pe Sfântul Ioan Botezătorul) cu Maica Domnului (care-L purta în pântece pe Domnul nostru Iisus Hristos), s-a umplut și sub puterea Acestuia a zis ceea ce a zis îngerul, fără să fi știut că îngerul spusese mai înainte: *Bucură-te, cea plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei!* Pentru că Duhul Sfânt este autorul măririi Maicii Domnului, a știut și știe Duhul Sfânt ce i-a zis Preasfintei Fecioare Maria îngerul binevestitor. Și Sfânta Elisabeta, sub puterea Duhului Sfânt, i-a zis aceleași cuvinte spuse de îngerul binevestitor: *Binecuvântată ești tu între femei*, și a mai adăugat: *și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie cinstea aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu?* (Luca 1, 42-43).

Iată, iubiți credincioși, trei icoane nefăcute de mână omenească: una făcută de Sfânta noastră Biserică: „Pe preasfânta, curata, preabinecuvântata, mărita, stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim"; una făcută de îngerul binevestitor: *Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei; Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema*; și una făcută de Duhul Sfânt prin Sfânta Elisabeta: *Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pântecelui tău. Și de unde mie cinstea aceasta, ca să vină la mine Maica Domnului meu?*

Să ne cercetăm pe noi înșine cât ne gândim și cum ne gândim la Maica Domnului, dacă avem în vedere aceste trei icoane nefăcute de mână omenească. Sau ne dorim numai să vedem vreo copie sau chiar icoana aceea din 1863, nefăcută de mână omenească. Și am vrea să le avem în minte întotdeauna pe acestea trei pe care le-am pomenit acum? Dumnezeu să ne ajute să ne luminăm mintea cu lumina cunoștinței de Dumnezeu, cinstitori ai Maicii Domnului fiind, și să ne cercetăm pe noi înșine și în această privință, și acum când unii urmează să-și mărturisească nu numai păcatele, ci și nedesăvârșirile, și neputințele, și greșelile, și neluările-aminte, și tot ce ține de cele rele vieții noastre. Să avem în vedere și această latură a vieții noastre în privința cinstirii pe care i-o aducem sau nu i-o aducem destul Maicii Domnului.

Dumnezeu să ne ajute!

Mănăstirea Brâncoveanu,
12 iulie 1996

SĂ MULȚUMIM DOMNULUI!

Hristos a înviat! Să mulțumim Domnului! Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, zilele trecute – nu știu dacă v-ați gândit la aceasta, dar era cazul, cred, să ne gândim cu toții – s-au împlinit șaizeci și doi de ani de când s-a sfârșit al doilea război mondial. Deci vreme de șaizeci și doi de ani nu a mai fost război în țara noastră sau țara noastră nu s-a mai angajat în război. E un dar de la Dumnezeu. Românul este un om binevoitor, un om care nu caută ceartă, un om care nu se angajează la război, la bătaie. Au fost multe războaie în trecutul nostru, dar au fost războaie de apărare. Și iată că a rânduit Dumnezeu ca unii dintre cei care trăim acum, cei tineri bineînțeles, cei care încă nu au ajuns la bătrânețe, să putem spune: „Pe vremea mea n-a fost nici un război." E minunat!

Nici n-avem cuvinte să-I mulțumim lui Dumnezeu că din 1945, din ziua de 9 mai, n-a mai fost nici un război aici, în țara noastră. E un dar de la Dumnezeu, e o bucurie pentru noi. Războiul este o calamitate. Au fost și calamități naturale în timpul acesta de șaizeci și doi de ani: inundații, secetă, dar război n-a mai fost. Deci să mulțumim Domnului! Și dacă n-am mulțumit când a trebuit – și ar fi trebuit să mulțumim în toată vremea care a trecut din 1945 până acum, 9 mai 2007 –, să mulțumim acum. Necazurile cele mai mari să știți că n-au fost în vremea războiului. Mai întâi de toate, războiul din 1941 – pentru că atunci am intrat noi, românii, în război, împreună cu

germanii, împotriva rușilor – a fost departe. A început la Prut, s-a dus în adâncul Rusiei. Și apoi, în 1944 s-au întors lucrurile. Românii și-au dat seama că germanii nu vor avea biruință și s-au despărțit de ei și au luptat împotriva lor, fiind cu rușii. Și așa, în 1945, după ce a trecut războiul peste țara noastră, s-a ajuns în Ungaria și Cehoslovacia în iarna lui 1944-1945, iar la 9 mai 1945 s-a sfârșit războiul. S-a bucurat lumea, numai că au fost și unii care au suferit de pe urma războiului. În unele familii n-a mai venit soțul, în altele s-au întors copiii mutilați: unii fără vedere, alții fără o mână sau chiar fără amândouă, unii fără un picior.

Și apoi ține-te la necazuri! A venit seceta peste noi în 1946, în special în Moldova. În 1947 a fost foarte greu. Au venit după aceea necazurile prin colectivizarea agriculturii. Au fost asupriți țăranii. Nu puteau face față la câte li se cerea să dea. N-aveau de unde să dea, că nu producea pământul, și nu puteau din munca lor să dea cât li se cerea. Să știți că a fost groaznic! Nici nu vă puteți închipui ce urmări a avut războiul pentru toată populația, și pentru cei care au rămas acasă, pentru bătrâni, pentru neputincioși. Și încet-încet s-au astupat relele și-am ajuns până la vremea de acum, și să mulțumim Domnului!

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, cei care ați citit învățăturile adresate călugărilor scrise de părintele Arsenie Boca, știți că printre alte rosturi pe care le au călugării în lumea aceasta este și acela de a ține lumea în pace, în liniște, de a se ruga pentru lume. În legătură cu aceasta, părintele a adus aminte de ceva ce citim noi în Cartea Facerii în legătură cu Sodoma și cu Gomora, și anume că Dumnezeu a vorbit cu Avraam și i-a spus că urmează să pedepsească cele două cetăți pentru păcatele lor. Și acum, după atâta vreme de păcătuire, iată că Dumnezeu încă ne în-

găduie și ne-a ferit de război, din 1945 încoace. Și mai ales acum, după 1990, când știți că oamenii au dorit libertatea și au ajuns la un fel de libertate, pe care n-au știut s-o folosească, acum după ce a sporit pornografia, după ce s-a dat libertate să se facă avorturi, după ce s-a pus homosexualitatea ca ceva la care omul are dreptul, deși înainte nu era așa, nici în vremea comuniștilor. Comuniștii nu știau de păcate, nu știau de Dumnezeu, erau materialiști, de gândire materialistă, și, cu toate acestea, au oprit pornografia. Nu era voie să apară undeva vreun afiș cu lucruri necuviincioase. Nu putea cineva să vadă la televizor lucruri necuviincioase că nu era voie, nu voiau comuniștii să fie așa ceva. A fost interzis și avortul. Și au venit oamenii care și-au dorit libertatea și au ajuns la libertate, și au zis: „Nu-i bine așa!" Cine vrea să facă avort să facă avort, cine vrea să facă spurcăciuni să aibă unde să facă spurcăciuni, cine vrea să facă lucruri necuviincioase să facă, nu-l oprește nimeni. S-au înmulțit păcatele. Și s-au înmulțit păcatele cu oamenii care zic că cred în Dumnezeu, cu oamenii care știu de Dumnezeu, dar care nu trăiesc după voia Lui. Și totuși Dumnezeu ne îngăduie.

Și ziceam că, în legătură cu rostul unor oameni de a ține lumea cu rugăciunile lor, părintele Arsenie a adus aminte – puteți să citiți în învățăturile acelea pentru monahi – de Sodoma și Gomora și de convorbirea lui Avraam cu Dumnezeu. Când i-a spus Dumnezeu lui Avraam că va pierde Sodoma și Gomora cu foc, atunci Avraam L-a întrebat: „Doamne, dar oare o să-l privești pe cel credincios ca pe cel necredincios, pe cel drept ca pe cel nedrept? Dacă vor fi cincizeci de oameni drepți în cetățile acestea, le vei mai pierde?" Și a zis Dumnezeu: „Nu, dacă vor fi cincizeci de drepți nu voi pierde cetatea." Și a zis Avraam mai departe: „Doamne, dar dacă vor fi numai patruzeci, n-or

fi chiar cincizeci?" Și a zis Dumnezeu: „Nu, nu voi pierde cetatea." Și L-a mai întrebat o dată Avraam pe Dumnezeu: „Doamne, nu Te supăra pe mine că Te întreb, dar dacă vor fi treizeci?" Iar Dumnezeu a zis că pentru cei treizeci de drepți nu va pierde cetatea, va îngădui pe cei ticăloși pentru rugăciunile celor drepți. Și-a mai întrebat Avraam: „Dar dacă vor fi numai zece?", și la aceasta Dumnezeu nu i-a mai răspuns și S-a retras.

Deci, iubiți credincioși, de aici învățăm că de multe ori oamenii cei buni îi scutesc de necazuri și pe cei răi. Așa că rostul nostru este acela de a susține lumea cu rugăciunea și de a ne ruga lui Dumnezeu să ne păzească de toate relele. Vedeți doar că și zicem la slujbă, numai că trebuie să recunoaștem că zicem: „Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm!", și zicem „Doamne, miluiește!" ca și când nu mai avem nici o datorie – am zis și gata. Zicem: „Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule cu harul Tău!", și răspundem: „Doamne, miluiește!" Zicem: „Ca sub stăpânirea Ta totdeauna fiind păziți, Ție mărire să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh acum și pururea și în vecii vecilor."

Așa că să fim cu mai multă luare-aminte la ce zicem și să ne unim cu inima la ceea ce zicem cu gura, să ne unim cu mintea la ceea ce zicem cu cuvântul. Să ne gândim la darul lui Dumnezeu și să-I mulțumim că iată, vreme de șaizeci și doi de ani n-au mai fost războaie pe aici, deși au fost atâtea păcate. Au fost atâtea păcate când s-au lepădat oamenii de Dumnezeu ca să le placă comuniștilor, și sunt atâtea păcate acum, când oamenii nu țin seama de Dumnezeu, deși se prezintă ca unii care cred în El...

Aș vrea doar atât să vă mai spun: că Domnul Hristos, odată, când îi învăța pe oameni, când le spunea cuvânta-

rea de despărțire ucenicilor Săi, au zis ucenicii: *Acum știm că Tu știi toate și nu ai nevoie ca să Te întrebe cineva. De aceea credem că ai ieșit de la Dumnezeu*, și Domnul Hristos a zis cumva ironic: *Acum credeți? Iată sosește vremea, și a și sosit, ca voi să vă duceți la ale voastre și pe Mine să Mă lăsați singur* (Ioan 16, 30-32). Gândiți-vă, iubiți credincioși, de câte ori Îl lăsăm singur pe Domnul Hristos când am putea să fim cu El, când am putea să ne rugăm, să-I mulțumim, să ne mărturisim Lui, când am putea să fim la slujbă și noi ne găsim altceva de făcut și-L lăsăm singur sau Îl lăsăm cu cei puțini care stau lângă El! Și apoi am vrea ca toate să meargă bine, am vrea să fim izbăviți de „tot necazul, mânia, primejdia și nevoia", dar nu facem cele de trebuință ca să fim cu adevărat izbăviți, scutiți de „tot necazul, mânia, primejdia și nevoia".

Lucrul cel mai de căpetenie pe care aș vrea să vi-l leg de suflet acum este acela de a nu-L lăsa singur pe Domnul Hristos și de a-I mulțumi Lui. Să înmulțim și rugăciunile de mulțumire, nu numai rugăciunile de cerere: „Dă-ne, Doamne; dă-ne, Doamne!" Să-I mulțumim Domnului, căci: „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei Celei deoființă și nedespărțită." Să mulțumim Domnului pentru că se cuvine să zicem: „Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru." Să ne gândim la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Totdeauna să vă bucurați. Neîncetat să vă rugați. Pentru toate mulțumiți* (I Tesaloniceni 5, 16-18). Să ne gândim că avem datoria să-I și mulțumim lui Dumnezeu pentru toate binefacerile Lui. Amin.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
11 mai 2007

ULTIMUL CUVÂNT

Cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși, am citit cândva o carte din care mi-a rămas un gând, și anume că, dacă ar fi cazul să spui un singur cuvânt, dacă ți s-ar cere să spui un singur cuvânt, o singură zicere, o propoziție, și după aceea n-ai mai avea voie să spui altceva, ce ai spune? Ce gândești că este lucrul cel mai de căpetenie din câte le-ai putea spune, ce ar fi mai de folos pentru oamenii care te ascultă? Ce gând ar trebui să rămână de pe urma ta în mintea celor care te ascultă? Spunând tu o singură dată un lucru, având tu îngăduința să spui o singură dată ceva – și după aceea n-ai mai avea voie să mai spui altceva sau n-ai mai putea să spui și altceva –, ce ți-ai alege să spui într-o împrejurare de felul acesta?

M-am gândit că, dacă mi s-ar spune mie lucrul acesta, dacă mi s-ar spune: „Uite ce-i, ai voie să spui un singur cuvânt și atâta tot", ce-aș alege eu din câte am adunat în minte o viață întreagă, din câte am citit, din câte am auzit de la alții, ce-aș putea să spun? Și m-am gândit așa că Sfântul Ioan Evanghelistul, care este un îndemnător la iubire, la sfârșitul vieții, când era foarte slăbit de putere de îl sprijineau alții ca să meargă, spunea doar atât: „Fiilor, iubiți-vă unii pe alții!" Oare n-ar fi bine să spun eu cuvântul acesta și după aceea, chiar dacă n-aș mai spune nimic, să fiu mulțumit? „Fiilor, iubiți-vă unii pe alții!" Oare dacă s-ar spune mai des în lumea asta acest cuvânt, nu ne-am întreba mai des ce ar trebui să facem pentru omul de lângă noi ca să-l iubim?

Sau, poate, s-ar potrivi să spun cuvântul Sfântului Apostol Pavel: *Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos* (Galateni 6, 2) ori cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos: *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22), ori cuvântul spus de Prorocul Moise, când doi israeliți se băteau și când s-a dus între ei și a zis: *Oamenilor, sunteți frați!* (Faptele Apostolilor 7, 26), adică n-are rost să vă bruscați, să vă bateți, să vă împotriviți unul altuia, că doar sunteți frați! Oare n-ar fi cazul să auzim cuvintele acestea ale lui Moise de fiecare dată când ne învinuim unii pe alții, când ne împovărăm unii pe alții, când credem că știm noi mai bine decât alții?

M-am gândit că poate ar fi potrivit să spun un cuvânt de la Sfânta Liturghie: „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim." O, de câte ori am spus cuvintele acestea! Mai întâi, douăzeci și trei de ani ca diacon mi se cădea să zic: „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim." Și a venit vremea slujirii preoțești și iarăși, de multe ori, mi-a venit rândul să spun aceleași cuvinte ca preot. Oare nu se cuprind în aceste cuvinte, în acest îndemn și cuvintele: *Fiilor, iubiți-vă unii pe alții!* sau cuvintele Proorocului Moise: *Oamenilor, sunteți frați!*?

Iubiți credincioși, a rânduit Dumnezeu să spun multe cuvinte, și am spus o viață întreagă – de când am terminat Teologia, în vremea Teologiei și chiar și înainte, pe la Oastea Domnului – atâtea și atâtea cuvinte. Multe dintre ele le-am uitat. Nu mai știu ce pricepere am avut atunci când le spuneam totuși ceva oamenilor, și ziceau oamenii: „Să ne vorbească fratele Ioan!" Eram tânăr, aveam 18 ani, și le plăcea oamenilor să le spun, și știam să le spun din Evanghelie. Citeam Evanghelia și știam să zic: *Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și*

să-Mi urmeze Mie (Marcu 8, 34). Și ziceam și eu, tânărul de atunci, cuvintele pe care le-a spus Domnul Hristos numai la 30 de ani: *Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea* (Ioan 7, 37) ori: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). Le-am spus altora și mi le-am spus și mie. Nu știu dacă am băgat de seamă că aceste cuvinte sunt întâi pentru mine și apoi pentru alții. Nu știu de câte ori m-am gândit la cuvintele lui Moise: *Oamenilor, sunteți frați!* sau la: *Fiilor, iubiți-vă unii pe alții!*, sau de câte ori am luat în seamă cuvintele de la Sfânta Liturghie pe care le-am spus de atâtea ori: „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim" și la care, fiind la strană, de atâtea ori am răspuns: „Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită." Iubiți credincioși, poate că de multe ori am crezut că cu asta s-a sfârșit mărturisirea, că mi-am îndeplinit datoria, atunci când alții au spus să aud și eu: „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim" și când am răspuns: „Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea deoființă și nedespărțită."

Ce puțin ne gândim noi că avem datorii unii față de alții, că trebuie să ne întindem mâna unii altora, că trebuie să facem loc omului de lângă noi în sufletul nostru, că iubirea ne apropie și nu ne depărtează și că iubirea e o lucrare fără de sfârșit, că nu-i numai pentru lumea aceasta, ci e pentru veșnicie!

L-a întrebat un fariseu pe Domnul nostru Iisus Hristos: Care-i porunca cea mai mare? Iar Domnul Hristos a răspuns că cea mai mare e porunca iubirii: *Să iubești pe Dumnezeu din toate puterile și pe aproapele tău ca pe tine însuți* (Marcu 12, 30-31). Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că, dacă ție îți urmărești binele, și altuia trebuie să-i ur-

măreşti tot binele. Sfântul Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni, capitolul 13, a scris: *Dragostea nu caută ale sale* sau, poate, ar fi vrut să zică: nu caută numai ale sale, pentru că, în orice caz, şi ale sale le caută. Ce săraci suntem noi de iubire! Ce săraci suntem noi de gândul că suntem fraţi! Cât de puţin ne gândim că ultimele cuvinte ale Sfântului Ioan Evanghelistul – poate cele mai importante pe care le-a spus – sunt cuvintele: *Fiilor, iubiţi-vă unii pe alţii!*... Ce puţin ne gândim la cuvântul de îndemn de la Sfânta Liturghie: „Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gând să mărturisim!"...

Vine vremea de post. Poate că fiecare dintre noi ne gândim să ne împuţinăm hrana, deşi nu ştiu dacă asta e lucru de căpetenie, pentru că Sfântul Apostol Pavel spune: *nu mâncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu* (I Corinteni 8, 8). Mâncăm ca să avem putere, să avem vlagă, mâncăm pentru că aşa ne-a creat Dumnezeu, aşa a rânduit Dumnezeu. Putem să avem o disciplină mai mare în vremea postului. Poate că ar ajunge şi disciplina aceasta, de a mânca doar mâncare de post. În sfârşit! Fiecare să se gândească ce poate face el, la măsurile lui: de bătrân, de tânăr, de om în vigoare sau de om slăbit de putere. Să se gândească fiecare ce poate face, dar să ştim că, indiferent dacă putem sau nu putem face nevoinţă ca post, trebuie să facem nevoinţă iubindu-ne unii pe alţii.

La începutul Postului ni se citeşte din Sfânta Evanghelie despre iertare, despre post şi despre strângerea comorilor care nu se pierd niciodată. Despre iertare! Postul fără iertare e post fără rost. Postul fără iubire e post nedeplin, fără rost. Postul fără bunătate e regim alimentar. Că doar Domnul Hristos – Cel care a postit El Însuşi şi ne-a dat pildă să postim –, tot El este Acela Care ne-a spus şi

să ne iubim, şi să iertăm. Şi dacă postim şi nu ne iubim, nu iertăm, înseamnă că numai ni se pare că-L ascultăm pe Domnul Hristos când ne îndeamnă să postim şi sigur nu-L ascultăm când ne spune şi să ne iubim, şi să iertăm.

Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiţi unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi să vă iubiţi unul pe altul! (Ioan 13, 34). Poate cineva să se gândească la iubirea pe care o are Domnul Hristos ca să facă şi el la fel? Noi avem iubire cu scădere, cu scăzământ. Domnul Hristos a spus: *Din pricina fărădelegilor, iubirea multora se va răci* (Matei 24, 12). Deci din ce pricină se împuţinează, se răceşte iubirea? Din înmulţirea fărădelegilor.

Să ştiţi că vremea postului, de fapt, este şi vremea pocăinţei. Am auzit chiar la slujba care s-a făcut acum că vremea postului este vremea pocăinţei, că ni s-a deschis uşa postului şi ni s-a deschis uşa pocăinţei, iar pocăinţa este părăsirea păcatului. Să ne gândim la toate acestea!

Iată câte v-am spus! V-am spus pentru că nu mi s-a atras atenţia că trebuie să vă spun un singur cuvânt. Nu mi s-a spus că după aceea n-o să mai pot spune nici un alt cuvânt. Totuşi, dacă e vorba să spun un singur cuvânt şi să nu mai pot spune apoi altul, îl spun pe acesta: „Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gând să mărturisim." Amin.

Mărire Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh! Amin.

Mănăstirea Brâncoveanu,
7 martie 2003

CUPRINS

Cuvânt înainte 5
Cu Dumnezeu nu ne putem juca 9
Duhovnic mare, mic sau de nimic 14
Cercetarea de sine 24
Blânzi, binevoitori și veseli 30
Să ne cercetăm pe noi înșine 34
Condițiile iertării păcatelor 38
Ce trebuie să urmărim? 46
Cum să ne umplem vremea care oricum trece 51
Despre Sfânta Împărtășanie 54
În jurul tău să poți să-i fericești pe toți 61
Părintele Vichentie Mălău, despre rugăciune și chilie 69
Cine-i mai mare în Împărăția cerurilor? 72
Caută doctor înainte de boală și roagă-te înainte de ispită . 76
Credința mântuitoare 78
Vă rog să fiți delicați! 85
„De la cârma minții atârnă..." 88
Ectenia celor șase cereri 98
Despre rugăciunea „Tatăl nostru" 101
Tunetul pământului 110
„Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm" . . . 113
A-I mulțumi și a-I sluji lui Dumnezeu 118
Unirea tuturor 121
„Aceasta vă poruncesc: Să vă iubiți unii pe alții" 126

Stăruința în rugăciune 129
Marta și Maria 136
Valoarea sufletului 143
Aluatul fariseilor 149
Preacinstitele zile ale postului 153
Ce este important în post 159
Dragostea de Dumnezeu – vinul care veselește inima omului 167
Locul mântuirii 173
Psalmul 14 – îndreptar de viață 177
La om să privești cu coada ochiului și la Dumnezeu să privești cu tot ochiul 181
Lucrul mâinilor 185
Credința și cultura 191
Gânduri cerești 196
Oameni și flori 201
Cuvinte de la Sfântul Munte 206
Sfânta Sfinților în Sfânta Sfintelor 210
Despre Maica Domnului 214
Cuvinte ale Maicii Domnului 220
Darurile Învierii 227
Viață curată întru pocăință agonisită 232
Arătarea lăuntrică a lui Hristos prin credință 241
Înainte-prăznuirea Nașterii Domnului 245
Martorii Nașterii Domnului 250
Întâmpinările Domnului și întâmpinările omului 258
Să gândim cu gândurile lui Dumnezeu 264
Botezul Domnului și botezul omului 272
Inima curățită de patimi – Taborul creștinului 276
Gânduri la Praznicul Schimbării la Față 281

Să tacă tot trupul omenesc 287
Cinstirea Sfintei Cruci 292
Înălțarea Domnului și înălțarea omului 301
Vuietul Sfântului Duh 306
Despre pocăință 313
„Virtutea capabilă de cunoștință” 318
„Nu te teme, crede numai” 327
Smerenie sau mândrie 332
Fericit fără nume de fericit 337
La Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, nu ca la om 343
„Mai ca Hristos” 347
Porunca iubirii 353
„Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” 356
Nume și semnificații 361
Oamenii lui Dumnezeu 365
Agoniseala duhovnicească 373
Scara fericirii 377
Înțelepciunea, credința, nădejdea și iubirea 382
Să plinim toată dreptatea 387
Zâmbetul lui Dumnezeu 392
Candidați la înălțare cu Hristos 397
Icoana Maicii Domnului nefăcută de mână omenească . . 403
Să mulțumim Domnului! 410
Ultimul cuvânt 415

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Cartea de față cuprinde cuvântări pe care le-am ținut la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Deși sunt rostite cu prilejul spovedaniei obștii, ele nu se referă direct la aceasta și nu au în vedere spovedania propriu-zisă. Aceste cuvântări au fost alcătuite de cele mai multe ori spontan, în folosul ascultătorilor. Multe din idei mi-au venit în timpul expunerii, așa încât s-ar putea spune că ele sunt inspirate. Da, într-adevăr, sunt inspirate de pregătirea mea de-a lungul vieții și de cultura pe care mi-am agonisit-o.

Cărții i-am dat titlul „Cale spre bunătate" pentru că în cuvântările pe care le-am ținut se urmărește îmbunătățirea omului, în general și în special. Fără îndoială că există și multe alte valori pe care le poate urmări omul, dar de măsura bunătății nu-i nici una.

Bunătatea ne face asemănători cu Dumnezeu Cel Bun și ne apropie de El în vremelnicie și în veșnicie. Cu bunătatea ne ducem înaintea lui Dumnezeu și ne menținem în legătură cu El.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să fim buni, ca unii care învățăm din această carte să mergem pe calea care duce la bunătate!

Arhimandrit Teofil Părăian